

НАВЧАТИ — НЕМАЄ ПОКЛИКАННЯ ВЕЛИЧНІШОГО

Посібник для навчання євангелії

НАВЧАТИ— НЕМАЄ ПОКЛИКАННЯ ВЕЛИЧНІШОГО

Посібник для навчання євангелії

Видано
Церквою Ісуса Христа Святих Останніх Днів

Зауваження та пропозиції

Будемо вдячні за Ваші зауваження та пропозиції щодо цієї книги. Просимо надсилати їх за адресою:

Curriculum Planning
50 East North Temple Street, Floor 24
Salt Lake City, UT 84150-3200, USA
E-mail: cur-development@ldschurch.org

Будь ласка, укажіть Ваше ім'я та прізвище, адресу, назву приходу і колу. Перевірте, чи правильно Ви вказали назву книги. Потім подайте Ваші зауваження та пропозиції стосовно сильних сторін книги і вкажіть, що в ній слід поліпшити.

Обкладинка

Сторінка 3: *Ісус у синагозі в Назареті*, з картини Грега К. Олсена. © належить Грегу К. Олсену.

Сторінка 1: *Проповідь на горі*, з картини Карла Блоха. Використано з дозволу Національного історичного музею, Фредеріксбург, Хіллерод.

Сторінка 5: *Чи ти любиш Мене більше цих?*, з картини Девіда Ліндслі. © належить Девіду Ліндслі.

Сторінка 22: *Сад піонерів*, з картини Велой Ітен. © належить Велой Ітен.

Сторінка 29: *Ісус і самарянка*, з картини Карла Блоха. Використано з дозволу Національного історичного музею, Фредеріксбург, Хіллерод.

Сторінка 31: *Розповідь у Галілеї*, з картини Дела Парсона. © належить Делу Парсону.

Сторінка 33: *Жінка, яка доторкнулася краю одежі Його*, з картини Джудіт Мехр. © належить Джудіт Мехр.

Сторінка 35: *Пастир Добрий*, з картини Дела Парсона. © належить Делу Парсону.

© 2000 by Intellectual Reserve, Inc.

Усі права застережено

Printed in Germany

Текст англійською мовою затверджено: 8/98

Переклад затверджено: 8/98

Назва оригіналу: *Teaching, No Greater Call*

36123 192

Ukrainian

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ ПОСІБНИКОМ

Для кого призначено цей посібник?

Цей посібник призначено для всіх, хто навчає євангелії, зокрема, для:

- Батьків
- Учителів класів
- Провідників священства і допоміжних організацій
- Домашніх і візитних вчителів

Що містить в собі цей посібник?

У *Навчати* — немає покликання величнішого вміщено такі вказівки і пропозиції стосовно навчання:

Частина А

Ваше покликання — навчати

У цій частині книги пояснюється, яке важливе місце належить навчанню євангелії у Божому плані. Також дано поради, як особисто підготуватися, щоб навчати євангелії.

Частина Б

Основні принципи навчання євангелії

Викладене в цій частині книги допоможе створити основу для всього навчання євангелії.

Частина В

Навчання різновікових груп

У цій частині книги подано інформацію і пропозиції щодо навчання євангелії дітей, молоді і дорослих.

Частина Г

Навчання вдома

Викладене у цій частині книги допоможе батькам навчати євангелії своїх дітей. Також в ній є пропозиції для домашніх і візитних вчителів.

Частина Д

Навчання у провідництві

Викладене в цій частині книги допоможе провідникам священства і допоміжних організацій зрозуміти, що вони мають велику відповідальність — навчати.

Частина Е

Методи навчання

У цій частині книги описано багато різних методів, з допомогою яких вчитель може збагатити урок.

Частина Є

Курс «Навчання євангелії»

Ця частина підручника складається з дванадцяти уроків, які дають можливість індивідуально підготуватися, щоб навчати євангелії. Викладене в цій частині призначено для вивчення на спеціально відведених, а також індивідуально або разом з іншими членами сім'ї.

Як саме користуватися цим посібником?

Навчати — немає покликання величнішого — це не та книга, яку слід читати підряд. Її слід використовувати як:

- Посібник для особистого вивчення.
- Джерело для навчання під час проведення зборів удосконалення вчителів.
- Підручник для курсу «Навчання євангелії».
- Джерело для провідників, коли вони працюють з учителями у своїх організаціях.

Щоб з найбільшою користю використати цю книгу, учителі повинні:

- Ознайомитися з указаними у змісті темами.
- Вибрати і вивчити цікавий чи потрібний для них у цей час розділ.

Наприклад, батьки хочуть краще використовувати навчальні моменти, щоб допомогти своїм дітям зростати духовно. У частині Г, «Навчання вдома», є рубрика «Навчальні нагоди у сімейному житті», в якій обговорюється, як знаходити такі навчальні моменти і навчати принципам, яким діти у змозі навчитися. У вчителів може виникнути потреба застосувати більше різних методів навчання на уроках. У матеріалах під рубрикою «Використовуйте ефективні методи» у Частині Б є корисні ідеї, як вибирати і застосовувати різні методи навчання.

Якщо вчителі будуть використовувати посібник *Навчати*—немає покликання величнішого у такий спосіб, то він стане невичерпним джерелом допомоги у їхніх постійних зусиллях краще навчати.

Посилання на видання

Далі подано за алфавітом перелік виданих Церквою матеріалів, на які є посилання у цьому виданні. Номери цих видань вказано після їхніх назв, у тексті посібника вони не вказуються.

Children's Songbook (35324 192, 35395 192)

Family Home Evening Resource Book (31106 192)

Scripture stories (31120 192)

Visual Aids Cutouts (повний набір—08456, окремі набори — 33239 192, 33242 192–33250 192)

Гімни і дитячі пісні (33438 192)

«Заходи», розділ в *Збірнику інструкцій Церкви* (35710 192)

Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій (35209 192)

Каталог Церковних матеріалів (видається щорічно під новим номером)

Мої досягнення (35317 192)

«Музика», розділ в *Збірнику інструкцій Церкви* (35710 192)

Набір ілюстрацій «Євангелія в мистецтві» (34730 192)

«Навчання євангелії і провідництво», розділ в *Збірнику інструкцій Церкви* (35209 192)

Оповідання з Книги Мормона (35666 192)

Основи євангелії (31110 192)

Посібник для вчителя (34595 192)

ЗМІСТ

Як користуватися посібником III

Частина А: Ваше покликання—навчати

Навчання євангелії є важливим у Божому плані

- 1 Немає покликання величнішого 3
- 2 Живлення душі. 5
- 3 Божественне доручення вчителю 8

Підготуйтеся духовно

- 4 Прагніть дару милосердя 12
- 5 Прагніть Духа 13
- 6 Прагніть одержати Слово 14
- 7 Складіть особистий план вивчення євангелії 16
- 8 Живіть згідно з тим, чого навчаєте 18
- 9 Покликані, рукопокладені і звеличені 20

Розвивайте свої таланти

- 10 Шукайте повчальне у всьому 22
- 11 Складіть план власного удосконалення 24
- 12 Підтримка з боку ваших провідників 28

Частина Б: Основні принципи навчання євангелії

Любіть тих, кого навчаєте

- 1 Любов пом'якшує серця 31
- 2 Розумійте тих, кого навчаєте 33
- 3 Ставайте ближчими для кожного 35
- 4 Допомогайте новим і малоактивним членам Церкви 37
- 5 Навчання тих, хто має фізичні та розумові вади 38

Навчайте Духом

- 6 Дух є істинним учителем 41
- 7 Навчайте свідченням 43
- 8 Запрошуйте Духа, коли навчаєте 45
- 9 Розпізнавайте Дух і прислухайтеся до нього, коли навчаєте 47

Навчайте доктрині

- 10 Сила Слова 50
- 11 Дотримуйтеся чистоти доктрини 52
- 12 Навчайте з Писань 54

Запрошуйте до старанного навчання

- 13 Допомогайте окремим людям зобов'язатися вивчати євангелію 61
- 14 Проводьте обговорення 63
- 15 Слухайте 66
- 16 Навчайте з допомогою запитань 68
- 17 Допомогайте учням бути уважними 71
- 18 Як зрозуміти, чи відбувається навчання 73
- 19 Допомогайте іншим жити згідно з тим, чому їх навчено 74

Створіть навчальну атмосферу

- 20 Підготуйте класну кімнату 76
- 21 Навчайте інших сприяти створенню навчальної атмосфери 77
- 22 Як вчителі можуть сприяти створенню навчальної атмосфери 79
- 23 Благоговіння 82
- 24 Допомогайте тим, хто погано поводиться на уроках 84

Застосовуйте ефективні методи

- 25 Навчайте різноманітно 89
- 26 Вибирайте методи, що відповідають меті 91
- 27 Вибирайте ефективні методи 92
- 28 Початок уроку 93
- 29 Завершення уроку 94

Підготуйте все необхідне

- 30 Виділіть час для підготовки 97
- 31 Підготовка уроків 98
- 32 Беріть матеріали для уроків з виступів на конференціях та з інших джерел 100
- 33 Пристосовуйте уроки до тих, кого навчаєте 102
- 34 Оцінюйте викладання уроку 103
- 35 Церковні джерела для навчання євангелії 105

Частина В: Навчання різновікових груп

- 1 Навчання дітей 108
- 2 Вікові особливості дітей 110
- 3 Навчання груп дітей різного віку 117
- 4 Розуміння і навчання молоді 118
- 5 Навчання молоді через проведення групових заходів 121
- 6 Розуміння і навчання дорослих 123

Частина Г: Навчання вдома

Навчання в сім'ї

- 1 Відповідальність батьків за навчання дітей 127
- 2 Батько як вчитель 129
- 3 Мати як вчитель 131
- 4 Партнерство батьків у навчанні дітей 133
- 5 Навчання через зразки життя згідно з євангелією 135
- 6 Постійні нагоди для навчання вдома 137
- 7 Нагоди для навчання в сімейному житті 140
- 8 Вплив на навчання інших членів сім'ї 142

Домашнє і візитне вчителювання

- 9 Навчання під час домашнього вчителювання 145
- 10 Навчання під час візитного вчителювання ... 147

Частина Г: Навчати — обов'язок провідника

- 1 Бути провідником — означає навчати 150
- 2 Навчайте на зборах провідництва 152
- 3 Навчайте під час інтерв'ю 153
- 4 Провідники інструкують вчителів 154

Частина Д: Методи навчання

- Аудіовізуальні матеріали (відеокасети і аудіозаписи) 159
- Білі дошки 159
- Вправи на привернення уваги 159
- Групове обговорення 159
- Діорами 160
- Дошка 160
- «Живий вірш» 161
- Заняття із застосуванням малювання 162
- Запам'ятовування 162
- Запитання 163
- Запрошені промовці 163
- Застосування євангелії в житті 163
- Застосування Писань до себе 164
- Застосування порівнянь і предметів на уроках ... 164
- Заучування уривків і декламування їх 166
- Зошит для занять 166
- Ігри 166
- Інценування 168
- Карти 168
- Лекції 169
- Малюнки 169
- «Мозкова атака» 169
- Маріонетки 170
- Музика 170
- Наочні посібники 172
- Обговорення 173
- Обговорення за круглим столом 173
- Паперові фігурки 174
- Писання, допомога у вивченні 174

- Писання, запам'ятовування їх 174
- Писання, навчання з них 174
- Писання, позначки й примітки на полях 174
- Писання, читання вголос 174
- Пісня-розповідь 174
- Повчальні випадки 174
- Поєднання музики з розповіддю 175
- Покази 175
- Предмети на уроках 176
- Приклади 176
- Проектори 177
- Робчі листки 177
- Розповідь історій 178
- Роликові коробки 181
- Рольова гра 181
- Сектори 182
- Фланелеві дошки 182
- Читання хором 182
- Читацький театр 183

Частина Е: Курс «Навчання євангелії»

- Допомога викладачеві курсу 186
- Вивчення курсу індивідуально і сім'єю 188
- Урок 1 Навчання євангелії є важливим у Божому плані 189
- Урок 2 Любіть тих, кого навчаєте 194
- Урок 3 Навчайте Духом 198
- Урок 4 Навчання доктрині 203
- Урок 5 Запрошуйте до старанного навчання ... 208
- Урок 6 Створюйте навчальну атмосферу (частина 1) 213
- Урок 7 Створюйте навчальну атмосферу (частина 2) 219
- Урок 8 Використовуйте ефективні методи (частина 1) 222
- Урок 9 Використовуйте ефективні методи (частина 2) 227
- Урок 10 Підготуйте все необхідне 230
- Урок 11 Розвивайте свої таланти 234
- Урок 12 Ідіть і навчайте 238

- Алфавітний покажчик 241

A

ВАШЕ ПОКЛИКАННЯ — НАВЧАТИ

НАВЧАННЯ ЄВАНГЕЛІЇ Є ВАЖЛИВИМ У БОЖОМУ ПЛАНІ

Як вчителі, ви стоїте на найвищій точці освіти, і ніщо не можна порівняти з цим покликанням за високою цінністю й далекосяжністю наслідків, бо завдяки йому ви маєте справу з людиною, яка вчора була у вічності, сьогодні перебуває у смертному тілі, а завтра житиме вічно.

Президент Д. Рубен Кларк мол.

НЕМАЄ ПОКЛИКАННЯ ВЕЛИЧНІШОГО

У своїй промові на генеральній конференції старійшина Джеффри Р. Холланд сказав: «Ми *так* вдячні всім, хто навчає. Ми любимо вас і цінуємо більше, ніж це можемо висловити. Наша довіра до вас безмежна». Далі він продовжив: «Ефективно навчати і відчувати, що у вас це виходить, — ця робота справді багато чого вимагає. Але вона того варта. Ми не можемо отримати «величнішого покликання». . . . Для кожного з нас «прийти до Христа», дотримуватися його заповідей і, наслідуючи його приклад, повернутися до Батька, є безперечно найвищою і найсвятішою метою людського існування. Допомогати іншим чинити так само — через навчання, переконання, і з молитвою вести їх шляхом викуплення — істинно, це має стати другим найважливішим завданням в нашому житті. Саме тому, мабуть, Президент Девід О. Маккей якось сказав: «На людину не може бути покладено більшої відповідальності, ніж бути учителем Божих дітей» (*Ліягона*, липень 1998, с. 25).

Роль навчання у плані Небесного Батька

Аби повною мірою користуватися свободою вибору у праведності, нам слід навчатися від Спасителя і з учень його євангелії. Ось чому навчання євангелії завжди відіграло суттєву роль у плані Небесного Батька стосовно його дітей.

У духовному світі, до земного життя, ми отримали перші уроки і були підготовлені прийти у належний час Господа, щоб працювати в його винограднику заради спасіння людських душ (див. УЗ 138:56). Після того, як Адама і Єву було вигнано з Еденського саду, Господь послав ангелів навчати їх плану викуплення (див. Алма 12:27–32). Пізніше він наказав Адамові і Єві ясно навчати цьому своїх дітей (див. Мойсей 6:57–59).

У кожному розподілі євангелії Господь керував навчанням плану викуплення. Він посилав ангелів (див. Мосія 3:1–4; Мороній 7:29–32; Joseph Smith—History 1:30–47); покликав пророків (див. Амос 3:7); дав Писання (див. УЗ 33:16) і допомагав людям пізнавати істину через силу Святого Духа (див. 1 Нефій 10:19; Мороній 10:5). Він наказав своїм послідовникам навчати євангелії членів їхніх сімей (див. Повторення закону 6:5–7; Мосія 4:14–15; УЗ 68:25–28), інших членів Церкви (див. УЗ 88:77–78, 122), а також тих, хто ще не одержав повноти євангелії (див. Матвій 28:19–20; УЗ 88:81).

Старійшина Гордон Б. Хінклі так сказав про важливість навчання євангелії в Церкві: «Основною метою кожної Церковної програми є навчання членів Церкви євангелії. Щоб виконати обов'язок, який було покладено на Церкву від її початку, у Церкві було створено систему прекрасних організацій для навчання: кворуми священства, Мелхиседекового й Ааронового, широко розгалужену у світі систему Церковної освіти, а також допоміжні організації . . . , і всі вони відіграють важливу роль у навчанні наших людей» (у Conference Report, жовтень 1962, с. 72–73).

Кожний член Церкви — учитель

Воскреслий Спаситель, навчаючи нефійців, сказав: «Тримайте свій світоч, щоб він міг сяяти світові. Знайте, я є світоч, який ви будете піднімати — те, що ви бачили, як я роблю» (3 Нефій 18:24). Наставляючи так, Господь не виділяв нікого з-поміж тих, хто чув його голос. Усім було наказано навчати.

Так само й тепер. Обов'язок навчати євангелії покладено не тільки на тих, хто має офіційне покликання вчителя. Як член Церкви Ісуса Христа Святих Останніх Днів, ви маєте відповідальність навчати євангелії. Ви маєте нагоду навчати, будучи батьком, матір'ю, сином, дочкою, чоловіком, дружиною, братом, сестрою, Церковним провідником, учителем в класі, домашнім вчителем, візитним вчителем, співробітником, сусідом чи другом. Іноді ви можете навчати відкрито й прямо завдяки тому, що кажете, а також свідченню, яке складаєте. Але завжди ви навчаєте прикладом.

Господь сказав, що це його робота і його слава — здійснити безсмертя і вічне життя людини (див. Мойсей 1:39). Розмірковуючи над тим, яку роль відіграє навчання євангелії у спасінні й піднесенні Божих дітей, чи

можете ви собі уявити обов'язок більш величний і священний? Він вимагає від вас старанності, аби ви розширили своє розуміння й удосконалили навички, знаючи, що Господь буде збільшувати ваші здібності, якщо ви навчаєте так, як він наказав. Це труд любові — допомогти іншим користуватися у праведності свободою вибору, прийти до Христа і отримати благословення вічного життя.

ЖИВЛЕННЯ ДУШІ

На березі Галілейського моря воскреслий Господь тричі запитував Петра: «Чи ти любиш Мене?» І кожного разу Петрова відповідь була однаковою: «Відаєш Ти, що кохаю Тебе!» На Петрове освідчення Господь відповів: «Паси вівці Мої! ... Паси вівці Мої! ... Паси вівці Мої!» (Іоанн 21:15–17).

Господня настанова Петрові стосується і всіх тих, кого було покликано на служіння Господу. Президент Гордон Б. Хінклі писав: «На землі існує голод і справжня спрага: великий голод на слово Господнє і невтамована спрага на те, що від Духа. ... Світ страждає від духовного голоду. Ми маємо відповідальність і сприятливу нагоду живити душу» («Давайте поживу для Духа, підживлюйте душу», *Ліягона*, жовтень 1998, с. 3; див. також Амос:8:11–12).

Євангелія Ісуса Христа — тривале живлення душі

Так само як ми потребуємо поживної їжі, щоб вижити фізично, ми потребуємо євангелії Ісуса Христа, щоб уціліти духовно. Наші душі живляться усім тим, що свідчить про Христа, що веде нас до нього, усім тим, що написано у Писаннях, сказано пророками останніх днів або тим, чого навчають інші смиренні слуги Божі. Спаситель сказав про себе: «Я — хліб життя. Хто до Мене приходить, — не голодуватиме він, а хто вірує в Мене, — ніколи не прагнучиме» (Іоанн 6:35).

Таке навчання живить душу, духовно підносить, зміцнює віру і дає впевненість під час життєвих випробувань. Воно спонукає залишити гріх і йти до Христа, прикликати його ім'я, слухатися його заповідей і перебувати в його любові (див. УЗ 93:1; Іоанн 15:10).

Є навчання, що не живить душу

Існує багато тем, які цікаві, важливі і навіть стосуються життя, та все ж вони не живлять душу. Навчати таким темам нам не доручено. Натомість ми є для того, щоб зміцнювати у вірі інших людей і навчати їх принципам, що стосуються Божого царства і спасіння людства.

Навчання, що збуджує інтелект, але не звертається до духа, не може жити. Також не може жити духа усе, що викликає сумніви стосовно істинності відновленої євангелії чи необхідності довіритися їй усім серцем, усією міццю, усім розумом і всією силою.

Старійшина Брюс Р. Макконкі радив: «Навчайте доктринам спасіння; забезпечуйте духовною їжею; свідчіть про божественне Синівство нашого Господа, усе ж, що не стосується цього, не є гідним для справжнього священнослужителя, якого було покликано через одкровення. Лише коли Церква годується хлібом життя, її члени тримаються стежок праведності» (*Doctrinal New Testament Commentary*, 3 т. [1966–73], 2:178).

Живити інших — нелегка справа

Може здатися, що деяким людям не цікаво слухати про принципи євангелії. Вам слід з молитвою шукати шлях, щоб навчати їх цим принципам у будь-який спосіб. Вам завжди треба пам'ятати про мету — допомогти іншим бути «наси́ченими» добрим словом Бога» (Мороній 6:4).

Люди, яких ви навчаєте, можуть бути схожими на самарянку, яку зустрів Ісус біля Якової криниці. Коли Ісус вперше звернувся до неї, вона не знала, хто він. Однак він знав її. Йому були відомі її турботи, обов'язки, тривоги, він знав про її стосунки з іншими. Він знав, що вона потребує «живої води», яку міг дати тільки він. Він почав з того, що попросив її дати напитися води. Потім сказав їй: «Кожен, хто воду цю п'є, буде прагнути знову. А хто питиме воду, що Я йому дам, прагнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне» (Іоанн 4:13–14). Це збудило в ній цікавість. У неї з'явився справжній інтерес до того, чого він мав навчати її. Коли він свідчив, що він — Месія, вона повірила йому і пішла свідчити про нього серед своїх людей. (Див. Іоанн 4:1–30.)

Президент Спенсер В. Кімбол розповідає:
 «Кілька років тому ми відвідали одну країну, в якій навчали дивному світогляду і «згубні ересі» пропагувалися щодня у школах і контрольованій урядом пресі. Щодня діти чули про ці вчення, філософії й ідеали, про які розповідали їм вчителі.
 Хтось сказав, що «постійно капаючи, вода може проточити найміцніший камінь». Знаючи про це, я запитав [у батьків] про їхніх дітей: «Чи зберігають вони свою релігію? Чи не знесилюються під постійним тиском вчителів? Чому ви впевнені, що вони не відійдуть від простої віри в Бога?»
 Усе сказане ними зводилось до такої відповіді:
 «А ми щовечора заліплюємо проточену водою виїмку. Ми навчаємо своїх дітей безумовній праведності, аби вони не захоплювалися облудними філософіями. Наші діти зростають у вірі і праведності, незважаючи на дуже сильний тиск ззовні». Навіть дамби, в яких з'являються тріщини, можна скріпити й врятувати, а мішки з піском можуть стримати потік. Ще раз повторена істина, відновлена звичка молитися, навчання евангелії, вияв любові, а також зацікавленість батьків можуть спасти дитину й утримати її на правильному шляху» (Faith Precedes the Miracle [1972], с. 113–114).

Сестра Сюзен Л. Уорнер, яка служила другим радником у генеральному президентстві Початкового товариства, поділилася таким досвідом: «У своїй сім'ї ми намагалися проводити вивчення Писань рано-вранці. Та часто нам не вдавалося цього зробити через те, що наш син виявляв невдоволення і потрібно було його умовляти, щоб він встав з ліжка. Але навіть коли він і вставав, то часто траплялося, що клав голову прямо на стіл. Пізніше, служачи на місії, він так написав у листі додому: «Дякую, що навчали мене Писанням. Я хочу, щоб ви знали, що у всі ті рази, коли я вдавав, що сплю, я насправді слухав із заплющеними очима».

Сестра Уорнер продовжувала: «Батьки і вчителі, нашим зусиллям допомогти дітям закласти фундамент для скарбниці духовних спогадів немає кінця. Іноді насіння, яке ми сіємо, може не проростати роками, проте нас може заспокоїти надія, що одного дня діти, яких ми вчимо, згадають, як вони «прийняли і чули» те, що від Духа. Вони згадають, що знають і що відчували. Вони згадають про свою належність до дітей Небесного Батька, який послав їх сюди заради божественної мети» (у Conference Report, квітень 1996, с. 109 або Ensign, травень 1996, с. 79).

Якщо ви навчаєте молодь, то іноді вам може здаватися, що вони не мають бажання говорити про вчення і принципи евангелії. Ви можете піддатися спокусі просто подружитися з ними, розважаючи їх і розмовляючи з ними про громадські заходи, до яких вони залучаються, та про їхні шкільні справи. Це може стати великою помилкою. Президент Дж. Рубен Кларк молодший сказав:

«Молодь Церкви зголодніла за тим, що від Духа; вони палко прагнуть вчитися евангелії, і вони прагнуть її у правильному твердженні й нерозбавленості. ...

Ці студенти, приходячи до вас, духовно працюють, щоб досягти зрілості, яку вони здобудуть швидше, якщо ви просто даватимете їм належну їжу. ...

... Ви не повинні підкрадатися [до них] ззаду і нашіптувати в [їхні] вуха релігію; вам слід вийти наперед, лицем до лица, і говорити з [ними]. Вам не потрібно приходувати релігійні істини під машкарою світського; ви повинні доносити ці істини до [них] відкрито, такими, як вони є насправді. ... Немає потреби в поступових

наближеннях, у «казочках на ніч», немає потреби нянчитися з ними і надто опікуватися ними» (*The Charted Course of the Church in Education*, пер. вид. [брошура, 1994], с. 3, 6, 9).

Одну з сестер, члена Церкви, було покликано навчати у Недільній школі дітей віком 12–13 років. Її чоловік згодом детально записав, що вона розповіла йому стосовно «належної їжі» для тих, кого мала навчати, навіть якщо вони «вимагають, щоб їх навчали, так би мовити, граючись». Він так написав про той її досвід, коли вона живила душі молоді у своєму класі:

«Вона навчала їх про їжу, необхідну для живлення і зростання, заохочуючи приносити свої примірники Писань і замислюватися над основними вченнями царства.

Щоб змінити ситуацію в класі, потрібен був час, але важливішим було інше — для такої зміни потрібна була віра, що ці учні дійсно потребували живлення від евангелії й хотіли цього живлення, і що подання цієї їжі через Писання і Духа справді було тим, що підтримувало їх. Упродовж кількох наступних місяців поступово відбувалися зміни: учні почали регулярно приносити свої примірники Писань, почали більш вільно й охоче говорити про евангелію, почали відчувати диво цього послання.

Батьки почали запитувати [її], що відбувається в класі, чому їхні діти настійливо наполягають на тому, щоб брати Писання на Церковні збори, батьки навіть жартома просили дати їм відповіді на ті запитання, які їхні діти ставили перед ними за столом під час недільного обіду стосовно доктрин і принципів евангелії, які вони вивчали того дня у класі. Учні прагнули евангелії, бо вони мали вчителя, який ... розумів ..., яка їжа була поживною і яким чином її слід подавати» (Jerry A. Wilson, *Teaching with Spiritual Power* [1996], с. 26–27).

Якщо ваші учні — маленькі діти, то вам відомо, що буває важко навчати їх евангелії. Однак вони хочуть чути істини евангелії і мають у цьому потребу. Вони будуть відповідати на ваші зусилля, якщо ви викладаєте уроки евангелії з теплотою, застосуванням різних методів та з ентузіазмом. Одна вчителька Початкового товариства поділилася таким досвідом:

«Правду кажучи, те, що трапилося, було незвичайним. Але той випадок показав, що саме насправді мало значення для дев'ятирічних дітей, яких я навчала. Не помітно для себе вони самі продовжили обговорення

в класі. А почалося все з Кетті. Вона відповідала на запитання, наведене в посібнику, про план спасіння. Потім вона поставила своє запитання. Інший учень у класі виявив бажання відповісти на нього і тим самим допомогти Кетті краще зрозуміти те, про що вона запитувала. Потім у Джона виникло запитання на ту саму тему, яке ще глибше, ніж запитання Кетті, допомогло дослідити цю тему. Прозвучала відповідь, і тоді Керлі поставив наступне запитання. Упродовж часу, що залишався до кінця уроку, діти продовжували ставити запитання і відповідати на них з дивною в такому віці

зацікавленістю й вдумливістю. Не відбувалося ніяких суперечок, ніхто не перебивав інших. Часом я щось пояснювала й додавала, і вони зрозуміли весь матеріал уроку. Вони були жадібні до знання; вони хотіли почути відповіді; вони були насправді зацікавлені, їхні відповіді свідчили, що вони розмірковували над запитаннями і до них приходило розуміння. Тоді я знала, що ці діти нашого Небесного Батька були готові навчатися істинам, які євангелія пропонує, і прагнули цього».

БОЖЕСТВЕННЕ ДОРУЧЕННЯ ВЧИТЕЛЕВІ

Навчайте старанно і моя благодать буде з вами, щоб вас було навчено досконаліше в теорії, у принципі, у ученні, у законі євангелії, в усьому, що стосується Божого царства і що вам доцільно розуміти (див. УЗ 88:78).

Наводимо уривок з виступу старійшини Брюса Р. Макконкі у відділі Недільної школи Церкви у 1977 році. Увесь уривок є прямим цитуванням.

У всьому, чого навчаємо, ми представляємо Господа і призначені навчати його євангелії. Ми — довірені особи Господа і, як такі, уповноважені казати тільки те, що він хоче, щоб ми казали.

Довірені особи представляють свого патрона. Вони не мають своєї влади. Вони діють від імені когось іншого. Вони роблять те, що їм сказано робити. Вони кажуть те, що їх уповноважено казати — не більше і не менше.

Ми — довірені особи Господа. Ми представляємо його. Якщо ви довірені особи, каже він, то маєте Господнє доручення; і все, що б ви не робили згідно з волею Господа, є Господньою справою (див. УЗ 64:29).

Нашою справою як вчителів є навчання його доктрині і нічому іншому. Не існує іншого шляху, яким би ми могли йти, якщо ми повинні спасати душі. Власної рятівної сили ми не маємо. Ми не можемо створити закон чи доктрину, які б викупили або воскресили, чи спасали іншу особу. Лише Господь може зробити це, а ми призначені навчати тому, що він відкрив стосовно цього, і всім доктринам євангелії.

То ж маючи уповноваження, як саме нам слід навчати євангелії? Що є нашим божественним дорученням? Божественне доручення вчителя узагальнено можна висловити такими п'ятьма тезами:

1. Нам наказано — а це означає, що ми не можемо вибирати; не існує альтернативних шляхів, відкритих для нас — нам наказано вчити принципам євангелії.

В одкровенні, відомому як «закон Церкви», Господь каже, що старійшини, священики і вчителі цієї Церкви навчатимуть

принципам його євангелії (див. УЗ 42:12). У багатьох одкровеннях сказано проповідувати його євангелію і його слово, не кажучи нічого, крім написаного пророками й апостолами і того, чого навчає їх Утішитель через молитву віри (див. УЗ 52:9).

Очевидно, що ми не можемо навчати того, чого не знаємо самі. Передумовою для навчання євангелії є вивчення євангелії.

Отже, є такі божественні накази:

«Дослідіть но Писання» (Іоанн 5:39).

«Дослідіть ці накази» (див. УЗ 1:37).

«Зберігайте, як скарб моє слово»

(див. Джозеф Сміт — Матвій 1:37).

«Вивчайте моє слово» (див. УЗ 11:22).

«Вивчайте пророків» (3 Нефій 23:5).

«Вам слід вивчати це. Так, заповідь

я даю вам, щоб ви старанно вивчали це; бо великими є слова Ісаї» (3 Нефій 23:1).

Не прагніть одразу проголошувати Боже слово, а спершу прагніть отримати його слово і тоді вашого язика буде розв'язано; тоді, якщо ви матимете бажання, ви матимете його Духа і його слово, Божу силу для переконання людей (див. УЗ 11:21).

Ми можемо прочитати всі Головні Труды Церкви за рік, якщо читатимемо принаймні шість сторінок на день. На те, щоб по-справжньому дослідити їх і серйозно поміркувати над ними, піде більше часу.

Існує знання і є духовний дослід, які здобуваються завдяки читанню Писань, розмірковуванню над ними та молитві про них; ніяким іншим шляхом здобути їх неможливо. Немає значення, наскільки відданими й активними члени Церкви є в адміністративних справах; вони ніколи не здобудуть великих благословень, що приходять від вивчення Писань, якщо тільки не докладатимуть зусиль, вивчаючи їх, і тим самим зроблять написане слово частиною свого життя.

2. Ми повинні навчати принципам євангелії, як їх подано в Головних Трусах Церкви.

У законі Церкви Господь каже, що старійшини, священики і вчителі цієї Церкви навчатимуть принципам його євангелії, — а тепер зважте на таке застереження, — які вміщено в Біблії і в Книзі Мормона, в яких є повнота євангелії (див. УЗ 42:12).

Далі Господь говорить про потребу бути керованим Духом, але знову повертається до джерела євангельської істини, яким є Писання, кажучи, що всього цього ви будете дотримуватися, щоб робити так, як він

наказав стосовно вашого вчителювання, поки не буде дано вам повноти його Писань (див. УЗ 42:15).

На час надання цього одкровення Біблія і Книга Мормона були єдиними Писаннями, доступними для святих останніх днів. Тепер ми маємо також Учення і Завіти та Дорогоцінну Перлину, ще існують, звичайно, й інші одкровення, які буде дано в належний час і належним чином.

3. *Ми повинні навчати силою Святого Духа.*

Наказавши всім вчителям навчати принципам євангелії, як вони знаходяться в Головних Трудах, Господь каже, що саме таким буде їхнє навчання, якщо вони керуватимуться Духом.

Після цього він дає дуже важливу настанову про те, що Дух буде дано . . . молитвою віри; і якщо ви не одержите Духа, то не будете навчати.

Разом з цією настановою він дає обіцяння, що коли ви будете підносити свої голоси завдяки Втішителю, то говоритимете і пророкуватимете те, що ним вважатиметься добрим; бо Втішитель все знає і свідчить про Батька і про Сина (див. УЗ 42:13–14, 16–17).

У будь-якій ситуації, що виникає під час навчання, кожний вчитель повинен міркувати так:

Якби Господь Ісус був тут, то що б він сказав у цій ситуації?

Але його тут немає. Натомість він послав мене, щоб представляти його.

Я повинен сказати те, що сказав би він, якби був тут; я повинен сказати те, що він хоче сказати.

Єдиний спосіб, як я можу зробити це, так це, щоб він сказав мені, що говорити.

Ця настанова може відкритися мені тільки силою його Духа.

Отже, я повинен керуватися Духом, якщо я навчаю, будучи довіреною особою Господа.

Ці принципи навчання євангельським істинам силою Духа далі детально пояснено в іншому одкровенні, яке було дано у вигляді таких запитань і відповідей:

Запитання: «Я, Господь, запитую вас — у що вас було висвячено?» (див. УЗ 50:13).

Іншими словами: «Яким є ваше доручення? Що я довірив вам робити? Яке повноваження ви отримали від мене?»

Відповідь: «Проповідувати мою євангелію Духом, самим Утішителем, якого послано навчати істині» (див. УЗ 50:14).

Іншими словами: «Ваше доручення, ваше повноваження, те, у що вас було висвячено, — це навчати моєї євангелії, не якимсь особистим поглядам, філософіям світу, а моєї вічної євангелії, і робити це силою мого Духа, усе відповідно до заповіді, яку я раніше дав: «Якщо ви не одержите Духа, то не будете навчати».

Запитання: «Той, кого висвячено від мене і послано проповідувати слово істини через Утішителя, у Дусі істини, чи проповідує він це Духом істини чи якимсь іншим чином?» (див. УЗ 50:17).

Перш ніж дізнатися про відповідь, звернімо увагу на те, що говорить тут Господь про навчання євангелії, слову

істини, принципам спасіння. Він не говорить про доктрини світу і заповіді людські, дотримання яких є справою марною і не веде до спасіння.

Питання полягає ось у чому: коли ми проповідуємо євангелію, коли ми навчаємо слову істини, коли ми говоримо про істинні доктрини спасіння, то робимо це силою Святого Духа чи в якийсь інший спосіб? Очевидно, що навчати істині в «інший спосіб» — це навчати силою інтелекту.

Ось відповідь, яку було відкрито: «Якщо в будь-який інший спосіб, то це не від Бога» (див. УЗ 50:18).

Давайте пояснимо це. Навіть якщо те, чого ми навчаємо, є істинним, воно не від Бога, якщо не навчати цьому силою Духа. Не відбувається навернення, не з'являється духовний досвід, поки не залучається Дух Господній.

Запитання: «І ще, той, хто отримує слово істини, одержує він його Духом істини чи в якийсь інший спосіб?» (див. УЗ 50:19).

Відповідь: «Якщо в будь-який інший спосіб, то це не від Бога» (див. УЗ 50:20).

Ось чому я говорив на початку: якщо це викладання повинно мати силу навернення, то я повинен викладати силою Духа, а ви повинні почути й отримати тією самою силою. Тільки тоді може «той, хто проповідує, і той, хто отримує, розуміти один одного» з тим, щоб «обом напучуватися і радіти разом» (див. УЗ 50:22).

4. *Ми повинні застосовувати євангельські принципи, яким навчаємо, враховуючи потреби й досвід наших слухачів.*

Євангельські принципи незмінні. В усі часи вони ті самі. Загалом, у всі часи потреби людей є тими самими. З нами не трапляється нічого такого, чого б від початку не випадало на звичайну людську долю. А тому неважко успадковувати принципи вічного Слова і застосовувати їх в разі виникнення наших особливих потреб. Абстрактна істина повинна жити в житті людей, якщо вони повинні принести плід.

Нефій, прочитавши слова з Книги Мойсея і з писань Ісаї, сказав: «Я застосував усі писання до нас, щоб були вони нам на користь і в науку» (1 Нефій 19:23) — тобто, він застосував вчення Мойсея та Ісаї до потреб нефійців.

5. *Ми повинні свідчити про істинність того, чого навчаємо.*

Ми — люди, які свідчать, саме це нам належить робити. Наші збори дають надзвичайно багато можливостей урочи-сто запевняти, що робота, до якої ми залучені, є істинною. Ми засвідчуємо палко й переконливо, що Ісус є Господь, що Джозеф Сміт — його пророк, що Церква Ісуса Христа Святих Останніх Днів є єдиною істинною і живою Церквою на лиці всієї землі (див. УЗ 1:30).

Діючи так, ми чинимо добре. Однак ми повинні робити більше. Від натхненного вчителя, який навчає силою Духа, очікується, що він свідчитиме про істинність доктрини, якої навчає.

У цьому нам подав приклад Алма. Будучи народженим знову, він виголосив вражаючу проповідь. Потім він сказав, що говорив відверто, маючи доручення чинити так, цитував Писання і навчав істині.

«І це ще не все, — додав він. — Чи не здається вам, що я знаю про це сам? Знайте, я свідчу вам, що я знаю, що те, про що я говорив, істина» (Алма 5:45).

Ось що є вінцем навчання євангелії — особисте свідчення вчителя про те, що доктрина, якої він навчає, є істинною!

Хто може заперечити свідчення? Ті, хто не вірять, можуть сперечатися стосовно нашої доктрини. Вони можуть перекручувати Писання собі на знищення. Вони можуть знаходити пояснення в одному чи іншому, виходячи з чисто розумової точки зору, але вони не можуть перемогти свідчення.

Якщо я говорю про це, або про виконання пророцтва Ісаї стосовно Месії, або про події з життя нашого Господа, то багато людей тільки чекають, щоб вступити в суперечку з цього приводу і тим самим показати, що мудреці світу думають інакше. Але якщо скажу, що я знаю через одкровення, яке прийшло від Святого Духа в мою душу, що слова, сказані про Месію, стосуються Ісуса з Назарета, який був Божим Сином, про що тут сперечатися? Я приніс особисте свідчення про те доктринальне питання, якому навчав, і кожний слухач, який налаштований на той самий Дух, знає у своєму серці, що сказане мною — правда.

Алма, склавши свідчення, що істинним є те, чого він навчав, потім сказав: «І звідки, на вашу думку, я знаю про точність цього?» Його відповідь, що є прикладом для всіх учителів, така: «Слухайте, я кажу вам, це стало відомим мені через Святого Духа Божого. Знайте, я постився і молився багато днів, щоб знати це самому. І ось, я знаю сам, що це істина; бо Господь Бог зробив так, що це явилось мені через його Святого Духа; і це й є дух одкровення, що в мені» (Алма 5:45–46).

Отже, ми маємо тепер перед собою опис нашого статусу Господніх довірених осіб і божественного доручення вчителя.

Нас призначено:

1. Навчати принципам євангелії
2. З Головних Трудів
3. Силою Святого Духа
4. Завжди застосовувати вчення до потреб і
5. Свідчити про істинність того, чого навчаємо.

А тепер залишається сказати лише одне стосовно цього і це — скласти свідчення, що ідеї, викладені тут, є істинними, і якщо ми будемо дотримуватися їх, то матимемо силу наvertати і спасати душі людей.

Я знаю,

що Господь заповів нам навчати принципам його євангелії, як їх подано в його Священних Писаннях; якщо ми не робимо це силою його Святого Духа, наше навчання не від Бога;

що він сподівається на те, що ми застосовуватимемо принципи вічної істини у своєму житті;

що ми повинні свідчити усім, хто слухатиме, про те, що наші вчення приходять від того, хто є Вічним і хто вестиме людей до миру у цьому житті та у вічному житті у світі, що настане.

Я молюся про те, щоб кожний, хто навчає, міг робити це за Божественним прикладом, в ім'я Господа Ісуса Христа, амінь.

ПІДГОТУЙТЕСЯ ДУХОВНО

Тож ці сини Мосії . . . зміцніли у пізнанні істини;
бо вони були чоловіками з твердим розумінням, і вони вивчали писання
старанно, щоб вони могли знати слово Бога.

Але це ще не все; вони багато віддавалися молитві і посту;
тому вони мали дух пророцтва і дух одкровення, і коли вони вчили,
вони вчили з силою і владою від Бога.

Алма 17:2–3

ПРАГНІТЬ ДАРУ МИЛОСЕРДЯ

Перед закінченням служіння на землі Ісус сказав своїм учням: «Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Іоанн 13:34). Це було важливим нагадуванням для вчителів євангелії тоді і це є важливим для вчителів євангелії сьогодні.

Апостол Павло наголошував на необхідності милосердя, або чистої любові Христової: «Коли я говорю мовами людськими й ангольськими, та любови не маю, — то став я як мідь та дзвінка або бубон гудячий! І коли маю дара пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любови не маю, — то я ніщо! І коли я роздам усі маєтки свої, і коли я віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, — то пожитку не матиму жодного!» (1 Коринтянам 13:1–3).

Якщо ви маєте в собі любов, схожу на Христову, то будете краще підготовлені, щоб навчати євангелії. Ви будете натхненні, щоб допомагати іншим знати про Спасителя і йти за ним.

Що слід зробити, аби одержати дар милосердя?

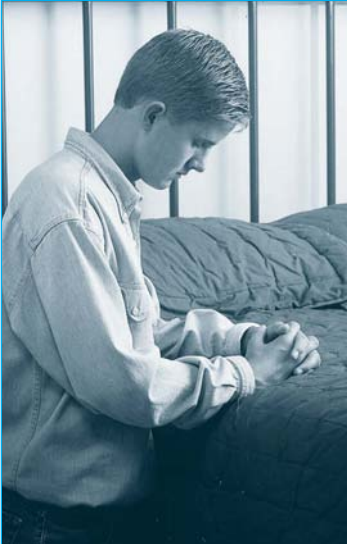
Милосердя є даром, який ви можете одержати, якщо молитесь, щоб вам сповнитися любов'ю, якщо віддаєтеся служінню і якщо шукаєте хороше в інших людях.

Моліться, щоб вам сповнитися любов'ю. Пророк Мормон нагадував: «Милосердя є чиста любов Христа, і воно витерпить завжди; і той, хто матиме його в останній день, з ним усе буде добре. Отже, . . . моліться Батькові з усією енергією вашого серця, щоб вас було сповнено цією любов'ю» (Мороній 7:47–48). Ви можете не відчувати цю чисту любов Христа відразу у відповідь на свої молитви. Але якщо ви живете праведно і продовжуєте щиро й смиренно молитися про це благословення, то одержите його.

Віддавайтеся служінню. Наша любов до людей зростає, коли ми служимо їм. Поступаючись власними інтересами заради інших за прикладом Спасителя, ми стаємо більш сприйнятливими до Духа. Якщо ви молитесь за тих, кого вчите, замислюєтеся над їхніми потребами і готуєтеся до уроків, ваша любов до них зростатиме. (Про інші шляхи служіння тим, кого ви вчите, див. у «Ставайте ближчими для кожного», с. 35–36).

Шукайте хороше в інших. Виявивши хороші якості в інших людях, ви зростатимете у своєму розумінні їх як дітей Божих. Дух підтвердить, чи істинне те, що ви відкрили в них, і ви станете більше цінувати і любити їх.

ПРАГНІТЬ ДУХА

Старійшина Брюс Р. Макконкі сказав: «Не існує ні надто високої ціни, . . . ні надто сильного напруження, ні надто великого жертвування, якщо за все це ми одержуємо дар Святого Духа і радіємо йому» (A New Witness for the Articles of Faith [1985], 253).

Жити так, щоб бути сприйнятливими до Духа

Після того, як нам було дано дар Святого Духа, що саме можна зробити, аби Дух був завжди з нами? Старійшина Даллін Х. Оукс сказав: «Щоб навчати Духом, нам насамперед слід виконувати заповіді і бути чистими перед Богом, так щоб його Дух міг перебувати в наших особистих храмах» (“Teaching and Learning by the Spirit,” *Ensign*, березень 1997, с. 9).

Бути «чистими перед Богом» ми можемо, якщо пам’ятаємо про Спасителя, роблячи кожну справу, завжди діючи як його справжні учні. Ми можемо каятися у своїх гріхах. Ми можемо прагнути всього того, що є «чесотноє, чудове, славнозвісне, гідне похвали» (Уложення віри 1:13). Ми можемо щоденно і з щирим наміром вивчати Писання, прагнучи бути «насиченими добрим словом Бога» (Мороній 6:4). Ми можемо читати хороші книжки і слухати музику, яка духовно збагачує і просвітлює. Ми можемо «стояти на святих місцях» (див. УЗ 45:32), відвідуючи Церковні збори і приймаючи причастя та відвідуючи храм якомога частіше. Ми можемо служити членам своєї сім’ї та сусідам.

Старійшина Бойд К. Пекер навчав, що «духовність не тільки досконало сильна, вона ще й реагує на кожну найтоншу зміну у своєму оточенні» (“I Say unto You, Be One,” *Brigham Young University 1990–91 Devotional and Fireside Speeches* [1991], 89).

Нам слід потурбуватися, аби уникнути всього, що може призвести до втрати присутності Духа. Зокрема, слід уникати суперечок і недоречних чи пустих розваг. Ніколи не слід носити нескромний одяг. Ніколи не слід ображати інших, навіть словом. Ми не повинні призивати ім’я Господа даремно чи розмовляти вульгарною або грубою мовою. Ми не повинні протидіяти вибраним слугам Господа або критикувати їх.

Благословення бути завжди з Духом

Небесний Батько не вимагає від нас бути досконалими, перш ніж він дарує нам свого Духа. Він благословлятиме нас за праведні бажання і добросовісні зусилля робити все якнайкраще, наскільки ми це можемо. Президент Езра Тефт Бенсон так сказав про деякі з цих благословень:

«Святий Дух робить так, що наші почуття стають більш ніжними. Ми ставимося з більшим милосердям і співчуттям один до одного. Ми більш спокійні у стосунках з іншими. Ми маємо більшу здатність любити один одного. Людям хочеться бути поряд з нами, бо сам вираз наших облич промениться завдяки впливові Духа. Наш характер добрішає. І, як результат, ми стаємо набагато чутливішими до підказок Святого Духа і тим самим здатними ясніше розуміти духовне» (“Seek the Spirit of the Lord,” *Ensign*, квітень 1988, с. 4).

ПРАГНІТЬ ОДЕРЖАТИ СЛОВО

У травні 1829 року, якраз після відновлення Ааронового священства, Гайрум Сміт, брат пророка Джозефа Сміта, дуже занепокоївся з приводу того, щоб визначитися, яку саме роботу йому належить виконувати. Гайрум звернувся із запитанням до Джозефа стосовно «його [власного] місця у цій величній роботі відновлення» (Pearson H. Corbett, *Hyrum Smith—Patriarch* [1963], с. 48). У відповідь на це смиренне прохання Господь дав Гайруму одкровення через пророка. Частина цього одкровення можна застосувати, готуючись навчати євангелії:

«Не прагни проголошувати моє слово, а спочатку прагни одержати моє слово, і тоді твій язик буде розв'язано; тоді, якщо ти бажатимеш, то будеш мати мого Духа і моє слово, так, Боже силу для переконання людей» (див. УЗ 11:21).

Президент Езра Тефт Бенсон сказав, що в цій пораді нам показано «послідовність, за якою ми отримуємо Боже силу для навчання інших. . . Прагніть спочатку одержати слово; потім прийде розуміння, Дух і, зрештою, сила переконувати» (*The Gospel Teacher and His Message* [Звернення до працівників релігійної освіти, 17 вересня 1976], с. 5).

Пізнавати «через вивчення і також через віру»

Господь сказав нам, що ми повинні одержувати його слово, прагнучи знання, саме через навчання і також через віру (див. УЗ 88:118). Ми слухаємося цього наказу, старанно вивчаючи Писання, з вірою в серці і зобов'язанням підкорятися принципам, які пізнаємо. Ми також слухаємося цього наказу, коли приступаємо до вивчення Писань з молитвою і в пості.

Старанне вивчення

Старійшина Даллін Х. Оукс радив: «Читання Писань налаштує нас відчувати Дух Господній. . .»

Оскільки ми віримо в те, що читання Писань допомагає нам одержати одкровення, то заохочуємо читати Писання знову і знову. Завдяки цьому ми отримуємо доступ до того, що Небесний Батько хотів би, щоб ми знали і чинили в нашому особистому житті сьогодні. Це одна з причин, через яку святі останніх днів вірять у те, що потрібно вивчати Писання щодня» (*“Scripture Reading and Revelation,” Ensign*, січень 1995, с. 8).

Якщо ми регулярно і старанно вивчаємо Писання, щиро прагнучи провину від Духа, то будемо сприйнятливими до знань, готуючись до уроків. Ми також будемо підготовленими до того, щоб одержати підказки Духа, коли навчаємо, і керуватися ними. Якщо ми постійно зберігатимемо в душі, як скарб, слова життя, то буде нам дано в той самий час ту частину, яку буде відміряно кожній людині (див. УЗ 84:85).

Віра

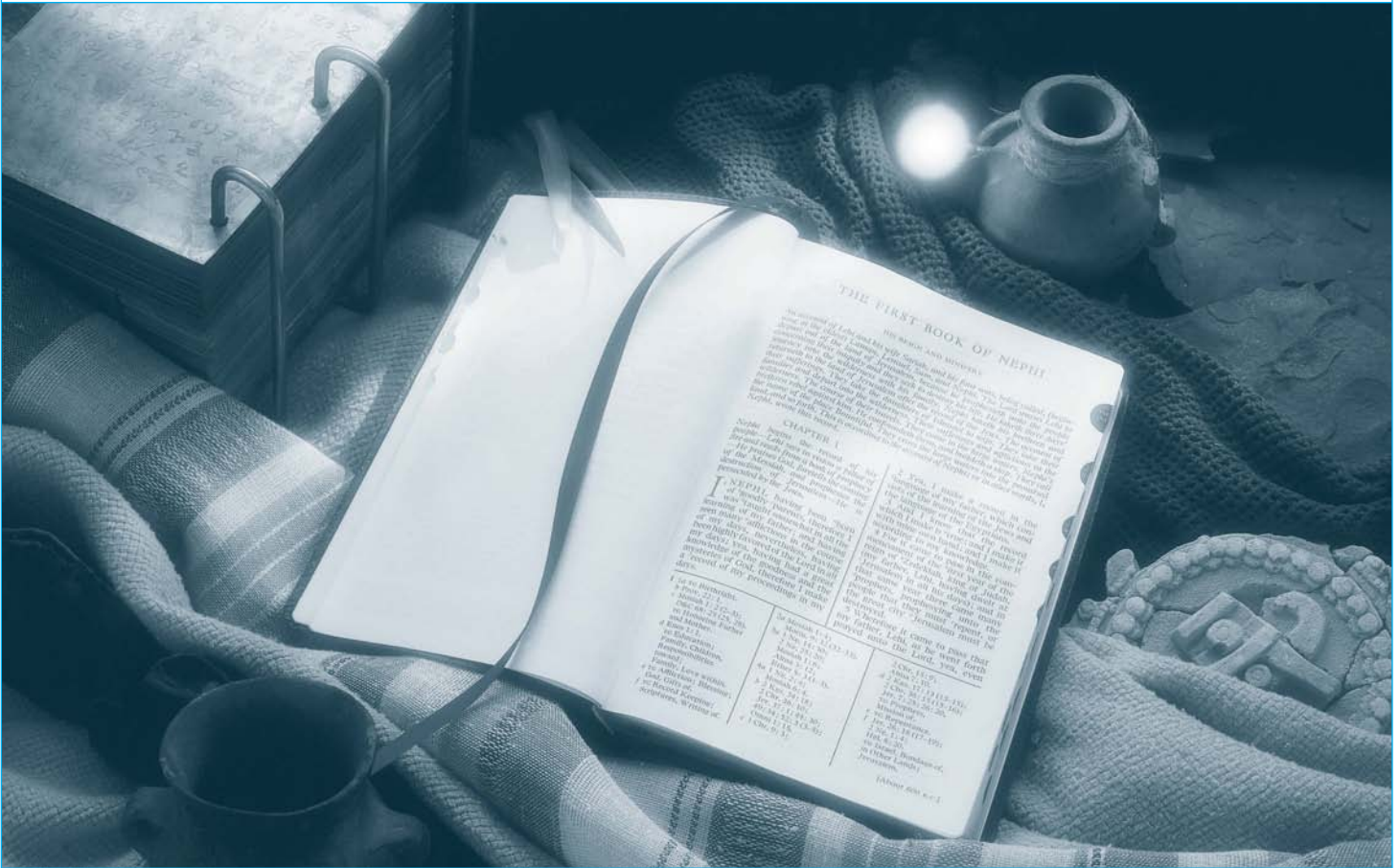
Мормон радив, щоб ми «не сумнівалися, але вірили» (Мормон 9:27). Саме таке ставлення нам слід мати, приступаючи до вивчення Писань. Наприклад, Джозеф Сміт мав сповнене віри серце, коли читав слова в Якова 1:5, саме через які йому було сказано просити у Бога мудрості. Він зробив так, як вказано було в Писаннях, запитавши в Господа, до якої церкви йому приєднатися. Завдяки тому, що він поставився з вірою до Писань, він одержав відповідь на свою молитву. (Див. Джозеф Сміт— Історія 1:11–17).

Послушність

Ми повинні намагатися жити згідно з принципами, які вивчаємо, навіть якщо не розуміємо їх до кінця. Якщо ми довіряємо сказаному Господом, наше знання євангелії зростатиме. Господь проголосив: «Коли хоче хто волю чинити [Батькову], той довідається про науку» (Іоанн 7:17).

Молитва і ніст

Вивчення Писань відрізняється від читання повістей, газет чи підручників. Щодня, перш ніж почати вивчення Писань, нам потрібно молитися. Вивчаючи слово Господнє, нам слід прагнути Духа, щоб мати від нього розуміння.

Молячись про розуміння, іноді потрібно поститися. Алма є гарним прикладом людини, яка постилася і молилася, щоб пізнавати євангельські принципи. Склавши своє свідчення про спокуту Ісуса Христа і необхідність відчутти могутню зміну серця, він сказав: «Чи не здається вам, що я знаю про це сам? Знайте, я свідчу вам, що я знаю, що те, про що я говорив, істина. І звідки, на вашу думку, я знаю про точність цього? Слушайте, я кажу вам, це стало відомим мені через Святого Духа Божого. Знайте, я постився і молився багато днів, щоб знати це самому. І ось, я знаю сам, що це істина; бо Господь Бог зробив так, що це явилось мені через його Святого Духа» (Алма 5:45–46). (Див. також «Прагніть Духа», с. 13).

Власне зобов'язання вивчати Писання

Президент Бенсон радив: «Давайте не легковажити тим великим, що ми отримали від руки Господа! Його слово є одним з його найцінніших дарів нам. Я наполягаю на тому, щоб ви зобов'язалися вивчати Писання. Занурюйтеся в них щодня, щоб мати силу Духа, яка надходить до вас у ваших покликаннях. Читайте їх у своїх сім'ях і навчайте своїх дітей любити і цінувати їх» («The Power of the Word», *Ensign*, травень 1986, с. 82).

СКЛАДАЙТЕ ОСОБИСТИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ЄВАНГЕЛІЇ

Старійшина М. Рассел Баллард сказав: «На кожному з нас лежить обов'язок робити все можливе, аби збільшувати своє духовне знання і розуміння завдяки вивченню Писань і слів живих пророків. Коли ми читаємо і вивчаємо одкровення, то Дух може підтвердити в нашому серці істинність того, про що ми дізнаємося; і таким чином голос Господа говорить до кожного з нас» (у Conference Report, квітень 1998, с. 40–41 або «Ліягона», липень 1998, с. 33).

Подані далі пропозиції можуть знадобитися при складанні плану вивчення Писань, щоб «збільшувати [ваше] духовне знання і розуміння», згідно з порадою старійшини Балларда. Ваш план не повинен бути всеохоплюючим, і водночас він має допомогти вам послідовно вивчати євангелію. Можна записати свій план у щоденник чи записник, щоб не забути його.

Що вивчати

Під час вивчення євангелії зосередьтеся на Писаннях. Можна вибрати для вивчення якусь книгу з Писань і вивчати тільки її або ж можна зосередитися на одній чи більше темах, читаючи, що про них сказано у всіх Головних Трудах. Можна поєднати ці два методи, вивчаючи якусь книгу з Писань і зосереджуючись на вибраних темах та ідеях. Також слід вивчати вчення пророків останніх днів, що містяться у їхніх зверненнях на генеральних конференціях і друкуються на сторінках «Ліягони».

Якщо ви маєте покликання вчителя, то вивчення посібника для проведення уроків має увійти як необхідна частина у ваш план.

Вам також слід врахувати і включити до свого плану вивчення євангелії: (1) відповідні матеріали для Мелхиседекового священства і Товариства допомоги, (2) уривки з Писань, визначені для класу євангельсь-

кого вчення у Недільній школі, а також (3) статті з «Ліягони».

Коли вивчати

Якщо можливо, встановіть постійний час для вивчення Писання з тим, щоб не відволікатися. Старійшина Говард У. Хантер радив:

«Багато людей дійшло до висновку, що найкращим часом для вивчення є ранок, коли після відпочинку вночі розум звільняється від багатьох турбот, що перебивають думку. Інші ж віддають перевагу спокійним годинам після того, як робота і клопоти дня закінчилися і від них можна відволіктися, і таким чином закінчити день у мирі і спокої, що приходять від спілкування з Писаннями.

Можливо, важливіше не те, в які години дня займатися вивченням Писань, а встановити час для регулярного вивчення їх. Було б ідеальним виділити для цього щодня годину часу; але якщо для багатьох це не можливо, то й півгодини, що регулярно виділяються для вивчення Писань, можуть дати дуже хороши результат. П'ятнадцять хвилин — це короткий час, але дивовижним є те, що і в цьому разі при вдумливому читанні можна здобути дуже велике просвітлення і знання» (у Conference Report, квітень 1979, с. 91–92 або *Ensign*, листопад 1979, с. 64).

Як саме вивчати Писання

Перш ніж почати вивчення Писань, молитесь про проникливість і розуміння. Обмірковуйте прочитане і шукайте шляхів застосування цього у вашому житті. Вчіться розпізнавати і прислухатися до підказок Духа.

Для більш продуктивного вивчення можна скористатися деякими або всіма поданими далі ідеями:

- Користуйтеся довідковими матеріалами, які вміщені в Церковних виданнях, пов'язаних з Писаннями, таких як Путівник по Писаннях, Біблійний словник, уривки з Перекладів Джозефа Сміта, а також карти (див. «Навчайте з Писань», с. 54–59 для пропозицій).
- Читаючи, запитуйте себе: «Якого принципу євангелії навчає цей уривок? Як саме я можу застосувати його у житті?»
- Майте щоденник чи записник, аби занотувати в ньому свої думки й почуття. Письмово зобов'язжіться застосовувати те, про що ви дізналися. Постійно переглядайте записане.
- Перш ніж приступити до вивчення розділу з Писань, прочитайте його стислий зміст на початку. Це допоможе вам краще зрозуміти зміст цього розділу.
- Робіть позначки і нотатки у своєму примірнику Писань. На полях пишшіть посилання на Писання, які прояснюють зміст уривка, який вивчаєте.
- Запам'ятовуйте вірші, які мають особливе значення для вас.
- Підставляйте своє ім'я у вірш з Писань, щоб персоніфікувати його.
- Після вивчення піднесіть молитву з подякою за пізнане.
- Діліться тим, про що дізналися. Якщо ви чинитимете так, то ваші думки ставатимуть яснішими і ваша здатність запам'ятовувати збільшуватиметься.

Робіть, що можете

Одна сестра із Церкви багато разів пробувала орієнтуватися на спеціальні програми вивчення Писань, та це завжди для неї було важко. Пізніше вона згадувала:

«Здавалося, що я, намагаючись ростити дітей і виконувати свої Церковні обов'язки, ніколи повністю не досягну мети цих програм. Для цього мені потрібно було б визначити певний час і місце для щоденного вивчення Писань і скласти для цього такий розклад, який би дозволяв враховувати потреби дітей, хворобу когось з них або виникнення несподіванок, без яких не обійтись в жодній сім'ї, де ростуть діти. У той період свого життя я справді ніколи не дивилася на себе як на людину, що могла добре вивчати Писання.

Одного дня до мене прийшла мама. Вона подивилася на великий стіл, на якому були розкладені Церковні матеріали, — а між ними й Писання, — і сказала: «Мені подобається, що ти завжди знайдеш хвилину, щоб почитати Писання. Бачу їх завжди розкритими то на одному, то на іншому столі».

Несподівано для себе я подивилася на себе по-іншому. Мама мала рацію: я, незважаючи ні на яку зайнятість, послідовно читала і вивчала Писання. Я полюбила Писання. Вони живили мене. Вірші з Писань були приклеєні на стінах моєї кухні, щоб підбадьорювати мене, коли я працювала, Писання я використовувала, допомагаючи дітям готуватися до їхніх виступів. Мене захопив світ Писань, я усвідомила, що отримувала щедру живлення».

ЖИВІТЬ ЗГІДНО З ТИМ, ЧОГО НАВЧАЄТЕ

Звертаючись до групи вчителів євангелії, президент Спенсер В. Кімбол застерігав: «Ви робитимете все, що навчаєте робити своїх студентів: будете поститися, свідчити, платити десятину, відвідувати всі належні збори, у певний час відвідувати сесії у храмі, проводити у святості Суботній день, щедро віддаватися служінню в Церкві, проводити домашні сімейні вечори і сімейні молитви, не мати боргів і бути чесними і цілісними (Men of Example [Звернення до працівників релігійної освіти, 12 вересня 1975], с. 7).

Особистий приклад є одним з найбільш дієвих наших знарядь. Якщо ми по-справжньому намерені, то всі наші думки і мотивації скеровуються євангельськими принципами. Ми засвідчуємо істинність вчення всіма своїми діями і вчинками.

Старійшина Брюс Р. Макконкі навчав, що свідчення складається з праведних дій:

«Бути доблесним у свідченні про Ісуса — це вірити в Христа і в його євангелію, маючи непохитне переконання. Це означає знати про істинність і божественність Господньої роботи на землі.

Однак, це не все. Це більше, ніж віра і знання. Ми повинні бути виконавцями Слова, а не тільки слухачами. Це більше, ніж розмови про служіння; це не просто визнання вустами божественного Синівства Спасителя. Це послухність, підкорення й особиста праведність» (у Conference Report, жовтень 1974, с. 45–46 або *Ensign*, листопад 1974, с. 35).

Вплив прикладу

Наша поведінка може позитивно впливати на ставлення до всього тих, кого ми навчаємо. Президент Томас С. Монсон розповів про такий досвід:

«На поховальній службі одного з шанованих Генеральних Авторитетів, Х. Верлена Андерсона, слова в пам'ять покійного сказав його син. Вони стосуються всіх, де б ми не були і що б не робили. ...

Син старійшини Андерсона розповів, що якось, багато років тому, у суботу ввечері в їхній школі мав проводитися особливий вечір. І він випросив у батька на певний час автомобіль, який належав усій сім'ї. Коли він одержав ключі від авто і пішов до дверей, батько сказав: «Треба заправитися бензином перед завтрашнім днем. Обов'язково наповни бак по дорозі додому».

Далі син старійшини Андерсона розповів, що той шкільний вечір був просто чудовим. ... Однак, переповнений враженнями, він забув про батьків наказ і не заправив бак паливом, повертаючись додому.

Настав недільний ранок. Старійшина Андерсон виявив, що бак порожній. Син побачив, як батько поклав ключі від машини на стіл. У сім'ї Андерсонів Суботній день був днем поклоніння і подяки Богові, а не покупок.

Продовжуючи поховальну промову, син старійшини Андерсона сказав: «Я бачив, як мій батько надів пальто, сказав нам «до побачення» і вирушив пішки в далеку дорогу, щоб встигнути на ранкові збори». Обов'язок кликав. Істиною не було пожертвовано заради зручності.

На закінчення своєї поховальної промови син старійшини Андерсона сказав: «Жоден син не отримував такого уроку від свого батька, який я отримав тоді. Мій батько не тільки знав істину, він ще й жив згідно з нею» (у Conference Report, жовтень 1997, с. 22 або *Ensign*, листопад, 1997, с. 18).

Наша поведінка може також мати і негативний вплив. Наприклад, син Алми Коріантон під час служіння на місії, коли він навчав зорамійців, залишив священнослужіння і тяжко згрішив (див. Алма 39:3). Алма сказав, що багато людей було збито з дороги Коріантоновими вчинками. Він сказав Коріантону: «Яке велике беззаконня приніс ти Зорамійцям; бо коли вони побачили твою поведінку, вони не захотіли повірити моїм словам» (Алма 39:11).

Президент Гебер Дж. Грант сказав: «Я прошу кожного чоловіка і кожну жінку, щоб вони, займаючи відповідальні посади і маючи обов'язок навчати євангелії Ісуса Христа, жили згідно з нею і дотримувалися заповідей Божих, щоб навчати євангелії власним прикладом» (*Gospel Standards* [1941], с. 72).

Якщо ви подаєте приклад, живучи так, як навчаєте, то:

- Ваші слова сповняться Духом і нестимуть ваше свідчення у серця тих, кого ви навчаєте (див. 2 Нефій 33:1). Президент Джозеф Філдінг Сміт написав: «Жоден чоловік і жодна жінка не можуть навчати Духом, якщо вони не відчують його у власному житті» (*Church History and Modern Revelation*, 2 т. [1953], 1:184).

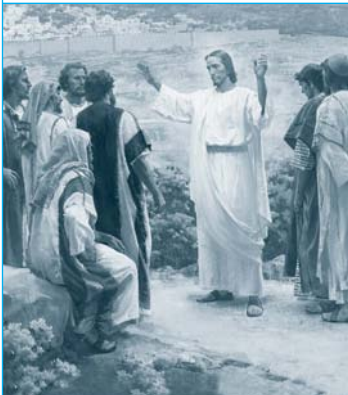
- Ви допоможете іншим зрозуміти, що словами Христа можна керуватися у повсякденному житті.
- Мир і щастя, які ви відчуєте, живучи згідно з євангелією, будуть очевидними. Це відіб'ється у виразі вашого обличчя, у ваших словах і в силі вашого свідчення.
- Ті, кого ви навчаєте, довіряться вам і з більшою готовністю віритимуть тому, чого ви навчаєте.
- Ваше власне свідчення зростатиме. «Коли хоче хто волю чинити [Мого Батька], — навчав Спаситель, — той довідається про науку» (Іоанн 7:17). У вас може виникати почуття, що ви не зовсім розумієте певний принцип, якому ви готуєтеся навчати. Однак, якщо ви з молитвою вивчаєте його, намагаєтеся жити згідно з ним, готуєтеся навчати йому, а потім розповідаєте про нього іншим, тоді ваше власне свідчення буде зміцнюватися і збільшуватися.

Намагайтеся жити згідно з євангелією

Навчання євангелії вимагає не тільки підготовки до уроків і викладання їх. Старійшина Річард Г. Скотт пояснював: «Ваше зобов'язання навчати безцінних дітей Небесного Батька — це не лише довгі години підготовки до кожного уроку, це не тільки тривалі години посту і молитви, завдяки яким ви стаєте кращим вчителем. Це — зобов'язання жити так, щоб кожна година життя за змістом відповідала вченню і прикладові Спасителя і його слуг. Це — зобов'язання постійно зростати духовно, ставати якомога більше відданими, якомога більше заслужувати на те, щоб бути знаряддям, яким Дух Господній торкається сердець тих, кого ввірено вам привести до більшого розуміння його вчення» (“Four Fundamentals for Those Who Teach and Inspire Youth,” у *Old Testament Symposium Speeches*, 1987, 1).

І хоч ви не станете досконалими у всьому, слід докладати зусилля, щоб бути такими, живучи згідно з істинами, яких навчаєте. Ви зміцнієте і матимете більше сили завдяки навчання принципам євангелії, якщо постійно намагаєтеся жити згідно з цими принципами.

ПОКЛИКАНІ, РУКОПОКЛАДЕНІ І ЗВЕЛИЧЕНІ

Президент Гордон Б. Хінклі пояснював значення слова «звеличувати». Він сказав: «Як на мою думку, то воно означає збільшувати, робити краще, приходити до глибшого розуміння і зміцнювати». Він сказав, що коли носії священства звеличують свої покликання, то вони «збільшують можливості [свого] священства» (у *Conference Report*, квітень 1989, с. 60, 63 або *Ensign*, травень 1989, с. 46, 49).

Це стосується і вашого покликання навчати. Якщо ви звеличуєте своє покликання «з усією старанністю . . . , працюючи що є мочі», то ви збільшуєте свої можливості позитивно впливати на інших.

Сини Легієві Яків та Йосип подали приклад тим, кого покликано навчати. Яків сказав, що він «отримав своє доручення від Господа». Його та Йосипа було посвячено, або рукопокладено, як «священиків і вчителів [цього] народу». Надалі вони «звеличували [свою] службу Господові» (Яків 1:17–19).

Отримання покликання навчати

Якщо ви маєте покликання вчителя чи провідника в Церкві, то будьте впевненими — це покликання від Господа. Воно було надано через одного з його вибраних слуг; він сказав, що немає різниці в тому, чийм голосом покликано — його власним, чи голосом його слуг (див. УЗ 1:38).

Покликання — це священна можливість служити. Воно несе з собою відповідальність перед Господом. Воно впливає на спосіб вашого життя, керуючи вами при ухваленні рішень і спонукаючи бути вірним і мудрим слугою.

Отримавши покликання навчати, ви, можливо, скажете собі: «Але ж я не підготовлений до цього. У мене немає здібностей до викладання уроків чи проведення обговорення в класі. Є так багато інших людей, які зробили б це ліпше за мене». Можливо, інші мають більше досвіду навчати або кращу природну здатність до цього, ніж ви. Однак, покликано було саме вас. Господь зробить вас інструментом у своїх руках, якщо ви смиренні, вірні і старанні. Президент Томас С. Монсон навчав:

«Якщо хтось із братів або сестер відчуває себе невідготовленими або навіть нездатними прийняти покликання служити, жертвувати, благословляти життя інших, то запам'ятайте таку істину: «Кого Бог покликає, того Бог підготує до цього». Він, без чиеї волі не впаде горобець, не кине напризволяще свого слугу в його потребах»

(“Tears, Trials, Trust, Testimony,” *Ensign*, вересень 1997, с. 5).

Підтримані і рукопокладені

Ви одержите додаткову силу, коли вас буде підтримано присутніми на зборах, а потім рукопокладено. Під час рукопокладання провідники священства кладуть свої руки на вашу голову і наділяють повноваженням діяти у вашому покликанні. Вам також даються благословення, щоб зміцнювати і направляти вас. Президент Спенсер В. Кімбол заявив: «Під час рукопокладання відбувається у прямому розумінні ваше відділення; це відділення від гріха, від того, що є хтивою; від усього грубого, низького, огидного, підлого чи вульгарного; відділення від світу, щоб піднести до вищого рівня в думках і діяльності» (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, вид. Edward L. Kimball [1982], 478).

Офіційне покликання навчати не буде завершеним без рукопокладання, яке здійснюється належною владою священства. Якщо вас було покликано і підтримано як вчителя, але не рукопокладено, то зверніться до провідника свого кворуму чи допоміжної організації, аби домовитися, коли і де відбудеться ваше рукопокладання.

Звеличуйте своє покликання і будете звеличеними Господом

Як було згадано раніше, Яків та Йосип звеличували своє покликання навчати людей. Вони навчали слову Божому «з усією старанністю; . . . [вони] працювали що є мочі» (Яків 1:19).

Якщо ви звеличуєте своє покликання навчати, Господь звеличуватиме вас. Президент Езра Тефт Бенсон навчав: «Не буває провалів у роботі Господа, якщо ми виконуємо свою частку в ній якнайкраще. Ми лише інструменти; ця робота — Господня. Це його Церква, його євангельський план. Ті, з ким ми працюємо, — його діти. Він не допустить нашої поразки, якщо ми робимо свою частку. Він звеличуватиме нас, даючи навіть більше за наші таланти і здібності, якщо в цьому буде потреба. Я це знаю. Я впевнений, багато з вас мають досвід в цьому так само, як і я. Це один з найпрекрасніших досвідів, який може прийти до людини» (*The Teaching of Ezra Taft Benson* [1988], с. 372).

РОЗВИВАЙТЕ СВОЇ ТАЛАНТИ

У Господа є велика робота для кожного з нас. Ви можете замислитися, як це так може бути. Можливо, ви відчуваєте, що не маєте якихось особливих чи надзвичайних здібностей. ...

Господь може вчинити чудові дива з людиною, яка має звичайні здібності, однак є смиренною, вірною і старанною у служінні Господові та прагне удосконалення. Тому-то Бог є невичерпним джерелом сили.

Президент Джеймс Е. Фауст

ШУКАЙТЕ ПОВЧАЛЬНЕ У ВСЬОМУ

*«І ось, як ти почав навчати
Слову, саме так я б хотів,
щоб ти продовжував
навчати; і я б хотів,
щоб ти був старанним
і стриманим в усьому»
(Алма 38:10).*

Працюючи у квітнику, один президент колу обдумував свій виступ на конференції колу, що мала невдовзі відбутися. Він планував говорити про зміцнення сімей.

Його сусідка, яка, здавалося, мала особливий хист «умовляти» розквітати чудові квіти, теж працювала у своєму садку. Він звернувся до неї з запитанням: «Яким є ваш секрет, що вам вдається вирощувати такі квіти?»

Її відповідь була глибокою і водночас простою. Вона сказала: «Я завжди у своєму садку. Я приходжу в нього щодня, навіть якщо в цьому немає потреби. І тут я видивляюся, щоб знайти ледь помітні ознаки майбутніх проблем, наприклад, бур'ян чи комах, або приглядаюся, який стан ґрунту, тобто виявляю те, що легко усунути, якщо вчасно взятися, але що може все зіпсувати, якщо вчасно не звернути на це увагу».

Президент колу мав натхнення порівняти те, як турбується про садок його сусідка, з тим, як ми повинні турбуватися про свої сім'ї. У своєму зверненні на конференції колу він розповів про сусідчин садок. Він зауважив, що якщо ми хочемо, аби наші стосунки з членами сім'ї були у розквіті й пишно цвіли, нам потрібно «завжди бути у своєму садку» — щодня проводити час з членами своєї сім'ї, розмовляти з ними, висловлювати їм вдячність, а також шукати ледь помітні ознаки можливих проблем, які можна усунути, перш ніж вони постануть на повний зріст.

Одна жінка, яка слухала виступ того президента колу, згадала про нього, побачивши, що кілька посаджених нею рослин засохло. Вона не мала часу щодня стежити, як вони ростуть. А це нагадало їй, що її діти зростають і вона не повинна згаяти ті кілька років, які є у неї для їхнього виховання. Завдяки повчанню свого президента колу вона стала кращою матір'ю.

Той президент колу перейняв приклад Спасителя, який часто роз'яснював духовні істини на прикладі знайомих, буденних справ і діяльності. Ви можете робити так само. Ви теж можете здобувати життєві уроки з щоденних спостережень і роботи. Якщо ви розмірковуєте над уроком і молилися про нього і людей, яких навчаєте, то все, що вас оточує, оживе відповідями на запитання стосовно євангельських принципів і прикладами для них.

Далі наведено два приклади того, як інші вчителі знайшли повчальне у буденних життєвих спостереженнях:

Одна вчителька Початкового товариства звернула увагу на сім'ю, яка прийшла на Церковні збори однієї неділі. Вона спостерігала за тим, як хлопчик з цієї сім'ї допомагав своїй сестричці. Він був членом її класу, та іноді не був на заняттях в ньому, бо приєднувався до іншого класу. «Ось і приклад, який мені потрібен, — сказала вона сама собі. — Він навчить принципу і допоможе цьому хлопчикові». Пізніше вона розповіла про цей приклад на уроці, навчаючи про те, як бути добрим. Діти були навчені прикладом, а той хлопчик почав частіше бувати на заняттях у класі і став краще поводитися з іншими членами класу.

Один батько з сином гралися, збираючи іграшковий будинок з блоків. Навіть після кількох спроб хлопчик так і не зміг зібрати великі конструкції, починаючи їх складати з маленької основи, і батько угледів у цьому можливість для навчання. Він пояснив, наскільки важливим є міцний і твердий фундамент. Потім, перш ніж продовжити гру, він прочитав Геламан 5:12, де сказано, що «на камені нашого Викупителя, який є Христос, Син Божий, ви повинні побудувати свій фундамент». Згодом, того ж таки дня сім'я вивчала Писання разом. Під час короткого уроку, який закріплював прочитаний ними уривок, батько і син показали іграшкові блоки і розповіли про важливість будувати на фундаменті, яким є Христос.

Вчителів слід пильніше придивлятися і прислухатися

Подальші пропозиції допоможуть вам повсюдно виявляти ідеї для навчання.

Вивчайте уроки, які будете викладати, заздалегідь. Ознайомившись наперед з матеріалами уроків, ви станете уважнішими до звичайних явищ, щоб використати їх, викладаючи ті уроки. Якщо ви викладаєте

курс, для якого існує посібник з розробленими уроками, то було б добре ознайомитися зі змістом всього посібника. Ймовірність того, що ви використаєте накопичені спостереження на уроці, який ви будете викладати через кілька тижнів, значно зростає.

Щодня, готуючись до уроків, моліться про допомогу. Просіть Небесного Батька допомогти вам бути обізнаними у тому, як зробити свої уроки жвавими, незабутніми і надихаючими для тих, кого ви навчаєте.

Завжди пам'ятайте про тих, кого навчаєте, і про урок, до якого готуєтесь. Думайте про тих, кого навчаєте. Замислюйтеся над їхнім життям, рішеннями, які вони приймають, напрямками, якими вони йдуть. Ідеї для навчання знаходьте при вивченні Писань чи спогляданні краси природи. Ці ідеї для навчання можна знаходити навіть під час домашнього прибирання, по дорозі на роботу чи в магазин. По суті, будь-який досвід може слугувати вам за приклад або підказати чи пояснити, що вам потрібно для уроку з євангелії.

Записуйте думки, які виникають у вас

З накопиченням досвіду щодо сприйняття ідей для навчання з навколишнього життя стає корисним ведення

записів про отримані вами враження. Носіть з собою маленький записничок і записуйте все, що привернуло вашу увагу і може стати ідеями для навчання. Записуйте проникливі думки з виступів, які слухали, чи уроків, в яких ви брали участь. Записуйте про переживання, що сприяють укріпленню віри. Якщо ви виробите у собі цю звичку до занотовування, то збільшуватиметься ваша сприйнятливість до багатих джерел навчання, що існують навколо вас.

Не турбуйтеся наперед про те, як вам використовувати ці ідеї. Тільки записуйте їх. Іноді ваші спостереження можуть бути застосованими на найближчому уроці, а іншим разом ви помітите чудові приклади чи ілюстрації до принципів, яких ще не навчатимете тижні, а то й навіть роки. Ви можете забути їх, якщо не запишете.

У вас може також виникнути потреба виділити папку для кожного з уроків, які викладатимете у наступні кілька місяців. Складіть у відповідну папку назви тем уроків, записи порівнянь та інших ідей, що спали вам на думку. Коли прийде час готуватися до певного уроку, ви виявите, що зібрали безцінне джерело ідей і заходів, щоб збагатити цей урок.

СКЛАДІТЬ ПЛАН ВЛАСНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

«Поки прийду я, пильнуй читання, нагадування та науки! Не занедбуй благодатного дару в собі, що був даний тобі за пророцтвом із покладенням рук пресвітерів. Про це піклуйся, у цім пробувай, щоб успіх твій був явний для всіх! Уважай на самого себе та на науку, тримайся цього. Бо чинячи так, ти спасеш і самого себе, і тих, хто тебе слухає!» (1 Тимофію 4:13–16).

Скорочуючи записи яредійців, Мороній був стурбований своєю слабкістю у писанні. Він думав, що іновірці, які читатимуть його слова, глузуватимуть з них і не сприймуть їх. Він молився, щоб іновірці мали милосердя і не відкинули слово Боже. Згодом Господь дав йому таке обіцяння: «Тому, що ти бачив свою слабкість, тебе буде зроблено . . . сильним» (Етер 12:37). Господь також сказав Моронію: «І якщо люди прийдуть до мене, я покажу їм їхню слабкість. Я даю людям слабкість, щоб вони були покірними; і достатньо моєї благодаті для всіх людей, які упокорюються переді мною; бо якщо вони упокорюються переді мною і мають віру в мене, то я вчиню так, щоб слабе стало сильним для них» (Етер 12:27).

Докладаючи зусилля, щоб навчати євангелії, ви іноді можете мати відчуття, що не відповідаєте вимогам. Але ви можете знайти мужність в цьому обіцянні, що прийшло від Господа. Якщо ви упокорюєте себе, визначаєте, у чому саме вам потрібна його допомога, і розвиваєте віру в нього, він зміцнить вас і допоможе вам навчати так, щоб він був задоволений.

Визначайте свої сильні і слабкі риси

Можна почати розроблення плану для поліпшення вашої здатності навчати з оцінки своєї теперішньої роботи. Цей процес оцінки можна розділити на дві частини: визначення ваших сильних якостей як вчителя і ваших слабких рис як вчителя.

Які мої сильні риси як вчителя?

Почніть розмірковувати над деякими дарами, які Господь вже дав вам і які допомагають вам навчати. Зробіть перелік своїх сильних рис у щоденнику, записнику чи в таблиці, уміщеній на сторінці 25. Якщо

ви так зробите, то у вас може виникнути бажання задуматися над принципами навчання, на яких наголошується у цій книзі, таких як любити тих, кого навчаєте, навчати Духом, навчати доктрині, запрошувати учнів до старанного навчання, створювати навчальну атмосферу, використовувати ефективні методи чи готуватися до уроків.

Можливо, ваше терпіння буде саме тим, що допоможе вам як вчителю. А може це буде ваша постійна готовність посміхнутися, ваша турбота про людей, ваші артистичні здібності, ваше знання Писань, ваша готовність вислухати, ваш спокійний дух, ваша звичка бути підготовленими у всьому або ж ваше щире бажання гарно навчати.

Немає потреби визначати велику кількість власних сильних рис; навіть кілька з них будуть спонукою для вас. Мета зосередження на деяких з ваших сильних рис — опиратися на них, коли будете поліпшувати те, у чому ви недостатньо сильні.

Які мої слабкі риси як вчителя?

Після роздумів над своїми сильними рисами згадайте ваш недавній досвід, одержаний під час навчання. Подумайте над тим, що ви могли б зробити краще. І знову ж таки, у вас може виникнути бажання подумати над принципами навчання, які наголошуються у цій книзі. Ви можете скласти перелік дечого з того, що можна було б зробити краще, однак, можливо, найкраще обмежити себе, працюючи одночасно над поліпшенням однієї чи двох позицій з цього переліку. Взагалі кажучи, ми зростаємо «рядок за рядком, приписання за приписанням» (2 Нефій 28:30). Ми повинні діяти «з мудрістю і за порядком; бо необов'язково, щоб людина бігла швидше, ніж їй під силу» (Мосія 4:27).

Вибравши одну чи дві позиції, в яких ви хочете удосконалитися, запишіть їх у свій щоденник чи записник.

Складіть план власного удосконалення

Щоб вирішити, як саме удосконалюватися в обраному вами напрямі, поміркуйте над такими запитаннями:

- Що я можу зробити тепер, аби стати кращим вчителем?
- Яких саме навичок мені слід набути?
- Хто мені може допомогти?
- До яких матеріалів я можу звернутися?

З наведеного далі прикладу видно, як можна скористатися цими запитаннями. У цьому прикладі учителька Товариства допомоги визначила, що їй потрібно розвинути в собі здатність помічати, чи розуміють члени класу уроки, які вона викладає.

Що я можу зробити тепер, аби стати кращим вчителем?

Вчителька вирішила переглянути цю книгу, аби знайти ідеї, застосувавши які, вона відразу поліпшить своє викладання. Читаючи інформацію, що подана під рубрикою «Як зрозуміти, чи відбувається навчання?» (сторінка 73), вона виявила, що єдиним способом встановити, розуміють члени класу її урок чи ні — це запропонувати їм своїми словами сформулювати принципи, що викладаються.

Вона вирішила скористатися цією ідеєю на наступному уроці і записала цей план у щоденник.

Яких саме навичок мені слід набути?

Ця вчителька також прочитала, що вона повинна спостерігати за членами класу під час проведення уроків. Вона сказала собі: «Це те, чого мені потрібно навчитися, але у цьому треба буде попрактикуватися». Вона записала цей пункт плану у щоденник.

Розмірковуючи над своїм планом, вона зрозуміла, що вже має принаймні одну сильну рису, на яку може опиратися: вона старанно готується до уроків. Завдяки тому, що завжди ознайомена з матеріалом уроку, вона буде здатна спостерігати за членами класу, а не лише зосереджуватися на підручнику з підготовки уроків чи своїх нотатках.

Хто мені може допомогти? До яких матеріалів слід звернутися?

Нарешті, учителька запитала себе, чи існують якісь інші доступні для використання джерела. Вона вже користувалася цією книгою як джерелом. Вона задумалася про інші можливі джерела: «А як у таких випадках роблять інші вчителі? Може варто поговорити з координатором, відповідальним за вдосконалення вчителів, чи з іншим вчителем, якому дуже добре вдається визначати, чи розуміють члени

Скористайтеся цією таблицею (або ж власною), щоб скласти план, як стати кращим вчителем. На вільних місцях напишіть ваші відповіді на запитання.

<p>Як я роблю?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ У чому моя сила як вчителя? ■ У чому моя слабкість? 	
<p>Що я можу зробити для власного вдосконалення?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Що я можу зробити, аби стати кращим вчителем? ■ Яких навичок мені слід набути? 	
<p>Якими джерелами я користуватимуся?</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Хто мені може допомогти? ■ До яких матеріалів звертатися? 	

класу те, що викладається на уроці. А може нехай хтось з моїх провідників завітає до мене на урок і простежить, як я викладаю, а потім зробить свої зауваження? Може, члени класу щось зауважать?»

Ставте собі мету і фіксуйте способи її досягнення

Склавши план власного удосконалення, визначте дату, до якої сподівається досягти своєї мети. Можна записувати свої досягнення в щоденник або записник. Якщо у вас виникне потреба якось змінити свою мету на шляху її досягнення, то зробіть це.

Відчувши, що вже досягли запланованого вами поліпшення у чомусь, починайте працювати над вдосконаленням іншого аспекту вчителювання.

Найважливіші якості

У своїх постійних намаганнях стати кращим вчителем пам'ятайте про найважливіші якості.

Президент Гарольд Б. Лі змалював образ вчителя, який мав найбільший вплив на нього в дитинстві. Ви можете керуватися цим описом, коли оцінюватимете всю свою ефективність як вчителя і складатимете плани власного удосконалення.

«У дитинстві на мене найбільше враження справляли релігійні уроки у класах Недільної школи. Як би там не було, а ті кілька вчителів Недільної школи і сьогодні постають у моїй пам'яті як такі, що зробили важливий внесок у мою релігійну освіту. Одна з них ... мала дивовижну здатність начебто пропалювати мою душу на уроках про історію Церкви, моральність і євангельську істину так, що і сьогодні, через сорок років, я все ще пам'ятаю її уроки і керуюся ними.

Які ж якості робили її успішним вчителем Недільної школи? Вона не мала глибоких світських знань і не була навчена теорії й практиці сучасної педагогіки. Зовні вона була некрасивою й простою — така собі дружина і мати з маленької сільської общини, де необхідність вимагала від всіх членів сім'ї довгих годин важкої праці. Існувало три дари, які, на мою думку, дозволяли їй навчати ефективно: по-перше, у неї була здібність дати відчуті кожному учневі, що цікавиться особисто ним; по-друге, вона знала євангелію і любила її, а також мала здатність дуже вдало ілюструвати кожний урок так, щоб його можна було застосувати у нашому житті; і, по-третє, вона мала абсолютну віру в Бога і непохитне свідчення про божественність відновленої євангелії Ісуса Христа.

Існувала ще й інша, не така очевидна, проте ... найнеобхідніша риса для цієї і кожної людини, яка може бути вчителем євангелії Ісуса Христа. Господь проголосив закон стосовно вчителів такими словами: «І Дух буде дано вам молитвою віри, і якщо ви не одержите Духа, учити ви не будете» (УЗ 42:14). ...

Тому, хто молиться про допомогу, щоб навчати, буде дано силу Святого Духа і його навчання, як про це заявив Нефій, «[принесене буде в] серця дітей людських ... силою

Святого Духа» (*The Teachings of Garold B. Lee*, вид. Clyde J. Williams [1996], с. 444).

Оцінюючи свої сильні й слабкі риси як вчителя, поміркуйте, наскільки вони відповідають цим «необхідним рисам». Обдумайте відповідь на такі запитання:

- Чи виявляю я любов до тих, кого навчаю? Чи виявляю я свою зацікавленість особисто в кожному?
- Чи відчують вони мою любов до Господа і його вчення? Чи допомагаю я їм побачити, де можна застосувати ці вчення в їхньому житті?
- Чи сприймають ті, кого я навчаю, моє свідчення про відновлену євангелію Ісуса Христа? Чи вони відчують мою абсолютну віру в Бога?
- Чи молюся я з вірою, щоб навчати силою Святого Духа?

Навіть не маючи достатнього досвіду в техніці навчання, ви можете зосередитися на найважливіших рисах. Ви можете любити тих, кого навчаєте. Ви можете постійно виявляти свою любов до Господа і його вчень. І ви можете палко ділитися своєю вірою в Бога і своїм свідченням про відновлену євангелію. Ви можете набутися найважливіших рис, навіть коли поліпшуєте свої навички в техніці навчання.

З Господньою допомогою ви удосконалилися

У вашому намаганні удосконалитися Господь часто надає допомогу через інших людей. Цей принцип ілюструє наведена далі розповідь одного чоловіка, який служив президентом місії у Східній Європі.

«Улітку 1993 року я відвідав одну з наших новоутворених філій. Заняття в Недільній школі проводила сестра, нещодавно охрищена. Почувалася вона дійсно незручно, стоячи перед групою. Не ризикуючи допуститися помилки, вона читала урок слово в слово. Від того, що вона так читала, не відриваючись від книжки, незручно почувалися й члени класу.

Після уроку я похвалив учителя за точне дотримання доктрини в матеріалах її уроку і з усією тактовністю, на яку тільки був здатен, запитав, чи міркувала вона над тим, щоб поставити кілька цікавих запитань, щоб викликати у класі обговорення. Вона відповіла, що в Європі вчителі не ставлять запитань. По дорозі звідти я розмірковував, як ми можемо допомогти їй і багатьом подібним новим вчителям, в країні, де Церкву встановлено лише кілька років тому.

У серпні того ж самого року одну подружню пару було призначено працювати за програмами Системи Церковної освіти на тій території. Ми попросили їх провести, як тоді це називалося, навчальні сесії для вчителів. Серед учителів, яким вони допомагали, була і та вчителька, клас якої я відвідав.

Через чотири місяці я приїхав у її філію. Відбулося чудо. Вона стояла перед класом — зовсім інша, з піднятою головою, впевнена в собі. Її старанно підготовлені запитання стимулювали бажання відповідати. Вона схвально оцінювала участь в уроці кожного члена класу. Вона домовилася з одним із членів класу, щоб він поділився своїм досвідом

стосовно теми уроку, а потім запросила інших зробити так само. Наприкінці уроку одна сестра, новий член Церкви, склала своє свідчення. Учителька зупинилася і тихо запитала: «Чи звернули ви увагу на Дух, коли говорила сестра Молнар? Це — Дух Господній». Насолоджуючись почуттям умиротворення й осяйності, яке ми разом відчули у тій

орендованій кімнаті, я дякував Небесному Батькові за ту подружню пару, яка, навчаючи принципам євангелії, навчила цю налякану сестру — нового члена Церкви, і допомогла їй стати такою, яка насправді заслуговує, щоб називатися вчителем євангелії Ісуса Христа».

ПІДТРИМКА З БОКУ ВАШИХ ПРОВІДНИКІВ

Одним з обов'язків провідників священства і допоміжних організацій є допомога і підтримка вчителів. Якість навчання в Церкві поліпшуватиметься, якщо провідники й учителі сприятимуть встановленню взаємин, яким притаманні підтримка й взаємне турботливе ставлення.

В організаціях священства і допоміжних організаціях призначаються провідники, щоб працювати з певними вчителями. Наприклад, члена президентства Початкового товариства може бути призначено працювати з тими, хто навчає дітей віком від 8 до 11 років. Члена президентства кворуму священства може бути призначено працювати з вчителями кворуму.

Інформування нових вчителів

Якщо ви новопокликаний вчитель, то ваш провідник повинен зустрітися з вами, бажано до проведення вашого першого уроку. Він чи вона говоритимуть з вами про важливість вашого покликання і дадуть вам матеріали для проведення занять. Після вашого першого уроку ви з вашим провідником повинні коротко обговорити його.

Звертайтеся до провідників за порадою

Часто звертайтеся до своїх провідників, щоб поділитися з ними своїм досвідом, обговорити потреби тих, кого навчаєте, усунути проблеми й одержати пораду. Це дасть вам можливість успішно виконати свої плани для подальшого удосконалення вас як вчителя.

Найбільший ефект дають особисті контакти, однак в разі необхідності можна спілкуватися й по телефону, поштою чи в якийсь інший спосіб. Ви можете ініціювати такі контакти, коли маєте в цьому потребу, але не рідше ніж раз на три місяці.

Якщо проводять зустріч між собою провідник — жінка, а вчитель — чоловік чи навпаки: провідник — чоловік, а вчитель — жінка, то вони повинні залишити відчиненими двері і попросити когось із дорослих знаходитися у прилеглих кімнаті, фойє або холі. Їм слід уникати ситуацій, які можна неправильно зрозуміти.

Сподіваючись на одержання поради від свого провідника, підготуйтеся поговорити про:

- Ваші почуття стосовно покликання бути вчителем.
- Досвід, який ви отримали у своєму класі.
- Приклади того, як члени вашого класу реагували на ваші уроки.
- Особливі потреби окремих членів вашого класу.
- Ваші цілі як вчителя.
- Що може зробити ваш провідник, аби допомогти вам досягти поставлених цілей.
- Теми, які на вашу думку мають бути висвітлені на зборах, що проводяться для удосконалення вчителів.

Відвідування класу

Деякі провідники відвідують один і той клас щотижня, бо це є частиною їхнього покликання. Інші провідники, такі як члени президентства Початкового товариства і президентства Недільної школи повинні домовлятися з вчителями, щоб періодично відвідувати їхні класи (див. *Вдосконалення навчання євангелії. Путівник провідника*, с. 6). Якщо провідник домовляється з вами про відвідини вашого класу, то ви можете попросити його чи її просто спостерігати за проведенням уроку або надати вам допомогу в якийсь інший спосіб. Наприклад, провідник може викладати частину уроку, зайнятися якимось особливим членом класу або допомогти провести певні заходи.

Б

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ ЄВАНГЕЛІЇ

ЛЮБІТЬ ТИХ, КОГО НАВЧАЄТЕ

Не існує кращого способу, щоб відвести людину від гріха, як взяти її за руку і з добротою спостерігати за нею. Коли люди виявляють до мене хоч трішечки доброти й любові, то з якою силою це діє на мій розум; коли ж трапляється навпаки, то це болісно сприймається людським розумом і пригнічує його.

Пророк Джозеф Сміт

ЛЮБОВ ПОМ'ЯКШУЄ СЕРЦЯ

Ніхто не може допомагати у цій роботі, не будучи смиренним і сповненим любові (див. УЗ 12:8).

В однієї нової вчительки були проблеми з деякими членами класу, які погано поводитися. Вона звернулася за порадою до члена президентства Недільної школи, і той порадив їй провести експеримент. Вона повинна була вибрати одного з тих членів класу, які підбурюють інших, а потім показати цій людині п'ятьма різними способами, що турбується про нього чи про неї. Через кілька тижнів цей провідник запитав у вчительки, як у неї справи. Вона відповіла, що вибрана нею людина перестала погано поводитися, так що зараз вона вибирає для такого самого експерименту іншого члена класу. Пройшло понад два тижні, і той провідник знову звернувся до неї із запитанням. Вчителька сказала, що їй важко знайти ще когось, щоб працювати з ним над проблемою поганої поведінки. Коли він запитав її втретє, вона відповіла, що вибрала трьох різних членів класу, один за одним, і коли почала виявляти до них турботу, вони перестали погано поводитися. У кожному випадку любов пом'якшувала серце.

Сила любові вчителя

Коли ми виявляємо любов до тих, кого навчаємо, то вони стають більш чутливими до Духа. Вони сповнюються більшим ентузіазмом до навчання і стають більш відкритими до нас та інших людей в групі. Часто вони дізнаються про новий сенс своєї вічної гідності і мають більше прагнення до праведності.

Старійшина Даллас Н. Арчібальд, сімдесятник, пояснював:

«Належне навчання розширюватиме душу.

Наприклад, порівняймо дитину з порожньою склянкою, а наше знання й досвід, що їх ми надбали за роки, з повним води відром. ... Ми не можемо перелити воду з повного відра безпосередньо у склянку.

Однак, використовуючи правильні принципи перенесення знання, склянку можна збільшити.

Цими принципами є переконання, довготерпіння, лагідність і м'якість, невдавана любов, доброта і чисте знання. Вони збільшать склянку, яка є як душа дитини, дозволяючи цій дитині одержати набагато більше, ніж спочатку було у відрі» (у Conference Report, жовтень 1992, с. 34–35 або Ensign, листопад 1992, с. 26).

Одна вчителька Початкового товариства розповіла про корисний досвід, який вона і члени її класу мали після того, як вона відвідала їх вдома і виявила інтерес до їхнього життя. Один маленький хлопчик неохоче погоджувався залишатися в класі, а якщо залишався, то не брав участі в занятті. Але після того, як вчителька ненадовго зайшла до нього додому і поговорила з ним про те, що цікавило його, він почав чекати, коли вже можна буде прийти в Початкове товариство. Від іншої дівчинки ніколи не чули на уроках жодного слова, але вона з захопленням розмовляла з вчителькою, коли та прийшла до неї додому. Після цього візиту вона почала брати участь в уроках (див. Norda D. Casaus, "One on One", Ensign, лютий 1994, с. 59).

Як любов, подібна до Христової, допомагає нам навчати

Апостол Павло писав: «Коли я говорю мовами людськими й ангольськими, та любови не маю, — то став я як мідь та дзвінка або бубон гудячий! І коли маю дара пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любови не маю, — то я ніщо! (1 Коринтянам 13:1–2). У цьому розподілі Господь сказав, що ніхто не може допомогти у цій роботі, не будучи смиренним і сповненим любові, не маючи віри, надії і милосердя» (див. УЗ 12:8).

Якщо ми хочемо впливати на тих, кого навчаємо, впливати заради добра, то нам слід не просто любити навчати їх; ми повинні любити кожного, кого навчаємо. Нам слід вимірювати власні успіхи успіхами тих, кого навчаємо, а не власним чудовим викладанням.

Любов підкаже, як саме нам готуватися до уроку й навчати. Якщо ми любимо тих, кого навчаємо, то молимося про кожного з них. Ми робимо все можливе, щоб дізнатися про їхні інтереси, досягнення, потреби і

турботи (див. «Розумійте тих, кого навчаєте», сторінки 33–34). Ми пристосовуємо навчання до їхніх потреб, навіть якщо це вимагатиме більше часу й зусиль. Ми помічаємо, коли їх немає на заняттях, і вітаємо, коли вони присутні. У разі потреби ми пропонуємо їм допомогу. Ми присвячуємо себе їхньому вічному благополуччю, роблячи все від нас залежне, аби сприяти йому, і не чинячи нічого такого, що могло б йому зашкодити.

Багато найважливіших рис відданого й успішного вчителя євангелії пов'язано з любов'ю. Пророк Мормон навчав: «Милосердя довго терпить, і є добрим, і не заздрить, і не чваниться, не шукає для себе, легко не дратується, не думає злого і не втішається беззаконням, але втішається

істиною, зносить усе, вірить усьому, надіється на все, витерпить все.

Отже, ... якщо ви не маєте милосердя, ви ніщо, бо милосердя ніколи не минає. Отже, залишайтеся вірними милосердю, яке величніше над усе, бо все минає —

Але милосердя є чиста любов Христа, і воно витерпить назавжди; і той, хто матиме його в останній день, з ним усе буде добре». (Мороній 7:45–47).

Додаткова інформація

Більше про важливість любові до тих, кого навчаємо, див. урок 2 курсу Навчання євангелії (сторінки 194–197).

РОЗУМІЙТЕ ТИХ, КОГО НАВЧАЄТЕ

Проаналізуйте свій останній проведений урок. Про що ви думали, готуючись до нього і викладаючи його? Ви думали про матеріал уроку? Ви думали про тих, кого ви навчаєте? Наскільки по-справжньому добре ви знаєте про особистість тих, кого навчаєте? Якщо ви не знали їх, то як вам дізнатися хоч щось про кожного, щоб по-різному підходити до них на уроці?

Один радник в Аароновому священстві поділився такою думкою:

«Як радник у кворумі дияконів, я децю дізнався про 12- і 13-річних хлопців. Я розумію труднощі, можливості, переживання й запитання, які є характерними для молодих чоловіків цього віку. Я розумію, що кожен з цих молодих чоловіків нещодавно отримав священство і навчається тому, як використовувати його гідно.

Також я знаю кожного диякона індивідуально — його уподобання, антипатії, таланти, турботи і те, що відбувається в їхньому житті зараз.

Готуючись до уроків і навчаючи хлопців, я намагаюся навчати принципам євангелії так, щоб це відповідало їхньому розумінню й досвіду. Залучаючи до участі в уроці одного хлопця, я ставив запитання стосовно чогось, що розглядалося на уроці, пов'язавши це з грою у футбол. Щоб допомогти іншому молодому чоловікові бути активним на уроці, я наводив приклад з досвіду нещодавнього перебування в таборі, який допомагає проілюструвати застосування євангельського принципу. Розуміючи цих хлопців, я більше здатний віднаходити шляхи пристосування до них кожного уроку».

Дізнавайтеся про спільні риси і досвід тих, кого навчаєте

Хоча кожна особистість є унікальною, усі люди, яких ви навчаєте, — чи вони дорослі,

чи молоді, чи діти, — мають багато спільного. Перше й основне — кожен є дитям Небесного Батька. У кожному закладено божественний потенціал. Кожен хоче відчувати, що його люблять. Кожному хочеться відчути підтримку інших і вдячність за зроблене ним.

Крім цих спільних рис ті, кого ви навчаєте, мають, можливо, і схожий досвід. Наприклад, багато з тих, хто навчається у класі євангельського вчення для дорослих, є батьками, які здобули значний досвід і мають важливі думки завдяки вихованню своїх дітей. У кворумах старійшин багато тих, хто відслужив місію повного дня. Багато первосвящеників служили на адміністративних посадах у приході чи колі. Багато молодих чоловіків і жінок навчаються у одній школі або подібних школах.

Завжди буде щось спільне у тих, кого ви навчаєте. Вам слід дізнаватися про ті риси й досвід, які є спільними для них, і знаходити шляхи використання цієї схожості. Чинячи так, ви тим самим дасте відчутти тим, кого навчаєте, що у ваших уроках враховано їхні потреби та інтереси і що до них є належне ставлення. Вони будуть більш активними на уроці і робитимуть це впевненіше.

Інформацію про загальні риси різних вікових груп див. у частині В, «Навчання різновікових груп» (сторінки 107–124).

Дізнавайтеся про кожного, кого навчаєте

Хоч ті люди, яких ви навчаєте, мають багато спільних рис, все ж на них впливали різні передумови й обставини. Немає двох абсолютно однакових людей. Вони мають різні здібності, уподобання й антипатії. Вони відчували різну радість, мали різні можливості й виклики долі.

Будучи регіональним представником, старійшина Ніл А. Максвелл сказав:

«До складу Церковної групи, кворуму чи класу може входити хтось такий, хто нудьгує; хтось такий, хто намагається бути непоміченим, страждаючи і по-новому даючи оцінку своїм стосункам з Церквою; хтось такий, хто є «випадковим гостем» і чиє рішення — ходити, чи ні, до Церкви в майбутньому, а також ставлення до неї залежатимуть від того досвіду, який вони отримують саме у цю неділю; хтось такий, чий ідеалізм поступився місцем сарказму; і багато добре інформованих членів

Церкви, які знаходять радість і зростають в божественній Церкві, в якій повно нестійких людей і тих, кого охопило розчарування.

Бути безстороннім або невимогливим, ... виконуючи свої обов'язки у провідництві чи навчанні людей, які неминуче завжди дуже різні особистості, означає відмовитися «зі старанністю робити добрі справи» у провідництві й для навчання. Недбале, байдуже провідництво й навчання свідчить про те, що людина розглядає себе лише як такий собі шлях або шлагбаум, яким або через який повинні пройти члени класу». Таке провідництво не бере до уваги індивідуальні особливості людей і позбавлене відчутного теплового ставлення» («... A More Excellent Way» [1973], с. 56–57).

Якщо ви більше дізнаєтеся і зрозумієте кожного особисто, то будете краще підготовлені до викладання уроків, які допоможуть їм в їхніх конкретних ситуаціях. Це розуміння підказуватиме вам шляхи, щоб допомогти кожній особі брати участь в обговоренні та інших заходах, які проводяться під час навчання (див. «Ставайте ближчими для кожного», сторінки 35–36). Вам буде відомо, хто зможе відповісти на певне запитання, хто зміг би додати свою

розповідь, яка сприяла б укріпленню віри, чи поділитися власними переживаннями, або хто мав досвід, який би сприяв меті певного уроку. Ви будете більше здатні оцінити відповіді під час обговорень і пристосовувати свої уроки до потреб членів класу.

Готуючись до уроків, розмірковуюйте над схожим і відмінним

Обдумуючи свій наступний урок, намагайтеся намалювати у своїй уяві все оточення і кожного окремо, хто там буде. Можливо, вам згадається той, хто щотижня сідає на одне й те саме місце. Що такого ви знаєте про цю людину, що допомогло б вам вирішити, на чому саме наголосити на цьому уроці? Що з їхнього досвіду могло б допомогти ще комусь краще зрозуміти якийсь євангельський принцип? Ваше знання цього впливатиме на ваш вибір під час підготовки до уроку і його викладання. Ось чому вам потрібно робити більше, ніж просто розуміти матеріал свого уроку; вам потрібно розуміти людей, яких ви навчаєте, як дітей Божих, як членів їхньої вікової групи і як особистостей.

СТАВАЙТЕ БЛИЖЧИМИ ДО КОЖНОГО

Один з координаторів удосконалення вчителів поділився таким досвідом:

«Мене попросили служити інструктором курсу для всіх вчителів Недільної школи. Я знав, що потрібно буде навчати людей з різним досвідом, освітою й потребами. Одна з сестер була досвідченим вчителем, вона часто працювала з молоддю. Інша сестра, здавалося, почувалася як вчитель невпевнено і глибоко переживала свою невідповідність цьому покликанию. Один з братів був збентежений своїм недостатнім знанням Писання.

Я вирішив знайти шлях, щоб бути ближче до кожного з них. Перед першим уроком я дав завдання братові, який мав занепокоєння з приводу навчання Писанням, коротко розповісти про складання особистого плану для вивчення євангелії. Це дало мені можливість зустрітися з ним поза класом і висловити впевненість в ньому. На уроці я заохочував досвідченого вчителя поділитися думками з приводу навчання. І я знайшов нагоду подякувати невпевненій у собі сестрі за смиренне свідчення, яким вона поділилася під час іншого уроку, який відбувся кількома тижнями раніше. Усі троє прореагували на це дуже добре.

На тому уроці я звернув увагу ще на одну вчительку, яка сиділа окремо від інших. Я вирішив підійти до неї після уроку і виявити свою зацікавленість нею та запитати, чи міг би я допомогти їй у виконанні домашнього завдання. Щотижня я шукав можливості стати ближче до кожного у класі.

Коли викладання курсу розгорнулося повним ходом і всіх було залучено до участі, то для мене стало ясно, що ця група була незвичайною. Усі вони брали участь у жвавих обговореннях і ділилися своїм досвідом. Здавалося, вони об'єдналися в любові. Я міг спостерігати, що чим більше я намагаюся

стати ближче до кожного з них і служити кожному з них індивідуально, тим охочіше вони слухали один одного й ділилися між собою думками. Згадуючи про це, я усвідомлюю, наскільки просте зусилля стати ближче до кожного з них може перетворитися на найважливішу справу, яку я зробив як вчитель того курсу. Схоже, що вдалося надихнути їх робити те саме один для одного».

Частиною вашої роботи як вчителів євангелії є допомагати слухачам розуміти і відчувати любов Небесного Батька до них. Цього неможливо досягти лише словами. Це вимагає стати ближче до кожного особисто — до тих, кого бачимо часто, до тих, кого бачимо час від часу, і до тих, кого ми не можемо побачити, не доклавши до цього значних зусиль. Це вимагає стати ближче і до тих, хто співпрацює з нами, і до байдужих, і до зухвалих. Господь попереджає нас, щоб ми пам'ятали, що великою є цінність душ в очах Божих (УЗ 18:10).

Будьте ближче до людей під час зустрічей з ними

Навіть навчаючи багатьох людей одночасно, можна бути ближче до кожного особисто. Наприклад, можна бути ближче до всіх, якщо тепло вітатися з кожним перед початком занять. Такі незначні дії, як ця, можуть сприяти великим змінам.

Ви також станете ближчими до людей, якщо пропонуєте брати участь в обговоренні і робите це тактовно. На домашніх сімейних вечорах і в Церковних класах ви можете доручити слухачам підготувати частину уроку. Можна спланувати особливі звіти, музичні номери або обговорення питань, щоб виявити таланти тих осіб, які потребують особливої уваги і визнання. Наприклад, один малоактивний брат, який мав гарні вокальні дані, поступово повернувся до активної участі в житті Церкви, тому що час від часу його запрошували співати у класі і на інших заходах приходу.

Кожну людину зворушує, якщо зроблене нею схвалюється. Ви можете докласти окремих зусиль, щоб висловити подяку кожному особисто за його чи її коментар і, якщо можливо, зробіть цей коментар частиною обговорення у класі. Інколи це допомагає знову розглянути чиїсь запитання чи коментарі, аби кожний міг ще раз почути і зрозуміти.

Будьте ближче до людей завжди

Ви повинні замислюватися над тим, як стати ближче до тих, кого навчаєте. Те, що ви робите для людей тоді, коли не навчаєте їх, може дуже змінити їхнє ставлення до вивчення євангелії. Ви можете проводити час з кожним членом своєї сім'ї індивідуально. Можна приділити трохи часу, щоб поговорити з членами класу, коли зустрічаєтеся з ними. Можна підбадьорювати їх і допомагати їм у часи випробувань, пам'ятати про важливі події в їхньому житті, відвідувати їх вдома, а також бути присутніми на заходах, в яких вони беруть участь.

Президент Томас С. Монсон розповідав таку історію:

«Луїс Якобсен . . . був сином бідної вдови з Данії. Він був невеличким на зріст, зовнішньо непривабливим — просто об'єкт для безглузких жартів своїх однокласників. Вранці одного Суботнього дня у Недільній школі діти кепкували з його латаних штанів і зношеної сорочки. Надто гордий, щоб заплакати, маленький Луїс прожогом вилетів з каплиці і зупинився перепочити, сівши на бордюрний камінь, вже

коли йому перейняло дихання. . . . Уздовж тротуару, на бордюрному камені якого сидів Луїс, по стічній канаві текла прозора вода. Він дістав з кишені клаптик паперу, на якому були записи з уроку Недільної школи, вправно згорнув з нього паперового кораблика і пустив його на воду. З його скривдженого хлоп'ячого серця вирвалися слова: «Я ніколи не повернуся туди».

Раптом крізь сльози Луїс побачив у воді відображення великого і гарно вбраного чоловіка. Луїс, піднявши голову, озирнувся і впізнав Георга Бербіджа, керівника Недільної школи.

«Дозволиш присісти поряд з тобою?» — запитав добрий провідник.

Луїс ствердно кивнув головою. . . . Упродовж бесіди було згорнуто і пущено на воду кілька паперових корабликів. Нарешті провідник встав і, міцно тримаючи хлопчикову руку у своїй, повернувся разом з ним до Недільної школи» (у Conference Report, квітень 1977, с. 106 або *Ensign*, травень 1977, с. 72).

ДОПОМАГАЙТЕ НОВИМ І МАЛОАКТИВНИМ ЧЛЕНАМ ЦЕРКВИ

Президент Гордон Б. Хінклі сказав:

«Нелегка то справа — бути членом цієї Церкви. У більшості випадків це пов'язано з відмовою від старих звичок, залишенням старих друзів і зв'язків і вступом у нове товариство, яке відрізняється від попереднього і ставить певні вимоги.

Зважаючи на постійне збільшення кількості навернених, ми повинні так само постійно збільшувати реальні зусилля, щоб допомогти їм, коли вони шукають свій шлях. Кожен з них потребує трьох речей: друга, відповідальності і насичення «добрим словом Бога» (Мороній 6:4). Наш обов'язок — надати їм це і ми маємо можливість для цього. . . .

Це робота для кожного. . . .

Я прошу кожного з вас з бажанням допомагати у цій справі. Потрібне ваше дружнє ставлення. Потрібне ваше почуття відповідальності» (у Conference Report, квітень 1997, с. 66, 68 або *Ensign*, травень 1997, с. 47–48).

Як вчитель євангелії, ви можете служити тим людям, які нещодавно приєдналися до Церкви або які повернулися до активності в Церкві. Ви можете прислухатися до поради Президента Хінклі і подружитися з ними, давати їм можливість брати участь в уроках і переконуватися, що вони насичуються словом Божим. Наведені далі кілька пропозицій допоможуть вам у цьому.

«Друг»

Перше Президентство порадило нам «протягнути руку дружби досліджувачам євангелії і новим членам Церкви, ставлячись до них з любов'ю, а це допоможе їм здійснити соціальний перехід до нових друзів і нового стилю життя» («Допомога новим членам Церкви», додаток до листа від Першого Президентства 15 травня 1997 р.).

Ви можете допомогти іншим здійснити такий перехід, запрошуючи їх до свого класу, звертаючись до них по імені, вітаючись з ними, коли вони приходять, знайомлячи їх з іншими членами класу.

«Відповідальність»

У Церковному класі всі його члени мають відповідальність сприяти створенню навчальної атмосфери (див.

сторінки 77–78). Однак нові, а також малоактивні члени Церкви можуть потребувати, щоб їх якимось по-особливому заохочували приймати цю відповідальність. Далі наведено кілька ідей щодо того, як допомогти їм брати участь в уроці:

- Під час обговорень у класі ставте їм такі запитання, на які, ви знаєте, вони зможуть відповісти.
- Заохочуйте їх ділитися своїми свідченнями й особистим досвідом вивчення євангельських істин.
- Запрошуйте їх читати вголос. Щоб дати час підготуватися, заздалегідь скажіть їм, який уривок з Писань чи які інші матеріали ви хотіли, щоб вони прочитали.
- Запрошуйте їх молитися. Щоб не дати їм відчуття себе незручно, заздалегідь попросіть їх про це.
- Якщо ви даєте якесь завдання, то робіть це наперед, щоб вони мали достатньо часу підготуватися. Пропонуйте їм свою допомогу в разі потреби.

Беручи участь в обговореннях у класі та в інших навчальних заходах, нові, а також малоактивні члени Церкви більше зростатимуть у розумінні євангелії і своїх зобов'язань перед Господом і його Церквою. Вони також зміцнюватимуть вас та інших членів класу.

Насичення «добрим словом Бога»

Новонавернені і ті, хто повернувся до активності у Церкві, як правило, палко прагнуть навчатися євангелії. Ви можете допомогти їм зберегти цей ентузіазм і зрости у розумінні євангелії. Візьміть до уваги такі поради:

- Виявляйте свій ентузіазм стосовно євангелії.
- Свідчіть.
- Діліться своєю любов'ю до Писань.
- Виділяйте час, щоб поговорити з ними після занять, аби подружитися з ними і переконатися, що вони розуміють принципи, яких ви навчаєте.
- Розповідайте про досвід, який ви здобули, живучи згідно з євангелією.
- Заохочуйте їх самостійно вивчати Писання.

НАВЧАННЯ ТИХ, ХТО МАЄ ФІЗИЧНІ ТА РОЗУМОВІ ВАДИ

Старійшина Бойд К. Пекер поділився таким досвідом своїх перших років служіння учителем семінарії:

«У моєму класі була дівчинка-підліток, яка багато разів виводила мене зі стану рівноваги своєю відвертою зухвалістю. Вона не хотіла брати участі в уроках і постійно заважала їх проводити. Одного разу я попросив, щоб вона відповіла в класі на якесь запитання, що не потребувало попередньої підготовки. Вона зухвало сказала: «А я не хочу».

Якоюсь мірою тиснучи на неї, я продовжував наполягати на своєму, а вона відмовлялася з ще більшою зухвалістю. Щоб добитися свого, я сказав дурницю на зразок того, що «студентам, які не бажають відповідати, не видається свідоцтво про закінчення курсу або не зараховується залік». І пошепки сказав: «Побачимо, підкоришся ти, чи ні».

Кількома тижнями пізніше під час зборів батьків і вчителів її мати охарактеризувала її як сором'язливу, скромну і нерішучу, щоб брати участь у чомусь. Сором'язливість і скромність у поведінці не могли б виводити мене з рівноваги; зухвалість і зарозумілість — ось що викликало моє занепокоєння.

На щастя, не встиг я розказати про її зухвалість матері, як та додала: «Це через її дефект мови».

Із здивуванням я запитав, що це за дефект. Мати сказала: «А ви й не помітили?» Я не помітив! «Вона майже у всьому, що проводиться у групах, триматиметься осторонь, — повідомила мені її мати. — Її мовний дефект так заважає їй».

Після цього обміну думками з її матір'ю я відчув себе повним дурнем! Адже я повинен був відчувати, що була якась причина для такого її реагування. Той рік я провів, роблячи все, аби повністю покаятися. Я порадився з дівчинкою і викликав її на

відвертість. «Ми працюватимемо разом над цим», — сказав я їй.

У кінці року вона часто відповідала на уроках і брала в них участь при підтримці і сприянні інших учнів» (*Teach Ye Diligently*, перев. вид. [1991], с. 92–93).

Під час свого священнослужіння на землі Спаситель виявляв велике співчуття до людей з фізичними й розумовими вадами. Від нього до них йшли надія, розуміння й любов. Навчаючи таких людей, вам слід брати з нього приклад. Намагайтеся не відчувати незручності через їхні вади. Усвідомте для себе, що всі люди різняться між собою в одному чи іншому.

Маючи любов і чутливість, ви допоможете тим членам класу, які мають вади, брати участь в уроках. Можливо, у вас виникне потреба попрацювати з іншими учнями, щоб допомогти їм зрозуміти й прийняти тих, хто має вади.

Далі подано опис різних вад і способи, якими можна допомогти тим членам класу, які мають такі вади.

Втрата слуху

Можуть бути різні ступені втрати слуху — від недочування до повної глухоти. Деякі люди чують достатньо добре, аби розуміти вимовлені слова з допомогою слухових апаратів, а іншим для цього необхідні мова знаків чи читання по губах.

Виявивши, що якийсь член класу має проблеми зі слухом, будьте особливо уважними й чутливими до нього чи неї. У разі потреби, зустрінетесь з цією людиною, аби визначити для неї найкраще місце в класі, щоб вона могла розуміти все, що відбувається в класі. Для цієї людини може бути важливим сидіти там, звідки їй буде краще видно вас, коли ви говорите. Їй може бути зручніше сидіти в класі з одного боку, ніж з іншого. Ставтеся до таких бажань у душі допомоги й дружби, а також виявляючи своє прагнення залучити цю людину до участі в заняттях.

Розлади мови і мовлення

Розлади мови і мовлення впливають на здатність особи взаємодіяти і спілкуватися з іншими. Такі розлади можуть мати слабкі чи важкі прояви і бути у будь-якому віці. Люди з такими розладами можуть не дуже добре розуміти вимовлювані чи написані слова. Висловлюючи думку, вони можуть відчувати труднощі при вимовленні слів і

складанні речень. Дехто з людей, які мають розлади мови, намагається приховати їх, тоді як інші, найперше діти, і не підозрюють про них.

Помітивши, що хтось у класі має такий розлад, з обережністю запрошуйте цю особу робити щось перед класом. Виявляйте до неї щонайбільше уваги і більше дізнавайтесь про її здатність до навчання. Ви можете підготувати такі навчальні заходи, які б дали цій особі можливість теж зробити свій внесок в урок без утруднення, наприклад, обговорення в групі, коли він чи вона працює з такими членами класу, які відрізняються добротою і терпінням. Після того, як ви краще познайомилися з цією особою і його чи її довіра до вас зросла, шукайте для неї додаткові можливості активно включитися в роботу класу. Допоможіть цій особі визначити, що б він чи вона хотіли робити, аби з більшою охотою брати участь в уроках.

Розумові вади

Особа з розумовою вадою може мати надто низький рівень розвитку, щоб бути здатною спілкуватися, взаємодіяти, навчатися, працювати чи бути незалежною. Дехто з розумово неповноцінних людей не може обійтися без сторонньої допомоги майже в усьому, тоді як інші з них можуть бути частково самостійними.

Будьте чутливими й по-дружньому ставтеся до члена класу, який є розумово неповноцінним. По-звичайному розмовляйте з ним чи нею про звичайні речі. Запрошуйте таку особу до участі в класі так, щоб це було зручно для неї. Можна допомогти такій особі підготуватися до уроку заздалегідь. Час від часу можете також розділяти клас на невеликі групи чи пари, в якій ця особа може спілкуватися з тепеливими і здатними допомогти членами класу.

Труднощі з читанням

У деяких людей виникають труднощі при читанні. У них може бути дислексія, тобто розлад читання. Вони можуть ще є сили намагатися читати мовою, яка для них не є рідною. У них може бути ослаблення зору. Або ж вони просто не мають достатнього досвіду в читанні.

Виявивши, що хтось у класі має труднощі з читанням, будьте особливо уважними, визначаючи, як залучати його чи її до участі в уроці. Не бентежте їх, просячи прочитати вголос, якщо він чи вона не захотіли цього самі. Намагайтеся краще познайомитися з цією особою. Дізнайтеся

більше про його чи її здібність і бажання читати. Якщо ця особа має бажання читати, але їй потрібен час, щоб підготуватися, допоможіть йому чи їй підготуватися прочитати якісь уривки для наступних уроків. В інших випадках шукайте інші способи, як залучити цю особу до читання. Обговоріть ваші пропозиції з особою. Працюйте разом, аби знайти найкращий шлях участі в уроці для нього чи неї.

Ослаблення зору

Ослаблення зору може мати різні форми — від незначної втрати зору до повної сліпоти. Дехто з тих, хто має ослаблений зір, може достатньо добре бачити, якщо вони сидять у класі в перших рядах або носять окуляри. Інші ж під час навчання покладаються на свій слух чи користуються шрифтом Брайля. Допоможіть учням з ослабленим зором сісти там, де вони зможуть навчатися і брати участь в уроці найефективніше. Дайте їм відчуття дух дружби, говорячи з ними про їхні потреби і про те, як ви можете їм допомогти.

Додаткова інформація

Наведена перед цим інформація є досить неповною. Якщо вам стало відомо, що хтось із членів класу має якусь ваду, то визначте разом з цією особою і членами її сім'ї та друзями, як ви можете допомогти їй. Подружіться з цим членом класу. Також можна порадитися з провідниками. Прагніть проводу Духа, щоб дізнатися, як допомогти такій особі досягти успіхів і знайти радість від перебування у вашому класі.

Подальшу інформацію стосовно піклування про членів Церкви, які мають вади, див. у *Збірницю інструкцій Церкви*, розділ «Навчання євангелії і провідництво».

Посібники для членів Церкви, які мають вади

Матеріали для членів Церкви, які мають вади, вміщуються у щорічному виданні *Каталог Церковних матеріалів*.

Запитання стосовно матеріалів для членів Церкви з вадами, можна надсилати за адресою:

Members with Disabilities
 Floor 24
 50 East North Temple Street
 Salt Lake City, UT 84150-3200
 USA
 Телефон: 1-801-240-2477

НАВЧАЙТЕ ДУХОМ

Якщо маємо Духа Господнього, який направляє нас, то можемо навчати будь-яку людину, незалежно від того, наскільки вона освічена, і від того, в якому місці світу ми працюємо. Господь знає більше, ніж будь-хто з нас, і якщо ми — його слуги, що діють згідно з його Духом, то він може донести своє послання про спасіння до душ усіх і кожного.

Старійшина Даллін Х. Оукс

ДУХ Є ІСТИННИМ УЧИТЕЛЕМ

Вплив Святого Духа на душу, яка чує слово Боже, є силою Бога, спрямованою на переконання людей (див. УЗ 11:21). Президент Джозеф Філдінг Сміт навчав:

«Дух Божий, який говорить до духа людини, має силу передавати істину з більшою дієвістю і сприяти більшому розумінню, якби цю істину було передано через особистий контакт навіть з небесними істотами. Через Святий Дух істина влітається в кожне волокно і в м'язи тіла так, що її не можна забути» (Doctrines of Salvation, збір. Bruce McConkie, 3 т. [1954–1956], 1:47–48).

«Коли людина говорить силою Святого Духа, сила Святого Духа доносить це до серцець дітей людських» (2 Нефій 33:1). Жоден смертний вчитель, яким би не був він обізнаним і досвідченим, не може принести благословень свідчення і переконання іншій людині. Це є обов'язком Святого Духа, або Духа. Люди приходять до розуміння, що євангелія є істинною, силою Святого Духа (див. Мороній 10:5; УЗ 50:13–14).

Роль Духа в навчанні євангелії

Навчаючи євангелії, ми повинні смиренно визнати, що істинним вчителем є Святий Дух. Нашим привілеєм є служити інструментами, з допомогою яких Святий Дух може навчати, свідчити, втішати і надихати. Тому-то нам слід стати гідними, щоб отримати Духа (див. «Прагніть Духа», сторінка 14). Готуючись до уроку і проводячи його, ми повинні молитися про провід Духа (див. «Розпізнавайте Дух і прислухайтеся до нього, коли навчаєте», сторінки 47–48). Ми повинні зробити все від нас залежне, щоб створити атмосферу, в якій ті, кого ми навчаємо, відчували вплив Духа (див. «Запрошуйте Духа, коли навчаєте», сторінки 45–46).

Старійшина Джин Р. Кук, сімдесятник, дав таку пораду: «Хто здійснюватиме навчання? Утішитель. Переконайтеся, що ви не вважаєте себе тим «справжнім вчителем». Вважати так означає допускати серйозну помилку. ... Стережіться, аби не стати вам поперек шляху. Головна роль вчителя — підготувати шлях, йдучи яким, люди матимуть можливість для духовного зростання з Господом. Ви — інструмент, а не вчитель. Господь — єдиний, хто знає потреби тих, кого навчає. Він — єдиний, хто може вплинути на чиесь серце і викликати в ньому зміни» (Із звернення до працівників релігійної освіти, 1 вересня 1989).

Смиренно служіть інструментом в Господніх руках

Іноді у нас може виникнути спокуслива думка, що люди наблизяться до Небесного Батька лише завдяки нашим зусиллям. Можемо припустити, що саме наша переконливість довела їм істину. Або можемо уявити собі, що це наша красномовність і наше знання якогось певного принципу євангелії надихатиме і зміцнюватиме їх у вірі. Якщо ми почнемо вірити в подібне, то станемо «поперек шляху», яким відбувається переконання силою Святого Духа. Ми завжди повинні пам'ятати наказ Господа «проголошувати добрі вісті... з усім смиренням, ввірившись йому» (див. УЗ 19:29–30).

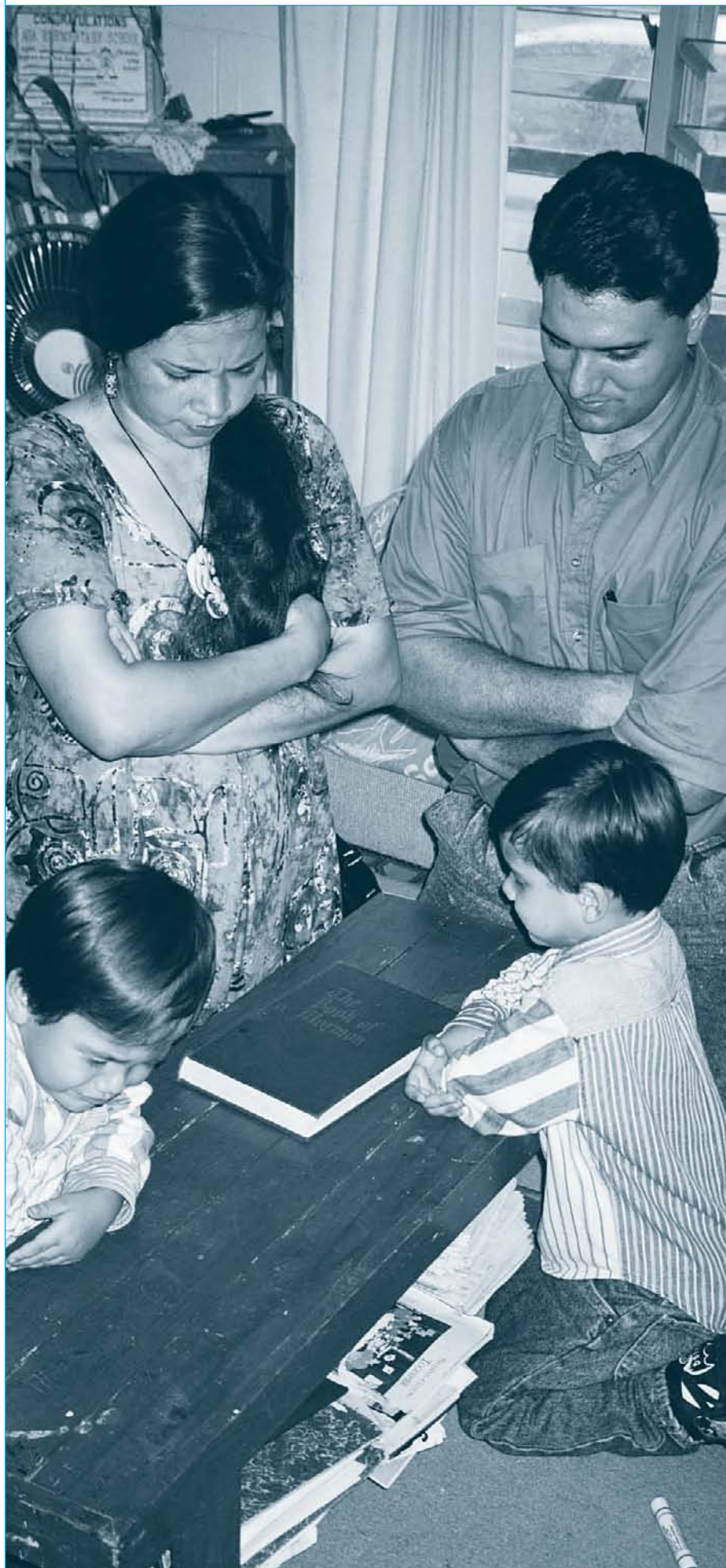
Готуючись духовно і визнаючи істинну роль Господа у вашому навчанні, ви станете інструментом в його руках. Святий Дух звеличуватиме силою ваші слова.

Старійшина Річард Г. Скотт, з Кворуму Дванадцятьох, навчав, у чому полягає різниця між тим, хто смиренний і дозволяє Святому Духові навчати, і тим, хто гордий і покладається лише на власну силу:

«Кілька років тому я мав призначення у Мексиці і Центральній Америці, подібне до призначення, яке має президент території. ...

Якось у неділю... я відвідав збори священства філії, на яких смиренний, неосвічений мексиканський провідник священства щосили намагався розказати про істини євангелії. Було помітно, як глибоко вони увійшли в його життя. Я помітив, з яким бажанням він хотів передати ці принципи. Він усвідомлював, що вони мали дуже велику цінність для його улюблених братів. Він читав з підручника, в якому було подано уроки, однак робив це з чистою любов'ю до Спасителя і до тих, кого навчав. Та любов, щирість і чистота намірів дозволяла впливові Святого Духа заповнити всю кімнату. ...

Трохи згодом я побував у класі Недільної школи в приході, до якого належала моя сім'я. Вів урок високоосвічений професор університету. Відчувалася велика різниця між переживаннями, які я мав тут, і тими, радісними, які мав на зборах священства філії. Мені здавалося, що цей викладач навмисно вибрав незрозумілі посилання і дивні приклади для викладення призначеної йому теми — життя Джозефа Сміта. У мене виникла чітка думка, що він скористався нагодою навчати, щоб вразити клас

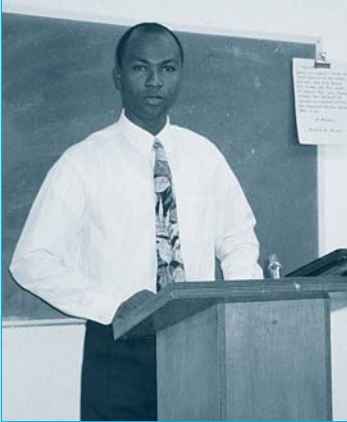
своїми великими знаннями. ... В його наміри не входило передати принципи, як це було у смиренного провідника священства. ...

... Смиренність того провідника священства була необхідною для того, щоб він був інструментом для духовної передачі істини» (*Helping Others to Be Spiritually Led* [Із звернення до працівників релігійної освіти, 11 серпня 1998], с. 10–12).

Додаткова інформація

Щоб більше дізнатися, як навчати Духом, див. урок 3 курсу Навчання євангелії (сторінки 198–202).

НАВЧАЙТЕ СВДЧЕННЯМ

«Увінчуючою, переконуючою, наvertsаючою силою навчання евангелії є маніфест, — сказав старійшина Брюс Р. Макконкі, — який проголошує натхненний вчитель, кажучи: «Я знаю силою Святого Духа, через одкровення від Святого Духа для моєї душі, що доктрини, яких я навчаю, є істинними» (*The Promised Messiah* [1978], с. 516–517).

Президент Бригам Янг дізнався про цю істину ще до того, як його було охрищено у члени Церкви. Свідчення смиренного місіонера допомогло йому відчутти наvertsаючу силу Святого Духа. Пізніше він згадував: «Коли я побачив чоловіка, який не був красномовним і не мав талантів виступати перед публікою, і який міг сказати лише одне: «Я знаю, силою святого Духа, що Книга Мормона є істинною, що Джозеф Сміт є Пророком Господа», то Святий Дух, переходячи від цієї людини, освітив моє розуміння, і світло, слава та безсмертя були переді мною» (у *Journal of Discourses*, 1:88).

Президент Янг згадував про силу свідчення, яку він відчув у перші дні, ставши місіонером. Він зауважив: «Мені недовго прийшлося подорожувати, складаючи своє свідчення людям, щоб зрозуміти одне: ви можете підтверджувати доктрину Біблією до кінця світу і це може тільки переконати людей, але не зможе наvertsанути їх. Ви можете читати Біблію від Буття до Об'явлення і довести кожну йоту [доктрини], яку висуваєте, однак саме по собі це не справляє наvertsаючої дії на людей. Ніщо, крім свідчення силою Святого Духа не може принести їм світла і знання — привести їх у своїх серцях до покаяння. Ніщо, крім нього, не може це зробити» (у *Journal of Discourses*, 5:327).

Що таке свідчення?

Важливо розуміти, чим свідчення є і чим свідчення не є. Насамперед, свідчення — це не повчання, не заклик покаятися, не лекція про подорож, не проповідь чи настанова. Це проста, пряма заява віри — почуття, упевненість, переконання. Як правило, воно формулюється від першої особи, Я, а далі вживається виразне дієслово, яке виражає віру, наприклад, так: «Я знаю, що . . .», «Я свідчу, що . . .» або «Я маю тверду впевненість, що . . .». Можливо, ви чули якісь особливі свідчення про Ісуса Христа, коли вживалися такі вирази: «Я складаю своє свідчення, що . . .» або «Я свідчу, що . . .». Часто свідчення мають найбільшу силу впливу, коли вони короткі, чіткі й відверті.

Замисліться над такими прикладами із Писань. Зверніть увагу, що наведені далі свідчення є в контексті інших послань — на початку, в середині і в кінці.

«Це є свідчення, останнє з усіх, яке ми даємо про нього: що він живе! Бо ми бачили його, саме праворуч від Бога; і ми чули голос, який свідчив, що він є Єдинопородженим від Батька — що ним, і через нього, і від нього світи є та було створено, і жителі їхні є синами й дочками, народженими Богові» (див. УЗ 76:22–24; курсив додано).

«[Я] знаю сам, що все, що я вам скажу про те, що має статися, істинне; і я кажу вам, що я знаю, що Ісус Христос прийде, так, Син, Єдинопороджений від Батька, сповнений благодаті, і милості, й істини» (Алма 5:48; курсив додано).

«І, ось, слухайте, я буду свідчити вам від себе, що це істина. Слухайте, я кажу вам, що я знаю, що Христос прийде до дітей людських, щоб узяти на себе провини свого народу, і що він спокутує гріхи світу; бо Господь Бог сказав це» (Алма 34:8; курсив додано).

«Бо я знаю, що ті, які покладають надію свою на Бога, будуть підтримані в їхніх випробуваннях, і їхніх бідах, і їхніх скорботах і будуть піднесені в останній день» (Алма 36:3; курсив додано).

Інші приклади вміщено в Якова 7:12, Алма 7:8 і 36:30, а також Джозеф Сміт—История 1:25.

Зробіть свідчення частиною свого навчання

Щоб бути здатними навчати переконуючою, наворотуючою силою Святого Духа, ви повинні мати свідчення про те, чого навчаєте. Президент Девід О. Маккей сказав: «Це ваш обов'язок — навчати, що Ісус Христос є Викупитель світу, що Джозеф Сміт був пророком Бога і що йому у цей останній розподіл явилися Бог Батько і його Син як окремі особи. Ви вірите в це? Ви відчуваєте це? Чи випромінюється це свідчення вами? ... Якщо так, то це випромінювання дасть життя тим людям, яких ви йдете навчати. Якщо ж ні, то відчуватимуться голод, спрага й відсутність духовного оточення, в якому мали б зростати святі. ... Ефективно можна навчати лише тому, що відчуваєте самі» (*Gospel Ideals* [1953], с. 190).

Ви можете одержати свідчення і продовжувати зміцнювати його через (1) вивчення Писань і вчень пророків останніх днів, (2) молитву, (3) піст і (4) послухність Божим заповідям. Ви також помітите, що ваше свідчення зміцнюється в міру того, як ви продовжуєте ділитися ним.

Готуючись до викладання кожного свого уроку, моліться, щоб мати Духа, який допоможе вам знати, коли ділитися найсвятішими для вас почуттями. Вам може бути підказано свідчити кілька разів упродовж уроку, а не тільки в кінці його.

Свідчення надихає на свідчення

Коли ви свідчите своїм словом і ділом, то тим самим допомагаєте іншим відчути потребу у зміцненні їхнього власного свідчення. Один з місіонерів повного дня написав такого листа чоловікові, який був його вчителем за рік до початку його місіонерського служіння:

«Я знаю, ви не з тих, хто прагне похвали, пошани чи визнання. Однак, сподіваюся, ви дозволите мені висловити вам щиро вдячність за наші уроки, на яких ми вивчали Книгу Мормона. Знову й знову я згадую ваше свідчення про те, що хоч багато людей і відкидає Книгу Мормона, вважаючи її погано написаною чи недосконалою за вміщеними в ній вченнями, але що Книга Мормона має притаманну їй красу і незрівнянну глибину. Вивчаючи цю книгу в класі і самостійно, я полюбив її. Пам'ятаю, як сидів у вас на уроці і просто чекав, коли ви будете свідчити про якусь просту і ясну істину. Пам'ятаю, коли ми вивчали Алма 32, ви свідчили про те, як сім'я істини може зростати в кожному з нас. Коли ви свідчили, то дозволяли Духові свідчити мені про істинність цього принципу.

Тепер я вже на місії один місяць, і маю палке свідчення про Книгу Мормона. Те, що я отримав на ваших уроках, — це не просто духовний резерв, який витратиться без користі. Ви вели мене до дерева життя. Як і Легій, ви не хотіли нічого, тільки допомогти іншим вкусити від його плоду. Саме це й зворушило мене так сильно — я міг бачити благословення від того плоду у вашому житті».

ЗАПРОШУЙТЕ ДУХА, КОЛИ НАВЧАЄТЕ

Як вчитель, ви можете створити таку обстановку, яка б сприяла присутності Духа на вашому уроці. У такому разі Дух свідчитиме про істинні принципи, яким ви навчаєте. Наведені далі пропозиції допоможуть вам запросити Духа, коли ви навчаєте.

Моліться

Господь сказав, щоб ми молилися, і він зіллє на нас свій Дух і буде великим наше благословення — більшим за земні скарби, які ми можемо отримати, і їхню тлінність (див. УЗ 19:38). Молитва сприяє благоговінню і допомагає нам підготуватися, щоб навчатися євангелії. Ті, кого ви навчаєте, повинні по черзі молитися на початку і в кінці кожного уроку. У своїх молитвах вони можуть просити про провід Духа на уроці і тоді, коли вони будуть застосовувати в житті істини, про які дізналися.

Навчаючи, моліться у своєму серці, щоб Дух вів вас, відкривав серця слухачів, свідчив і надихав. Іноді можна запропонувати вашим слухачам помолитися у своїх серцях за вас як за вчителя, а також і за себе та інших, хто навчається (див. 3 Нефій 20:1).

Якщо ви навчаєте маленьких дітей, то можете дуже багато зробити, аби допомогти з благоговінням підготуватися до молитви. Нагадайте їм, що потрібно сидіти спокійно. Складіть для молитви свої руки, щоб показати їм, як це треба робити. Навчіть їх, як слід звертатися до Бога в молитві. Навчайте їх молитися своїми словами, підказуйте, коли вони моляться. Дякуйте дітям за проказані ними молитви, коротко й доброзичливо коментуйте сказане ними.

Навчайте з Писань і слів пророків останніх днів

Учення, вміщені в Писаннях і словах пророків останніх днів, мають велику силу, щоб допомогти нам відчувати вплив Духа (див. «Сила слова», сторінки 50–51). Господь сказав, що

ці слова не від людей чи людини, а від нього, а тому ми будемо свідчити, що вони від нього, а не від людини;

бо це його голос каже їх нам; бо вони дані його Духом нам і його силою ми можемо читати їх один одному; і якби його сила не зберегла їх, то ми не могли б мати їх;

а тому ми маємо свідчити, що чули його голос і знаємо його слова (див. УЗ 28:34–36).

Свідчіть

Коли ви свідчите про принципи, яким навчаєте, Святий Дух може свідчити кожній людині про істинність сказаного вами (див. «Навчайте свідченням», сторінки 43–44). Свідчіть завжди, коли б Дух не підказав вам це зробити, а не тільки в кінці уроку. Надавайте можливість тим, кого навчаєте, складати і свої свідчення.

Діліться досвідом

Часто наші свідчення зміцнюються завдяки нашому досвіду. Можливо, у вас є досвід, який зміцнив ваше свідчення про те, що Небесний Батько відповідає на молитви. Або ж ви мали благословення за послухність певній заповіді. Ділячись таким досвідом, ви стаєте живим свідком євангельських істин, і Дух може свідчити іншим, що сказане вами — правда. Крім того, що ви ділитесь власним досвідом, ви повинні заохочувати і своїх слухачів до цього, якщо у них виникає бажання зробити це (див. «Розповідь історій», сторінки 178–180).

Використовуйте музику

Музика дає нам можливість виразити духовні почуття, які буває важко висловити. Старійшина Бойд К. Пекер сказав, що «музика робить нас здатними відчувати і чути дуже швидко . . . такі духовні речі, про які без неї дізнаємося дуже повільно» («The Arts and Spirit of the Lord», *Ensign*, серпень 1976, с. 61).

Церковні гімни і пісні для Початкового товариства навчають принципам євангелії.

Ви можете використовувати їх майже на кожному уроці, щоб представити якусь ідею або зробити висновок стосовно неї. Пісні для Початкового товариства допомагають дітям скласти свої свідчення просто і прекрасно. (Див. «Музика», сторінки 170–172).

Виражайте любов до Господа і до інших

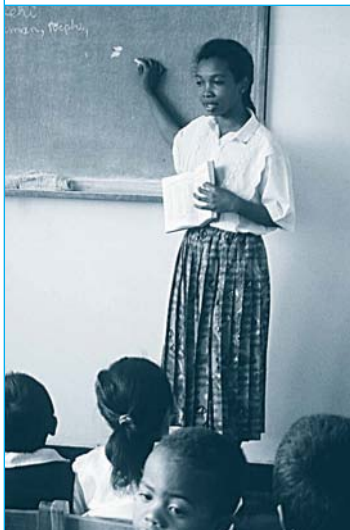
Ви можете виразити любов до тих, кого навчаєте, уважно вислуховуючи їх і щиро цікавлячись їхнім життям. Любов,

подібна до Христової, має силу пом'якшувати серця і допомагати людям бути сприйнятливими до шепоту Духа (див. «Любов пом'якшує серця», сторінки 31–32).

Додаткова інформація

Щоб більше дізнатися, як навчати Духом, див. урок 3 курсу Навчання євангелії (сторінки 198–202).

РОЗПІЗНАВАЙТЕ ДУХ І ПРИСЛУХАЙТЕСЯ ДО НЬОГО, КОЛИ НАВЧАЄТЕ

Якщо ви підготувалися належним чином, то Святий Дух буде просвітлювати і наставляти вас тоді, коли ви навчаєте. Ви можете отримати уявлення про тих, кого навчаєте, про те, на чому вам слід наголосувати, навчаючи їх, і як вам навчати їх найефективніше. Ваші старання й зусилля дадуть результат, якщо ви смиренно слухаетесь шепоту Духа. Ви також зможете допомогти тим, кого навчаєте, розпізнати вплив Духа. Ви відчуєте на собі вивчення слів Господа про те, що той, хто проповідує, і той, хто одержує, розуміють один одного, обоє навчаються і радіють разом (див. УЗ 50:22).

Розпізнавання Духа

Старійшина Даллін Х. Оукс навчав: «Ми повинні зрозуміти, що Господь говорить до нас через Духа в його належний час і в його належний спосіб. ... Ми не можемо силоміць брати духовне.

У більшості випадків «його належний спосіб» — це не громове втручання чи осліплююче світло, а те, що в Писаннях називається «тихий і лагідний голос» (1 Царів 19:12; 1 Нефій 17:45; УЗ 85:6). ... Нам слід знати, що Господь рідко говорить голосно. Його послання майже завжди звучать пошепки» («Teaching and Learning by the Spirit,» *Ensign*, березень 1997, с. 10–12).

Коли Господь говорить до нас через Духа, він може іноді викликати в наших грудях щось, схоже на горіння (див. УЗ 8:9). Це горіння, як пояснював старійшина Оукс, безсумнівно «означає почуття втішення й спокою» (*Ensign*, березень 1997, с. 10–12). Частіше ми відчуваємо просвітленість, радість і спокій (див. Римлянам 15:13; Галатам 5:22–23; УЗ 6:23; 11:13).

Президент Говард В. Хантер пояснював, як ми можемо розпізнавати різні прояви Духа:

«Мене турбувало, коли сильне почуття чи нестримні сльози сприймалися як присутність Духа. Справді, Господній Дух може приносити з собою сильні емоційні переживання, у тому числі й сльози, але цей зовнішній вияв Духа не слід плутати з власною присутністю Духа.

Упродовж років я спостерігав за дуже багатьма братами і ми ділилися один з одним деякими рідкісними духовними переживаннями, які важко висловити. Усі ті переживання були різними, кожне особливе по-своєму, і такі священні моменти інколи супроводжувалися сльозами. Дуже часто сльози були, але іноді такі переживання супроводжуються повною тишею. В інших випадках вони супроводжуються радістю. І завжди вони супроводжуються сильним проявом істини, одкровення, що входить в серце. ...

Прислухайтеся до істини, зверніть увагу на доктрину і дайте Духові проявитися так, як він може проявитися — у всіх його формах, численних і різних. Залишайтеся на твердих принципах; навчайте від чистого серця. Тоді Дух проникатиме у ваш розум і ваше серце, в розум і серце кожного вашого студента» (*Eternal Investments* [Із звернення до працівників релігійної освіти, 10 лютого 1989], с. 3).

Дух може вести вас, коли ви готуетесь навчати

Коли ви з молитвою готуетесь навчати, коли вивчаєте Писання і навіть коли займаєтеся буденними справами, відкрийте свій розум і своє серце, щоб ними керував Господь. До вас може прийти «несподіваний наплив ідей» від Духа (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, виб. Joseph Fielding Smith [1976], с. 151). Вас може бути підведено до думки наголосити на певних принципах. До вас

може прийти розуміння, як найкраще викласти якісь ідеї. Ви можете знайти приклади, теми для уроків і натхненні історії в простих випадках із життя (див. «Шукайте повчальне у всьому», сторінки 22–23). До вас може прийти відчуття, що слід запросити на урок якусь особливу людину. Ви можете згадати особистий досвід, щоб поділитися ним. Запишіть ці ідеї і з молитвою приступайте до втілення їх.

Старійшина К. Макс Колдуелл поділився таким досвідом: «Кілька років тому я готувався до уроку, тема якого, як я відчував, була складною. Увечері, напередодні запланованого уроку, я молився про провід, а потім ліг спати, усе ще маючи неспокій на душі. Коли я прокинувся, до мене прийшла одна ясна думка, якою невдовзі, уже на уроці, я поділився з класом. Після уроку один молодий чоловік, розмовляючи зі мною наодинці, сказав: «Цей урок був для мене. Тепер я знаю, що мені слід робити». Пізніше я дізнався, що той урок був його першим контактом з Церквою з тих пір, як багато років тому він відійшов від Церкви. Після цього він упорядкував своє життя і зрештою віддано відслужив місію. Тепер він продовжує жити у щасті, яке залежить від дотримання вічних сімейних завітів» (у Conference Report, жовтень 1992, с. 40 або *Ensign*, листопад 1992, с. 29–30).

Дух може направляти вас, коли ви навчаєте

Ви завжди навчатимете Духом, якщо будете дотримуватися того, що з молитвою й продумано підготували. Крім того, час від часу Дух буде підказувати вам, коли ви навчаєте. Господь обіцяв, що вам буде дано в ту саму годину, у той самий момент те, що саме вам треба сказати (див. УЗ 100:6). Іноді ви відчуватимете, що слід відкласти щось з уроку на потім або ж додати те, що не було вами заплановано. У вас може виникнути бажання свідчити або

запросити інших поділитися своїми свідченнями. Коли слухачі ставлять запитання, то ви можете відчутти підказку відкласти на потім приготовлене вами і поглиблено обговорити ці запитання. Переконайтеся, що ці підказки йдуть від Духа, а не просто від запитань студентів. Смирено керуйтеся Духом. Дозвольте Духові працювати через вас, щоб торкнутися сердець тих, кого ви навчаєте.

Ви можете допомогти іншим розпізнати Духа

Коли голос Духа стане для вас більш знайомим, то ви будете здатні допомогти розпізнавати вплив Духа тим, кого навчаєте. Старійшина Річард Г. Скотт сказав: «Навіть якщо у стосунках зі своїми студентами ви не досягнете нічого, а тільки допоможете їм розпізнавати підказки Духа й прислухатися до них, то вже цим ви благословите їхнє життя незмірно й навки» (*Helping Others to Be Spiritually Led*, [Із звернення до працівників релігійної освіти, 11 серпня 1998], с. 3).

Восьмилітня Крісті прийшла разом зі своїм татом на спеціально організовану зустріч з місіонерами. На цій зустрічі її тато мав показати зображення Ісуса Христа і принести своє свідчення про Спасителя. Після закінчення зустрічі Крісті повернулася до тата і сказала: «Мені хотілося заплакати». Її татові стало зрозуміло, що вона відчула вплив Духа. Він став навколішки, обняв її і сказав, що ці почуття ніжності були підказані Святим Духом, який допомагав їй дізнатися, що почуте нею сьогодні увечері було правдою. Він свідчив їй, що вона завжди може дізнатися, що є правдою, відчуваючи це саме солодке почуття, яке вона зараз переживає.

Використовуйте кожну нагоду, аби допомогти іншим розпізнати спокій і радість, які приходять, коли вони послухні підказкам Духа, і бути вдячним за них.

НАВЧАЙТЕ ДОКТРИНИ

Я не можу спасти вас; ви не можете спасти мене;
ми не можемо спасти один одного; єдине, що ми можемо, —
це переконати один одного сприйняти істину, навчаючи її.

Коли людина одержує істину, то вона спасеться нею.
Вона спасеться не тому, що хтось навчав її цій істині, а тому,
що вона сприйняла її і діє згідно з нею.

Президент Джозеф Ф. Сміт

СИЛА СЛОВА

Під кінець своєї місії у ламанійців, що тривала 14 років, Аммон заявив: «Знайте, скільки тисяч наших братів визволив він [Бог] від мук пекла; і вони приведені, щоб співати спокутувальну любов, і все це через силу його слова, яка в нас» (Алма 26:13).

Коли Алма, нефійський первосвященик, дізнався, що народ, який називався зорамійцями, відділився від нефійців і приєднався до нечестивого, «його серце . . . почало відчувати великий жаль через беззаконня людей. Бо це було причиною великого смутку для Алми — дізнатися про беззаконня серед його народу». Крім всього, зорамійці становили велику військову загрозу для нефійців. Нефійці «дуже боялися, що Зорамійці увійдуть у дружні стосунки з Ламанійцями, і що це буде причиною великої втрати з боку Нефійців» (див. Алма 31:1–4).

У подібних ситуаціях багато хто з провідників захотіли б озброїтися й виступити на війну. Але, турбуючись про своїх братів зорамійців, Алма запропонував кращий шлях: «І ось, оскільки проповідання Слова мало велику силу вести людей робити те, що було справедливим — так, це мало сильніший вплив на свідомість людей, ніж меч або щось інше, що траплялося з ними — тому Алма подумав, що було б доцільно, аби вони випробували силу слова Бога» (Алма 31:5).

Слово Боже може мати сильний вплив. Часом у нас виникає спокуса подумати, що тим, кого ми навчаємо, було б цікавіше поговорити про щось інше або якось розважитися. Але хороші батьки, провідники, домашні вчителі, візитні вчителі і вчителі класів у Церкві знають, що коли вони навчають доктрині Духом, то люди, яких вони навчають, часто свідомо прагнуть того, що від Бога.

Чому ми повинні навчати слову Божому

Коли Алма проповідував зорамійцям, він говорив з групою людей, яких страждання підготували до отримання слова Божого. Він навчав їх про силу слова. Вивчаючи сказане ним, ми краще зрозуміємо,

чому нам потрібно звертатися до слова Божого як до джерела для всього нашого навчання євангелії.

Він прирівняв слово до насіння, яке може бути посіяним у нашому серці. Якщо вам доводилося доглядати за городом, то ви бачили, як посіяне вами насіння, незважаючи на свою крихітність, проростає невдовзі після того, як отримує трохи підживлення. Енергія в насінні є такою могутньою, що може навіть пробити твердий ґрунт, аби випустити перший паросток. Те саме відбувається, коли ми «даємо місце» для слова Божого, щоб воно було посіяне у нашому серці. Якщо ми не відкидаємо насіння, або інакше кажучи, якщо ми не відкидаємо Дух Божий, то це насіння почне розбухати й рости. Алма сказав: «Воно почне розбухати у вашій душі; і коли ви відчуєте ці рухи розбухання, ви почнете говорити собі — Певно, що це є добре насіння, тобто, що Слово є добрим, бо воно починає збільшувати мою душу; так, воно починає освітлювати моє розуміння, так, воно стає приємним для мене» (Алма 32:28).

Коли це відбувається в нас, то ми знаємо, що це насіння, або слово Боже, є добрим: «Але дивіться, коли насіння розбухає, і пускає паростки, і починає рости, тоді ви повинні сказати, що насіння добре» (Алма 32:30, 33). Алма продовжував: «Якщо ви будете підживлювати Слово, так, підживлювати дерево, як тільки починає воно рости, своєю вірою з великою старанністю, і з терпінням, сподіваючись на плід його, воно пустить коріння; і знайте, це буде дерево, що проростає у вічне життя» і приносить плід, який є «найціннішим» (Алма 32:41–42).

Старійшина Бойд К. Пекер сказав: «Істинна доктрина — зрозуміла, вона змінює ставлення і поведінку. Вивчення доктрини євангелії змінить на краще поведінку швидше, ніж вивчення самої поведінки з цією метою» (у Conference Report, жовтень 1986, с. 20 або *Ensign*, листопад 1986, с. 17). Такої сили не мають ні ідеї світу, ні його принципи. Ні лекції, що зачаровують, ні викладання, що розважає, не можуть настільки глибоко подіяти на людей, щоб вони повернули свої серця до Христа. Зосередження нашого навчання на істинах євангелії є єдиним шляхом для нас стати інструментами в Божих руках, щоб допомагати прищепити віру, яка поведе інших до покаяння, а також до нього.

Навчання доктрині оберігає нас від духовного свавілля. Воно може закликати нас повернутися назад, коли ми збиваємося зі шляху. Старійшина Рассел М. Нельсон пояснював:

«Коли я ще був молодим студентом-медиком, я бачив багато пацієнтів, які страждали від хвороб, що їх сьогодні можна уникнути. Сьогодні можна імунізувати людей проти хвороб, які призводили до каліцтва і навіть смерті. Одним з медичних методів, завдяки якому виникає набутий імунітет, є інокуляція, тобто щеплення. Термін *інокуляція* дуже цікавий. Він походить від двох латинських слів: *in*, що означає «в», і *oculus*, що означає «око». Тож дієслово *inoculare* буквально означає «спрямувати око», тобто пильнувати, захищати від чогось.

Така хвороба, як поліомієліт, може спотворити тіло, а то й знищити його. Така хвороба, як гріх, може спотворити, а то й знищити душу. Знищення від поліомієліту тепер можна уникнути шляхом імунізації, а ось знищення від гріха вимагає інших засобів запобігання. Лікарі не можуть імунізувати проти беззаконня. Духовний захист приходить тільки від Господа — і тільки його методом. Ісус робить щеплення не вакциною, а доктриною. Його метод не вимагає застосування вакцини, його метод — навчання божественній доктрині — «спрямовувати око» — захищати вічні душі його дітей» (у Conference Report, квітень 1995, с. 41–42 або *Ensign*, травень 1995, с. 32).

Навчати з Писань і слів пророків останніх днів

Використовуючи Писання і слова пророків останніх днів як джерело для всього нашого навчання, ми запрошуємо Духа свідчити. Це надає нашому навчанню силу Божу, щоб переконувати людей (див. УЗ 11:21).

Один єпископ на зборах провідництва колу розповів про такий випадок:

«Близько 30 років тому я служив радником у кворумі священиків нашого приходу. На уроках кворуму ми зазвичай читали Писання і слова живих пророків, а також приділяли особливу увагу вивченню доктрин. Завдяки Духові, який перебував там, наші збори були незабутніми й дуже приємними.

До складу кворуму входив і молодий священик Пауло, який нечасто навідувався додому: як правило, його батьки не знали, де його й шукати. Інколи мені вдавалося зв'язатися з ним, і час від часу він з'являвся на зборах кворуму. У кворумі ми намагалися здобути краще розуміння принципів євангелії, на своїх уроках ми зосереджувалися на

навчанні з Писань. Коли Пауло прийшов, я відчув духом, що ті істини торкнуться його серця, навіть якщо він потім зникне з міста на тиждень.

Якось у неділю вранці Пауло з'явився на Церковних зборах добре поголеним і вдягненим в костюм та білу сорочку з краваткою. Усі ми були приємно здивовані. Пізніше нам стало відомо, що він пережив напередодні увечері, перебуваючи далеко від свого дому. Він пережив глибокий занеп духа. Посеред ночі він усвідомив, тобто отримав духовний досвід, що Бог і Сатана борються за його душу і що Сатана перемагає. Він відразу ж, посеред ночі, пішов з того місця і пішки пройшов багато миль, аж поки не дістався своєї домівки, розбудив батьків і розповів їм, що трапилося, а потім, коли почало розвиднятися, привів себе в порядок й прийшов на Церковні збори.

Він ніколи не озирався назад. Покаявся у всіх допущених помилках, пізніше закохався й одружився з однією з найславніших молодих жінок у нашому приході. Сьогодні він чесний батько, провідник священства і громадянин.

Я часто роздумував над тим, як почуте Пауло на тих зборах кворуму зробило настільки багато, що він так змінив своє життя. Я знав тоді, що саме його зворушувало, коли ми говорили на кворумі про істини євангелії. Думаю, що ті істини нагадували йому, хто він був насправді і чого Бог очікує від нього. Вважаю, що ці істини працювали разом в його розумі та серці і робили для нього все більше і більше незручним той спосіб життя, який він обрав. В його закам'янілому серці відбувалася тонка робота, і Дух зміг говорити до нього і попередити його. Як я вдячний за те, що ми не марнували час на зібраннях нашого кворуму, говорячи про машини чи спорт або мою ідею, як бути хлопцям передбачливими, щоб вижити! Думаю, Пауло почув те, що Господь казав йому через істини євангелії, які ми вивчали разом».

Ми можемо показувати тим, кого навчаємо, як знаходити силу в Писаннях. Старійшина Бойд К. Пекер заявив: «Ви є для того, щоб навчати Писанням. ... Якщо ваші студенти знайомі з одкровеннями, не існує питання — особистого, чи суспільного, чи політичного, чи професійного — на яке не можна відповісти. В них міститься повнота вічної євангелії. В них ви знайдете принципи істини, які внесуть ясність у будь-яку плутанину і вирішать кожну проблему і кожну дилему, яка тільки може постати перед людською сім'єю чи перед кожним в ній» (*Teach the Scriptures* [звернення до працівників релігійної освіти, 14 жовтня 1977], с. 5).

ДОТРИМУЙТЕСЯ ЧИСТОТИ ДОКТРИНИ

У 8 розділі книги Моронія вміщено лист, написаний Мормоном своєму синові Моронію. Темою цього листа є хрищення дітей, що практикувалося деким у Церкві. Щоб допомогти синові виправити це хибне вчення, Мормон знову підтверджує правильну доктрину, що стосується підзвітності, і наставляє Моронія навчати її по всій тій землі. Прочитайте Мороній 8 як приклад того, що необхідно дотримуватися доктрини і принципів Церкви в чистоті і не перекручувати їх.

Коли ми замислюємося над тим, яку ціну заплатили люди за істину, то це усмиряє нас і надихає. Багато людей христилося, незважаючи на те, що їхні сім'ї відмовлялися від них через це рішення. Пророки й багато інших людей приймали смерть, але від свого свідчення не відмовлялися. Нагадуючи про мучеництво Джозефа і Гайрума Смітів, старійшина Джон Тейлор заявив, що за появу Книги Мормона та Учення і Завіти було заплачено найкращою кров'ю дев'ятнадцятого століття (див. УЗ 135:6).

Від кожної людини, яка навчає євангелії, вимагається передати іншим, у чистоті і без перекручень, істини, за які так багато було принесено жертв. Президент Гордон Б. Хінклі стверджував: «Я говорив раніше про важливість дотримання у Церкві доктрини у чистоті, щоб її навчали на всіх наших зборах. Я турбуюся про це. Невелике відхилення у доктринальному навчанні може призвести до великої й злісної брехні» (*Teachings of Gordon B. Hinckley*, [1997], с. 620).

Ваші обов'язки як вчителя

Готуючись до уроків і викладаючи їх, ви повинні вдатися до таких запобіжних заходів, аби переконатися, що навчаєте істині, як її відкрив Господь.

Навчайте Духом з Писань і слів пророків останніх днів

Президент Езра Тефт Бенсон навчав: «Що може бути джерелом для навчання великому плану Вічного Бога? Звичайно ж, Писання, особливо Книга Мормона. До нього також належать інші сучасні відкриття. Їх можна використовувати разом зі словами апостолів і пророків, а також з підказками Духа» (у *Conference Report*, квітень 1987, с. 107 або *Ensign*, травень 1987, с. 85).

Користуйтеся матеріалами для уроків, виданими Церквою

Щоб допомогти нам навчати з Писань і слів пророків останніх днів, Церква видала підручники для проведення уроків та інші матеріали. Потреба в коментарях та інших матеріалах, пов'язаних з посиланнями, є незначною. Ми повинні старанно вивчати Писання, учення пророків останніх днів і матеріали для уроків, аби, перш ніж навчати доктрині, впевнитися, що правильно розуміємо її.

Навчайте істинам євангелії і нічому іншому

Коли Алма висвятив священників, щоб навчати тих, кого було охрищено у водах Мормона, «він наказав їм, що вони не повинні навчати нічому іншому, окрім того, чому він навчав, і що промовлялося вустами святих пророків» (Мосія 18:19). Коли дванадцять Спасителевих учнів-нефійців, навчали людей, вони «проповідували ті самі слова, які Ісус сказав — не змінюючи жодного слова з того, що Ісус сказав» (3 Нефій 19:8). Навчаючи євангелії Ісуса Христа, ви повинні дотримуватися цих прикладів.

Навчайте істинам євангелії ясно, щоб ніхто не міг зрозуміти їх неправильно

Президент Гарольд Б. Лі стверджував: «Ви є не для того, щоб лише ясно навчати старим доктринам, аби вони [учні] зрозуміли, ви повинні навчати доктрині Церкви настільки ясно, щоб ніхто не міг зрозуміти неправильно» («Loyalty», у *Charge to Religious Educators*, 2-е вид. [1982] с. 64).

Застереження для вчителів євангелії

Якщо ви намагаєтеся дотримуватися чистоти доктрини, вам вдасться уникнути визначених далі проблем.

Припущення

«Під час викладання уроку для недисциплінованого вчителя існує багато шляхів відійти від подання теми уроку. Однією з найпоширеніших принад є допускати припущень стосовно того, про що Господом було сказано дуже мало. Дисциплінований вчитель має сміливість сказати: «Я не знаю» і на цьому поставити крапку. Як сказав Президент Джозеф Ф. Сміт: «Це не компрометація нашого розуму чи нашої чесності, якщо ви відверто скажете при зіткненні із

сотнею гіпотетичних питань: «Я не знаю» [*Gospel Doctrine*, 5-е вид. (1939, с. 9)] (Joseph F. McConkie, “The Disciplined Teacher”, *Instructor*, вересень 1969, с. 334–335).

Неправильне цитування

«Дисциплінований вчитель буде впевненим стосовно своїх джерел, а також буде докладати всіх зусиль, щоб визначити, представляє якийсь вислів доктрину Церкви чи є просто точкою зору автора» (*Instructor*, вересень 1969, с. 334–335).

Ми не повинні цитувати висловлювання Церковних провідників, не вказуючи на джерело цього цитування. Цитуючи Писання, ми повинні бути впевненими, що використовуємо їх відповідно до їхнього контексту» (див. «Навчати з Писань», сторінки 54–55).

Улюблені принципи євангелії

«Також вчителям не слід мати якихось «улюблених» євангельських принципів, тобто наголошувати на особливості чи виключності якогось одного принципу євангелії» (*Instructor*, вересень 1969, с. 334–335).

Президент Джозеф Ф. Сміт сказав: «Якщо хтось постійно наголошує на своїх улюблених принципах євангелії, то цим самим призводить до неправильного висвітлення євангелії Спокутаря; відбувається перекручення і знищення гармонії її принципів і вчень. Точка зору стає неприродною. Кожний принцип і його застосування, відкриті від Бога, є необхідним для спасіння людини, і ставити будь-який з них надмірно високо над іншими, приховуючи й затіняючи всі інші, немудро й небезпечно; це наражає на небезпеку наше спасіння, бо затьмарює наш розум і захмарює наше розуміння» (*Gospel Doctrine*, 116–117).

Сенсаційні історії

«Мабуть, найбільша спокуса для вчителя, який з усієї сили намагається утримати увагу класу, — це вдатися до розповіді сенсаційної історії. Існує певна кількість таких сумнівних за походженням історій, які повсюдно циркулюють у Церкві. ... Вони не служать інструментами для навчання: стійкість і свідчення не будуються на сенсаційних історіях. Вказівки, які надаються нам пророком, розподіляються через відповідні канали священства. Слід звертати увагу на послання Генеральних Авторитетів, з якими вони

виступають на конференціях колу чи генеральних конференціях, і регулярно читати Церковні публікації. Справжню увагу привертатиме той вчитель, який створює собі репутацію тим, що він є ортодоксом і правильно подає доктрину» (*Instructor*, вересень 1969, с. 334–335).

Змінення історії Церкви

Президент Бенсон застерігав: «Існували і продовжують існувати намагання, спрямовані на те, щоб внести [гуманістичну] філософію в історію нашої Церкви. ... Змінюються акценти, щоб применшити значення одкровень і Божого втручання у важливі події і щоб надмірно олюднити пророків Бога, аби їхні людські вади затінили їхні духовні якості» (“God’s Hand in Our Nation’s History” у *1976 Devotional Speeches of the Year* [1977], с. 310).

Говорячи про такі спроби, Президент Бенсон пізніше сказав: «Ми хотіли б попередити вас, учителі, про існування цієї тенденції, яка видається спробою переінакшити історію Церкви, аби пристосувати її так, щоб вона була більш зрозумілою для світу» (*The Gospel Teacher and His Message* [Із звернення до працівників релігійної освіти, 17 вересня 1976], с. 11).

Власні тлумачення і нетрадиційні погляди

Президент Дж. Рубен Кларк сказав: «Тільки Президент Церкви, Головуючий Первосвященик, підтриманий як пророк, провидець і одкровитель для Церкви, і тільки один він має право одержувати одкровення для Церкви, як нові, так і змінені, або давати тлумачення Писань, що буде обов’язковим у Церкві, або змінювати якісь доктрини Церкви» (у *Church News*, 31 липня 1954, с. 10). Ми не повинні навчати власному тлумаченню принципів євангелії чи Писань.

Старійшина Спенсер В. Кімбол стверджував: «Сьогодні є такі, хто пишається тим, що не погоджується з ортодоксальними вченнями Церкви і подає власну точку зору, яка не відповідає істині, що була відкрита через одкровення. Дехто може робити це певною мірою ненавмисно, інші цим задовольняють власний егоїзм, а ще інші це роблять навмисно. Люди можуть думати так, як це їм до вподоби, але вони не мають права нав’язувати іншим свої нетрадиційні точки зору. Таким людям слід усвідомити, що вони ризикують своєю душею» (у *Conference Report*, квітень 1948, с. 109).

НАВЧАЙТЕ З ПИСАНЬ

Пророки останніх днів учили нас користуватися Писаннями, щоб навчати доктринам євангелії. Президент Езра Тефт Бенсон сказав: «Завжди пам'ятайте, що рівноцінної заміни Писанням і словам живих пророків не існує. Саме вони мають стати для вас першоджерелами. Читайте і розмірковуюйте більше над сказаним Господом і менше над сказаним людьми з приводу того, що сказав Господь» (*The Gospel Teacher and His Message* [звернення до працівників релігійної освіти, 17 вересня 1976], с. 11).

Президент Гордон Б. Хінклі сказав: «Найнадійнішим джерелом божественної мудрості є слово Господнє у цих священних томах, у Головних Трудах Церкви. Тут знаходиться доктрина, якої ми повинні дотримуватися у цій роботі, щоб рухатися до призначеної для неї божественної долі» (у *Conference Report*, квітень 1982, с. 67–68 або *Ensign*, травень 1982, с. 45).

Подані далі пропозиції допоможуть вам навчати з Писань.

Прагніть отримати Слово

Перш ніж навчати із Писань, ви повинні самі вивчати Писання (див. «Прагніть одержати Слово», сторінки 14–15; «Складіть особистий план вивчення євангелії», сторінки 16–17).

Проводьте обговорення і ставте запитання

Під час навчання з Писань надзвичайно важливо проводити обговорення і ставити запитання, бо ці методи заохочують тих, кого ви навчаєте, замислюватися над Писаннями і ділитися думками. Коли слухачі обговорюють принципи з Писань, то тим самим вони набувають навичок, потрібних їм для особистого вивчення Писань. (Щоб більше дізнатися, як проводити обгово-

рення і ставити запитання, див. сторінки 63–65 і 68–70).

Подавайте у контексті

Навколишня обстановка або місце події, які є тлом для уривку з Писань, називається контекстом. Слухачі краще розумітимуть, що відбувається або про що говориться в якомусь уривку з Писань, якщо вони знають його контекст.

Щоб визначити контекст, запитайте:

- Хто говорить?
- До кого звертається ця людина?
- Про що він чи вона говорить?
- Що відповідає на це він чи вона?
- Чому такою є його чи її відповідь?

Наприклад, Спасителеву притчу про блудного сина вміщено в Лука 15:11–32. Пророк Джозеф Сміт розповідав, що зрозумів цю притчу, визначивши її контекст:

«Я маю ключ, завдяки якому розумію цей уривок з Писання. Я хотів дізнатися, на яке ж запитання відповідала ця притча або що саме змусило Ісуса розказати її? ... Коли Ісус навчав людей, усі митники й грішники наблизилися до нього; фарисеї та книжники нарікали й казали: «Приймає Він грішників та з ними їсть». Оце і ключові слова, які «відмикають» притчу про блудного сина. Її дано як відповідь на нарікання і запитання книжників і фарисеїв, які запитували, вишукували провину і казали: «Як це може бути, щоб такий великий чоловік, за якого він сам себе видає, їв з митниками й грішниками?» (*Teachings of the Prophet Joseph Smith*, вибр. Joseph Fielding Smith [1976], с. 276–277).

Як зазначив пророк Джозеф, контекст цієї притчі про блудного сина починає виявлятися в Лука 15:1–2, кількома віршами раніше самої притчі. Один із способів виз-

начити контекст — це прочитати вірші, що передують уривкові, який ви вивчаєте, а також ті, що вміщені після нього.

Такий підхід є дуже корисним, бо людина, слова якої подано в уривкові з Писань, може відповідати ними не тільки людям, але й давати оцінку важливим подіям того часу. Приклад цього узагальнено подано на початку «Сила Слова» (сторінка 50). Коли ми розуміємо, ким були зорамійці, в якому жажливому духовному стані вони перебували і якою загрозою були вони для нефійців, то краще розуміємо важливість твердження Алми про те, що він і його брати повинні «випробувати силу слова Божого», аби, докладаючи зусилля, відвернути зорамійців від їхніх шляхів (Алма 31:5).

Іноді буває також корисно вивчити політичну, соціальну чи економічну обстановку того часу, в який відбувається подія, описана в певному уривкові з Писань. Наприклад, щоб мати розуміння заспокоєння й обіцянь Господа в Ученні і Завітах 121 та 122, корисно знати про страждання, від яких потерпали святі в Міссурі тоді, й умови, в яких пророк Джозеф і його товариші стійко трималися у в'язниці Ліберті. Щоб збільшити своє розуміння послань Павла, можна скористатися загальними відомостями про край, яким він мандрував, і стан філій Церкви, до яких писав. «Путівник по Писаннях» може стати чудовим джерелом цієї та іншої інформації про обстановку та передумови подій, про які йдеться в уривках з Біблії.

Досліджуючи контекст, важливо не втратити з поля зору мету цього дослідження — сприяти кращому розумінню певного уривка з Писань. Стежте уважно за тим, щоб не поставити контекст — історичні, політичні, економічні умови чи мову людей, про які йдеться в уривкові з Писань, у центр уроку.

Розкажіть історію з Писань

Часто принципи евангелії легше зрозуміти, якщо їх пов'язувати з історіями з Писань. Історії викликають цікавість у людей і показують, як застосовувати принципи евангелії у повсякденному житті. Крім того, часто історії запам'ятати легше, ніж абстрактне формулювання принципів. (Пропозиції щодо того, як розказувати історії, див. «Розповідь історій», сторінки 178–180).

В історіях з Писань може бути вміщено багато принципів і способів їхнього застосування (одним з прикладів є книга Еноша, в якій лише 27 віршів, але в ній відображено багато принципів евангелії). Вам необхідно буде вирішити, для висвітлення якого саме принципу потрібно буде розказувати історію.

Часто для слухачів буває корисним читати історію вголос по черзі (див. «Читайте вголос», сторінка 56). Якщо історія довга, то звичайно ж найкращим буде зробити стислий її переказ, пропонуючи слухачам прочитати тільки кілька ключових віршів, що відтворюють важливі моменти цього оповідання. Заголовки до розділів можуть бути корисними під час підготовки стислого огляду подій.

Подавайте біографічні відомості

Вивчаючи життя людей, зображених у Писаннях, ми часто помічаємо дію принципів евангелії упродовж якогось періоду. Наприклад, повне оповідання про Зизрома у Книзі Мормона показує, що людина може покаятися і піти служити Господу у праведності. Якщо ви читаєте вірші, вказані у «Путівнику по Писаннях» під рубрикою «Зизром», то можете прослідкувати історію про те, як Зизром нападав на Церкву, про його навернення і, нарешті, про його героїчне служіння місіонером і вчителем евангелії. Іншими повчальними біографіями є біографії Рут, царя Давида, Самуїла, Естер, апостола Павла, Алми старшого, царя Веніямина, Алми молодшого, Коріантона, Мормона і Моронія.

Використовуйте такі підходи до учнів, як прохання «Зверніть увагу» і «Послухайте»

Під час навчання з Писань буває корисним звернути увагу слухачів чи попросити послухати щось особливе. Далі подано кілька прикладів того, на що ви можете попросити їх «звернути увагу» чи що «послухати».

Принципи евангелії, які ілюструються життям людей.

Приклад: «Читаючи Мойсей 5:4–9, зверніть увагу на твердження, які ілюструють послухність Адама, навіть коли він не до кінця розумів принципи, послухність яким випробувалася.

Запитання. Приклад: «Читаючи Алма 5:14–32, зверніть увагу на запитання, які ставить Алма».

Перелік. Приклад: «Вивчаючи Учення і Завіти 25, зверніть увагу, якими є якості «вибраної пані».

Визначення слів і понять. Приклад: «Зверніть увагу на визначення Сіону в Ученні і Завітах 97:21 та Мойсей 7:18».

Образи і символи. Приклад: «В Йоанн 15:1–6 зверніть увагу на те, як порівнює Спаситель себе з виноградною лозою, а своїх послідовників — з вітами».

Пророчі коментарі до принципу чи події. Приклад: «Коли я читатиму Алма 30:60, ви зверніть увагу на коментар Мормона стосовно долі Коригора».

«Якщо, то» — причинно-наслідкові зв'язки. Приклад: «Послухайте обіцяння Ісаї нам у разі дотримання нами Суботнього дня у святості». (Див. Ісаїя 58:13–14).

Яка поведінка є приємною чи неприємною Богові. Приклад: «Читаючи Алма 39:1–9, зверніть увагу, яку особливу пораду дає Алма своєму синові Коріантону».

Приклади подій, характеристик і дій. Приклад: «Вивчаючи ці уривки, зверніть увагу на те, які є приклади того, що нам необхідно мати праведні бажання, якщо ми прагнемо істини». (Див. 1 Нефій 10:17–22; 11:1–23; УЗ 11).

Якщо ви звертаєте увагу на ці поради або прислухаетесь до них під час особистого вивчення і підготовки, то будете здатні краще застосовувати підходи «Зверніть увагу» і «Послухайте» до тих, кого навчаєте.

«Застосовуйте всі писання до нас»

Див. «Порівняння», сторінка 165.

Читайте вголос

Читання Писань вголос викликає у слухачів цікавість, зосереджує їхню увагу на якихось певних уривках і допомагає їм бути сприйнятливими до впливу Духа. Коли хтось читає вголос, то вам слід заохочувати інших слідувати за своїми примірниками Писань. Пропонуйте їм послухати і визначити особливі принципи чи ідеї. Дайте їм час зосередитися на кожному уривку з Писань перш, ніж вони його прочитають вголос. Якщо уривок містить незнайомі або важкі для розуміння слова чи фрази, то поясніть їх, перш ніж читати цей уривок. Якщо комусь із групи важко прочитати уривок, то спитайте, хто хоче його прочитати, замість того, щоб читати по черзі. Індивідуально працюйте з тими, хто має труднощі з читанням, аби вони, заздалегідь підготувавшись, могли гарно прочитати на уроці уривок з Писань.

Використовуйте при вивченні допомогу, яка є в Писаннях

Президент Говард В. Хантер сказав: «Ми повинні мати Церкву, багату на жінок і чоловіків, які глибоко знають Писання, які роблять перехресні посилання і позначки, які удосконалюють уроки і виступи, користуючись “Topical Guide”, і які опанували карти, Bible Dictionary та іншу допоміжну інформацію, вміщену в прекрасному зібранні — Головних Трудах. Ясно, що там є більше, ніж ми можемо швидко опанувати. Безсумнівно, поле Писань «вже поповніло для жнив» (*Eternal Investments* [Із звернення до працівників релігійної освіти, 10 лютого 1989], с. 2–3).

Путівник по Писаннях

Путівник по Писаннях вміщує добірку важливих уривків з Писань і пояснення до них. Матеріал подано у вигляді коротких статей на більш як 1000 тем з Писань, розміщених за алфавітом. Серед тем є доктрини, принципи, люди і місця, про які написано в Головних Трудах. Це прекрасне джерело для знаходження відповідей на запитання, підготовки і поліпшення уроків та виступів і вивчення Писань індивідуально і сім'єю.

Виноски і перехресні посилання

Як правило, текст Писань вміщує виноски. В одному тому виданні Головних Трудів Церкви (Біблія, Книга Мормона, Учення і Завіти та Дорогоцінна Перлина) виноски вміщують кілька видів інформації. Наприклад, вони вміщують альтернативні переклади вибраних слів грецькою (гр) або гебрейською (геб) мовами. Вони вміщують посилання на «Путівник по Писаннях» (пут). Вони також вміщують пояснення ідіом і складних для розуміння конструкцій (ід). Виноски з позначенням «ПДЖ» вказують, що це уривки з натхненного перекладу Біблії Джозефом Смітом. Короткі записи перекладу Джозефа Сміта подано

у виносках. Довші ж записи подано в спеціальному розділі в додатку, розміщеному безпосередньо за «Путівником по Писаннях».

Найпоширенішим видом виносок є перехресні посилання на інші уривки з Писань у Головних Трудах. Ці додаткові уривки часто пояснюють чи доповнюють уривки, які ви читаєте. Наприклад, зверніться до Учення і Завітів 11:21. Прочитайте вірші, а потім прочитайте уривки, вказані у виносці *a*. Як допомагають ці уривки краще розуміти цей вірш?

Вивчаючи з іншими уривок з Писань, можна використувати виноски і перехресні посилання, щоб допомогти слухачам краще зрозуміти цей уривок.

Заголовки розділів

Заголовок передує розділу й відображає його короткий зміст. До нього може входити інформація про доктрину, історичні передумови чи людей. Заголовок до 2 Нефій 27, наприклад, пояснює, що цей розділ схожий на розділ Ісаї 29 і що в ньому вміщено пророцтво про появу Книги Мормона.

Ви можете запропонувати слухачам позначити важливі уривки з Писань, які вказано в заголовку розділу. Наприклад, основні принципи Слова мудрості описано в заголовку до Учення і Завіти 89. Можна запропонувати слухачам прочитати ці принципи в заголовку, а потім виділити їх у тексті Писань.

Можна запросити слухачів прочитати подумки заголовки до розділів перед тим, як вони почнуть коментувати вибрані уривки з Писань. Це допоможе їм належним чином зрозуміти контекст цього уривку Писань.

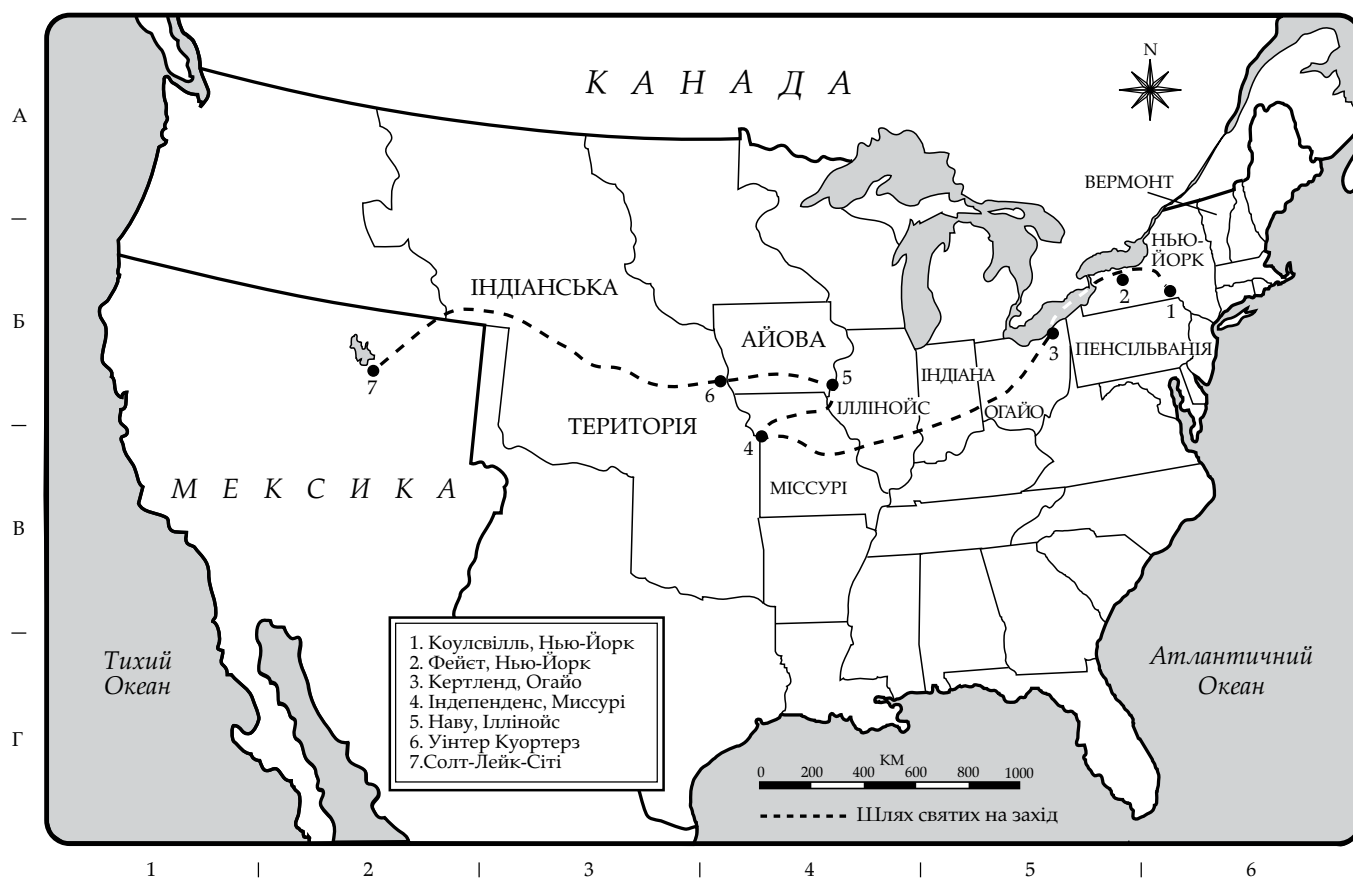
Вступні сторінки

Кожний із Головних Трудів має вступні сторінки, на яких вміщено основну інформацію про мету й походження цієї книги. Наприклад, вступні сторінки до Книги Мормона вміщують свідчення Джозефа Сміта та інших, а також інформацію про походження Книги Мормона. Вступні сторінки до Учення і Завітів пояснюють, як було отримано й упорядковано одкровення, які знаходяться у цій книзі.

Цей матеріал можна використати, щоб дізнатися про передумови, історичну обстановку, хронологію та укладення цих Писань. Цілий урок можна присвятити вивченню матеріалів з цих сторінок. Наприклад, пояснювальний вступ до Учення і Завітів вміщує стислий огляд Відновлення євангелії і перелік відповідних посилань на Писання.

Карти

В одному тому виданні Головних Трудів Церкви (Біблія, Книга Мормона, Учення і Завіти та Дорогоцінна Перлина), є карти місцевостей і територій, згадуваних у Писаннях, які важливі для історії Церкви. Знаючи географію земель, про які йдеться, слухачі краще зрозуміють події, описані в Писаннях.

Робіть позначки в тексті Писань і примітки на полях

Корисним є робити позначки в Писаннях, тим самим виділяючи перебіг подій, теми і принципи для того, щоб їх легше було знаходити. Це може бути схожим на особисту систему записів. Навчаючи, ви можете заохочувати слухачів робити позначки у їхніх примірниках Писань, сказавши щось на зразок такого: «У цьому вірші знаходиться важливий принцип. Ви можете позначити його».

Існує багато способів робити позначки в Писаннях. Власна система позначок може вказувати на особистий підхід до вивчення Писань. Якщо ви навчаєте дорослих чи молодь, то можете запропонувати комусь з них розказати про використовувані ними методи позначення.

Далі наведено способи, що використовуються для позначення Писань, однак, їхній перелік можна продовжити.

- Штригування, підкреслення, взяття в дужки або обведення всього вірша чи блоку віршів олівцем чи кольоровим маркером.
- Підкреслення лише кількох ключових слів у кожному вірші уривку з Писань. Це дає можливість створити яскраво виділену версію розділу, яку ви можете швидко переглянути, щоб вибрати найважливіші поняття.
- Обведення колом ключових слів і з'єднання прямими лініями тих з них, які логічно пов'язані.

- Обведення всього вірша чи блоку віршів і з'єднання ключових слів у цьому уривкові.
- Надписування, якщо є посилання на ряд пов'язаних позначок, і нумерування цих позначок у тексті чи на полях.

Поєднання уривків з Писань

Більшість принципів евангелії передаються багатьма різними уривками з Писань, у кожному з яких подається ще один аспект висвітлення. Ви можете досягти більш повного розуміння якогось принципу, вивчаючи різні уривки, які його містять. Один із шляхів зробити це — скласти перелік уривків, що стосуються якоїсь теми, і потім записати цей перелік у своєму примірнику Писань. Залежно від теми, цей перелік може бути довгим чи коротким, може включати два чи три ключові вірші. Цей метод, який іноді називають з'єднанням уривків з Писань, може стати цінним інструментом при вивченні Писань і навчанні з них. Можна з'єднувати уривки з Писань в такий спосіб:

На полях біля кожного уривка з Писань напишіть посилання на наступний уривок, зазначений в переліку. Продовжуйте так робити доти, поки не дійдете до останнього уривка. Біля останнього уривка напишіть посилання на перший. Потім ви можете починати з будь-якого пункту переліку і продовжувати читати по всьому цьому ланцюжку, доки не прочитаєте всі уривки.

Можна скласти додаткові у певній послідовності переліки певних подій, щоб добитися більш повного розуміння поданого в уривках. Щоб завжди знати, де саме починати такий порядок проходження уривками, ви під кожним посиланням можете написати в круглих дужках посилання на перший уривок. Або ж ви можете написати лише посилання на перший уривок біля кожного іншого уривка, і на сторінці, де знаходиться перший уривок, ви можете записати весь їх перелік.

Примітки на полях

Примітки на полях вашого примірника Писань можуть бути корисними для персоніфікування Писання. Такі примітки дають можливість записати своє розуміння певного уривка з Писань, визначити перехресні посилання, які є важливими для вас, а також записати про спосіб застосування цього уривка з Писань у своєму повсякденному житті.

Слід заохочувати слухачів робити примітки на полях. Про це можна сказати, наприклад, так: «Я хочу поділитися з вами однією думкою стосовно цього розділу. Вона записана у мене на полях» або «Тут є один чудовий уривок про покаяння. Можете записати на полях біля нього слово *покаяння*».

Заохочуйте дітей до використання Писань з метою їхнього навчання

Ви можете благословити життя дітей, допомагаючи їм ближче познайомитися зі змістом Писань. Навчаючи дітей, ви часто повинні використовувати Писання і знаходити

способи, як допомогти їм набути вміння користуватися Писаннями. Далі наведено приклади, як вам цього досягти:

- Допоможіть дітям ознайомитися з назвами книг і порядком, за яким їх вміщено в Писаннях.
- Допоможіть дітям зрозуміти мову Писань. Коли читаєте Писання разом, пояснюйте значення важливих слів. Навчіть дітей вимовляти важкі слова та імена. Нехай вони послухають, як звучать певні слова, фрази та ідеї.
- Якщо ви хочете, щоб діти знайшли якийсь уривок з Писань, то назвіть їм номер сторінки, де його вміщено, а також посилання.
- Перекажіть уривок з Писань своїми словами. Допоможіть слухачам уявити події та людей, коли розповідаєте про те, що відбувалося (див. «Розповідь історій», сторінки 178–180). Потім прочитайте вголос ключові уривки з Писань.
- Нехай діти читають з Писань вголос. Дізнайтеся про здібність до читання кожної дитини і допоможіть активно брати участь у читанні.
- Якщо діти надто малі, щоб їм самим читати, то запропонуйте їм слідкувати за тим, як ви будете читати Писання і дивитися в текст. Також можна попросити старших дітей допомогти молодшим знаходити і читати уривки з Писань.
- Нехай діти читають з виданих Церквою ілюстрованих книг оповідань з Писань, таких як *Оповідання з Книги Мормона*.

- Допоможіть дітям обговорювати оповідання з Писань. Учть їх ставити запитання, коли вони читають, наприклад, такі: «Що відбувається? Чому це відбувається? Хто говорить? Як це застосувати до себе?»
- Застосуйте методи, описані в частині Д цієї книги (сторінки 157–183). Наприклад, подаючи якусь розповідь з Писань, можна використовувати фланелеву дошку, прості ілюстрації на звичайній дошці або малюнки,

зроблені дітьми. Можна дати завдання дітям переказати історію з Писань або проспівати пісні, пов'язані з якимсь певним уривком з Писань.

- У кінці деяких уроків у підручнику для Початкового товариства є розділ під назвою «Заохочування до домашнього читання». Пропонуйте дітям читати разом з членами їхніх сімей згадані там уривки з Писань.

ЗАПРОШУЙТЕ ДО СТАРАННОГО НАВЧАННЯ

Кожний з нас має відповідальність бути старанним у вивченні євангелії.

Ми також привілейовані в багатьох випадках служити вчителями — надихати інших і допомагати їм виконувати свій обов'язок навчатися євангелії.

Ми віддаємося цьому важливому служінню, роблячи все можливе, аби:

1. Збудити інтерес у тих, кого навчаємо, і підтримувати його.
2. Заохочувати їх до активної участі в уроках.
3. Пояснювати їм, як жити згідно з істинами, яких вони навчаються.

Ми повинні робити це з любов'ю і силою Духа. А це означає, що потрібно зосереджуватися не стільки на своєму викладанні, скільки на тому, чи достатньо допомагаємо іншим старанно вивчати євангелію і жити, дотримуючись її.

ДОПОМАГАЙТЕ ОКРЕМИМ ЛЮДЯМ ЗОБОВ'ЯЗАТИСЯ ВИВЧАТИ ЄВАНГЕЛІЮ

Обов'язком кожної людини є вивчення євангелії

У листі, що стосувався вивчення євангелії, старійшина Брюс Р. Макконкі написав: «А тепер підійдімо до ... висновку, який матиме важливе значення для нашого вічного спасіння. І він полягає в тому, що кожна людина повинна самостійно вивчати доктрини євангелії. Більше ніхто не може це зробити за неї. У справі навчання євангелії все залежить від самої людини, бо кожна людина має доступ до тих самих Писань і має право на провід того самого Духа; кожна людина повинна платити ціну, встановлену Боже-ственным Провидінням, якщо хоче здобути дорогоцінну перлину.

Той самий принцип керує як навчанням істині, а також життям згідно з її нормами. Ніхто не може покаятися замість когось або для когось; ніхто не може виконувати заповіді замість когось або для когось; ніхто не може бути спасеним в ще чиєсь ім'я. І ніхто не може отримати свідчення або просуватися вперед у світлі й істині до вічної слави за когось, крім себе. І знання істини, і благословення, що приходять до тих, хто знаходить утішення в істинних принципах, є суто особистими. І оскільки справедливий Бог пропонує однакоє спасіння кожній душі, яка живе за тими самими законами, то він пропонує і те саме розуміння своїх вічних істин усім, хто заплатить ціну, яка вимагається від того, хто прагне істини.

Система набуття знань євангелії у Церкві є такою:

а. На кожній людині лежить відповідальність здобувати знання істини завдяки докладанню власних зусиль.

б. Далі, кожен член сім'ї повинен навчатися в лоні сім'ї. Батькам наказано виховувати своїх дітей у світлі та істині. Дім має бути головним навчальним центром в житті святих останніх днів.

в. Щоб допомогти сім'ям і окремим людям, Церква, як агенція служіння, дає багато можливостей навчати і навчатися. Нам наказано навчати один одного доктрині царства (див. УЗ 88:77). Це відбувається на причасних зборах, на конференціях та інших зборах, через домашніх вчителів, у класах священства і допоміжних організацій, через семінарії та інститути, а також через Систему Церковної освіти («Finding Answers to Gospel Questions», у *Charge to Religious Educators*, 3-є вид. [1994], с. 80).

Роль вчителя як помічника в навчанні євангелії

Знаючи, що люди особисто відповідають за своє навчання євангелії, ми можемо запитати: «Якою ж тоді є роль вчителів?» А полягає вона в тому, щоб допомогти людям взяти на себе обов'язок навчатися євангелії — збудити в них бажання вивчати, розуміти євангелію, жити згідно з нею і показувати іншим, як це слід робити.

Сестра Вірджинія Пірс, яка служила першим радником у Генеральному президентстві Товариства молодих жінок, сказала:

«Мета вчителя — не просто прочитати лекцію про істину. Вона полягає в тому, щоб запросити Духа і застосувати техніку викладання так, щоб збільшити здатність учнів більше дізнатися про істину і викликати в них бажання застосувати її. ...

... Уявіть собі сотні тисяч класів щонеділі, і в кожному є вчитель, який розуміє, що «навчання має здійснюватися учнем. А тому саме учень має діяти. Коли вчитель бере прожектор, стає зіркою шоу, робить все сам або якимось інакше верховодить у всьому, що проводиться в класі, то можна майже точно сказати, він заважає навчанню членів класу» [Asahel D. Woodruff, *Teaching the Gospel* (1962), с. 37).

Досвідчений вчитель не думає: «Що я буду робити сьогодні у класі?», а запитує: «Що мої студенти будуть робити сьогодні в класі?»; не «Чому саме я навчатиму сьогодні?», а скоріше «Як мені допомогти моїм студентам зрозуміти, що їм потрібно знати?» [*Teaching the Gospel: A Handbook for CES Teachers and Leaders* (1994), с. 13]. Досвідчений вчитель не хоче, аби студенти, виходячи з класу, говорили про те, яким величним і надзвичайним вчителем він є. Цей вчитель хоче, щоб студенти, виходячи з класу, говорили про те, якою величною є євангелія!» (у *Conference Report*, жовтень 1996, с. 13–14 або *Ensign*, листопад 1996, с. 12).

Учителі, які розуміють свою справжню відповідальність, поважають свободу вибору кожної людини, яку навчають. Вони радіють, коли ті, кого вони навчають, самостійно вивчають Писання, дізнаються про принципи євангелії для самих себе і висловлюють цікаві думки під час обговорення. Учителі тоді мають найбільший успіх, коли ті, кого вони навчають, старанно вивчають євангелію і зростають в ній та набирають міці від Бога.

Чудові вчителі покладаються виключно на надію в тому, що стосується навчання і зростання учнів. Подібно до городників, які засаджують землю і піклуються про врожай, вони намагаються створити найкращі умови для навчання. Потім вони дякують Богові, коли бачать розвиток тих, кого навчають. Павло писав: «Ані той, хто садить, ані той, хто поливає, є щось, але Бог, що родить!» (1 Коринтянам 3:7).

Заохочення в учнях упевненості в своїх силах при вивченні євангелії

Подані далі пропозиції допоможуть вам заохочувати інших взяти на себе обов'язок навчатися євангелії:

- Самі сповніться ентузіазмом до вивчення Писань і вчень пророків останніх днів. Ваш ентузіазм може надихнути тих, кого навчаєте, взяти з вас приклад.
- Коли навчаєте, завжди привертайте увагу до Писань і вчень пророків останніх днів. Це допоможе членам класу оцінити, яким багатим і сповненим змісту є слово Боже.
- Ставте запитання, які вимагають від тих, кого ви навчаєте, шукати відповіді в Писаннях і вченнях пророків останніх днів. Хоч іноді і добре спитати тих, кого навчаєте, що вони думають з того чи іншого приводу, та все ж частіше краще запитати їх, чого з цього приводу навчають Писання і вчення пророків останніх днів.
- Покажіть тим, кого навчаєте, як користуватися допоміжними навчальними матеріалами, вміщеними у Писаннях. Писання можуть здаватися деяким людям неосяжними, особливо для тих, хто є порівняно недавно в Церкві. Ви допоможете їм, якщо навчите, як користуватися виносками, «Путівником по Писаннях», уривками з перекладів Джозефа Сміта та картами (додаткові ідеї див. у «Навчайте з Писань», сторінки 54–59). Люди, які навчилися користуватися цими додатковими навчальними матеріалами, стають більш впевненими у своїй здатності вивчати Писання.
- Давайте завдання, які вимагають вивчення Писань і вчення пророків останніх днів. Поміркуйте над тим, щоб закінчити урок, ставлячи запитання або даючи завдання, які вимагають для одержання відповіді дослідити

Писання і вчення пророків останніх днів. Навіть маленьким дітям можна давати такого типу завдання. Наприклад, після уроку про молитву можна попросити дітей прочитати з їхніми батьками якийсь уривок з Писань або виступ не генеральній конференції, що стосується молитви.

- Допоможіть тим, кого навчаєте, зрозуміти, що люди, про яких йдеться в Писаннях, реально існували, вони пізнали випробування і радість у своїх намаганнях служити Господу. Писання оживають, якщо ми пам'ятаємо, що досвід пророків та інших людей з Писань багато в чому схожий на наш.
- Показуйте тим, кого навчаєте, як знаходити відповіді на виклики життя в Писаннях і вченнях пророків останніх днів. Наприклад, ви можете допомогти їм користуватися «Путівником по Писаннях» чи тематичним покажчиком у Церковному журналі, щоб знайти пораду у таких рубриках, як втішення, покаяння, прощення, одкровення чи молитва.
- У класі натхненно заохочуйте тих, кого навчаєте, вивчати Писання і вчення пророків останніх днів. Дехто ніколи не розумів, що вивчення євангелії є їхнім обов'язком. Дехто забув про це. Один єпископ розказував, що якимось він прийшов на навчальне заняття Початкового товариства, на якому прозвучав заклик вивчати Писання щодня. І як прямий результат цього було те, що упродовж наступних 13 років він не вивчав Писання лише один день. Він сказав, що це вивчення змінило його життя.
- Свідчіть, що на Спасителі зосереджено все, чого навчають Писання і пророки останніх днів. Зробіть особливий наголос на своєму свідченні про Спасителя. Коли ті, кого навчаєте, відчуватимуть Спасителя в Писаннях і вченнях пророків останніх днів, їхнє бажання навчатися зростатиме і їхнє свідчення зміцнюватиметься.

Додаткова інформація

Аби більше дізнатися, як допомогти окремим людям зобов'язатися вивчати євангелію, див. курс Навчання євангелії (сторінки 208–212).

ПРОВОДЬТЕ ОБГОВОРЕННЯ

Змістовні обговорення є у більшості випадків основою для навчання євангелії. Коли ми навчаємо один одного євангелії і з повагою ставимося один до одного, то цим запрошуємо Духа впливати на нас.

Обговорення можуть дати ті результати, яких рідко можна досягти без проведення їх. Наприклад, вони можуть:

- Сприяти старанному навчанню. Завдяки добре проведеному обговоренню зацікавленість і уважність тих, хто навчається, збільшуються. Кожного з присутніх слід заохочувати брати активну участь у навчальному процесі. Коли ви і ваші учні ставите запитання, разом досліджуєте Писання і вислуховуєте один одного, то всі присутні набудуть навичок і матимуть мотивацію, що допоможе їм в індивідуальному вивченні євангелії.
- Заохочуйте до єдності тих, кого навчаєте. Коли вони діляться власними думками та досвідом і з повагою вислуховують та відповідають один одному, то стають більш об'єднаними і створюють позитивну атмосферу для навчання.
- Сприяйте розумінню. Хороші обговорення — це не просто дружні розмови, під час яких діляться своїми думками. Вони розширюють і поглиблюють розуміння принципів євангелії у кожного з учасників.
- Роз'яснюйте у випадку неправильного розуміння. Коментарі тих, кого навчаєте, виявлять, наскільки добре вони зрозуміли принципи, яким їх навчали. Це допоможе вам знати, коли зупинитися на якихось принципах, щоб глибше пояснити їх, чи наголосити на них, або переглянути їх повторно.

Пропозиції стосовно проведення обговорень

Ставте запитання

Запитання можуть заохотити присутніх до участі в обговоренні. Вони можуть допомогти тим, хто навчається, зрозуміти принцип, задуматися над ним глибше і пов'язати його зі своїм життям. Вони можуть розвинути у тих, хто навчається, бажання звертатися за відповідями до Писань.

Більшість підручників, призначених для проведення уроків, містять в собі запитання для розпочинання обговорення і проведення його. Ви можете використати ці запитання або підготувати власні. Ставте запитання, які б заохочували до вдумливих відповідей і допомагали людям по-справжньому розмірковувати над євангелією. (Для додаткової допомоги див. «Навчайте з допомогою запитань», сторінки 68–70).

Виберіть такі навчальні методи, які б сприяли розгортанню обговорення на уроці

Після того, як ви спланували запитання, запитайте себе: «Що ще я можу зробити? До яких ще методів мені вдатися, щоб збагатити обговорення?» Можна застосувати багато різних навчальних методів, щоб розпочати обговорення і проводити його. Наприклад, ви могли б почати урок з того, щоб розповісти якусь історію, пов'язану з темою уроку, або заспівати усім разом гімн і попросити присутніх знайти в гімні відповідь на запитання.

Відчувайте, як впливає Дух на присутніх

Святий Дух може підказати одному або кільком з тих, кого навчаєте, висловити думки, які потрібно почути іншим. Будьте відкриті до отримуваних вами підказувань звертатися із запитанням до якихось певних людей. Ви навіть можете мати таке відчуття, що вам портібно попросити висловити свою точку зору саме ту людину, яка й не виявляє особливого бажання зробити це.

Знаходьте для всіх шляхи участі в обговоренні

Ті, кого навчаєте, матимуть користь від будь-якої своєї участі в обговоренні. Однак, ви можете виявити, що просите давати коментарі лише тих, хто піднімає руку. Іноді люди вирішують не брати участі в обговоренні, бо не мають власної точки зору на тему цього обговорення або ж вважають за

краще дати іншим можливість сказати. Або вони можуть боятися, що помиляються, чи думають, що не зможуть висловити свої думки так добре, як інші. Вони можуть відчувати себе неприйнятими в групі.

Будьте чутливими і моліться, роздумуючи про кожного, кого навчаєте. Ви можете вирішити запитати у людини про її точку зору на тему, а не ставити якесь конкретне запитання, на яке вона може не здатна відповісти. Наприклад, замість того, щоб запитати: «Які дари Духа перераховує Павло в 1 Коринтянам?», ви могли б запитати: «Чому ви думаєте, що милосердя є найбільшим з усіх дарів Духа?» Ви можете попросити когось підготуватися, щоб виступити на уроці; ви можете навіть допомогти їй чи йому в цьому. Ви можете стати найліпшим другом для декого з тих, кого навчаєте, даючи їм знати, що цінуєте сказане ними.

Не випускайте з поля зору мету уроків

Трапляється, що ті, кого навчаєте, діляться не пов'язаними з уроком ідеями. Якщо ви відчуваєте, що якийсь коментар відводить від теми уроку, то можете повернути обговорення до основних пунктів, сказавши, наприклад, так: «Це цікаве спостереження, але я вважаю, що ми відхиляємося від теми. Чи можемо ми залишити обговорення цієї теми на інший час, а зараз повернутися до нашого основного питання?» Або можна сказати: «Не думаю, що я готовий настільки, щоб говорити про це сьогодні. Можливо, ми обговоримо цю ідею іншим часом».

Також може статися, що ви не знаєте відповіді на запитання. Якщо таке трапляється, просто скажіть, що ви не знаєте. Можете сказати, що постараетесь знайти відповідь на це запитання. Або ж можете запропонувати тим, кого навчаєте, самим знайти відповідь, а на наступному уроці дати їм можливість розповісти, про що вони дізналися.

Підтримуйте порядок

Іноді буває, що дехто з тих, кого навчаєте, палко бажають прокоментувати якусь ідею. Заохочуйте їх піднімати руку, коли вони бажають прокоментувати щось, або зачекати, поки ви зможете викликати їх. Звертайте їхню увагу на те, як багато вони можуть дізнатися один від одного і пропонуйте їм з повагою вислуховувати думки один одного.

Трапляється, що хтось перешкоджає проведенню уроку, вступаючи в суперечку з вами чи ще кимсь, зневажливо висловлюючись чи вступаючи в полеміку. Така особа представляє дух суперечок, який утруднює навчання і може ослабити чийсь віру. Пропозиції, як працювати з такими людьми, див. «Допомагайте тим, хто погано поводить на уроках», сторінки 84–87).

Не говоріть надто багато

Учителі, які більшу частину уроку проводять як лекцію або самі відповідають на кожне запитання, відбивають охоту у тих, кого навчають, брати участь в обговореннях. Вам потрібно слідкувати за собою, щоб не говорити більше, ніж це потрібно, і не надто часто висловлювати свою точку зору. Інакше ті, кого ви навчаєте, можуть втратити інтерес

до уроку. Думайте про себе як про провідника у подорожі в навчання, який вставляє відповідні коментарі, щоб утримати тих, кого навчаєте, на правильному шляху.

Вашою основною турботою має бути допомога іншим у вивченні євангелії, а не вражаюче викладання. Цього можна досягти, надаючи можливість тим, кого навчаєте, учити один одного. Коли хтось ставить запитання, то розгляньте його, запрошуючи інших дати на нього відповідь, а не самим відповідати на нього. Наприклад, можна сказати: «Це запитання цікаве. Що думає про це решта?» або «Може хтось відповісти на це запитання?»

Не завершуйте обговорення надто швидко

Будьте уважними, щоб не завершити цікаве обговорення надто швидко, аби тільки подати весь підготовлений вами матеріал. Хоч і важливо подати весь матеріал, та все ж важливіше допомогти тим, кого навчаєте, відчути вплив Духа, знайти правильні рішення, збільшити своє розуміння євангелії і укріпитися у своєму зобов'язанні виконувати заповіді.

Слухайте

Докладайте всіх зусиль, щоб уважно вислухати відповіді тих, кого навчаєте. Ваш приклад заохотить їх уважно слухати один одного. Якщо ви не розумієте чиеїсь відповіді, то перепитайте. Ви можете сказати: «Я не впевнений, що розумію. Ви можете мені ще раз пояснити?» або «Ви можете навести приклад того, що маєте на увазі?» (Для додаткової допомоги див. «Слухайте», сторінки 66–67).

Виявляйте вдячність за будь-яку участь в уроці

Ви можете допомогти тим, кого навчаєте, відчути більше впевненості у своїй здатності брати участь в обговореннях, якщо відповідатимете на абсолютно кожний щирий коментар. Наприклад, можна сказати: «Дякую за вашу відповідь. Вона була дуже глибокою» або «Яка гарна ідея! Я ніколи не думав про це», або «Це гарний приклад» або «Я високо ціную сказане вами сьогодні».

Ніколи не піднімайте на глум і ніколи не критикуйте будь-яке запитання чи будь-який коментар, навпаки, відповідаючи, будьте ввічливі і виявляйте любов настільки, наскільки можете. Коли люди відчувають, що їхні коментарі цінують, то вони будуть більш вільно ділитися досвідом, почуттями і свідченням (див. «Навчайте інших сприяти створенню навчальної атмосфери», сторінки 77–78; «Як вчителі можуть сприяти створенню навчальної атмосфери», сторінки 79–81).

Допомагайте тим, хто відповідає неправильно

Буває, що хтось дає неправильну відповідь. Ви допоможете такій людині, реагуючи на це, наприклад, так: «Я не думав про це так раніше». Або ви можете сказати: «Можливо, ви маєте на увазі ще щось» або «Я радий, що ви порушили це питання». У деяких випадках ви можете взяти відповідальність на себе за неправильну відповідь. Наприклад, можна сказати: «Я не ясно поставив запитання, чи не так? Вибачте».

Підведення обговорень до завершення

Важливо закінчувати обговорення вчасно. Значно втрачається дух піднесення, який утворився під час обговорення, якщо воно триває надто довго. Подані далі пропозиції стануть вам у пригоді:

- Розподіляйте час. Знайте, коли слід завершити урок. Залиште собі достатньо часу, щоб підсумувати сказане і скласти своє свідчення.
- Обмежуйте час для учнів. Ви можете сказати, наприклад, так: «У нас є час не більше як для двох коментарів». Або ви можете сказати: «Ми послухаємо ще один коментар, а потім підведу підсумок».

Важливо закінчувати обговорення не тільки вчасно, але й зробити це правильно. Завершуючи обговорення, подякуйте учням за участь в ньому. Потім зробіть підсумок за основними пунктами, яких торкалися під час обговорення, або запропонуйте ще комусь зробити це. Наголосіть на принципах євангелії, що обговорювалися. Зробіть огляд всіх яскравих думок, які прозвучали під час обговорення, і заохотьте учнів використовувати їхнє поглиблене розуміння, коли вони будуть застосовувати ці принципи у житті. Якщо підказує Дух, свідчіть самі або запропонуйте це зробити комусь іншому.

СЛУХАЙТЕ

Слухання є виразом любові. Часто це вимагає певної жертви. Коли ми по-справжньому слухаємо інших, то часто відмовляємо собі сказати те, що хотіли б, аби дати можливість висловитися цим людям.

Як уважне слухання допоможе учням

Як вчитель, ви можете зробити багато хорошого завдяки слуханню. Коли ви слухаєте, то зосереджуєте своє навчання на потребах та інтересах людей. Ви виявляєте повагу до їхніх ідей, точок зору і досвіду. Ви показуєте, що турбуєтеся про кожного з них індивідуально. Якщо вони знають, що їхні думки є важливими для вас, то вони цілком ймовірно будуть:

- Сприйнятливими і натхненними.
- Ділитися думками й досвідом.
- Старанно навчатися.
- Жити так, як навчилися.

У когось може виникнути думка, що уважне слухання одного члена класу означає ігнорування інших і тим самим їм завдається шкода. Це не так. Уважне слухання однієї людини допомагає іншим зрозуміти, що ви уважні до кожного. І коли ви слухаєте по одному чи члена своєї сім'ї, чи члена класу, то подаєте приклад іншим, щоб вони робили так само.

Як уважне слухання допоможе вам як вчителів

Ваше уважне слухання допоможе вам як вчителів. Коли ви з любов'ю й повагою слухаєте відповіді учнів, то ви будете здатні:

- Визначити, якою мірою учні залучені до навчального процесу.
- Визначити, чого вони вже навчилися.
- Краще розуміти їхні потреби.

- Помітити й усунути перешкоди, які заважають їхньому навчанню, наприклад, відсутність бажання навчатися або заняття чимось іншим.
- Краще розуміти питання, які турбують їх, щоб ви могли направити їх до відповіді.
- Знати, коли продовжити розмову про те, що для них є важливим.
- Знати, коли їм потрібно надати слово.
- Вирішити, коли повторити якісь принципи чи докладніше пояснити їх.
- Знати, коли і як саме пристосувати урок до їхніх потреб.

Слухання також принесе велику користь для вас особисто. Слухаючи тих, кого навчаєте, ви побачите, що вони багато в чому можуть навчити вас.

Пропозиції, як потрібно слухати уважніше

Як ті, кого ви навчаєте, дізнаються, що ви слухаєте їх? Ви можете показати, що слухаєте, виявляючи інтерес. Ви можете дивитися на того, хто говорить, а не в матеріалі свого уроку чи ще на щось у кімнаті. Ви можете підбадьорити тих, хто говорить, закінчити його чи її думку, при цьому не перебиваючи їх. Ви можете уникати того, щоб квапливо переходити на розмови, під час яких даєте поради чи оцінки. Якщо ви розумієте те, що вам кажуть, то можете прокоментувати сказане вам, тим самими показуючи своє розуміння. Якщо не розумієте, то можна поставити запитання.

Поміркуйте над поданими далі ідеями, якщо намагаєтеся збільшити свою здатність слухати.

Стаєте запитання

Запитання, подібні наведеним далі, виявляють вашу уважність до ідей і почуттів кожного.

- Ви можете сказати мені більше про це?
- Що ви відчували, коли це трапилося?
- Я не впевнений, що розумію вас. Ви кажете, що ...?
- Чи не поясните мені це?

Пауза

Не бійтеся мовчання. Часто людям потрібен час, щоб подумати над запитанням і відповісти на нього або передати свої почуття. Можна зробити паузу після

того, як поставили запитання, після того, як було розказано про духовний досвід, або коли людині було важко висловитися. Слідкуйте за тим, щоб той, хто говорить, мав достатньо часу для висловлення думки, а потім давайте відповідь самі. Звичайно, вам не слід робити паузи надто довгими, особливо у тих випадках, коли хтось почувається незручно чи вимушено говорить.

Звертайте увагу на сказане учнем

Іноді люди мають схильність більше думати над тим, що збираються сказати, аніж слухати, що кажуть інші. Упевніться, що ви дійсно зосереджені на людині, яка говорить, а не думаєте в цей час над тим, що сказати.

Звертайте увагу на мовчазні послання

Люди часто передають свої почуття тим, як вони сидять, який мають вираз обличчя, що роблять зі своїми руками, яким є тон їхнього голосу і яким є їхній погляд. Ці мовчазні послання допоможуть вам зрозуміти почуття тих, кого ви навчаєте.

Повторюйте сказане учнем

Після того, як ви сприйняли вимовлені і мовчазні послання, то можете повторити те, що зрозуміли. Повторіть це послання своїми словами, щоб переконатися, що ви правильно зрозуміли. Зробивши так, ви можете перевірити разом з учнем, запитуючи його: «Ви це хотіли сказати?» або «Чи потрібно нам ще говорити про це?» При цьому слідкуйте за тим, щоб не поводитися зверхньо.

Учіть своїх учнів слухати один одного

Нагадуйте учням, що слухання є одним із шляхів вияву любові. Подані далі пропозиції допоможуть вам заохочувати учнів слухати один одного:

- Після того, як хтось із учнів відповість на запитання або висловить цікаву ідею, запропонуйте іншим додати щось до цього, або висловити протилежну думку.
- Поставлене кимось з учнів запитання краще переадресувати іншим, ніж відповідати на нього самому. Наприклад, можна запитати: «Чи хоче хтось відповісти на це запитання?»
- Заздалегідь попросіть одного або кількох з ваших учнів підготуватися, щоб підсумувати ідеї, яких торкалися під час обговорення.

Спаситель постійно спостерігав і слухав тих, кого навчав, пристосовуючи своє навчання до потреб, які помічав. Наприклад, після закінчення навчання нефійського народу, він сказав: «Ідіть до своїх домівок, і подумайте над тим, що я сказав» (3 Нефій 17:3). Однак, коли він збирався йти від них, то «він кинув оком знову навколо на натовп і побачив, що вони були в сльозах і дивилися нерухомо на нього, нібито хотіли попросити його залишитися трохи довше з ними» (3 Нефій 17:5). Він помітив, у чому вони мають потребу, і залишився довше, щоб священнослужити їм і навчати їх. Якщо ви уважно слухаєте і належним чином відповідаєте тим, кого навчаєте, то ви допоможете зрозуміти, що їм потрібно для вивчення євангелії.

НАВЧАЙТЕ З ДОПОМОГОЮ ЗАПИТАНЬ

Ісус Христос, Головний Вчитель, часто ставив запитання, щоб заохотити людей міркувати над принципами, яким він навчав, і застосовувати їх (див., наприклад, Матвій 16:13–15; Лука 7:41–42; 3 Нефій 27:27). Його запитання нашоували на думку, дослідження душі і зобов'язання.

Основні настанови щодо того, як готувати запитання

У виданих Церквою підручниках для проведення уроків пропонується багато запитань, які можна використовувати на уроках. Уважно їх прочитайте, аби вирішити, які з них будуть найбільш корисними для тих, кого ви навчаєте. Також можете підготувати власні запитання. Вирішуючи, які запитання використовувати на уроці, запитайте себе: «Чи допомагатимуть вони тим, кого я навчаю, зрозуміти основні ідеї цього уроку? Чи допоможуть ці запитання тим, кого я навчаю, застосовувати принципи євангелії, які вони вивчають?»

Подані далі ідеї допоможуть вам підготувати власні запитання.

Запитання, відповіддю на які є «Так» або «Ні»

Запитання, на які можна відповісти «так» або «ні», не слід часто використовувати при навчанні євангелії. Вам слід використовувати їх переважно для того, щоб одержати згоду при зобов'язанні до чогось або ж щоб визначити, хтось згоден чи не згоден з чимсь.

Запитання, що стосуються фактів

Запитання, що стосуються фактів, використовуються для встановлення основних фактів, змісту уривків з Писань, події або принципу євангелії. На них існують певні відповіді. Вони допоможуть учням почати

вивчати уривки з Писань, зрозуміти важливі моменти, переглянути ідеї і позбутися неправильних уявлень. Наприклад:

- Якою була негайна відповідь Нефія, коли брати просили у нього прощення за те, що вони зв'язали його вірвочками?
- Коли і де було організовано Церкву?

Стежте за тим, щоб не ставити запитання виключно фактичного характеру. Вони не вимагають надто багато роздумів і можуть відбити охоту до участі у тих, хто не знає відповіді. Коли ви їх використовуєте, то взагалі переконайтеся, чи відомою є для тих, кого ви навчаєте, потрібна для відповіді інформація.

Запитаннями, що стосуються фактів, ви допоможете кожному залучитися до обговорення. Потім ви можете перейти до запитань, які сприятимуть глибшим роздумам і допоможуть учням переконатися, як саме принципи євангелії стосуються їхнього життя.

Запитання, що сприяють глибшим роздумам

Деякі запитання заохочують учнів глибше задумуватися над значенням уривків з Писань і принципів євангелії. Такі запитання часто починаються зі слів *що*, *як* або *чому*. Відповіддю на них не може бути *так* або *ні* і вони, зазвичай, мають більш як одну правильну відповідь. Наприклад:

- Чому, на вашу думку, це одкровення прийшло саме в той період історії Церкви?
- Чого вчить ця розповідь про Господа, який допомагає тим, хто в нужді?
- Яке саме визначення ви б дали вірі?
- Що означає бути лагідним?

- У чому полягає схожість цього предмета з принципом євангелії, який ми обговорюємо? (Це гарне запитання, щоб поставити його на уроці, де буде використано предмети).
- Як відрізнялася поведінка Ламана і Лемуїла від поведінки Нефія?

Коли ставите подібні запитання, приймайте всі відповіді (див. «Слухайте», сторінки 66–67). Заохочуйте учнів міркувати над Писаннями і принципами євангелії, які обговорюються, і висловлювати свої думки. Не намагайтеся підвести їх до якихось певних відповідей на запитання; вони швидко усвідомлять напрям ваших дій і або перестануть брати участь в обговоренні, або почнуть вгадувати, замість того, щоб думати. Якщо вам потрібно отримати якусь певну відповідь, то найкраще буде поставити запитання фактичного характеру або подати інформацію в якийсь інший спосіб.

Запитання, що допомагають учням застосовувати принципи євангелії

Важливо ставити запитання, що допомагають учням застосовувати принципи євангелії в житті. Наприклад:

- Як це обіцяння Господа виповнилося у вашому житті?
- Чому так відбувається, що ми допускаємо тих самих помилок, що й люди з цієї розповіді?
- Як Божі покарання можуть стати для нас благословенням?
- Які з сучасних умов схожі на події, описані в цій розповіді з Писань?
- Якби ви були цією людиною, то як би ви поступили?

Попросіть учнів поділитися прикладами того, як вони або інші люди застосовували принципи євангелії, обговорювані на уроці. Якщо підказує Дух, заохочуйте їх свідчити про ці принципи.

Основні настанови стосовно того, як ставити запитання

Ставте запитання, на які учні можуть дати відповідь

Не вдавайтеся до запитань, які б демонстрували ваші знання. Ставте запитання, які б сприяли обдумуванню відповідей тих, кого ви навчаєте.

Реагуйте на неправильні відповіді з повагою і ввічливо

Іноді хтось буде відповідати неправильно або відповідь виявить недостатнє розуміння питання. Така відповідь часто викликає у решти групи сміх. Ця людина може збентежитися і в майбутньому матиме сумнів, чи брати їй участь в обговореннях. Це може стати на заваді його чи її навчанню.

Реагуйте на неправильну відповідь з повагою і ввічливо. Пересвідчіться, що ця людина не стала почувати себе незручно після такої відповіді. У деяких випадках беріть відповідальність на себе за неправильну відповідь, кажучи, наприклад, так: «Вибачте. Мені здається, що я поставив запитання не дуже чітко. Спробуймо ще раз». Або можна

допомогти цій людині, сказавши: «Можливо, ви мали на увазі ще щось?» чи «Дякую, що підняли це питання, але я не впевнений, чи було моє запитання зрозумілим». Така реакція допоможе тим, кого ви навчаєте, почувати себе все більш і більш спокійно, беручи участь в заняттях, навіть якщо вони зважуються відповідати, не будучи певними у правильності своєї відповіді.

Чекайте відповідей

Не турбуйтеся, якщо учні кілька секунд мовчать після того, як ви поставили запитання. Не відповідайте самі на запитання; дайте час учням обдумати відповідь. Однак, тривале мовчання може вказувати на те, що вони не зрозуміли запитання і потрібно перефразувати його.

Використовуйте навідні запитання

Навідні запитання допоможуть учням глибше задуматися над принципом, який вони обговорюють. Наприклад, якщо учні обговорюють один спосіб застосування розповіді з Писань до свого життя, то ви можете запитати: «Про що ще ми дізнаємося з цієї історії?»

Давайте кожному можливість висловитися

Аби заохотити більшу кількість учнів до участі в обговоренні, можна звертатися з навідними запитаннями до тих, хто ще не відповідав на уроці.

Якщо кілька учнів мають що сказати з одного й того самого питання, то ви можете сказати, наприклад, так: «Спочатку ми вислухаємо вашу думку, а потім вашу». У такому разі ті, кого ви навчаєте, будуть залишатися спокійними, бо знатимуть, що їм буде надано можливість висловитися.

Допоможіть учням підготуватися до відповіді на запитання

Щоб допомогти підготувати учням відповіді на запитання, можна сказати їм перед тим, як щось читати чи показувати, що ви попросите відповідати вам (див. підходи «зверніть увагу» і «послухайте» в «Навчайте з Писань», сторінки 55–56). Наприклад, ви можете сказати: «Послухайте, коли я буду читати цей уривок, щоб ви змогли розказати, що вас найбільше зацікавило в ньому» або «Під час читання цього уривка з Писань, зверніть увагу на те, чи зрозуміло нам, що Господь каже про віру».

Уникайте запитань, які призводять до суперечки або викликають спір

Спаситель сказав: «Той, в кому є дух суперечок, не від мене» (3 Нефій 11:29; див. також вірші 28 і 30). Слідкуйте за тим, щоб не ставити такі запитання, які б підштовхували до суперечок чи заглиблення в сенсаційні спірні питання. Не ставте запитання, що породжують сумнів або ведуть до обговорення, яке заважає зміцнюватися у вірі. Переконайтеся, що ваші запитання ведуть учнів до єдності у вірі і любові (див. Мосія 18:21). У разі виникнення незгоди намагайтеся наголошувати на тому, у чому дійшли згоди, і на правильній доктрині.

Час від часу ставте запитання, які спонукають до тихих роздумів

Іноді слід вибрати такі запитання, які б вимагали від учнів тихих роздумів, а не відповідей під час відкритого обговорення. Наприклад:

- Що саме із зробленого вами сьогодні наближає вас до вічного життя?
- Що ви сьогодні зробили такого, що, можливо, віддалило вас від вічного життя?

Творчо підходьте до використання запитань

Далі наведено кілька способів використання запитань на уроці:

- Напишіть запитання на паперових смужках і прикріпіть їх знизу до сидінь стільців. У відповідний момент обговорення попросіть кожного дістати запитання з-під його чи її сидіння. Після цього нехай він чи вона прочитає запитання і дасть відповідь на нього.
- Попросіть кожного учня написати одне запитання, що стосувалося б якогось принципу євангелії або вірша з Писань. Зберіть запитання і проведіть обговорення їх.
- Попросіть кількох учнів вибрати за своїм бажанням якийсь персонаж і зіграти сценку, а інші нехай поставлять їм запитання (див. «Рольова гра», сторінка 181). Особливо це підходить для роботи з дітьми.

- За тиждень до уроку роздайте запитання кільком учням. Попросіть їх підготувати відповіді на ці запитання, які стануть частиною наступного уроку.
- Під час обговорення принципу євангелії використовуйте такі запитання: «Що ми вже знаємо про цей принцип?» «Що ми хочемо дізнатися?» «Про що ви дізналися сьогодні?» Можна взяти за основу уроку відповіді учнів на ці запитання і потім написати їхні відповіді у три стовпчики на дошці.
- Напишіть запитання на дошці до початку уроку, аби учні могли задуматися над ними відразу ж, як прийдуть у клас.
- Нехай учні відповідають на запитання, знаходячи й цитуючи відповідні уривки з Писань або гімнів. Попросіть учнів підтвердити відповіді на запитання прикладами з їхнього життя.
- Розділіть клас на маленькі групи. Дайте кожній групі кілька запитань для обдумування. Потім нехай кожна група подасть свої відповіді перед класом.

Додаткова інформація

Додаткову інформацію див. у «Плануйте і проводьте виразні обговорення», сторінки 303–304 розділу «Навчання євангелії і провідництво» у *Збірнику інструкцій Церкви*.

ДОПОМАГАЙТЕ УЧНЯМ БУТИ УВАЖНИМИ

Одна вчителька Недільної школи так розповіла про один з проведених нею уроків:

«Я відчувала себе так, наче б то взяла цей клас на прогулянку в ліс. Почавши разом йти уявною стежкою, я виділяла цікаві думки з Писань, проходячи повз них у своєму мандруванні. Я старанно пояснювала ідеї уроку, подібно до того, як би це робив провідник, вказуючи на різні види листя, коли б вів групу стежкою в лісі.

В якийсь момент я відчула потребу озирнутися, щоб подивитися на членів свого класу. І виявила, що вони зовсім зійшли зі стежки Писань. Ніхто не був там, де я. Хтось загаявся; деякі зав'язли в якомусь місці; інші пішли бродити лісом і заблудилися. Я відчула, що мені слід повернутися стежкою назад, зібрати клас і спробувати почати подорож ще раз».

Як показує цей досвід, учитель може іноді «відокремитися» від учнів під час уроку. Учні іноді втрачають цікавість або відволікаються.

Як саме вчителі можуть допомогти учням залишитися уважними? Єдиної відповіді на це немає, але існують способи, які допомагають принаймні змінити ситуацію.

Спостерігайте за тими, кого навчаєте, і вислуховуйте їх

Часто буває не так уже й складно визначити, що ваші учні «відділяються» від вас. Досить помітно, коли вони збуджені більше, ніж звичайно, що вони не слідкують, коли інші читають вголос уривок з Писань або розмовляють один з одним на теми, що не стосуються уроку. Їхні відповіді на ваші запитання дадуть вам відчуття, що вони не думають над ними і неохоче відповідають.

Будьте уважними, визначаючи уважність учнів за зовнішніми ознаками. Дехто з тих, хто здається «відділеним», насправді може

бути дуже уважним. Наприклад, член класу, який не дивиться на вас, може в цей час думати про сказане в класі або міркувати над підказкою, яку він чи вона отримали від Святого Духа.

Навчаючи Духом, ви часто будете благословлятися даром розрізняти, чи уважні ваші учні, чи ні. Іноді вам буде підказано щось змінити в уроці, аби перенацілити увагу учнів.

Як допомогти учням бути уважними

Наведені далі пропозиції можуть знадобитися вам, коли ви допомагаєте учням бути уважними:

- Пов'яуйте матеріал. Допоможіть тим, кого навчаєте, зрозуміти, як саме застосувати в їхньому житті матеріал уроку. Якщо вони цього не зрозуміють, вони, вірогідніше за все, не будуть зацікавленими або уважними.
- Навчіться під час уроку користуватися голосом. Ви говорите надто повільно, надто швидко, надто тихо, надто голосно? Говорите ви з однаковою інтонацією в голосі чи трохи змінюєте її? Ваша мова чітка? Чи навчаєте ви з натхненням? Те, як ви користуєтеся голосом, впливає на рівень уваги тих, кого ви вчите.
- Дивіться учневі прямо в очі. Це є одним із способів привернути увагу учня на уроці. Коли ви навчаєте очі в очі, то ваша увага зосереджується на тих, кого ви навчаєте, а не на матеріалі уроку. Дивіться прямо в очі учням, слухаючи їхні відповіді на запитання, це допоможе їм знати, що для вас є цікавим сказане ними. Коли говорите, стежте за тим, щоб не блукати очима по кімнаті. Розставляйте стільці в кімнаті так, щоб вам бачити обличчя кожного і кожний міг бачити ваше. Маленькі діти будуть уважнішими, якщо ви сидітимете близько до них і говорити з ними, перебуваючи на рівні їхніх очей.
- Рухайтесь. Навчаючи, намагайтеся рухатися по кімнаті, але не ходіть вперед і назад. Якщо, ставлячи запитання, ви підходите ближче до учнів, то це виявляє ваш інтерес і запрошує до відповіді. Доречні жести теж допомагають виділити якийсь момент на уроці. Рухайтесь природно, так, як це притаманно вашій натурі. Якщо ваші рухи є театральними, неприродними або надмірними, то

вони відволікатимуть учнів і призведуть до того, що вони втратять цікавість до уроку.

- Змінюйте темп уроків. Темп, в якому ви подаєте матеріал уроку, може впливати на уважність учнів. Якщо урок проводиться надто швидко, то учні можуть розгубитися. Якщо ви подаєте матеріал надто повільно, то вони можуть втратити цікавість до нього. Якись моменти у викладанні уроку можуть затягуватися або надто довго може відбуватися обговорення якоїсь історії. Для тих, кого ви навчаєте, якийсь матеріал може бути важливим, однак мало пов'язаний з матеріалом уроку. Такий матеріал слід розглядати швидко, аби перейти до основних питань уроку.
- Застосовуйте різні навчальні методи. Різноманітні навчальні методи допоможуть вам змінювати темп уроку, зосереджувати увагу учнів уже на початку уроку, утримувати їхню увагу упродовж уроку і переходити від

однієї частини уроку до наступної. Наприклад, обговорення в маленьких групах може вмить залучити тих, хто, здавалося, втрачав інтерес і переставав зосереджуватися. (Див. «Навчайте різноманітно», сторінки 89–90).

Особиста відповідальність за участь в навчанні

Прагнучи допомогти учням стати більш уважними, пам'ятайте, що зрештою саме вони відповідальні за те, щоб брати участь у заняттях. Якщо хтось не бере участі, то не слід до неї примушувати. У цьому випадку вам краще ставитися до таких людей зацікавлено, з повагою і допомагати їм, пам'ятаючи пораду від Господа носіям священства стосовно того, що ніяка сила чи вплив не можуть і не повинні використовуватися, а діяти потрібно лише переконанням, довготерпінням, добротою, лагідністю і невдаваною любов'ю (див. УЗ 121:41).

ЯК ЗРОЗУМІТИ, ЧИ ВІДБУВАЄТЬСЯ НАВЧАННЯ

Одна вчителька Початкового товариства проводила урок у класі дев'ятирічних дітей. Основні принципи, які вивчалися на уроці, полягали в тому, що Президент Церкви отримує одкровення для всієї Церкви і що окремі люди можуть отримувати особисті одкровення, щоб керуватися ними у своєму житті. Урок було гарно сплановано. Він містив у собі внесення поміток у Писання, обговорення з використанням дошки, проведення заходів, запропонованих у підручнику для проведення уроків, і перевірку знань.

Десять під кінець уроку вчителька поставила запитання для перевірки: «Хто має владу отримувати одкровення для Церкви?» Усі діти підняли руки. Вони всі знали відповідь: Президент Церкви.

Потім вчителька запитала: «Про що ви можете отримати одкровення?» Відповіді не було. Вчителька була здивована, що не було жодної відповіді на друге запитання, оскільки вони упродовж уроку обговорювали цю тему. Вчителька трохи інакше сформулювала запитання, однак знову відповіді не було. Тоді Сара, одна з членів класу, підняла руку і запитала: «А що це таке *одкровення*?»

Через те, що члени класу правильно відповідали на уроці, вчителька не могла уявити собі, що вони не зрозуміли основних принципів, які вивчалися на уроці. Якби Сара не запитала, то цей урок міг бути для неї, а можливо, й для інших членів класу, незавершеним. Вони б дізналися дуже мало про те, що є таким важливим для них. Як би вчителька могла раніше на уроці переконатися, чи кожний розуміє саме принципи, які вивчалися?

Як визначити, розуміють учні чи ні

Старійшина Бойд К. Пекер навчав: «Очі уважного вчителя постійно слідкують за всім класом, примічаючи кожний рух, запам'ятовуючи кожний вияв почуттів, швидко реагуючи на байдужість або розгубленість. Вчитель вмить розбере, де виникло замішання, або одразу відчує, відбувається навчання чи ні» (*Teach Ye Diligently*, випр. вид. [1991], с. 164–165).

Стежачи за успіхами тих, кого навчаєте, легше відчутти, як пристосовувати викладання на уроці до потреб класу. Наприклад, ви можете повторити або знову наголосити якісь ідеї, зупинити обговорення, розказати історію або свідчити. Ви також знатимете, коли і до кого звернутися. Щоб бути уважними і зосереджуватися на учнях, вам слід добре готуватися, щоб не надто залежати від своїх нотаток чи підручника для проведення уроків.

Деякі з навчальних методів допоможуть вам визначити, чи розуміють учні принципи, яких ви їх навчаєте.

Поміркуйте над такими пропозиціями:

- Попросіть учнів переказати зміст принципів своїми словами. Це допомагатиме вам відразу на уроці знати, чи розуміють вони певні слова та ідеї. Якщо вони не розуміють, то можете запропонувати своє пояснення, і тим самим зробити для них решту уроку більш зрозумілою.
- Користуйтеся різними невеликими «повчальними випадками». Підготуйте їх так, щоб одні з них правильно ілюстрували принципи, яких ви навчаєте, а інші неправильно. Попросіть тих, кого навчаєте, визначити той з «Повчальних випадків», на якому показано правильне застосування принципів. (Див. «Повчальні випадки», сторінки 174–175).
- Ставте перед учнями запитання, які вимагають від них розуміння тих принципів, які вони вивчають. Відповіді учнів можуть вказати, що потрібно зробити огляд якихось певних питань і пристосувати до цього план уроку.
- Проводьте обговорення. Якщо ви уважно слухаєте відповіді учнів, то будете знати, чи правильно вони розуміють принципи, яким навчаєте. Звертайтеся до Писань, учень пророків останніх днів або підручника для проведення уроків, аби виправити, прояснити чи звернути більше уваги на важливі питання. (Див. «Проводьте обговорення», сторінки 63–65).

ДОПОМАГАЙТЕ ІНШИМ ЖИТИ ЗГІДНО З ТИМ, ЧОМУ ЇХ НАВЧЕНО

Ісус навчав: «Не кожен, хто каже до Мене: «Господи, Господи!» увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі» (Матвій 7:21). Недостатньо знати євангелію, ми повинні жити згідно з нею.

Один вчитель провів таку аналогію: «Мені подали важливий урок літери алфавіту. . . . Ми можемо повторювати їх з початку чи з кінця, але при цьому вони не дають нам багато інформації, бо не з'єднані між собою якоюсь метою чи в певному порядку. Та коли ми з'єднуємо їх між собою для реальної мети і в певному порядку, то результатом є священний гімн, Писання, прекрасна поезія і проза, чудові пісні і т. д. У нашому житті так само, як з літерами в алфавіті. . . . Дія є важливою, але нам потрібно діяти у правильний спосіб— діяти цілеспрямовано» (William H. Bennett, у Conference Report, Територіальна конференція в Тонга 1976, с. 15).

Як вчитель, ви можете допомогти іншим бути «виконавцями слова, а не слухачами самими» (Яків 1:22). Аби досягнути цього, ви повинні навчати у такий спосіб, щоб це допомогло вашим учням застосовувати принципи євангелії у своєму житті.

Переконуйтеся, що учні розуміють принципи, яких ви навчаєте

Можна допомогти учням зрозуміти принципи євангелії у такий спосіб, щоб їм було легше застосовувати їх у своєму житті. Наприклад, якщо дитина заробила гроші або їх одержала, то батько може пояснити їй, що саме Писання і пророки останніх днів

навчають стосовно десятини і її використання. Потім батькові слід допомогти дитині відрахувати 10 процентів від її грошей, заповнити бланк внесків, покласти гроші і бланк в конверт для десятини і віддати цей конверт єпископові.

Допоможіть іншим навчатися через Духа

Недостатньо просто розуміти принципи євангелії. Щоб насправді жити так, як їх вчать, людям необхідно отримати свідчення, що це є правильним. Це відбувається тільки тоді, коли ви навчаєте Духом і вони дізнаються через Дух (див. «Запрошуйте Духа, коли навчаєте», сторінки 45–46).

Можна застосувати багато різних методів, щоб допомогти іншим дізнаватися через Духа. Наприклад, у той час, коли ви або ті, кого ви навчаєте, обмінюються реальними історіями про подолання труднощів, Дух може допомогти учням набути сміливості жити згідно з євангелією. В одному класі Ааронового священства вчитель переконливо розповідав про свого брата, який кинув палити й отримав великі благословення за це. Ця розповідь запала в душу одного молодого чоловіка в класі і надихнула його самому відмовитися від звички палити.

Заохочуйте учнів жити за принципом «іди, — і роби так і ти!»

Після того, як Спаситель розповів притчу про доброго самарянина, він наказав тим, хто його слухав: «Іди, — і роби так і ти!» (Лука 10:37). Ви повинні часто запрошувати учнів застосовувати принципи, про які вони дізнаються. Такі завдання мають бути реальними і досяжними. Наприклад, на уроці, присвяченому молитві, слід заохочувати членів сім'ї чи класу молитися щоранку і щовечора. На уроці про служіння можна заохочувати їх допомагати своїм сусідам в разі потреби.

Звичайно ж вам треба прослідкувати, як виконуються ваші пропозиції; це допомагатиме учням серйозно ставитися до того, що ви просили їх зробити.

СТВОРІТЬ НАВЧАЛЬНУ АТМОСФЕРУ

Порядок і самодисципліна необхідні для навчання. Ці якості найкраще встановлюються, коли ми любимо один одного і хочемо допомагати в зростанні один одному. Коли ми уважні, ввічливі і шанобливі, то краще зосереджуємося на вивченні євангелії. Дух в нас діє сильніше. Розколи серед нас менш ймовірні.

Як вчителі, ми багато можемо зробити для створення атмосфери взаємної уваги.

Нам слід також навчати інших допомагати створювати навчальну атмосферу.

Так ми навчаємо їх бути справжніми послідовниками Спасителя
і стаємо такими послідовниками самі.

ПІДГОТУЙТЕ КЛАСНУ КІМНАТУ

Зручна й приваблива обстановка для навчання сприяє самодисципліні, бажанню учнів зосереджуватися на уроках і бути сприйнятливими до Духа. Чи то вчитель в класі, чи батько або мати, які готуються до проведення домашнього сімейного вечора, — ви повинні зробити все, що в ваших силах, аби забезпечити належний стан приміщення, в якому навчаєте.

Пропозиції щодо підготування класної кімнати

Чистота

Переконайтеся, що там, де ви будете навчати, чисто. Можливо, вам потрібно буде підмести підлогу, зібрати папірці чи витерти дошку. Також пересвідчіться, що самі ви маєте належний вигляд.

Температура

Важливо слідкувати за тим, щоб в кімнаті не було ні надто жарко, ні надто холодно. Якщо ви навчаєте у Церковному класі, то варто звернутися до своїх провідників, аби вони потурбувалися з цього приводу і температура в приміщенні для навчання була відповідною.

Освітлення

Переконайтеся, що кімнату освітлено достатньою мірою. Розставте стільці так, щоб сонце не сліпило нікому очі.

Особистий внесок

Створюйте атмосферу сердечної теплоти й зацікавленості, приносячи час від часу щось в клас, аби прикрасити його. Наприклад, можна принести квіти чи показати малюнки або якісь предмети, що стосуються уроку.

Матеріали уроку

Переконайтеся, що ви маєте всі необхідні вам для уроку матеріали, такі як крейда,

ганчірка для витирання дошки, кольорові крейдяні палички, стрічка або наочні посібники. Якщо ви застосуєте якесь обладнання, то перед використанням на уроці перевірте його. Це дозволить вам змінити план уроку, якщо обладнання працює ненадійно.

Місця для сидіння

Розставте стільці так, щоб учні могли бачити і чути вас та один одного. Намагайтеся зробити це так, щоб мати можливість дивитися кожному в очі. Також простежте за тим, щоб стільці були розставлені у такий спосіб, аби кожний міг бачити дошку і наочні матеріали.

Якщо можливо, подбайте про зручні сидіння. Діти почуваються зручніше на стільцях чи лавках, якщо вони достають ногами підлоги. Іноді вони з радістю сидять на підлозі. Стільці для дорослих і молоді мають бути відповідного розміру і розставляти їх потрібно так, щоб між рядами було достатньо місця для ніг, аби не відчувати незручності при сидінні.

У разі необхідності, попросіть розподілити місця так, щоб діти, які заважають один одному, не сиділи поряд. Обдумайте, може варто написати імена дітей на аркушиках паперу і до початку уроку прикріпити їх на спинках стільців чи покласти на підлозі перед ними.

Якщо в одній класній кімнаті повинні проводити заняття більш як одна група, то стільці слід розставити в протилежних кінцях кімнати так, щоб діти одного класу сиділи спинами до дітей іншого класу. Якщо є якась перегородка, користуйтеся нею.

Місце

Забезпечте достатньо місця для проведення запланованих заходів. Наприклад, якщо ви плануєте показати драматичну сценку, прослідкуйте, щоб було достатньо місця, де учасники могли б стояти і рухатися. Для проведення подібних заходів вдома, вам, можливо, потрібно буде зсунути меблі.

Просіть учнів допомагати вам

Як вчитель, ви відповідаєте за належну організацію місця для навчання. Але вам немає потреби всі приготування робити власноруч. Дозвольте тим, кого навчаєте, брати участь у підготовці приміщення для навчання. Ви можете дати їм окремі доручення, які матимуть постійний або тимчасовий характер.

НАВЧАЙТЕ ІНШИХ СПРИЯТИ СТВОРЕННЮ НАВЧАЛЬНОЇ АТМОСФЕРИ

Призначте з-поміж вас учителя, і нехай не говорять усі разом; але нехай один говорить, а всі слухають, що він каже, щоб коли вони всі висловляться, то могли навчитися від всіх (див. УЗ 88:122).

Характеристика навчальної атмосфери

Зустрічаючись, щоб навчатися євангелії, ми збираємося разом не просто як вчителі, студенти і друзі. Ми збираємося як брати і сестри — діти Небесного Батька. Наш завіт, складений при хрищенні, надалі єднає нас, бо ми беремо на себе відповідальність, яку Алма описав для святих, яких було до того охрищено у водах Мормона: ми повинні «дивитися вперед одними очима, маючи одну віру і одне хрищення, скріпивши свої серця у єдності і в любові один до одного» (Мосія 18:21).

Таке розуміння нашого завіту, укладеного при хрищенні, повинно надихати нас допомагати один одному навчатися і жити згідно з євангелією, аби нам повернутися до життя з Небесним Батьком. Одним із способів, з допомогою якого і вчителі, і учні можуть це робити, — є створення навчальної атмосфери.

Навчальна атмосфера дає нам можливість (1) напучувати один одного завдяки спільній участі в занятті, (2) любити один одного і допомагати один одному і (3) з бажанням спільно досліджувати істину.

Учителі й учні напучують один одного завдяки спільній участі в занятті. Ми напучуємо один одного, коли уважно слухаємо відповіді один одного, беремо участь в обговореннях та інших навчальних заходах, ставимо змістовні запитання, молимося разом, ділимося особистим досвідом та думками і свідчимо (див. УЗ 88:122).

Учителі й учні люблять один одного і допомагають один одному. Людям краще дається навчання, якщо вони відчувають себе серед друзів, які турбуються про них. Якщо ж вони відчувають, що їх можуть підняти на сміх чи збентежити, то мало ймовірно, що вони будуть активними на уроках і

зростатимуть в євангелії. Своїми словами і вчинками ми можемо показати, що турбуємося про них і хочемо, щоб вони розвивалися. Наведена далі порада старійшини Генрі Б. Айрінга стосується любові, яку нам слід виявляти, займаючись навчанням євангелії: «Небесний Батько хоче, щоб наші серця з'єдналися разом. Ця єдність в любові — не просто ідеал. Це — необхідність» (у Conference Report, квітень 1998, с. 85 або Ensign, травень 1998, с. 66).

Учителі й учні з бажанням спільно досліджують істину. Коли ми об'єднуємося один з одним у великій меті навчання — зрозуміти євангелію і жити згідно з нею, то наші можливості до навчання зростають. Гуртуючись у дослідженні істини, ми тим самим запрошуємо Духа Господнього бути з нами, щоб відчувати його сильніше.

Поясніть іншим стосовно навчальної атмосфери

Частиною вашої відповідальності як вчителя є допомога учням зрозуміти, що вони можуть створювати сприятливу для навчання атмосферу. Кожний учень несе відповідальність за те, чи допомагає він іншим набути хорошого досвіду в навчанні. Намагаючись створити належну навчальну атмосферу у класі, ви повинні не лише робити зауваження з приводу поведінки чи слідкувати, щоб не заважали вашому викладанню. Ви виконуєте своє божественне доручення — допомагати іншим стати кращими послідовниками Спасителя.

Щоб навчити членів сім'ї чи класу тому, як створювати навчальну атмосферу, вам, ймовірно, знадобиться провести бесіду, використовуючи такі поради:

- Висловіть свої почуття, які виникають у вас до євангелії, і поясніть, що ви хочете іншим допомогти вивчати євангельські істини.

- Обговоріть нашу відповідальність допомагати один одному у вивченні євангелії (див. сторінку 77).
- Розкажіть про важливість участі в уроках.
- Попросіть присутніх запропонувати, чим саме вони можуть сприяти створенню навчальної атмосфери.

Одна вчителька, яку було покликано навчати у Початковому товаристві дітей віком від семи до дев'яти років, провела на першому своєму занятті з ними таку бесіду. «Мої любі друзі, — сказала вона того недільного ранку, — єпископ покликав мене бути вашим вчителем. Він поклав мені руки на голову і благословив мене, щоб я була здатна розуміти вас, любити вас і навчати вас істині. Це робить мене такою щасливою. У нашому класі я буду намагатися готувати уроки так, щоб вони були цікавими і правильними. Будьте певні, я дам вам багато можливостей ставити запитання й відповідати на них, співати, слухати історії і розказувати мені про те, в істинності чого ви переконані».

Учителька продовжила: «До свого народження всі ми жили з нашим Небесним Батьком. Ми — його діти, і тому ми — брати і сестри. У нашому класі нам потрібно допомогти один одному навчатися так, аби ми змогли повернутися до життя з Небесним Батьком знову. Що кожен з нас може зробити, аби допомогти іншим у класі навчатися тим важливим істинам, про які ми будемо говорити? Нехай кожен подумає, що він може зробити».

На дошці вчителька написала перелік ідей, поданих членами класу. До цього переліку входило: по-доброму ставитися один до одного, брати участь в уроках, ділитися досвідом і свідченнями, вислуховувати і старанно намагатися зрозуміти принципи євангелії.

Потім вчителька запитала: «Чи можете ви назвати те, що заважало б нашому навчанню?» І вона написала на дошці ще один перелік. У нього увійшло, наприклад, насміхатися над кимсь, говорити, коли ще хтось говорить.

З цих двох переліків вчителька і члени класу створили кілька правил класу, в яких було записано, на що вони можуть сподіватися один від одного.

То був не єдиний раз, коли вчителька розповідала про ці принципи. Час від часу вона обговорювала їх з окремими членами класу, а якщо виникала в тому потреба, — то й з усім класом.

Готуючись навчати, поміркуйте над тим, як ви можете використати такий досвід цієї вчительки або скористайтесь іншими ідеями, аби допомогти іншим сприяти обстановці, необхідній для навчання. Якщо ви спостережливі і молилися, то знайдете багато можливостей, аби переконати, що навчання найкраще відбувається тоді, коли ми (1) напучуємо один одного, беручи участь у занятті, (2) любимо й допомагаємо один одному і (3) маємо бажання досліджувати істину разом.

Додаткова інформація

Щоб більше дізнатися, як створювати навчальну атмосферу, див. уроки 6 і 7 курсу Навчання євангелії (сторінки 213–231).

ЯК ВЧИТЕЛІ МОЖУТЬ СПРИЯТИ СТВОРЕННЮ НАВЧАЛЬНОЇ АТМОСФЕРИ

«Проповідник не був кращим за слухача, і також учитель не був ні в чому кращим за учня; і таким чином вони всі були рівні, і вони всі трудилися, кожна людина згідно з своїми силами» (Алма 1:26).

Щоб допомогти учням зрозуміти, як вони можуть сприяти навчальній атмосфері, також див. сторінки 77–78, де вказано цілу низку способів, якими ви як вчитель сприятимете створенню такої атмосфери.

Підготуйтеся духовно

Дуже сприяє навчальній атмосфері вдома чи в класі ваша власна духовна підготовка. Коли ви підготовлені духовно, то приносите дух миру, любові і пошани. Ті, кого ви навчаєте, почуваються спокійніше, роздумуючи над тим і обговорюючи те, що є вічною гідністю. Якщо ж ви засмучені, заклопотані, злі або критично налаштовані і духовно не підготовлені, то вони будуть менш здатні навчатися Духом. (Пропозиції, як духовно підготуватися, див. на сторінках 11–20).

Любіть і приділяйте увагу кожному

Ісус сказав: «Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!» (Іоанн 13:34). Вам слід прагнути полюбити тих, кого навчаєте — не тільки тоді, коли їх легко любити, а навіть тоді, коли вони випробують ваше терпіння (див. «Прагніть дару милосердя», сторінка 12).

Кожна людина, яку ви навчаєте, є безцінною в очах Господа, і кожна людина має бути безцінною також у ваших очах. Знайдіть шлях, як приділити увагу кожній людині, яку навчаєте (див. «Ставайте ближчими для кожного», сторінки 35–36). Якщо ті, кого ви навчаєте, усвідомлять, що ви любите їх і турбуєтеся про них, вони навчатимуться довіряти вам. Вони ставатимуть більш здатними до навчання і навряд чи вони заважатимуть вам на уроках (див. «Любов пом'якшує серця», сторінки 31–32).

Будьте належним чином одягнені

Ваш одяг і зовнішність не повинні відволікати уваги від уроку. Якщо ви навчаєте молодь, то вам не слід одягатися, як вони, аби тільки завоювати їхню довіру.

Сердечно вітайте учнів

Якщо ви вчитель класу, то з посмішкою зустрічайте членів класу. Потисніть кожному руку. Скажіть, що раді їх бачити. Скажіть, як ви цінуєте їх. Лише одне чи два речення дружнього привітання можуть сприяти створенню невимушеної обстановки і допоможуть їм підготуватися до навчання.

Також на початку домашнього сімейного вечора або в особливих випадках при сімейному вивченні Писань ви можете тепло вітати членів своєї сім'ї.

Починайте так, щоб привернути увагу

Часто буває так, що перед вашим уроком проводяться дружні бесіди або якісь заходи. Одним з ваших обов'язків є завершити той захід і допомогти кожному присутньому учневі зосередитися на навчанні. Це можна зробити, розсадивши членів класу на місця або включити магнітофон і дати можливість послухати гімн. Або ж можна просто подивитися в очі кожному перед тим, як попросити когось прочитати вступну молитву. Іноді ви можете прочитати вступну молитву самі. (Див. «Початок уроку», сторінка 93).

Заохочуйте до взаємоповаги

Запропонуйте учням подумати, що вони можуть зробити, аби допомогти одному відчувати любов і взаємну повагу.

Звичайно діти живуть так, щоб виправдати сподівання інших. Ставлячись до них позитивно, ви допомагаєте їм підтримувати хорошу навчальну атмосферу. Деякі приклади позитивних висловлювань, якими ви можете скористатися, наведено далі:

- *Кожний з вас — особливий. Кожний з вас насправді дитя Боже. Таких, як ви, немає більше ніде у світі.*
- *Ти допоміг зробити наш урок цікавим, поділившись своїм досвідом.*
- *Я стаю такою щасливою, коли ми працюємо так добре разом.*
- *Я знаю, Небесний Батько задоволений сьогодні кожним з вас.*
- *Я високо ціную все хороше, що ви робите. Ми всі намагаємося чинити правильно.*
- *Нам потрібно говорити по черзі. Кожний має гарні ідеї і нам треба вислуховувати один одного.*

Ваші слова і дії можуть допомогти учням навчитися виявляти повагу один до одного. Ваші відповіді на запитання повинні демонструвати їм, як шанобливо відповідати на зауваження і запитання (див. «Слухайте», сторінки 66–67). Дайте їм відчуття, що всі по-справжньому важливі запитання будуть завжди бажаними. Чийсь запитання можуть допомогти вам прояснити ті принципи, які для інших є незрозумілими.

Заохочуйте вивчати євангелію з ентузіазмом

Учні можуть приходити в клас, маючи різні цілі. Однак, коли вони прийшли, то ви повинні допомогти їм з ентузіазмом зосередитися на одній цілі: вивченні євангелії. Ви досягнете цього, даючи їм можливість побачити, що євангелія допомагатиме їм у вирішенні їхніх проблем, збагатить їхнє життя і зробить їх щасливішими.

Заохочуйте тих, кого навчаєте, приходити в клас підготовленими до навчання й участі в ньому. Намагаючись особисто вивчати євангелію, вони тим самим більше сприятимуть навчальній атмосфері на уроці (див. «Допомагайте окремим людям зобов'язатися вивчати євангелію», сторінки 61–62).

Іноді корисними будуть позакласні завдання, особливо, якщо вони заохочують учнів застосовувати принципи євангелії у повсякденному житті (див. «Допомагайте іншим жити згідно з тим, чому їх навчено», сторінка 74). Якщо ви даєте позакласні завдання, згодом слід надати учням можливість розповісти про виконання їх. Це допоможе їм зрозуміти, як ви цінуєте те, чого вони навчилися і досягли.

Учіть про Христа

Усе, чому б ми не навчали, повинно вказувати членам сім'ї і членам класу на Христа — на його викупительну місію, його довершений приклад, його обряди і завіти і його заповіді. Пам'ятайте про це, коли готуетесь до уроків і викладаєте їх. Це принесе дух єдності і надію в навчальну атмосферу.

Користуйтеся різними навчальними методами, які стимулюють до участі в уроці

Навчальна атмосфера поліпшується, коли всі присутні зацікавлені в уроці і бажають брати участь в обговоренні та інших заходах. Аби допомогти підтримувати

високий рівень зацікавленості й участі на уроці, вдавайтеся до різних навчальних методів (див. «Навчайте різноманітно», сторінки 89–90).

Діліться своїми почуттями, досвідом і свідченням

Ділячись своїми почуттями, досвідом і свідченням, ви надихаєте інших на те саме. Це зміцнюватиме тих, хто ділиться, а також тих, хто слухає. Новонаверненим найбільш важливо помітити, що в Церкві ми всі вчимо один одного і навчаємося один від одного, незалежно від рівня досвідченості. Кожна людина може зробити свій внесок в цю справу. Ми слухаємо те, що кожен з нас говорить, аби всі ми могли навчатися від всіх (див. УЗ 88:122).

Додаткові пропозиції для тих, хто навчає дітей

Ставтеся до дітей з добром

Коли дітей критикують або говорять до них у негативній манері, вони часто відчують себе непотрібними й неприйнятими. Вони можуть намагатися привернути до себе увагу, заважаючи іншим дітям, або ще якимись негідними вчинками. З іншого боку, прихильне ставлення допоможе їм зрозуміти, що ви чекаєте від них найкращого. Оцінюйте все хороше, що вони зробили, та дякуйте їм за це і не звертайте увагу на незначні проблеми. Якщо ви чините так, то вони почнуть відчувати, що їх прийняли, люблять і розуміють. (Додаткові пропозиції можна знайти, передивившись відеокасету Primary Leader Training та Teach the Child).

Встановлюйте й підтримуйте норми поведінки

Дітям потрібні правила та обмеження — вони їх цінують. Працюйте разом з дітьми, яких навчаєте, над встановленням кількох простих і чітких правил (не більше трьох або чотирьох). Це допоможе їм керувати собою. Поясніть їм, що дотримання цих правил допомагає кожному радіти, навчаючись разом. Також обговоріть, що станеться, якщо порушувати ці правила. Разом з ними можна вирішити, який подати знак для відновлення порядку, наприклад, учитель може встати, склавши руки на грудях.

Після того, як ви разом з дітьми встановите кілька правил, зробіть таблицю цих

Догана	Розуміння
Завжди ти заважаєш у класі. Я втомився від цього.	Я знаю, іноді буває важко так довго сидіти, але тобі потрібно трошки потерпіти. Може, тобі краще буде сісти біля мене?
Чому ти не можеш тримати свої руки подалі від інших дітей?	Іншим людям це може набриднути, а нам ні. Це просто відволікає нас від навчання.
Як ти можеш найбільше з усіх дітей бути таким бездумним?	Іноді тобі хочеться сказати іншим щось недобре, але у нашому класі ми дуже намагаємося бути добрими й вдумливими. Давайте будемо допомагати іншим відчувати те саме, що відчуваємо ми.
Ти зовсім не звертаєш на мене уваги. Повернися негайно!	Для мене важко навчати, коли я не бачу ваших очей, тому мені потрібна ваша допомога—будьте уважними.
Припини це хуліганство! Я не терпітиму більше жодної хвилини!	Здається, усі втомилися й розслабилися. Давайте встанемо на хвилину і випрямимось.

правил. Якщо діти не можуть читати, використайте для цього малюнки, щоб показати, як саме вони повинні діяти. Коли б дитина не порушила одне з правил, припиніть проведення уроку і спокійно запитайте: «Яке правило?» Терпляче чекайте, поки дитина повторює це правило. Попросіть його чи її розказати, як дотримуватися цього правила. Після цього продовжуйте урок.

Допомагайте учням брати участь у занятті

Підтримуйте в дітях цікавість і залучайте їх до роботи в класі, проводячи на уроці різноманітні заходи. Можливо, це найкращий шлях запобігти поганій поведінці. Навчаючи, дивіться дітям у вічі; якщо ви читаєте з підручника для проведення уроків, то можете втратити їхню увагу. Якщо діти стають неспокійними, скажіть, наприклад, так: «Нам потрібно дуже добре подумати, щоб відповісти на це запитання» або запитайте: «Ви потримаєте цей малюнок, щоб весь клас міг його бачити?» Не звертайте увагу на незначні прояви порушення порядку в класі і намагайтеся перевести увагу дітей на щось інше. Наприклад, ви можете сказати: «Давайте подивимось, а що ж буде далі» або «Будь ласка, підніміть руку, якщо знатимете відповідь».

Розумійте дітей

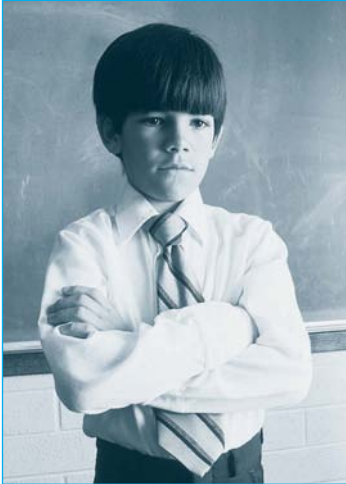
Дайте дітям відчути, що ви розумієте й любите їх, навіть коли це важко. Пам'ятайте, вони потребують розуміння більше, ніж картання, а тому будьте терпеливими і люб'язними до них. Чинячи так, ви можете змінити неприємні для них ситуації на можливості навчатися. Таблиця, вміщена на цій сторінці, показує різницю між доганою і розумінням.

Не чекайте досконалості ні від себе, ні від дітей. Будьте щасливі, позитивно ставтеся до всього і це допомагатиме дітям зрозуміти, що ви любите їх. Домагайте дітям побачити, що проблеми можна вирішити, якщо поводитися злагоджено.

Додаткова інформація

Додаткову інформацію стосовно того, як створювати навчальну атмосферу, див. уроки 6 і 7 курсу Навчання євангелії (сторінки 213–221).

БЛАГОГОВІННЯ

Старійшина Бойд К. Пекер навчав: «Коли ми погоджуємося навчатися доктринам євангелії, то це повинно відбуватися в душі благоговіння. . . .

Світ стає дедалі галасливішим. . . .

Ця схильність до більшого галасу, більшої збудженості, більшого сперечання, до меншої стриманості, меншої гідності, меншого дотримання норм не є ані випадковою, ані безневинною, ані безпечною.

Першим наказом командира, який керує військовим нападом, є розпорядження перерізати комунікаційні канали тих, кого він хоче завоювати.

Нешанобливість допомагає нашому супротивнику досягнути своєї мети, забиваючи чутливі канали одкровення в розумі, а також в духові. . . .

. . . Благоговіння запрошує одкровення» (у Conference Report, жовтень 1991, с. 27–28 або *Ensign*, листопад 1991, с. 21–22).

Президент Девід О. Маккей сказав, що «благоговіння є глибокою повагою, змішаною з любов'ю» (у Conference Report, квітень 1967, с. 86 або *Improvement Era*, липень 1967, с. 82).

Старійшина Л. Том Перрі зауважив, що «благоговіння походить від нашого захоплення й поваги до Божества» (у Conference Report, жовтень 1990, с. 90 або *Ensign*, листопад 1990, с. 70).

Президент Спенсер В. Кімбол навчав: «Справжнє благоговіння є необхідною якістю, однак вона швидко зникає у цьому світі, коли сили зла розширюють поле свого впливу. Ми не можемо повністю зрозуміти силу, якою можемо користуватися для добра в разі, якщо мільйони членів справжньої Христової Церкви будуть служити взірцем благоговійного поведіння. Ми не можемо собі й уявити, якої кількості життів ми могли б торкнутися. Можливо, навіть найважливішим є те, що ми не можемо

передбачити, яким величезним є наш духовний вплив на власні сім'ї, якщо ми стаємо благоговійними людьми, якими, знаємо, нам слід бути» (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, вид. Edward L. Kimball [1982], с. 224–225).

Ці твердження пророків останніх днів, провидців і одкровителів засвідчують, що бути благоговійним — це набагато більше, ніж бути спокійним і тихо сидіти упродовж уроку. Це ставлення, яке поширюється на всю праведну поведінку. Це вияв нашої поваги і любові до Бога й один до одного. Пісня Початкового товариства вчить:

Благоговіння — це не просто спокійно сидіти:

Це думати про Батька вгорі,

Це почуття, яке маю, думаючи про благословення.

Ми благоговійні, бо благоговіння надихає нас на любов.

[*Children's Songbook*, 31]

Подавайте приклад благоговійності

Щоб бути здатним навчати інших благоговійності, ми повинні самі бути благоговійними. Нам слід пам'ятати визначення благоговійності, яке дав Президент Маккей: «глибока повага, змішана з любов'ю». Подані далі пропозиції допоможуть вам обміркувати, що вам зробити, аби бути благоговійними.

- Дотримуйтеся завіту, в який вступаєте під час причастя про те, що будете пам'ятати Господа завжди і візьмете на себе його ім'я (див. УЗ 20:77, 79). Намагайтеся завжди думати про нього і його доброту і «бути свідками Бога в усі часи і в усьому, і в усіх місцях» (Мосія 18:9).
- Вживайте імена Божества належним чином і благоговійно. Старійшина Даллін Х. Оукс навчав: «Коли імена Бога Батька і його Сина, Ісуса Христа, використовують благоговійно і належною владою, то вони звертаються до сили, яку смертна людина не може зрозуміти. Має бути ясним для кожного віруючого, що ці могутні імена, якими творилися чудеса, якими було сформовано світ, через які було створено людину і якими ми можемо бути спасеними — є святими і до них слід ставитися з якомога більшою благоговійністю» (у Conference Report, квітень 1986, с. 67 або *Ensign*, травень 1990, с. 51).

- Виявляйте належну повагу до Генеральних Авторитетів, Сімдесятників – Територіальних Авторитетів, членів генеральних президентств допоміжних організацій, місцевих провідників священства і допоміжних організацій. Завжди, звертаючись до них чи говорячи про них, вживайте такі слова, як «президент», «старійшина», «єпископ» або «сестра». Звертаючись до інших дорослих в Церкві, називайте їх «братом» і «сестрою».
- Уникайте вульгарних висловлень чи слів, які принижують гідність, применшують значення чи критикують інших. Говоріть ввічливо, вживаючи такі слова, як «будь ласка», «дякую» і «вибачте мені» у спілкуванні з членами сім'ї, а також з іншими.
- Виявляйте належну повагу до Писань чи Господньої власності (такої, як будинки й прилеглі ділянки, меблі і книги) при користуванні ними.

Спеціальні способи навчання благоговійному поведженню

Хоч часто вашого прикладу достатньо, аби допомогти іншим стати більш благоговійними, усе ж іноді може виникнути необхідність спеціально навчати благоговійному поведженню. Найперше це необхідно, якщо ви навчаєте дітей і молодь.

Одна вчителька, у класі якої навчалися дівчатка 10–11 років, зіткнулася з необхідністю зробити певні зауваження, щоб закликати до благоговійності. На уроці, присвяченому місії і мучеництву пророка Джозефа Сміта, дівчатка почали пустувати і поводитися зухвало. З нещасним виглядом, не вірячи власним вухам, вчителька вислухала їхні непоштиві висловлювання і якусь мить мовчала, вирішуючи, що робити. Потім, з хвилюванням в голосі, вона твердо заявила, що їхні розмови і сміх були недоречними і що їхні слова образили ту глибоку пошану, яку вона відчуває до Джозефа Сміта і того, що йому довелося пережити. Дівчатка вмиль притихли. Вчителька сказала їм, що любить їх і відчуває радість, навчаючи їхній клас, однак не може дозволити такої їхньої поведінки. Це зауваження допомогло заспокоїтися як вчительці, так і членам класу.

Подані далі пропозиції допоможуть вам заохочувати інших до благоговійності.

- Встановлюйте межі поведінки. Визначте, яка поведінка є прийнятною, а яка ні. Наприклад, не дозволяйте вживати слова, які принижують священне, або які є вульгарними, богохульними чи недобрими. Відраджувайте від неввічливої манери поведінки, наприклад, від того, щоб їсти на уроці або входити і виходити з кімнати під час уроку. Коли ті, кого ви навчаєте, спілкуються один

з одним чи з вами, то заохочуйте їх вислуховувати одне одного і не перебивати. Також заохочуйте їх вживати ввічливі слова, наприклад, «будь ласка», «дякую» і «вибачте».

- Усе організуйте і готуйте так, щоб було якомога менше плутанини. Якщо ви вчитель класу, то приходьте на заняття заздалегідь.
- Починайте й закінчуйте урок вчасно. Це виявлятиме вашу повагу до тих, кого навчаєте.
- Говоріть у приємній і ввічливій манері. Завжди вітайте тих, кого навчаєте, з посмішкою.
- Будьте тактовними, оцінюючи внески учнів в обговорення.
- Якщо ви навчаєте дітей, то передбачте ті прості способи, якими зможете нагадати їм про необхідність бути благоговійними. Вам вдаватиметься відновити атмосферу благоговійності, якщо тихо заспівати чи наспівати мелодію благоговійної за характером пісні, показати малюнок чи використати жест, який сприйметься дітьми як нагадування про те, що їм слід бути благоговійними.
- Пам'ятайте, що для дітей дуже важко висидіти довгий час. Допомагайте дітям слухати й активно брати участь в уроці. Час від часу робіть для них перерву.
- Виділіть час, щоб пояснити важливість благоговійності, особливо для дітей. Поясніть призначення музики, яка звучить на початку уроку. Розкажіть, чому важливо слухати спів, самим співати і розмовляти спокійно. Допоможіть дітям зрозуміти, що Небесному Батькові подобається благоговійна поведінка. Розкажіть, що коли вони благоговійні, то матимуть добрі почуття в собі і їхнє свідчення зростатиме.
- Не нагороджуйте за благоговійну поведінку призами або якоюсь їжею. Не проводьте змагання, щоб визначити когось найбільш благоговійного. Це призведе до зосередження не на тому, що потрібно. Навчайте, що справжня нагорода за благоговійність — це зростаюче розуміння й вплив Духа.
- Використовуйте музику. Старійшина Бойд К. Пекер сказав: «Музика може створити атмосферу поклоніння, яка запрошує дух одкровення, дух свідчення (у Conference Report, жовтень 1991, с. 28 або *Ensign*, листопад 1991, с. 22). Використовуйте музику перед уроком, щоб створити благоговійний настрій, а також під час уроків.
- Допомагайте учням розпізнати вплив Духа. Свідчіть, коли відчуваєте підказку Духа.
- Зосереджуйте все навчання на Спасителі. Показуйте в класі малюнки, на яких зображено Спасителя.

ДОПОМАГАЙТЕ ТИМ, ХТО ПОГАНО ПОВОДИТЬСЯ НА УРОКАХ

Старійшина Бойд К. Пекер навчає:

«Для вчителя важливо розуміти, що більшість людей хороші. Важливо знати, що вони схильні чинити правильно. Така піднесена думка — продукт віри. Це геть все змінює, коли ми стоїмо перед нашими власними дітьми або йдемо в клас до молодих людей, щоб навчати їх.

«... Якщо ми повинні навчати, то слід завжди нагадувати собі, що ми маємо справу з синами і дочками Божими і що кожний, будучи його нащадком, має можливість стати таким, як він є» (Teach Ye Diligently, перев. вид. [1991], с. 89).

Говорячи про духовний клімат вдома, Президент Гордон Б. Хінклі сказав: «Коли виникають невеликі проблеми, а вони виникнуть неминуче, стримайтеся. Згадайте мудрість давнього прислів'я: «Лагідна відповідь гнів відвертає» (Приповісті 15:1). У цілому світі не існує дисципліни, подібної до дисципліни любові. Її чарівність в ній самій» («The Environment of Our Homes», *Ensign*, червень 1985, с. 6).

Як зауважив Президент Хінклі, невеликі проблеми неминуче поставатимуть. Незалежно від того, навчаєте ви вдома, чи на Церковних заняттях, часом вашим урокам буде заважати погана поведінка тих, кого ви навчаєте. Намагаючись допомогти тим, хто вам заважає, пам'ятайте, що вам слід не просто намагатися виправити невідповідну поведінку чи слідкувати за тим, щоб хтось із учнів поводився спокійно; ви повинні допомогти учням стати кращими послідовниками Спасителя. Наведена далі інформація допоможе вам виправити поведінку учнів так, як би це зробив Христос.

Пам'ятайте про цінність душі

Господь радив пам'ятати, що великою є цінність душі в очах Божих (див. УЗ 18:10). Ті, кого ви навчаєте, мають божественні риси і божественну долю. Ваше реагування на їхні вчинки допоможе їм пам'ятати про свою безмірну цінність як синів і дочок Божих. Власним прикладом ви можете допомогти їм міцніти у своєму бажанні допомагати один одному вивчати євангелію і жити згідно з її принципами.

Прагніть зрозуміти тих, кого навчаєте

Обдумуючи, як допомогти тим, хто заважає на уроках, візьміть до уваги всі можливі причини такої їхньої поведінки, у тому числі й атмосферу в класі. Моліться про провід

Духа. Іноді недоречну поведінку людей на уроці викликають ваші дії чи дії інших. Іноді вони говорять або роблять неналежне через те, що стурбовані, роздратовані, стомлені чи розчаровані. Вам слід мати це на увазі, коли ви думаєте над причинами виникнення проблем з поведінкою. Якщо ви розумієте тих, кого навчаєте, то зможете допомогти їм сприяти проведенню уроку. (Див. «Навчання дітей», с. 108–109; «Вікові особливості дітей», с. 110–116; «Розумійте тих, кого навчаєте», сторінки 33–34). Щоб ознайомитися з потребами учнів, які належать до різних вікових груп, див. «Розуміння і навчання молоді», сторінки 118–120; «Розуміння і навчання дорослих», сторінки 123–124).

Критично оцінюйте власні дії

Якщо ті, кого ви навчаєте, заважають вам на уроці, то легко зосередитися лише на їхній поведінці і не звертати уваги на власну. Але Спаситель сказав: «Або як ви скажете своєму братові: Дай вийму порошок з твого ока — аж ось, колода в твоєму власному оці? ... Спершу викинь колоду з свого власного ока; тоді ти ясно побачиш, як вийняти порошок з братового ока» (3 Нефій 14:4–5).

Намагаючись усунути проблему з поганою поведінкою, перш за все подумайте, чи не є справжньою причиною такої поведінки якісь ваші дії. Запитайте себе: «Чи я зосереджую навчання на Спасителі і його доктрині? Чи все я роблю, щоб навчати Духом? Чи допомагав я тим, кого навчаю, взяти на себе відповідальність за своє навчання? Чи допомагав я їм сприяти навчальній атмосфері? Чи даю я їм можливість навчатися один від одного? Може, мені потрібно краще готуватися до уроків? Чи постійно я намагаюся удосконалюватися як вчитель?».

Перегляньте навчальні методи, які ви застосовуєте. Запитайте себе: «Чи допомагають вони розуміти і застосовувати принципи євангелії? Чи достатньо різних методів я застосовую, аби допомогти тим, кого навчаю, бути зацікавленими і брати активну участь в навчанні?»

Визначайте, чим керуватися

Господь навчав, що ті, хто має бажання допомагати в його роботі, повинні бути смиренними і сповненими любові, мати віру, надію і милосердя» (див. УЗ 12:8). Тільки ті, ким рухає любов, матимуть позитивний, могутній вплив на тих, кого навчають. Моліться, щоб вам сповнитися любов'ю, схожою до Христової, до кожної людини, яку навчаєте, найперше до тих, хто іноді поводить себе неналежним чином. (Див. «Прагніть дару милосердя», сторінка 12; «Любов пом'якшує серця», сторінки 31–32).

Запитайте себе: «Я більше турбуюся про те, щоб допомогти іншим вивчати євангелію, чи про те, аби викласти матеріал свого уроку без перешкод?» Більше думайте про те, що переживають члени класу, а не про свої переживання. Якщо ви постійно намагаєтеся піднятися над власними потребами, аби вплинути на серця тих, кого навчаєте, то вони почуватимуть себе спокійніше, залучаючись до навчання різними методами.

Допомагайте усім членам класу сприяти навчальній атмосфері

Час від часу слід робити з учнями огляд принципів, які допомагатимуть їм сприяти навчальній атмосфері (див. «Навчайте інших сприяти створенню навчальної атмосфери», сторінки 77–78). Нагадуйте учням про їхній обов'язок брати участь в обговореннях, надавати один

одному можливість це робити, слухати один одного і приносити свої примірники Писань. Також скажіть їм, що ви як вчитель будете робити зі свого боку все належне, щоб поліпшити обстановку для навчання. Запевніть їх, що ви будете добре готуватися, аби навчати їх, і що ви проведете обговорення та інші заходи, в яких всі вони зможуть брати участь.

Реагуйте спокійно на поодинокі випадки порушення порядку на уроці

Іноді найкраще просто не зважати на незначні порушення і зосередити увагу на хорошій поведінці. Якщо вам потрібно якимось чином відреагувати на поодинокі порушення, то майте на увазі такі пропозиції:

- Перестаньте говорити. Чекайте доти, поки людина не замовкне або припинить робити те, що робила.
- Підійдіть ближче до людини, яка порушує порядок. Цей незначний вчинок може служити нагадуванням про те, що слід бути більш уважним.
- Жартуйте. Легким жартом вам вдасться привернути увагу учня до уроку. Однак, ніколи не слід вдаватися до сарказму і жарту з тим, щоб збентежити людину.
- Допоможіть такій людині залучитися до плідної роботи на уроці, ставлячись до неї прихильно. Можливо, буде доречно попросити його чи її прочитати щось або переказати, навести якісь приклади чи дати відповідь на якесь запитання. Мета цього є не приниження людини, а бажання запропонувати йому чи їй взяти участь в занятті.

- Допомогайте кожному брати участь в уроці. Якщо в обговоренні переважно бере участь одна й та сама людина, то докладіть зусиль, аби залучити до обговорення тих, хто ще не відповідав. При першій нагоді дайте їм можливість відповісти на запитання. Якщо ви цим не досягаєте успіху, то спокійно переведіть увагу з цієї людини на весь клас, кажучи: «Давайте послухаємо ще когось» або «Було висловлено кілька цікавих думок. Може ще хтось хоче додати щось до сказаного?» (Спеціальні пропозиції щодо того, як проводити обговорення, див. «Проводьте обговорення», сторінки 63–65; «Навчайте з допомогою запитань», сторінки 68–70).
- Перенацілюйте обговорення, якщо воно заважає впливати Духові. Якщо хтось починає сперечатися з вами або з іншими, говорить непоштиво чи піднімає спірні питання, з любов'ю і лагідністю вирішуйте, як вам слід реагувати. Можна просто сказати, наприклад, так: «Це цікаве зауваження, однак воно може нас відволікти від сьогоднішнього уроку».
- Проводьте різні заходи. Робіть перерву відразу після проведення заходу, для проведення якого використовувалися різні методи навчання.

Намагайтеся допомагати тим, хто постійно заважає на уроках

Попри всі ваші зусилля створити навчальну атмосферу, дехто з учнів може постійно заважати вам у проведенні уроків. Якщо хтось дуже заважає навчатися іншим, вам слід на це прореагувати і зробити це по-доброму. У таких випадках пам'ятайте про настанову Господа впливати лише переконанням, довготерпінням, ніжністю й лагідністю і любов'ю неудаваною;

добротою й чистим знанням, які значно розширяють душу без лицемірства і хитрощів;

дорікаючи різко, але своєчасно, коли до цього підштовхує Святий Дух; а потім виявляючи ще більше любові до того, кому дорікали, аби він не сприйняв вас за свого ворога;

щоб він міг знати, що ваша вірність сильніша за пута смерті (див. УЗ 121:41–44).

Вдаючись до цієї поради, варто розуміти, в якому значенні вжито слова *своєчасно* й *різко*. *Своєчасно* означає в належний час або відразу. У цьому уривку *різко* вказує на потребу надати ясну, чітку пораду.

Роблячи зауваження, будьте добрими й лагідними. Візьміть до уваги, що дорікати потрібно лише тоді, коли Святий Дух підказує це, а після цього необхідно виявити ще більше любові.

Подані далі пропозиції допоможуть вам у разі, якщо хтось з тих, кого ви навчаєте, постійно заважає вам це робити. Ви можете використати деякі з цих пропозицій вдома.

Поговоріть з цією людиною наодинці

Іноді буває корисним поговорити наодинці з людиною, яка постійно відволікає увагу. Слід зробити це тактовно

і з любов'ю. Говорячи з людиною про те, що її поведінка заважає на уроці, ви повинні дати їй ясно зрозуміти, що любите й поважаєте її. Попросіть цю людину підтримувати вас і намагайтеся разом дійти певних висновків. А після цього зробіть все можливе, аби показати ще більшу свою любов до цієї людини. Як Бригам Янг радив: «Ніколи не карайте людей більше, ніж маєте бальзаму, щоб залікувати рану» (у *Discourses of Brigham Young*, виб. John A. Widtsoe [1941], с. 278).

Звертайтеся за допомогою до інших

Ваші провідники бажають допомагати вам перемагати труднощі, пов'язані з навчанням. Ви можете скористатися їхніми ідеями і допомогою. Наприклад, вони можуть попросити когось допомогти у проведенні певних заходів або сісти поруч з дитиною, яка погано поводить на уроці. Регулярно спілкуючись з провідниками вашої організації, ви можете обговорити, як допомогти комусь у вашому класі (див. «Підтримка з боку ваших провідників», сторінка 28).

Можна звернутися з проханням до одного з ваших провідників відвідати ваш клас і звернути особливу увагу на навчальну атмосферу протягом уроку. Після проведеного уроку обговоріть з провідником проблеми і разом попрацюйте над їхнім вирішенням.

Якщо дитина або хтось із молоді має манеру погано поводитися, то звертайтеся по допомогу до його чи її батьків. Батькам хочеться знати, як поведуться їхні діти, і вони готові допомагати. Якщо можливо, запросіть до участі в такій розмові цю молоду людину; це засвідчить те, що ви поважаєте його чи її як дорослу людину, і те, що поважаєте його чи її свободу вибору. Разом ви зможете скласти особливі плани, а пізніше оцінити, яких успіхів досягли.

Якщо людина, яка заважає на уроці, має якісь особливі потреби, дізнайтеся, що ви можете зробити, аби допомогти йому чи їй навчатися ефективніше і поводити себе краще (див. «Навчання людей з вадами», сторінки 38–39; див. також «Служіння членам Церкви, які мають вади», сторінки 310–314 розділу «Навчання євангелії і провідництво» у *Збірнику інструкцій Церкви*).

Будьте терпеливими

Пам'ятайте, на зміни потрібен час. Продовжуйте терпеливо працювати і ніколи не залишайте без уваги людину, яка спричинює труднощі. Завжди ставтеся до неї прихильно. Ніколи не розхолоджуйтеся, якщо він чи вона має негативне ставлення в класі. Навіть якщо така людина трохи і «не вписується» у ваш урок, він чи вона все ж таки мають нагоду дізнатися про євангелію Ісуса Христа і відчути вплив Духа. Він чи вона також мають нагоду бути з люблячим вчителем і турботливими провідниками та друзями.

Окремі поради для вчителів Початкового товариства

Якщо дитина заважає проводити урок, доброзичливо попросіть її припинити робити це. Наприклад, якщо член класу на ім'я Олеся заважає іншому члену класу, то ви

можете сказати: «Олесю, будь ласка, не роби цього». Подякуйте їй, якщо вона послухається. Якщо ні, то повторіть свою вимогу суворіше, однак, як і до того, доброзичливо: «Олесю, тобі треба негайно припинити те, що ти робиш». Подякуйте їй, якщо вона послухається.

Якщо вона не виконає вашого прохання, домовтеся поговорити з нею наодинці стосовно того, що чекають від неї в класі. Розкажіть їй, що саме вас турбує і чому. Наприклад, ви можете сказати: «Олесю, я занепокоєна тим, що трапилося сьогодні в класі. Ми не можемо навчатися, якщо в класі немає поштових ставлення». Після цього ви можете запитати, що вона думає з цього приводу. Уважно вислухавши її відповідь, можна дати їй знати, що розумієте її почуття. Можливо, ви скажете: «Я розумію, що ти втомилася і що важко висидіти на уроці». Потім запитайте: «Як нам разом це подолати? Чим я можу допомогти тобі? Що зробиш ти?» Разом обговоріть, як вирішити проблему.

Після розмови з Олесею вам потрібно поліпшити власний план, аби допомогти їй і класу у разі, якщо вона буде продовжувати погано поводитися. До плану можуть входити такі дії:

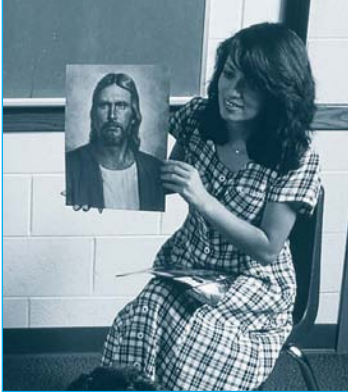
- Поставити один стілець окремо від решти дітей. Нехай Олеся сидить на ньому тихо упродовж якогось короткого часу, наприклад, двох хвилин. У цей час не звертайтеся до неї. Запросіть її приєднатися до решти дітей, якщо вона тихо сидітиме упродовж призначеного часу.
- Попросіть члена президентства Початкового товариства або іншого провідника забрати дитину у вільну кімнату чи якесь тихе місце в будинку зборів, де б могли допомогти батьки. Ви можете сказати: «Вибач, Олесю, але ти не дотримувалась правил поведінки в класі. Сестра Лозинська візьме тебе з собою, щоб поговорити з твоїми батьками. Сподіваюся, що ти невдовзі повернешся. Коли ти вирішиш, що будеш дотримуватися цих правил, тоді повертайся в клас». Інший провідник має залишатися з цією дитиною. Якщо дитина знову починає поводитися добре, то її можна запросити назад у групу. Нехай вона зрозуміє, що її люблять і що вона потрібна в класі.

ЗАСТОСОВУЙТЕ ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ

Аби допомогти іншим навчатися з бажанням, ми повинні навчати цікаво.

Аби допомогти їм зрозуміти, ми повинні навчати ясно. Аби допомогти їм дотримуватися того, чого вони навчаються, і замислюватися над цим, ми повинні навчати так, щоб це запам'ятовувалося. Для ретельного відбору навчальних методів і їхнього ефективного використання є підстава: зробити уроки цікавими, ясними і незабутніми.

НАВЧАЙТЕ РІЗНОМАНІТНО

Президент Девід О. Маккей сказав: «Кожен вчитель зобов'язаний визначити, як йому стати ближчим до членів класу, щоб викликати у них тривалий потяг до знань» (Gospel Ideals [1953], с. 439).

Застосовуйте різні методи для кожного уроку

Якщо господиня складає меню вечері на кожний день тижня, то малоймовірно, що вона вирішить готувати ту саму їжу щовечора. Навіть якщо коштів у неї мало настільки, що вона може готувати кожного вечора лише картоплю, то вона швидко дізнається, що існує багато способів приготування картоплі.

Так саме й євангелію можна викладати, застосовуючи багато різних способів. Жоден вчитель не повинен допускатися однаманітного викладання уроків з тижня в тиждень. Якщо ви вдаєтеся до різноманітних навчальних заходів, то це допомагає учням краще розуміти принципи євангелії і більше їх дотримуватися. Ретельно відібраний метод зробить принцип легшим для розуміння, більш цікавим і просто незабутнім.

Готуючись навчати, слідкуйте за тим, щоб застосовувати на різних уроках різні методи. Це може бути використання, наприклад, простого або різнокольорового плаката чи настінної таблиці на одному уроці і переліку запитань, написаних на дошці, — на іншому.

Застосовуйте різні методи упродовж кожного уроку

Крім застосування різноманітних методів на різних уроках, вам також слід навчати на кожному уроці різноманітно. Діти, з притаманною їм допитливістю, найкраще реагують на різноманітність навчальних заходів, як правило, п'ять — сім на урок. Молодь також добре реагує на різноманітність методів. Навіть якщо ви навчаєте дорослих, вам слід поміркувати, щоб принаймні три методи було використано на кожному уроці.

Вибирайте і застосовуйте різноманітні навчальні методи

Є багато доступних джерел, з допомогою яких можна підібрати необхідні для уроку методи. Враховуйте подані далі ідеї, плануючи, які методи використовувати на певному уроці:

- Насамперед розміркуйте над пропозиціями, поданими в підручнику для проведення уроків. У разі необхідності пристосуйте їх до потреб тих, кого навчаєте.
- Визначіть мету використання того чи іншого методу. Вибирайте такі методи, які б підтримували і посилювали основну мету уроку. Вони повинні стосуватися дійсності і життя й наголошувати на істині, добрі і красі. Підбір методів не повинен слугувати лише розвагам або заповненню часу.
- Вибирайте ефективні методи, які відповідають меті уроку. Такі методи, як розповіді чи використання дошки, будуть використовуватися частіше за інші, наприклад, такі як обговорення важливого питання групами і ігри. (Див. «Вибирайте методи, що відповідають меті», сторінка 91; «Вибирайте ефективні методи», сторінка 92).
- У разі потреби вибирайте методи, які сприяють активній участі учнів в уроці. Це є важливим для всіх учнів, а особливо для дітей.
- Засвоюйте методи, перш ніж використовувати їх на уроці. Це найбільш важливо у тих випадках, якщо метод застосовується вперше.

Урізноманітнюйте проведення уроків

Таблиця на сторінці 90 допоможе вам визначити, наскільки різноманітними є ваші уроки. Подібну таблицю варто зробити у вашому щоденнику чи записнику. Угорі в колонках запишіть назви кожного з п'яти ваших наступних уроків. Готуючи уроки, ставте позначку у колонці «урок» проти методу, який використовуєте.

Методи, записані у верхній частині таблиці, використовуються найчастіше при навчанні євангелії. Можливо, ви побачите, що використовуєте ці самі методи майже на всіх уроках. Інші названі в таблиці методи також будуть ефективними залежно від матеріалу, що ви його викладаєте, і потреб тих, кого ви навчаєте.

Користуючись такою таблицею, ви зможете визначити моделі свого навчання. Може бути так, що деякі методи ви

використовуєте на кожному уроці, а інші взагалі ніколи не використовуєте.

Методи, які можна використовувати	Урок	Урок	Урок	Урок	Урок
Поширені методи					
Дошка					
Запитання					
Лекції					
Музика					
Наочні посібники					
Обговорення					
Писання					
Порівняння і використання предметів					
Приклади					
Розповіді історій					
Уподібнення					
Інші методи					
Аудіовізуальні матеріали					
Виклади					
Використання технічних засобів					
Групове обговорення					
Діорами					
Запам'ятовування					
Запрошені промовці					
Заучування і декламування віршів з Писань					
Заходи на привернення уваги					
Ігри					
Інсценування					
Карти					
Малювання					
Малюнки					
«Мозкова атака»					
Обговорення за круглим столом					
Паперові фігурки					
Повчальні випадки					
Покази					
Проектори					
Робчі листки					
Роликові коробки					
Рольові ігри					
Сектори					
Фланелеві дошки					
Читацькі театри					

ВИБИРАЙТЕ МЕТОДИ, ЩО ВІДПОВІДАЮТЬ МЕТІ

Як вчитель євангелії, ви є представник Господа перед тими, кого навчаєте. Ви повинні слідкувати за тим, щоб робити все за його волею і щоб на кожному уроці виявляти повагу до євангельських істин.

Господь сказав нам пам'ятати, що священним є те, що приходить згори, і про нього слід говорити з обережністю і за підказкою Духа (див. УЗ 63:64). Методи, які ви застосуєте для навчання євангельським істинам, допомагатимуть розвинути в учнях здатність до сприйняття того, що є священним. Тому вам слід переконатися, що методи, які використовуються, відповідають принципам, яких ви навчаєте, і що вони відповідають Церковним нормам. Може існувати кілька різних методів, з допомогою яких ви могли б передати певне послання, деякі з цих методів можуть не підходити для якогось уроку через саму тему уроку або вік чи досвід тих, кого ви навчаєте.

Завжди, розмірковуючи над тим, який саме метод використати, поставте перед собою наведені далі запитання, щоб переконатися у правильності методу.

Чи запрошуватиметься з допомогою цього методу Дух?

Дух має бути присутнім, щоб принести євангельське послання в серця тих, кого ви навчаєте. Отже, ви повинні використовувати методи, які зададуть відповідний тон уроку і запросять Духа (див. 2 Нефій 33:1; УЗ 42:14). Наприклад, один вчитель євангельського вчення використав музичний супровід під час розповіді про мученицьку смерть пророка Джозефа Сміта. Готуючись до уроку, цей вчитель попросив одного члена приходу проспівати пісню в класі "A Poor Wayfaring Man of Grief" (*Hymns*, N 29). Цей гімн направив думки і почуття членів класу до тієї хвилини, яка настала невдовзі після нападу натовпу черні, коли Джон Тейлор співав цей гімн своїм братам у в'язниці Картеджа. Дух передав у серця членів класу атмосферу й серйозність того моменту.

Чи підходить метод для передання священності принципів, яких я навчаю?

Деякі з навчальних методів мають простий і більш розважальний характер порівняно з іншими, а тому прийнятні

лише для певних уроків. Наприклад, для обговорення Воскресіння не підійде рольова гра. Однак, рольова гра є прийнятною для навчання тому, як бути гарним сусідом.

Чи буде цей метод напучувати і зміцнювати тих, кого я навчаю?

Вивчення євангелії має бути позитивним, радісним досвідом, що допомагає учням зрозуміти свою божественну природу. Ті, кого ви навчаєте, мають відчувати, що ви любите і поважаєте їх.

Матеріал спірного чи сенсаційного характеру не буде віру та свідчення і не повинен використовуватися. Не вдавайтеся до методів, якими можна збентежити чи принизити когось.

Чи цей матеріал схвалено Церквою?

Використовуйте поточні видання Головних Трудів і матеріалів для проведення уроків, що публікуються Церквою. Перш ніж підбирати ідеї з інших джерел, поміркуйте над методами, які пропонуються в підручниках для проведення уроків. Усі використовувані вами матеріали чи ідеї, які взяті не з підручника, повинні наголошувати на істині і доброчесності. На додаток до матеріалів уроку і Писання можна використовувати звернення з генеральних конференцій, Церковні журнали і випущені Церквою аудіовізуальні матеріали і малюнки.

Чи дотримуюся я правильного порядку, готуючись застосувати певний метод?

Деякі з методів вимагають додаткової підготовки. Наприклад, вам потрібно отримати дозвіл єпископа, щоб запросити когось з виступом на урок, і дозвіл президента колу, щоб запросити когось виступити на зборах колу (див. *Збірник інструкцій Церкви, Книга 2, розділ «Провідники священства і допоміжних організацій»* [1999], с. 325).

Додаткова інформація

Додаткову інформацію стосовно вибору методів див. уроки 8 і 9 у курсі Навчання євангелії (сторінки 222–229).

ВИБИРАЙТЕ ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ

Старійшина Бойд К. Пекер казав: «Навчаючи моральним і духовним цінностям, ми навчаємо тому, що не відчувається на дотик. Можливо, немає іншого навчання, яке було б так важко довести до кінця, і немає кращої нагороди за отриману в разі його успіху. Методики існують, аби їх застосовувати, і знаряддя, щоб ними користуватися. Це те, з допомогою чого вчителі можуть підготувати себе і свої уроки так, щоб їхні студенти... могли бути навченими, і їхнє свідчення могло передаватися від одного до другого» (Teach Ye Diligently, вип. вид. [1991], 62).

З допомогою ефективних навчальних методів уроки стають зрозумілими, цікавими і надовго запам'ятовуються. Завжди, розмірковуючи над використанням якогось методу, ставте перед собою наведені далі запитання, аби переконатися, що цей метод буде ефективним.

Чи буде цей метод допомагати учням краще розуміти принципи, яким я навчаю?

Ефективні методи можуть бути використані, щоб пояснити принципи і підсилити уроки. Наприклад, молода місіонерка навчала зацікавленого Церквою про те, що євангелію потрібно було відновити на землі. Цей чоловік відповів, що у своїй церкві він навчився багатьом цінним істинам і що цього завжди було достатньо для його сім'ї. Аби допомогти цьому зацікавленому Церквою чоловікові краще зрозуміти значення відступництва і потребу у відновленні, та місіонерка принесла з собою на наступну бесіду метрову лінійку. Вона пояснила, що довжина лінійки — рівно метр. Однак, якщо від неї відламати лише кілька сантиметрів, то залишок цієї лінійки все ще можна використовувати для вимірювання, однак він більше не буде мірою довжини — повним метром. Після смерті апостолів частини істини потроху втрачалися. У доктрину вкрадалися зміни, коли не було пророка, який би говорив від Господа. Залишилися частини істини і вони гарні, та все ж вони не представляють повноти істини. Щоб якісь церкви бути Церквою Ісуса Христа, їй потрібно мати всю істину, якої він навчав. В іншому разі вона навчає лише частини того, чого повинна навчати.

Чи дозволить цей метод мудро розпорядитися відведеним для уроку часом?

На початку уроку багато кому з вчителів здається, що вони мають багато часу, а тому можуть використовувати перші хвилини уроку нераціонально, виділяючи забагато часу на застосування навчального методу розважального характеру. А потім, коли урок уже добігає половини, вони усвідомлюють, що потрібно ж подати ще й власне урок. Аби надолужити згаяний час, вони квапляться, пропускаючи при цьому основні частини уроку. Часто вони надто швидко переходять до висновків з теми уроку, тим самим позбавляючи клас можливості поділитися ідеями і зрозуміти, як застосувати принципи, які вивчалися на уроці.

Уважно плануйте використання різних методів на уроці і розподіл часу між ними. Це допоможе вам застосовувати багато різних методів і не дозволить їм стати центром уроку.

Стежте за тим, щоб через застосовувані вами методи даремно не витрачався час, відведений для вивчення принципів. Наприклад, метод опрацювання матеріалу в маленьких групах може бути ефективним при вивченні складного принципу, однак він може бути не найкращим шляхом для вивчення простого принципу, яке потребує зовсім мало часу.

Чи буде цей метод задовольняти потреби тих, кого я навчаю?

Методи, які ви застосовуєте, повинні допомагати учням зрозуміти принцип, що йому ви навчаєте, і збільшити їхнє бажання жити згідно з ним. Дізнавайтеся про все, що стосується ваших учнів, про їхні досягнення, цілі і тощо з тим, щоб ви могли вибирати методи, які б наставляли, надихали їх і залишили б слід у їхній пам'яті. Розуміючи тих, кого навчаєте, ви уникнете застосування методів, які можуть образити чи збентежити їх.

Чи не використовую я котрийсь з методів надто часто?

Навіть ефективні способи навчання можуть надокучити, якщо до них надто часто вдаватися. Слідкуйте за тим, аби використовувати різноманітні навчальні методи.

Додаткова інформація

Додаткову інформацію про те, як вибирати методи, вміщено в уроках 8 і 9 курсу Навчання євангелії, сторінки 222–229).

ПОЧАТОК УРОКУ

Перед початком симфонічного концерту його слухачі часто чують незлагоджене звучання інструментів. Усі музиканти готуються до концерту одночасно, настроюючи інструменти і граючи свої партії кожний окремо. Однак, як тільки диригент виходить на сцену і піднімає диригентську паличку, усі вони перестають грати, стають уважними і готовими працювати разом, аби виконати прекрасну музику.

Подібно до диригента, який організовує музикантів на початку концерту, ви повинні настроїти членів своєї сім'ї чи свого класу на початок уроку. До його початку дехто з учнів міг читати, дехто просто тихо сидіти, а інші розмовляти один з одним. Одночасно можна чути кілька розмов. Навіть після вступної молитви не всі присутні на уроці цілком зосереджуються на участі в ньому. І хоч підняти диригентську паличку буде в цьому випадку недостатньо, усе ж існує кілька простих способів привернення уваги кожного до уроку.

Настанови, як розпочати урок

Вступна частина уроку повинна зробити більше, а не просто привернути увагу учнів. Якщо вступ не пов'язаний з темою уроку, то він більше зашкодить, ніж допоможе. Наприклад, жарт вчителя Недільної школи на початку уроку може допомогти учням стати уважними, однак вони можуть також і відволіктися, думаючи про те, що відвертає їхню увагу від принципів, які вивчаються. Слід уникати виправдовувань (наприклад «Я відчуваю себе недостатньо невідгото-

вленим») та інших виразів, які не сприяють організації уроку.

Проводячи різні уроки, не починайте їх щоразу в один і той самий спосіб. Різноманітність сприятиме більшій зацікавленості і додаватиме елемент несподіваності. Можна поміркувати над деякими методами, описаними у цій книзі на сторінках 159–184. Настанови, як вибрати відповідні уроку й ефективні методи, див. на сторінках 91–92.

Приклади ефективного початку уроку

Використання на уроці предметів

Для навчання принципам євангелії можна використовувати предмети (див. «Застосування порівнянь і предметів на уроках», сторінки 164–166). Наприклад, щоб почати урок про вибір найціннішого для душі, можна показати справжню монету і щось схоже на неї чи вирізане з паперу зображення монети того самого розміру. Потім запитайте в тих, кого навчаєте, що саме з запропонованих предметів вони взяли б як платню за свою роботу. Після цього легко перейти до обговорення того, які вчення є справжніми, а які — облудними.

Пишіть запитання на дошці

Запитання, написані на дошці ще до початку уроку, допоможуть учням задуматися над темами заздалегідь. Наприклад, на уроці про те, що це означає — взяти на себе ім'я Христа, можна написати на дошці наведені далі запитання:

- Якими є ваші дії через те, що ви взяли на себе ім'я Христа?
- Які саме дії є *недопустимими* для вас через те, що ви взяли на себе ім'я Христа?

Розповідайте історії

Історії будять в учнях інтерес. Часто навчання принципу буде більш ефективним, якщо спочатку розказати якусь історію, що ілюструє його. Це допомагає учням зрозуміти принцип через контекст буденного досвіду.

ЗАВЕРШЕННЯ УРОКУ

«О, час уже майже вичерпано, а я не все встиг. Зачекайте хвилинку. Я швидко пройдуся і закінчу цю останню частину уроку». Багатьом з нас доводилося чути щось подібне від вчителя. Такі висловлювання свідчать про те, що вчитель втратив важливу можливість навчати: не довів урок до ефективного завершення.

Характеристика ефективного завершення уроку

Ефективне завершення уроку не відбувається само собою; його слід заздалегідь готувати як частину уроку. Завершення уроку буває найефективнішим тоді, коли воно має наведені далі риси:

- Воно коротке, чітке й виразне і не повинно містити в собі матеріал, що не вивчався на уроці.
- Воно включає підсумок і пов'язання між собою принципів, що їх ви обговорювали.
- Під час нього належно оцінюються думки, висловлені учнями на уроці.
- Воно допомагає учням практично застосовувати принципи євангелії.
- Воно сприяє духовному піднесенню, спонукає до дії і наголошує на позитивному.
- Воно включає час для свідчення.

Далі наведено кілька прикладів завершення уроку:

- Повторіть тему уроку. Запитайте учнів, як саме вони будуть застосовувати вивчене на практиці упродовж наступного тижня.
- До уроку призначте одного або двох учнів уважно слухати і підготуватися, щоб зробити висновки з якоїсь важливої частини уроку чи з усього уроку.

- Запитайте учнів, що саме вони б розказали, якби хтось запитав у них, про що вони дізналися з цього уроку.
- Використовуйте робочий зошит, аби допомогти тим, кого навчаєте, підсумувати основні ідеї уроку (див. «Робочі листки», сторінка 177).

Виділіть час для завершення уроку

Щоб добре завершити урок, потрібно вміло використовувати час і пристосовуватися до обставин. Навіть добре підготовлений урок не завжди вдається провести так, як це було заплановано. Потреби тих, кого ви навчаєте, можуть вимагати виділення додаткового часу на якесь особливе питання.

У такому випадку вам слід визначити, скільки часу ви можете для обговорення цього питання виділити. Завершіть його до закінчення виділеного часу. Зробіть все можливе від вас, аби плавно відійти від теми, яка обговорювалася перед цим, коротко підсумовуючи вивчене. Після цього завершіть урок.

Змінюйте заплановане завершення уроку

Іноді у вас буде виникати потреба провести завершення уроку інакше, ніж було заплановано, через якесь особливе обговорення, якийсь коментар або підказку Духа. У наведеній далі розповіді є приклад того, як вчитель скористався унікальною нагодою, аби завершити урок:

Наприкінці уроку в семінарії, заняття в якій відбувалися рано-вранці, у вчителя виникло бажання провести на завершення уроку обговорення. Основна ідея того уроку — ми наближаємося до Христа, якщо послухні його заповідям. Клас обговорював те, які саме їхні вчинки як підлітків заважають їм наближатися до Христа і сповна отримувати благословення його спокути.

Учитель планував завершити урок, використовуючи написаний на дошці перелік, але помітив малюнок, який один із студентів підготував для шкільного заняття з малювання. На малюнку було зображене ягня, яке визирало із-за дерев'яної огорожі. Учитель попросив дозволу показати малюнок класу і пояснив зміст малюнка. «Як ми обговорювали в класі, — сказав він, — Спаситель — це Агнець Божий, який віддав

своє життя, аби всі ми могли прийти до нього і завдяки йому мати вічне життя. Огорожа на малюнку подібна до тих перепон, які відділяють нас від нього».

Учитель висловив сподівання, що студенти усунуть «огорожу», яка не дає їм наблизитися до Спасителя. Він свідчив про запрошення Спасителя: «Прийдіть до Мене, ... і знайдете спокій душам своїм» (Матвій 11:28). Час заняття закінчився, і вчитель повернув малюнок. Вплив Духа відчувався ще й тоді, коли студенти виходили з приміщення семінарії.

ПІДГОТУЙТЕ ВСЕ НЕОБХІДНЕ

Присвячуючи себе Господній роботі, ми повинні зануритися у важку підготовчу роботу. ... Настанова Господа навчати Духом жодною мірою не звільняє нас від необхідності особистої підготовки. ...

Ми повинні вивчати Писання. Ми повинні вивчати учення живих пророків. Ми повинні навчатися всьому, щоб стати більш сприйнятливими і мати краще розуміння. ... Підготовка є передумовою навчання Духом.

Старійшина Даллін Х. Оукс

ВИДІЛІТЬ ЧАС ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Після того як воскреслий Спаситель провів день, навчаючи нефійців, він наказав їм використати час, щоб підготуватися до навчання наступного дня. Він сказав: «Ідіть до своїх домівок, і подумайте над тим, що я сказав, і просіть у Батька в моє ім'я, щоб ви могли зрозуміти, і підготувати свій розум до завтра» (3 Нефій 17:3). Вам як вчителю можна застосувати цей принцип у своїй підготовці. Виділяючи час для вдумливої підготовки з молитвою, ви будете благословенні більшим розумінням. Ви будете більш сприйнятливі до проводу Духа.

Починайте підготовку до уроку заздалегідь

Іноді ви можете одержувати завдання для навчання, до яких доводиться готуватися в останню хвилину. Але, зазвичай, ви матимете можливість почати підготовку до уроку заздалегідь. Це важлива частина навчання. Чим раніше ви почнете молитися про наступний урок, обдумувати його, готуватися до нього, тим більше часу ви матимете, щоб бути під проводом Духа і подумати над прикладами, порівняннями та іншими ідеями для збагачення уроку (див. «Розпізнавайте Дух і прислухайтесь до нього, коли навчаєте», сторінки 47–48; «Шукайте повчальне у всьому», сторінки 22–23; «Застосування порівнянь і предметів на уроках», сторінки 164–166). У вас буде час, аби попросити тих, кого навчаєте, виконати якесь особливе завдання, наприклад, музичні виступи (див. сторінки 170–172). У вас також вистачить часу визначити джерела для користування і підібрати ті з них, які є в бібліотеці дому зборів (див. «Церковні джерела для навчання євангелії», сторінка 105).

Часто буває корисним після проведення попереднього уроку обдумати план проведення наступного. Можливо, відразу після проведеного уроку у вас найкраще складатиметься думка про тих, кого навчаєте, про їхні потреби й уподобання. Саме після уроку вам буде найбільш зрозуміло, як вони реагують на ваше навчання. Ви зможете оцінити свій підхід і свої методи, поки вони ще свіжі у вашій пам'яті.

Знаходьте радість у підготовці

Один вчитель так описував радість, яка настає, коли ми виділяємо час для підготовки:

«Багато хто відкрив для себе радість, що приходить від навчання євангелії, але існує ще й інша радість, яка пов'язана з навчанням — радість підготовки. Часто підготовка уроків видається хатньою роботою і відкладається аж до останньої хвилини. Подібно до молитви, яка промовляється похапцем, підготовка в останню хвилину стає поверховою і не дуже ефективною.

Я знаю про такий спосіб підготовки з власного досвіду. Вона безрадісна і не дає впевненості. Але я також відчував і сильне приємне збудження під час підготовки. Вона може стати періодом вдумливої молитви і глибоких думок. Я дійшов висновку, що вона може бути приємним продуктивно проведеним часом поклоніння Богові, самоаналізу, розуміння і натхнення. ...

... Відчувши радість, що настає під час підготовки, я відшукав для себе дорогоцінну перлину мудрості і проникливості. Я зрозумів, що під час підготовки дізнаюся набагато більше, ніж за будь-який час, відведений для навчання. ...

Наскільки ми навчаємо істині, настільки нам потрібно й готуватися до цього. Ті, хто торує стежку до успішної підготовки, переживатимуть радісні почуття, які чекають їх» («Random Sampler: Planning to Teach,» *Ensign*, жовтень 1995, с. 73).

Виділяйте час для власної підготовки

Пам'ятайте, що для успішного навчання євангелії Ісуса Христа вам не достатньо просто підготувати урок. Потрібно ще й підготуватися самому. Виділіть час, аби вивчити пораду, вміщену в цій книзі, стосовно духовної підготовки до навчання євангелії (див. сторінки 11–20). Також заплануйте для себе відвідини зборів для удосконалення вчителів. На таких зборах ви разом з іншими вчителями та провідниками будете дізнаватися про методи навчання євангелії, які допоможуть вам набувати навичок і впевненості.

ПІДГОТОВКА УРОКІВ

Короткий час, упродовж якого ви проведете урок вдома чи в Церкві, може мати вічний наслідок для тих, кого навчаєте. Кожний урок може допомогти їм відчути вплив Духа, зростати у своїй любові до Небесного Батька і Ісуса Христа та ставати більш відданими, аби жити згідно з євангелією. Пам'ятайте про це, готуючись до уроків. Ваш успіх в успішному представленні Господа і навчання Духом буде залежати від того, наскільки дбайливо ви готуетесь до уроків.

Готуйтеся до уроку заздалегідь

Зважте на те, що планування уроку вимагає часу й уваги. Закінчивши один урок, починайте готуватися до наступного. Адже, відразу після проведеного уроку ви будете найкраще знати тих, кого навчаєте, їхні потреби й уподобання. Саме одразу після уроку найкраще зрозуміло, як вони реагують на ваше навчання.

Три запитання, щоб спрямувати свою підготовку до уроку

Починаючи готувати урок, з молитвою перегляньте матеріал уроку й розміркуйте над потребами та інтересами тих, кого навчаєте. Після цього обдумайте три запитання, що їх наведено далі. Цими запитаннями вам потрібно керуватися, готуючи урок.

1. Що повинно статися у житті тих, кого я навчаю, у результаті цього уроку?
2. Яким особливим принципом слід навчати?
3. Як саме цим принципом навчати?

Далі наведено кілька спеціальних способів використання цих запитань з метою підготовки до уроку. Роблячи огляд уроку в такий спосіб, записуйте ідеї, що приходять вам на думку. Це дасть вам основу для

подальшого роздумування з молитвою над уроком.

1. Що повинно статися у житті тих, кого я навчаю, у результаті цього уроку?

Вивчіть матеріал уроку і відповідні уривки з Писань і замисліться над ними. Поміркуйте над тим, що саме ті, кого ви навчаєте, повинні зрозуміти, відчути, захотіти чи зробити внаслідок цього уроку. Наприклад, готуючись до уроку про молитву, ви можете дійти висновку, що учні повинні зрозуміти, наскільки важливою є молитва, і що вони повинні вирішити молитися щоранку і щовечора. Готуючись до уроку про сімейні обов'язки, можна поставити за мету добитися, щоб внаслідок цього уроку члени сім'ї більш старанно виконували домашні обов'язки. Проводячи урок про вивчення Писань, слід добиватися, щоб цей урок надихнув тих, кого ви навчаєте, вивчати Писання щодня.

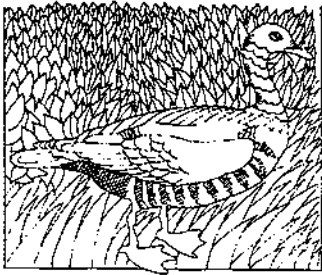
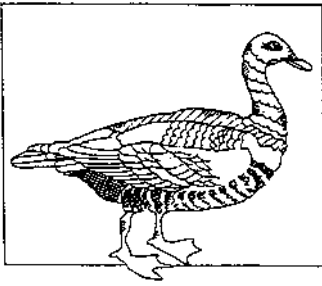
Багато з виданих Церквою підручників містять в собі визначення мети уроку. Ці формулювання можуть допомогти вам визначити, як повинен впливати кожний урок на тих, кого ви навчаєте.

2. Яким особливим принципом слід навчати?

Завжди пам'ятайте про потреби і вже здобутий досвід тих, кого навчаєте. Запитайте себе: «Які принципи, що розглядаються на уроці, допоможуть тим, кого навчаю, подолати в майбутньому труднощі життя?»

Часто урок вміщує матеріалу більше, ніж ви зможете подати упродовж виділеного вам часу. У таких випадках вам слід відібрати матеріал, найкориснішим для тих, кого ви навчаєте.

Обсяг поданого матеріалу, менш важливий, ніж його вплив на життя тих, кого

Порівняйте ці дві ілюстрації. Яка ілюстрація дає краще уявлення про качку? Зверніть увагу, що на першій ілюстрації більше деталей, які змальовують качку як таку і на ній немає інших елементів, які б відволікали увагу від качки. Якщо ви вирішили зосередитися на уроці на вивченні одного або двох принципів, то слідкуйте за тим, щоб не долучати ідеї, які відволікають від цих принципів. Готуйте уроки, схожі на першу ілюстрацію: прості, ясні і зосереджені на головному.

навчаєте. Оскільки подання надто багатьох понять водночас може збентежити чи втомити тих, кого ви навчаєте, то найкраще буде зосередитися на одному чи двох основних принципах. Після цього слід визначити, які додаткові ідеї, що збагатили б урок, можна взяти з підручника.

Уникайте намагань навчати всьому, що тільки можна сказати стосовно якоїсь теми. Ті, кого ви навчаєте, мають уже принаймні певне розуміння цієї теми. Ваш урок повинен доповнювати, роз'яснювати і підтверджувати те, що вони знають. Пам'ятайте, що ваш урок — це не єдиний час, коли вони можуть дізнаватися про те, що стосується цієї теми.

3. Як саме цим принципам навчати?

Слід вибрати навчальні методи, що допоможуть учням розуміти і застосовувати в житті принципи, яким ви навчаєте (інформацію про те, як вибирати відповідні їй ефективні методи, див. на сторінках 91–92).

Вибираючи методи, потрібно спершу переглянути запитання для обговорення, розповіді та інші навчальні заходи, які подано в підручнику для проведення уроків. Якщо ви відчуваєте, що ці методи допоможуть задовольнити потреби тих, кого ви навчаєте, то ознайомтеся з цими методами. Якщо відчуваєте, що вам потрібно вдатися до інших методів, то почніть заздалегідь визначати, як навчати цим принципам. Поміркуйте, як використати приклади, ілюстрації, порівняння чи особистий досвід, які допоможуть навчати основним принципам уроку.

Щоб застосувати відібрані вами методи, можливо, доведеться отримати матеріали з бібліотеки дому зборів, наприклад, малюнки, предмети, збірки гімнів чи відеокасети.

Розробляйте власні ідеї

Маючи кілька початкових ідей, як подати урок, можна розвинути і поліпшити їх. Почавши готуватися заздалегідь, ви глибше ознайомитеся з досвідом, розповідями й уривками з Писань, які допоможуть тим, кого ви навчаєте. У вас можуть виник-

нути цікаві думки, коли ви розмірковуєте над принципами, яких навчатимете, і потребами тих, кого навчатимете. Це один із шляхів, яким Дух веде вас у вашій підготовці. Можна тримати біля себе записничок, щоб занотовувати в нього ідеї, що виникли у вас.

Корисно на цій стадії планування ще раз звернутися до посилань на Писання, що їх плануєте використати на уроці. Це допоможе вам краще їх розуміти і застосовувати до тих, кого навчаєте.

У разі потреби, пристосовуйте і змінійте план уроку

З наближенням часу уроку очевидно стає потреба дещо остаточно підігнати в схемі уроку. Це дуже схоже на те, як садівник обрізає дерево або кущ, щоб надати їм правильної форми. На цьому етапі ви повинні:

- Ясно розуміти, що має статися у житті тих, кого ви навчаєте, у результаті цього уроку. Запитайте себе: «Чи приведе урок до таких результатів?»
- Перегляньте особливі питання, які ви намітили взяти для викладання з підручника: основні принципи та ідеї для розвитку теми. Складіть чіткий план. Переконайтеся, що у плані є виразний початок і сильне, сконцентроване на основних принципах, завершення уроку (див. «Початок уроку», сторінка 93; «Завершення уроку», сторінки 94–95).
- Остаточно визначіть, якими методами будете користуватися. Переконайтеся, що вибрані вами методи допоможуть учням застосовувати принципи, яких ви навчатимете.
- Остаточно визначіть, який матеріал буде використовувати.

Може статися, що Дух підкаже вам зробити якісь зміни в найостаннішу хвилину. Ви можете навіть отримати підказку зробити зміни, уже почавши навчання. Будьте відкриті для всіх цих підказок і усвідомте, що саме завдяки вашій ретельній підготовці ви здатні отримувати і надалі провід Духа.

БЕРІТЬ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ УРОКІВ З ВИСТУПІВ НА КОНФЕРЕНЦІЯХ ТА З ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

Будь-який підручник для проведення уроків не призначений забезпечувати матеріалом, необхідним для кожного випадку навчання в Церкві. У деяких ситуаціях можна навчати зі статей, що друкуються у Церковних журналах, або зі звернень на генеральних конференціях. А в інших випадках можна навчати з книги, яка вміщує запитання для вивчення, але плану уроків не подає.

Готуючи уроки з допомогою таких джерел, слід взяти до уваги пропозиції, які подано в рубриці «Підготовка уроків» (сторінки 98–99). У такому разі Дух вестиме вас, коли ви вирішуєте, чого навчати і як цьому навчати.

Приклад розробки план уроку, підготовленого на основі виступу на генеральній конференції

Поміркуйте над цим витягом зі звернення старійшини Джозефа Б. Віртліна на генеральній конференції:

«В останній частині тринадцятого уложення віри стверджується: «якщо є щось чесотне, чудове, славнозвісне, гідне похвали — ми прагнемо до нього».

Слово *прагнемо* означає розшукувати, намагатися виявити щось, намагатися ознайомитися з чимсь. Це вимагає активного, позитивного підходу до життя. Наприклад, Авраам прагнув мати благословення батьків і бути більшим послідовником праведності (див. Авраам 1:2). Воно означає протилежність пасивному чеканню того, що щось хороше прийде до нас без жодних зусиль з нашого боку.

Ми можемо сповнити своє життя добром, не залишаючи місця більше ні для чого. Ми маємо так багато хорошого, щоб з нього вибрати, що нам немає потреби куштувати від зла» (у Conference Report, квітень 1992, с. 120 або *Ensign*, травень 1992, с. 86).

Подані далі приклади показують один із шляхів підготовки уроку, побудованого на цьому висловлюванні.

1. Прочитайте висловлювання старійшини Віртліна.

З молитвою подумайте про тих, кого навчаєте, розмірковуючи, як цей уривок можна застосувати до них.

2. Вирішіть, що саме повинно змінитися в житті тих, кого ви навчаєте, у результаті цього уроку?

Наприклад, якщо ви навчаєте молодь, то слід визначити для них цілі, які допоможуть їм прагнути доброго. Такими цілями можуть бути вивчення Писань, повноцінний відпочинок або духовно піднесені заходи, які проводяться з друзями.

3. Вирішіть, якому основному принципу або принципам ви будете навчати, а також які допоміжні ідеї будете використовувати.

Те, на чому ви вирішили наголошувати, має відповідати потребам тих, кого ви навчаєте. Якщо ви старанні й молитесь, то отримаєте провід від Духа, ухвалюючи рішення стосовно цього.

Наприклад, щоб навчити молодь, як важливо прагнути добра, ви повинні зосередитися на твердженні старійшини Віртліна, що «ми маємо так багато хорошого, щоб з нього вибрати, що нам немає потреби куштувати від зла». Серед додаткових ідей може бути думка, що ми повинні активно прагнути добра, і що роблячи так, ми прагнемо Господньої допомоги.

Готуючись навчати цим принципам, слід звернутися до книги Учення і Завіти 6:7, де сказано, що потрібно прагнути не багатств, а мудрості, і Учення і Завіти 46:8, де сказано, щоб ми палко прагнули найкращих дарів. Вивчаючи ці уривки, можна визначити,

що буде найдоцільнішим на уроці при навчанні цим принципам.

4. Обміркуйте способи навчання обраним вами основним, а також допоміжним ідеям

Ретельно ознайомтеся з навчальними методами, описаними на сторінках 159–183). Ідеї виникнуть у вас під час розмірковування, як саме навчати свій клас.

Наприклад, можна дати завдання учням написати на дошці про різні способи проведення ними вільного часу. Це підведе до обговорення того, чи дотримуються вони поради старійшини Віртліна «сповнити своє життя добром, не залишаючи місця більше ні для чого».

Розмірковуючи про проведення такого обговорення, обдумайте, які ж запитання поставити (див. «Навчайте

з допомогою запитань», сторінки 68–70). Наприклад, говорячи про те, як важливо жити, прислухаючись до поради старійшини Віртліна, можна запитати: «Що ми можемо змінити у своєму житті, аби воно сповнилося добром?»

Чим більше ви будете зважувати на певні потреби тих, кого навчаєте, і більше ознайомлюватися з навчальними методами, вміщеними в цій книзі, тим впевненіше й більш творчо будете розвивати ідеї для навчання.

Підготовка уроків, основою яких є виступи на генеральних конференціях та інші джерела, будуть вимагати від вас більш творчого підходу. Якщо ви старанно готуетесь і прагнете Духа, то отримаєте натхнення при підготовці таких уроків. Ви і ті, кого навчаєте, будете благословенними завдяки такій підготовці.

ПРИСТОСОВУЙТЕ УРОКИ ДО ТИХ, КОГО НАВЧАЄТЕ

Видані Церквою підручники для проведення уроків ретельно підготовлені, це є запорукою того, що в них доктрини Церкви дотримані в чистоті. Вони містять в собі вказівки для навчання в Церковних умовах, а євангельські теми і принципи в них подано в певній послідовності. Вам слід точно дотримуватися учень і вказівок, вміщених в цих підручниках. Однак, не обов'язково подавати уроки точно так, як їх подано в підручниках. Можна пристосувати уроки до потреб і умов тих, кого навчаєте.

Як би ви не пристосовували уроки, пам'ятайте, що це пристосування повинно допомагати учням зрозуміти принципи євангелії і жити згідно з ними. Через те пристосовувати урок слід лише після того, як ви з молитвою вивчите матеріал уроку і подумаете про кожного, кого навчаєте. Якщо у вас є бажання пристосувати урок, то вам слід керуватися (1) підручником, який вам дали; (2) трьома визначеними запитаннями, які обговорюються на сторінках 98–99 цієї книги; (3) нормами навчання, окресленими в цій книзі, такими як любов до тих, кого навчаєте, навчання Духом і навчання доктрині.

Приклади пристосування уроку

Наведені далі ситуації дають уявлення про кілька способів, завдяки яким можна пристосувати уроки, враховуючи потреби тих, кого навчаєте.

Використовуйте матеріал із свіжих Церковних журналів

Коли ви читаєте на уроці вміщену в підручнику розповідь про служіння, то

вона може нагадати вам схожу розповідь з останнього номера Церковного журналу. Якщо ви відчуваєте, що розповідь в журналі стосується молодих жінок вашого класу більше, ніж подібна розповідь, наведена в підручнику, то можна використати саме її, а не ту, що в підручнику.

Придумуйте власні заходи для навчання

Готуючи урок для групи дітей з Початкового товариства, ви читаєте на початку опису уроку про заходи, якими можна привернути увагу. Ви відчуваєте, що цей захід не буде доцільним для дітей вашого класу. Ви розмірковуєте над потребами дітей і придумуєте захід, який допоможе їм зосередитися на принципах, що їм ви збираєтеся навчати.

Відхилення від запропонованого плану проведення уроку

Ви готуетесь навчати дияконів у вашому приході. У підручнику для Ааронового священства пропонується використати рольову гру, щоб допомогти їм застосувати якийсь принцип євангелії. Думаючи про молодих чоловіків, яких навчаєте, ви, можливо, пригадаєте дещо з їхнього нещодавнього досвіду. Ви відчуваєте, що звичайне обговорення цього досвіду буде більш ефективним, ніж рольова гра.

Пристосування уроку до різновікових груп

Ідеї, як пристосувати уроки до різновікових груп, див. у розділі цієї книги під заголовком «Навчання різновікових груп» (сторінки 107–124).

ОЦІНЮЙТЕ ВИКЛАДАННЯ УРОКУ

Після проведення уроку один учитель євангельського вчення був стурбований тим, як він проводив навчання. Деякі частини уроку пройшли добре, а ось інші принесли розчарування. «Чому одне пройшло добре, а інше ні? — запитав він себе. — Що я повинен залишити на майбутнє для викладання уроку? Що повинен змінити?» Ці питання залишалися з ним, коли він розмірковував, як допомогти членам свого класу навчатися євангелії. Питання, які цей вчитель поставив перед собою, знайомі кожному вчителю.

Окрім того, що слід оцінювати, як навчаються ті, кого ви вчите, (див. «Як зрозуміти, чи відбувається навчання», сторінка 73), важливо також встановити, наскільки успішним було ваше викладання уроку. Президент Спенсер В. Кімбол так навчав про важливість оцінювання самих себе і прагнення поліпшувати уроки: «Ми створюємо і встановлюємо прийнятні норми, що відповідають високій якості... і відповідно до них оцінюємо свою роботу. Не слід надто перейматися тим, що хтось краще викладає за нас, натомість слід більше турбуватися, аби наші наступні уроки були кращими за попередні» (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, вид. Edward L. Kimball [1982], 488).

Потрібно виділяти час після кожного уроку і, як радить Президент Кімбол, «оцінити свою роботу». Це допомагатиме нам підготуватися до наступного уроку і продовжувати удосконалюватися як вчителям.

Які б зміни вам не було підказано зробити, пам'ятайте, що оцінкою вашого навчання має бути позитивний, а не гнітючий досвід. Завжди, відкриваючи для себе шлях до поліпшення викладання, ви відкриваєте новий шлях, щоб допомагати іншим вивчати євангелію і жити згідно з її принципами.

Запитання, які допоможуть вам оцінити проведений урок

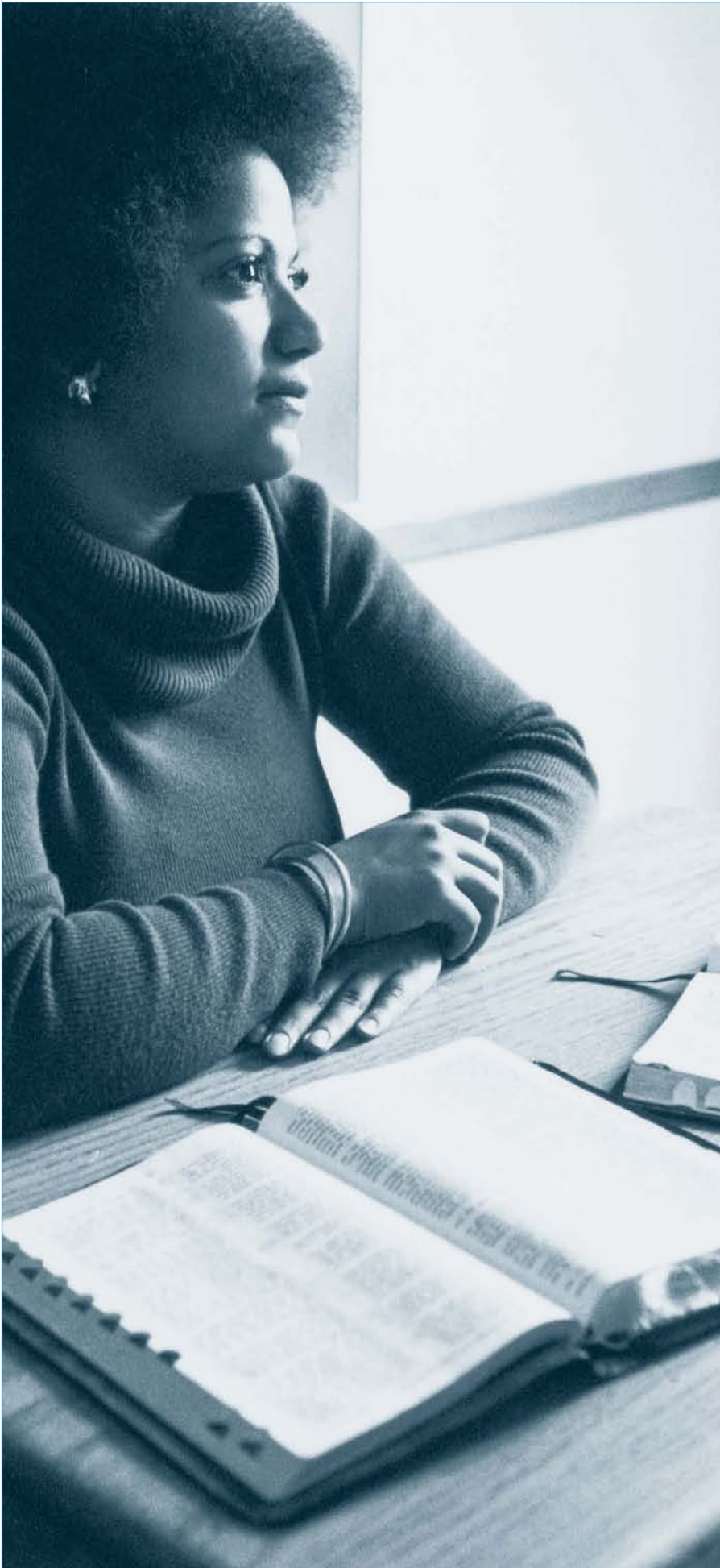
Успіх уроку вимірюється впливом на тих, кого ви навчаєте. Оцінюючи кожний свій урок, намагайтеся пригадати, як реагували учні в різні моменти уроку. Ви ясніше згадаєте їхню реакцію, якщо переглянете розроблений вами план уроку.

Подані далі запитання допоможуть вам оцінити свої уроки. Зверніть увагу на те, що перші запитання допомагають вам визначити, що було зроблено добре. Звичайно, ви дізнаєтеся більше про те, як поліпшити викладання, зосереджуючись спершу на досягненнях, а не розчаруваннях. Зі смиренністю визнаючи за собою сильні сторони, ви можете будувати на них і використовувати їх, щоб і далі поліпшувати своє викладання. Усвідомивши те, що ви зробили добре, ви визначите, що можна зробити краще.

- Під час яких моментів уроку було помітно, що ті, кого я навчаю, найбільше хотіли брати в ньому участь? Коли вони хотіли цього найменше?
 - Під час яких моментів уроку було помітно, що вони найсильніше відчували Духа? Коли вони відчували Духа найменше?
 - Під час яких моментів уроку можна було помітити, що вони найбільш задумливі? А коли не було помітно, що вони глибоко задумувалися?
 - Під час яких моментів уроку було помітно, що вони найбільше застосовують те, що вивчалось, у своєму житті? Коли вони, здавалося, не застосовували у своєму житті те, що вивчалось на уроці?
- Роздумуючи над кожним з наведених запитань, зважте на запитання, подані далі:
- Які аспекти викладання уроку сприяли їхнім відповідям?
 - Що це мені може сказати про тих, кого я навчаю?
 - Як розуміння цього допоможе мені під час підготовки до наступного уроку?

Ставлячи перед собою ці запитання, розмірковуючи над ними і записуйте, щоб не забути, думки й підказки, які приходять до вас. Вас здивує, як багато ви дізнаєтеся.

Коли ви з молитвою розмірковуєте над тим, як стати ближче до тих, кого навчаєте, то Дух допоможе вам зрозуміти, що саме

вам слід поліпшити у своєму викладанні. Ви могли б вивчати один з розділів цієї книги. Наприклад, переглянути інформацію стосовно того, як ставити запитання, щоб викликати обговорення (див. «Проводьте обговорення», сторінки 63–65; «Навчайте з допомогою запитань», сторінки 68–70). У вас може виникнути відчуття, що важливо дізнатися, як починати уроки більш цікаво (див. «Початок уроку», сторінка 93) або як краще завершувати уроки (див. «Завершення уроку», сторінки 94–95).

Пропозиції щодо складання плану поліпшення свого викладання див. у «Складіть план власного удосконалення» (сторінки 24–27).

ЦЕРКОВНІ ДЖЕРЕЛА ДЛЯ НАВЧАННЯ ЄВАНГЕЛІЇ

Церква надає багато джерел, щоб допомогти батькам, учителям і провідникам у навчанні євангелії. Писання покладено в основу навчального плану Церкви і є найважливішим джерелом. До інших джерел належать:

- *Навчати* — немає покликання величнішого
- *Teaching Guidebook*
- Розділ «Навчання євангелії і провідництво» із Збірника інструкцій Церкви
- *Family Home Evening Resource Book*
- *Основи євангелії*
- *Scripture Stories*
- Підручники для проведення уроків
- Церковні журнали (регулярно знайомтеся зі змістом журналів, щоб знаходити в них розповіді й ідеї)
- Підбірка малюнків «Євангелія в мистецтві» (містить в собі ілюстрації до розповідей і подій з Писань, до принципів євангелії, а також портрети Президентів Церкви)
- Інші малюнки і плакати
- *The Church hymnbook*
- *Children's Songbook*
- Випущені Церквою відеокасети й аудіокасети

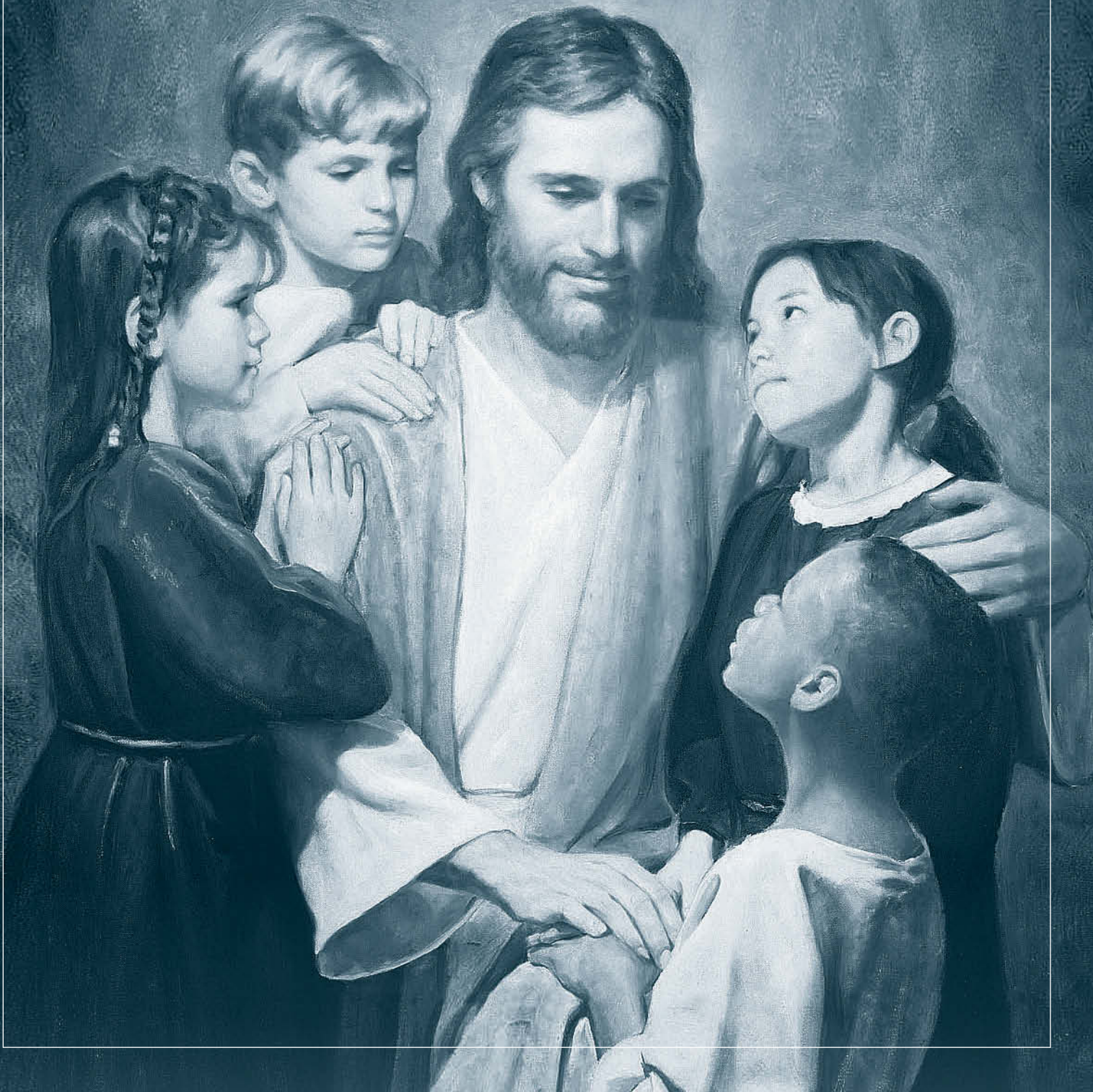
Бібліотека дому зборів

Якщо у вашому домі зборів є бібліотека, то в ній може зберігатися більшість із цих потрібних для навчання джерел. Аби дізнатися, які саме матеріали є в бібліотеці дому зборів, зверніться з цим запитанням до бібліотекаря дому зборів.

Бібліотекар вашого дому зборів або діловод приходу повинні мати екземпляр *Каталогу Церковних матеріалів*, яким ви можете скористатися. Цей каталог є щорічним виданням і вміщує назви матеріалів, які можна добути через Церковні розподільчі центри. Окрім уже названих матеріалів цей каталог подає назви матеріалів, які допомагають зміцнитися членам Церкви.

В

НАВЧАННЯ РІЗНОВІКОВИХ ГРУП

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ

Воскреслий Спаситель, священнослужачи нефійцям, виявив свою велику любов до маленьких дітей:

«Він узяв їхніх малих дітей, одного за другим, і благословив їх, і молився Батькові за них. . . .

І він звернувся до натовпу і сказав їм: Дивіться на своїх маленьких.

І коли вони подивилися, щоб побачити, вони кинули погляд до небес, і вони побачили небеса відкриті, і вони побачили ангелів, які спускалися з небес, нібито це було посередині вогню; і вони спустилися і оточили тих маленьких, і їх було оточено вогнем; і ангели священнослужили їм» (3 Нефій 17:21, 23–24).

Посилаючись на цю розповідь, старійшина М. Рассел Баллард сказав: «Безумовно, що тим з нас, кому ввірено цих безцінних дітей, дано священне, благородне управління, бо ми є тими, кого призначено Богом «оточувати» сьогоднішніх дітей любов'ю і вогнем віри та розуміння того, ким вони є» (“Great Shall Be the Peace of Thy Children”, *Ensign*, квітень 1994, с. 60). Спасительський приклад є для нас зразком, коли ми навчаємо дітей, турбуємося про них і впливаємо на них.

Навчати дітей євангелії Ісуса Христа і допомагати їм навчатися жити згідно з нею є священною відповідальністю. Ви повинні навчати їх істинній доктрині, подібно до пророка Нефія, який сказав: «Ми говоримо про Христа, ми втішаємося у Христі, ми проповідуємо Христа, ми пророкуємо про Христа, і ми записуємо наші пророцтва, щоб наші діти могли знати, до якого джерела їм звертатися за прощенням їхніх гріхів» (2 Нефій 25:26).

Навчаючи дітей, ви розумітимете, що отримуєте особливі благословення. Діти приносять радість у вашу душу і заохочуватимуть вас бути гарним прикладом.

Проникаючи у розуміння дитячої вірності, любові, довіри і надії, ви ставатимете ближче до Господа і краще розумітимете його повеління бути, як діти (Матвій 18:3). З Духом, що вестиме вас, ви зможете любити і навчати дітей, як це робив Христос. Ви допоможете кожній дитині здобути мир, обіцяний тим, хто йде за Спасителем: «Усіх твоїх дітей буде навчено Господом; і великим буде мир серед твоїх дітей» (3 Нефій 22:13).

Настанови щодо того, як розуміти і навчати дітей

Подана далі інформація допоможе вам краще розуміти особливості дітей, яких ви навчаєте (див. також «Вікові особливості дітей», сторінки 110–116, і, якщо ви навчаєте у Початковому товаристві, вступ до посібника для проведення уроків у Початковому товаристві).

Діти довірливі. Вони вірять вашим словам. Вони сприйнятливі до істини. Ви маєте зобов'язання навчати їх правильній доктрині просто і ясно, такою мовою і з допомогою таких прикладів, які були б зрозумілими для них.

Діти можуть розпізнавати вплив Духа. Навчайте їх, що почуття миру, любові і теплоти, яке виникає, коли вони говорять чи співають про Ісуса Христа і його євангелію, приходить від Святого Духа. Допомагайте їм зрозуміти, що ці почуття є частиною свідчення.

Діти все сприймають буквально. Усе для них є реальним. Якщо ви, навчаючи священним принципам євангелії, будете вдаватися до складних метафор, це може їх бентежити. Допомагайте дітям вивчати євангелію, обговорюючи знайомі для них події й оточення: домівка, сім'я та їхній навколишній світ. Переконайтеся в тому, що вони правильно розуміють те, чого ви їх навчаєте.

Діти допитливі і палко прагнуть вчитися. Вони радіють, навчаючись завдяки різноманітному й новому досвіду. Вони хочуть підійти ближче до всього нового, доторкнутися до нього, роздивитися, поспробувати на смак, прислухатися до нього. Старшим дітям подобається відповідати на запитання й обговорювати якісь складні проблеми. Діти у вашому класі будуть уважнішими до навчання і сприйматимуть його з більшим задоволенням, якщо ви будете застосовувати різноманітні методи навчання і заходи,

щоб навчати принципам євангелії (див. Навчайте різноманітно», сторінки 89–90).

Діти люблять і хочуть, щоб їх теж любили і сприймали. Шукайте нагоди, щоб з великою добротою і любов'ю ставитися до дітей, які й так природно викликають до себе ці почуття. Через те, що діти хочуть сподобатися вам і раді допомагати іншим, давайте їм можливість служити. Попросіть їх принести ваші книжки, потримати малюнки або відповісти на запитання. Заохочуйте їх допомагати один одному. Виявляйте до них свою любов. Створюйте довірливі стосунки, висловлюючи при кожній нагоді вдячність їм за докладені зусилля. Уважно вислуховуйте все, що вони кажуть.

Діти починають готуватися до майбутнього. Яким би далеким не видавалося дітям їхнє доросле життя, вони вже готуються до своїх майбутніх обов'язків у сім'ях, Церкві і на робочому місці. Ви можете допомогти їм зрозуміти, як їхній теперішній досвід готує їх до цього. Наприклад, ви могли б сказати: «Таню, я спостерігала, як ти допомагала Олі знайти названий мною уривок з Писання. Ти була такою терпеливою і доброю. Я впевнена, ставши мамою, ти зможеш навчити своїх дітей багато чому хорошому». Або можна ще сказати: «Борю! Яким чудовим місіонером ти станеш колись, бо ти навчився ставити перед собою цілі і досягати їх. Як я пишаюся тобою!»

Діти наслідуватимуть ваш приклад. Ви навчаєте завжди, навіть не підозрюючи про це. Часто своїм ставленням і власним прикладом ви навчаєте більше, ніж словом. Наприклад, діти помітять ваше шанобливе ставлення до Писань. Вони примічатимуть, в якій манері ви говорите про Небесного Батька і Ісуса Христа. Вони спостерігатимуть, чи живете ви згідно з принципами, яким навчаєте їх. Ваш праведний приклад допоможе їм розвинути в собі сильніші почуття любові і поваги до Небесного Батька і його Сина.

Маленькі діти можуть бути уважними упродовж короткого періоду і не можуть сидіти

тихо довгий час. Не очікуйте від них надто багато. Усвідомте, що їхня неухильність на уроці може означати, що вони стомилися чи зголодніли, що вони не розуміють чогось із сказаного вами, що їм потрібно порухатися або що вони нудьгують. Найкраще, що можна зробити, аби утримувати їхню увагу і допомогти їм навчатися, — це заохочувати їх до участі в уроках. Через те що діти сповнені енергії, вам потрібно планувати такі способи навчання на кожному уроці, які б дозволяли їм рухатися чи розглядати, слухати, нюхати або торкатися чогось. Вони залюбки навчаються, коли щось повторюють, розказують прості історії, співають пісні або беруть участь в якихось заходах.

Зміцнення сімей

Якщо ви вчитель чи провідник, то можете допомогти батькам у їхніх зусиллях навчати євангелії своїх дітей. Розкажіть батькам, чому саме ви навчали у своєму класі з тим, щоб батьки закріплювали знання про ці принципи євангелії вдома (див. «Постійні нагоди для навчання вдома», сторінки 137–139). Заохочуйте дітей ділитися у своїх сім'ях тим, про що вони дізналися на уроках. На домашніх сімейних вечорах вони можуть співати пісні, читати уривки з Писань, проводити ігри і розповідати про принципи, яким навчилися на уроках Початкового товариства або під час проведення там заходів. Час від часу можна надсилати їхнім батькам додому звіти про уроки чи заходи, в яких вони брали участь, аби закріпити отримані дітьми знання. Також можна повідомити батьків у разі, якщо їхні діти якимось особливо вам допомогли або коли вони молилися чи виступали перед класом. Можна запросити батьків поділитися їхнім досвідом чи свідченням на вашому уроці.

Пам'ятайте: якщо ви допомагаєте дітям набутися свідчення і жити згідно з євангелією, то вони можуть гарно впливати на свої сім'ї. Навчаючи дітей євангелії і допомагаючи їм навчитися жити згідно з нею, ви допомагаєте зміцнювати їхні сім'ї.

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ

Фізичний, розумовий, соціальний, емоційний і духовний стан дітей постійно змінюється. Ці зміни відповідають загальній схемі зростання й розвитку. Батьки і вчителі, обізнані в основних характеристиках різновікових груп, будуть здатні адекватно оцінювати поведінку дітей і більш ефективно їх навчати.

Деякі діти випереджають у розвитку своїх однолітків або відстають від них. Наприклад, одна шестирічна дитина може за розвитком більш відповідати п'ятирічній, а інша — семирічній. Пам'ятайте, що діти, переживаючи стрес чи напруження, іноді можуть повертатися до поведінки, характерної для молодшого віку.

Церковні підручники для проведення уроків підготовлені з урахуванням особливостей дитячого зростання. Вивчаючи матеріал кожного уроку і готуючись до його проведення, упевніться, що кожна частина цього уроку допоможе вам зрозуміти потреби дітей.

Яку б вікову групу ви не навчали, слідкуйте за тим, аби бути терпеливими, шанобливими, люблячими і чутливими до кожної дитини. Не сподівайтесь від дітей більшого від того, на що вони здатні.

Подані далі описи вікових особливостей і пропозиції допоможуть вам краще зрозуміти дітей, яких навчаєте.

Півторарічні діти

Особливості дитини

- Ходить, намагається на щось вилізти, повзає і бігає. Радіє, штовхаючи і кидаючи щось. Для такої дитини легше розділити щось на частини, ніж скласти разом. Координація слабка. Швидко втомлюється. Як правило, сама не дає собі ради у зв'язку з природними потребами.
- Подає багато звуків. Розвиває мовні навички. Говорить однослівними реченнями, особливо вимовляє такі слова як «мій», «моя», «моє» та «ні». Пізнання відбувається через сприйняття світла, звуків, торкання, запах і пробування на смак. Розуміє більше, ніж може висловити.
- Залюбки грається з іншими дітьми, але часто не взаємодіє з ними. Не любить ділитися тим, що має.
- Легко починає плакати, але заспокоюється теж швидко.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Проводьте різноманітні заходи, аби підтримати цікавість дитини. Проводьте такі заходи, під час яких можна було б ходити, штовхати чи кидати щось. Проводьте ігри з використанням пальців рук, а також якісь дії під музичний супровід.
- Надавайте їм якомога більше можливостей про щось розказувати і брати в чомусь участь. Навчайте їх, як бути благоговійними, коли вони моляться. Розповідаючи історії, використовуйте наочні посібники. Потурбуйтеся про іграшки, які б дитина могла пересувати і щось з ними робити, наприклад, такі, які можна складати, м'ячі, прості головоломки, які потрібно складати з різних фрагментів, ляльки, а також фігурки людей і тварин.
- Майте в запасі такі іграшки і проводьте такі заходи, які б давали дитині можливість гратися самій. Допомогайте дітям навчитися, що потрібно ділитися і давати щось іншим.
- Беріть дитину на руки, коли вона засмучена чи відчуває себе беззахисною.

Дворічна дитина

Особливості дитини

- Дуже активна. Стрибає, ходить і бігає. Може плескати в долоні і бити ногою по м'ячу. Може тримати в руках невеликі предмети, але не може розстебнути чи застебнути одяг, який на гудзиках чи застібці-блискавці, або якимось іншим способом допомогти. Стомлюючись, стає дратівливою й неспокійною.
- Здатна скласти речення з двох або трьох слів. Часто каже «ні», навіть якщо і не має це на увазі. Має прості і прямі думки. Не може аргументувати. Здатна робити простий вибір. З радістю повторює. Період уваги у такої дитини дуже короткий (дві — три хвилини). Допитлива. Переходить від одного виду діяльності до іншого. Їй подобаються прості іграшки, малюнки, книжки, короткі розповіді і музичні заходи.
- Любить гратися сама. Виявляє зацікавленість до гри з іншими дітьми, але, як правило, їй цікавіше гратися

біля них, ніж з ними. Часто сперечається за іграшки. Непоступлива і не вступає у стосунки. Просить у дорослих те, що хоче взяти у інших дітей.

- Любляча й ласкава. Радіє, коли сидить на руках і тримається за руки. Любить бути поблизу своєї мами. Вдається до сильних проявів емоцій, щоб виразити свої почуття, аби здобути бажане, і щоб виказати своє невдоволення і розчарування. Її настрій часто змінюється. Любить незалежність.
- Любить молитися. Розуміє, що Небесний Батько і Ісус Христос люблять нас, але більшість духовних понять зрозуміти їй важко.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Проводьте спокійні заходи, наприклад, ігри з пальцями рук і ті, в яких використовується музика. Проводьте такі заходи, які б давали дітям можливість гратися з брязкальцем, марширувати і стрибати. Уникайте тих заходів, які вимагають певних навичок і координації, наприклад, вирізання і склеювання.
- Проводьте прості обговорення. Допомогайте дитині брати в ньому участь. Використовуйте повторення. Не залишайте дитину на самоті, бо діти цього віку легко попадають у небезпечні ситуації. Давайте дитині можливість самостійного вибору.
- Створюйте для дитини можливості взаємодії з іншими дітьми, однак не примушуйте її до цього. Пропонуйте дитині брати участь у заходах. Керуйте з теплотою й турботою. Відвертайте увагу дитини від того, що підштовхує її до поганої поведінки.
- Виявляйте любов і ніжність. Відвертайте увагу дитини, аби вона перестала погано поводитися. Заохочуйте дитину, щоб вона була самостійною, однак допомагайте їй в разі потреби. Давайте дитині можливість вчитися робити вибір.
- Давайте дитині нагоду молитися. Зосереджуйтеся на духовних поняттях, що стосуються сім'ї і любові Небесного Батька і Ісуса.

Трирічна дитина

Особливості дитини

- Ходить і бігає, але все ще має погану координацію. Любить робити щось своїми руками, але виходить це у неї незграбно.
- Має більше мовних навичок. Любить говорити і вивчати нові слова. Період утримання уваги дуже короткий. Допитлива й цікава до всього. Часто не має правильного розуміння і це видно з її відповідей. Любить прикидатися. Їй подобаються ігри з пальцями рук, розповіді і музичні заходи. Не здатна відрізнити видумане від дійсного.
- З радістю щось робить сама. Не прагне до ігор з іншими дітьми, але любить, якщо навкруги друзі. Зосереджена на собі. Не має бажання ділитися. Переважно любить

бути поряд з дорослими, найбільше з членами сім'ї, бо відчуває себе поряд з ними у безпеці.

- Хочє подобатися дорослим. Потребує їхньої похвали, любові та схвалення. Коли налякана або чогось дуже хоче, то емоційно не стримана. Легко заходиться плачем. Співчутлива. Певною мірою самостійна. Має сильні емоції, які не тривають довго.
- Їй цікаві прості принципи євангелії, такі як молитва і послухність. Більше знає про Небесного Батька і Ісуса Христа і має просту віру в них.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Проводьте заходи, під час яких можна було б стрибати, бігати з підстрибом, ходити і нахилитися. Проводьте прості заходи, які б давали їм можливість щось виготовляти, наприклад, клеєння, ліплення або розфарбовування малюнків. Уникайте заходів, які вимагають вправних навичок і координації, наприклад, таких як зав'язування і вирізання. Будьте готові прибрати після дітей, якщо вони насміяться.
- Навчайте ідеям просто і зрозуміло. Щоб закріпити знання про ту чи іншу ідею, робіть висновки і використовуйте наочний матеріал. Заохочуйте дитину, щоб вона на уроках запитувала і відповідала, але при цьому нехай дитина робить це по черзі з іншими дітьми. Вдавайтеся до різних навчальних методів, наприклад, таких як переказ оповідань, співання пісень, проведення обговорень, розігрування сценок, проведення ігор з пальцями рук та інших простих ігор. Чергуйте спокійні й рухливі заходи.
- Створюйте можливості гратися з іншими. Проводьте заходи, які б заохочували ділитися, брати по черзі і взаємодіяти. Розвивайте близькі стосунки з дитиною і часто давайте дитині нагоду розповідати про свою сім'ю.
- Виявляйте схвалення дитині і свою довіру до неї. Уникайте критикувати її. Наголошуйте на любові, яку до неї маєте ви і її сім'я. Допомогайте дитині зрозуміти почуття інших людей і усунути конфлікти. Заохочуйте дитину бути самостійною.
- Навчайте євангелії просто і конкретно. Навчайте, що Небесний Батько і Ісус Христос живі і що вони добрі й люблячі. Діліться простими виразами свідчення. Допоможіть дитині усвідомити красу Божих творінь.

Чотирирічна дитина

Особливості дитини

- Дуже активна. Швидко рухається. Любить бігати з підстрибом і наввипередки, скакати, вилазити на щось і кидати предмети.
- Із задоволенням говорить і вивчає нові слова. Ставить багато запитань. Здатна трохи пояснювати, але все ще має багато неправильних уявлень. Їй важко відділити реальність від фантазії. Період утримання уваги

короткий. Виражає свої почуття у малюнках, зліплених фігурках тощо. Любить прикидатися і брати участь в рольових іграх.

- З більшою охотою грається з іншими. Іноді буває агресивною в поведінці, невічливою, упертою, любить верховодити іншими, однак може бути і дружньою. Учитесь ділитися, виконує правила і бере щось, коли до неї доходить черга. Відповідає на щирі похвали.
- Часто випробовує терпіння людей. Хвалькувата, особливо якщо говорить про себе або свою сім'ю. Може бути згідною з чимсь у даний момент, а через мить — уже не погоджуватися і сваритися. Більш впевнена в собі. Може чогось боятися або почуватися беззахисною.
- Дізнається, що є правильним, а що ні, і, як правило, прагне чинити правильно. Обвинувачує інших за їхні неправильні вчинки. Має справжню любов та повагу до Небесного Батька і Ісуса Христа і ставить багато запитань про них. Їй подобається молитися, вона хоче бути хорошою. Більше цікавиться принципами євангелії.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Почергово проводьте спокійні й рухливі заходи. Допомогайте дитині вчитися контролювати свої дії і відповідати за них. Навчайте її належним чином виражати свої емоції.
- Проводьте такі обговорення і заходи, які б заохочували дітей думати, наприклад, загадуйте прості загадки і грайтеся з ними в ігри на здогадування. Прояснійте для них те, що вони розуміють неправильно. Використовуйте малюнки, предмети і звертайтеся до їхнього досвіду. Учіть новим словам. Нехай діти малюють те, що стосується уроків. Сприймайте зусилля дитини творити і заохочуйте її до цього. Дозволяйте дитині пізнавати оточуючий її світ. Проводьте заходи, використовуючи рольові ігри.
- Давайте дитині можливість гратися і працювати разом з іншими дітьми. Навчайте доброти, терпінню і ввічливості. Допомогайте дитині дотримуватися простих правил, наприклад, щось брати, коли до неї доходить черга. Допомогайте дитині навчитися, як правильно поводитися з іншими, але робіть це без покарання й лайки.
- Встановлюйте певні обмеження і дотримуйтеся їх. Дозволяйте дитині говорити самій про себе і свою сім'ю. Навчайте дитину, що для Небесного Батька і Ісуса вона особлива. Кажіть їй про любов, яку ви і батьки дитини маєте до неї.
- Допомогайте дитині бути відповідальною за власну поведінку і навчайте, як важливо робити правильний вибір. Навчайте, що Небесний Батько любить своїх дітей і що ми можемо спілкуватися з ним через молитву. Допомогайте дитині зрозуміти, що на Церковних зборах їй слід поводитися благоговійно. Навчайте основних принципів євангелії

П'ятирічна дитина

Особливості дитини

- Дуже активна. Має гарне відчуття балансу, її рухи більш скоординовані. Може бити ногою по м'ячу, ходити по прямій лінії, скакати на одній нозі, бігати з підстрибом і марширувати. Залюбки малює, розфарбовує малюнки і бере участь у заходах та іграх. Вчиться шнурувати взуття і зав'язувати шнурки, застібати і розстібати одяг на гудзиках чи застібці-блискавці.
- Розпізнає деякі літери, цифри і слова. Любить робити вигляд, що читає або пише. Може вчитися читати. Багато говорить. Запитує, коментує і відповідає, що свідчить про її розуміння того, про що йдеться. Гарно поводить себе при вирішенні проблем. Допитлива і палко прагне довідатися про факти. Починає відрізняти істину від фантазії. Період утримання уваги короткий, однак починає збільшуватися. Їй подобаються завдання, які потребують визначення. Любить жартувати і бавитися, але не може сміятися над собою. Їй подобається слухати оповідання, співати пісні, читати вірші і розігрувати сценки.
- По-дружньому ставиться до інших, дуже хоче подобатися їм і взаємодіяти з ними. Їй вже більше подобається бути в невеликій групі дітей, але може залишити її заради найкращого друга чи подруги. Менше конфліктує у груповій грі. У неї починає виникати бажання перебувати в спокої і вона критично ставиться до тих, хто цьому заважає. Починає розуміти правила, але часто намагається змінити їх на свою користь.
- Інтереси зосереджує на домі і сім'ї. Ласкава з дорослими і хоче їм подобатися. Легко засмучується, особливо через власні помилки.
- Хочє бути хорошою. Дізнається про різницю між правильним і неправильним. Іноді каже неправду або звинувачує інших у своїх неправильних вчинках, бо дуже хоче сподобатися дорослим і робити те, що правильно. Готова до навчання принципам євангелії.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Залучайте дитину до заходів, що вимагають фізичної активності. Проводьте прості ігри та інші заходи. Дозволяйте дитині вирізати ножицями та клеїти, а також складати з фрагментів картинки. Надавайте їй можливість бути самостійною. Виявляйте свою довіру до дитини. Схвально ставтеся до зусиль дитини і заохочуйте її.
- Давайте дитині можливість говорити і ставити запитання. Давайте їй можливість читати прості слова і фрази. Використовуйте паперові смужки з простими словами. Доручайте їй виконання простих завдань і обов'язків. Проводьте такі заходи, щоб дитина могла малювати, розкажіть їй історії з життя, покажіть наочний матеріал. Проводьте різноманітні заходи, чергуючи на свій розсуд показ малюнків, ігри, співання пісень і обговорення. Проводьте такі заходи, проведення яких вимагає

від дитини знаходження відповіді, наприклад, загадування загадок і обговорення питань. Давайте дитині можливість удавати когось або щось, брати самим участь в рольових іграх чи показувати сценки з допомогою ляльок. Смійтеся разом з дітьми.

- Чутливо ставтеся до дитячої потреби, з якою вона до вас звертається. Заохочуйте дитину до дружби з іншими дітьми і всіляко допомагайте їй, якщо помічаєте, що вона не може подружитися з ними чи влитися в групу. Розкажіть їй про те, як інші люди відчують добре й погане ставлення до них. Розкажіть їй, як важливо любити інших і виражати їм вдячність, покажіть дитині, як це можна зробити. Допоможіть дитині навчитися цінувати індивідуальні особливості людей.
- Постійно навчайте про цінність і важливість сім'ї. Давайте дитині можливість розповідати про свою сім'ю. Виражайте свою любов і показуйте свою прихильність до дитини. Особливо хваліть за хорошу поведінку. Уникайте тих заходів і висловлювань, які б могли збентежити дитину.
- Навчайте належній поведінці. Не обурюйтеся, якщо дитина говорить щось неправдиве або недоречне, натомість продовжуйте навчати її, як важливо брати на себе відповідальність за власні дії. Зміцнюйте свідчення дитини, ділячись власним свідченням. Розповідайте історії і діліться ідеями, які зміцнюватимуть любов дитини до Небесного Батька і Ісуса Христа та їхнього вчення, а також віру в них.

Шестирічна дитина

Вікові особливості дитини

- Дуже активна. Часто галаслива, невгамовна, життєрадісна. Їй подобається брати участь в заходах і виконувати нескладні завдання, хоч це й важко ще для неї. Вона не задовольняється роллю спостерігача.
- Навчати поняттям їй потрібно з допомогою конкретних прикладів. Її пам'ять розширюється. Дитина балакуча, ставить багато запитань. Вона вчиться приймати рішення, але часто буває нерішучою. Період утримання уваги збільшується. Любить читати, писати, співати, слухати розповіді і вдавати із себе когось.
- Більше цікавиться заходами, які проводяться групою, і охочіше вступає у взаємодію з іншими дітьми під час гри, але все ще залишається егоцентричною. Іноді хоче верховодити, буває агресивною і погано ставиться до однолітків. Часто міняє друзів. Переймається тим, як інші ставляться до неї. Дуже хоче, щоб інші її хвалили.
- Любить хвалитися. Перебільшує і критикує. Легко збуджується, простодушна і може сміятися будь з чого. Може бути щедрою, ласкавою і легко спілкуватися з іншими, але її настрій легко змінюється.

- Зосереджена на хорошому й поганому в поведінці, особливо, якщо це стосується членів сім'ї та друзів. Іноді дорікає іншим за їхні погані вчинки. Любить оповідання з Писань, особливо про Ісуса.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Будьте терпеливими з дитиною, в якій так багато енергії і яка не може вгамуватися. Проводьте такі заходи, під час яких дитина могла б писати, розфарбовувати, вирізати, клеїти і ліпити. Грайте з дитиною в такі ігри, де б вона могла використати свою енергію.
- Проводьте заходи, мета яких — знаходити відповіді, наприклад, загадування загадок, повторення вивченого, а також переказування історій, до яких потрібно придумати кінець. Використовуйте малюнки, аплікації з тканини та інші наочні матеріали. Використовуйте нові слова. Ставте запитання. Надавайте дитині можливість самій приймати рішення. Обговорюйте, як важливо робити правильний вибір, і давайте дитині нагоду вчитися приймати рішення в умовах обмеженого вибору. Створюйте умови для читання, писання, співу, слухання історій і рольових ігор. Плануйте свої уроки, враховуючи інтереси дитини.
- Заохочуйте дитину ділитися тим, що має, з іншими і разом з ними брати участь в заходах, які проводяться. Часто проводьте групові заходи. Знаходьте для кожної дитини особливу похвалу і визнавайте її заслуги. Під час уроків виявляйте любов до дитини, тим самим допомагаючи їй іншим ставитися до неї з любов'ю і розуміти її потреби. Заохочуйте дитину до участі в іграх та інших заходах.
- Хваліть дитину тільки тоді, коли вона дуже старається, щоб у неї було менше підстав хвалитися. Хваліть за чесність. Не критикуйте. Смійтеся *разом* з дитиною, а не *над* нею. Сприяйте її хорошому настрою. Власним прикладом навчайте дитину спокійній, стабільній поведінці.
- Навчайте дитину зосереджуватися на власній поведінці і відповідати за неї, а також тому, як її покращити. Дайте дитині зрозуміти, що помилки допускає кожний. Навчайте простому розкаянню. Використовуйте Писання, щоб навчати основним принципам евангелії. Допмагайте дитині розуміти Писання і застосовувати їх у своєму житті.

Семирічна дитина

Вікові особливості дитини

- Може краще контролювати роботу м'язів. Більше цікавиться різними іграми і заходами, має улюблені заняття і вправна в них. Стає невгамовною й непосидючою. Має звичку нервувати, іноді ніяковіє. Повна енергії, проте швидко втомлюється.

- Прагне навчатися. Думає серйозно й більш логічно. Здатна розібратися в складніших проблемах. Їй подобається долати труднощі, працювати з напруженням і витратити час для виконання завдання. Має достатній період утримання уваги. З радістю займається улюбленими справами і використовує при цьому свої навички. Любить колекціонувати різні предмети і розповідати про свої плани і досягнення.
- Часто грається у групі з іншими дітьми, однак іноді любить залишитися на самоті і спокійно гратися. Трохи починає взаємодіяти з дітьми протилежної статі. Хочє бути схожою на однолітків і мати схвалення від них. Менше домінує над іншими і менш рішуча при виборі власного шляху. Любить бути незалежною і відповідальною. Часто хвилюється в тому разі, якщо зробить щось погане.
- Не любить критичних зауважень. Більш чутлива до переживань власних, а також інших людей. Часто домагається, щоб все робилося досконало і схильна ставитися до себе критично. Прислухається до заборон і ставиться до всього з обережністю. Менш імпульсивна й егоцентрична порівняно з ранніми стадіями свого розвитку.
- Знає, що є правильним, а що ні. З радістю навчається і застосовує у своєму житті такі принципи евангелії, як молитва і сплата десятини. Розуміє такі поняття евангелії, як причастя, віра, покаяння, місіонерська робота, Святий Дух і храмова робота. Хочє бути охрищеною й отримати дар Святого Духа.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Проводьте такі заходи, які б дозволяли дитині використовувати свою енергію. Надавайте дитині можливість показувати свої навички в чомусь. Терпеливо ставтеся до того, що дитина буває надокучливою й невгамовною, не звертайте уваги на її незграбність. Використовуйте різні прийоми навчання, аби підтримувати у дитини цікавість і запобігти поганій поведінці. Хваліть за хорошу поведінку.
- Ставте запитання, які б вимагали роздумів. Щоб стимулювати дитяче мислення, використовуйте оповідання, для яких потрібно придумати кінець, загадки, ігри на обдумування й обговорення. Надавайте дитині можливість самій приймати рішення. Давайте їй достатньо часу для виконання завдання. Заохочуйте дитину займатися її улюбленою справою і поглиблювати свої інтереси. Доручайте читати Писання, слова на паперових смужках, а також оповідання. Розповідайте не про видумані історії і ситуації, а про ті, які насправді мали місце.
- Проводьте заходи, які вимагають групової гри, наприклад, різні ігри і рольові сценки, але зважайте на бажання дитини іноді попрацювати самостійно. Не примушуйте дитину до взаємодії з дітьми протилежної статі. Хваліть дитину за хорошу поведінку, наприклад, за те, що вона ділиться з іншими і бере щось тоді, коли доходить до неї

черга. Доручайте дитині виконання обов'язків і завдань, з якими вона може справитися, а потім похваліть її за зусилля і виконання.

- Заохочуйте турбуватися про інших. Зміцнюйте її впевненість в собі. Замість того, щоб робити критичні зауваження, шукайте нагоди виказати їй ваше схвалення і приязнь. Звертайте увагу на настрій і уважність. Заохочуйте дитину висловлювати свої почуття.
- Навчайте дитину робити правильний вибір. Допмагайте дитині зрозуміти наслідки її вибору. Навчайте принципам евангелії просто й конкретно, заохочуйте дитину застосовувати їх у повсякденному житті. Навчайте з Писань. Готуйте дитину до хрищення і конфірмації, допомагаючи їй зрозуміти завіти, в які вона вступить.

Восьмирічна дитина

Вікові особливості дитини

- Стає більш координованою. Крутиться й вихиляється. Може нервувати. Грає в організовані ігри, які вимагають фізичних навичок. Період утримання уваги достатньо довгий. З бажанням бере участь у різних заходах.
- Хочє знати причину всього. З захопленням ділиться з іншими своїми знаннями. Думає, що знає дуже багато, однак починає усвідомлювати, що інші можуть знати ще більше. Має власну думку. Має героїв. Залюбки пише, читає і вдає з себе когось.
- Із задоволенням бере участь у групових іграх з простими правилами. При цьому їй більше подобається гратися в групі дітей своєї ж статі. Більш охоче вступає у взаємодію з іншими дітьми і менш активно наполягає на тому, що хочеться робити їй. Хочє мати найкращого друга. Має сильну потребу відчувати себе незалежною, але покладається на дорослих, очікуючи від них підказок і захисту.
- Зазвичай, ласкава, бадьора, любить допомагати, відхиллива й допитлива, але може також бути грубою, егоїстичною, зверхньою і настійливою у домаганнях. Чутлива до критичних зауважень. Критично ставиться до себе й інших. Часом буває смішливою й простодушною. Знає з досвіду, що таке провина і що таке сором.
- Сприйнятлива до евангельського вчення, але може мати запитання стосовно нього. Пишається, що є членом Церкви. Їй подобається жити згідно з принципами евангелії. Навчається евангелії через конкретні приклади і власний досвід.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Проводьте заходи, які б вимагали від дитини координації рухів і давали б їй можливість використати свою енергію. Терпеливо ставтеся до незграбності, неприємних звичок і непосидючості дитини. Змінюйте на уроці активні моменти на спокійні. Хваліть за хорошу поведінку.
- Щоб заохочувати до навчання, проводьте ігри, розповідайте історії, показуйте малюнки, залучайте до заходів,

які включають пошуки відповідей на запитання. Використовуйте такі методи навчання, як читання, писання і рольові ігри. Допомогайте дитині ставити перед собою досяжні для неї цілі. Заохочуйте її більше звертати уваги на власну поведінку, ніж на чужу. Розкажіть про тих, хто може стати справжнім героєм для дитини, наприклад, про Церковних провідників та інших міцних членів Церкви.

- Створюйте можливості для взаємодії дітей в групі, їхньої співпраці і для навчання ділитися з іншими. Уважно стежте за проведенням заходів. Схвалюйте бажання дитини дружити з іншими. Допомогайте дитині влитися в групу, якщо в неї немає там близьких друзів. Хваліть дитину за хорошу поведінку. Надавайте їй можливість працювати з іншими дітьми і з вами, щоб виконувати правила класу і приймати правильні рішення. Дозволяйте їй працювати самостійно.
- Допоможіть дитині усвідомити її погану поведінку і змінити її. Робіть це зацікавлено і з ентузіазмом. Хваліть дитину за те, що вона стає самостійною, і допомагайте їй у цьому; не робіть критичних зауважень чи порівнянь з іншими дітьми. Схвально оцінюйте зусилля дитини і її досягнення. Давайте дитині жартувати і сміятися над жартами, коли це доречно, і терпеливо ставтеся до її хихотіння. Навчайте її про те, що й інші допускаються помилок.
- Часто говоріть про вашу особисту віру і діліться своїм свідченням. Допомогайте дитині цінувати своє членство в Церкві і відповідальність у зв'язку з цим. Закликайте дитину жити згідно з принципами євангелії. Розповідайте про власний досвід, про Писання, а також різні історії. Проводьте такі заходи, в яких би дитина могла брати участь.

Дев'ятирічна дитина

Вікові особливості дитини

- Із задоволенням грає в командні ігри. Добре контролює своє тіло. Зацікавлена в розвитку сили, вміння й швидкості. Любить складні заняття і заняття з ручної праці.
 - Здатна зберігати зацікавленість у темах уроку чи заходах довший час. Прагне фактів, не любить багато фантазувати. Любить запам'ятовувати. Має визначені інтереси й уподобання. Їй подобається читати, писати і самостійно вести записи. Цікавиться суспільством, іншими культурами й народами. Їй дуже подобається дізнаватися про минуле і теперішнє. Любить колекціонувати.
- Із задоволенням перебуває в групах людей своєї статі. Їй подобається брати участь у групових заняттях і спільних іграх, але також вона любить змагатися. Випробовує авторитет і зміцнюється в самостійності. Багато часу проводить з друзями.
- Має деякі проблеми з поведінкою, особливо, якщо її не сприймають інші. Стає дуже самостійною, надійною,

починає заслуговувати довіру. Турбується про те, щоб бути чесною, обстоює чесність. Більше здатна сприймати власні невдачі і помилки і брати відповідальність за власні дії. Іноді буває простодушною.

- Добре розуміє, що є правильним, а що — ні. Хочє робити правильно, однак іноді чинить опір. На неї мають вплив свідчення інших. Готова навчатися більш складним принципам євангелії.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Проводьте різні заходи, у тому числі командні ігри, щоб утримати інтерес і допомогти дитині набути навичок.
- Краще подавайте якусь конкретну інформацію і наводьте факти, ніж розповідайте видумані історії. Не відповідайте на всі запитання; дайте дитині час подумати над ними і дати відповіді. Заохочуйте дитину запам'ятовувати цитати й уривки з Писань. Врахуйте індивідуальні особливості, даючи завдання і призначаючи обов'язки. Давайте можливість читати, писати і самостійно вести записи. Заохочуйте дитину вести щоденник. Навчайте про інші народи, культури, а також історії.
- Пам'ятайте про те, що дитині потрібно визнання від однолітками. Встановлюйте і підтримуйте прийнятні обмеження, однак надавайте їй можливість бути самостійною. Навчайте дитину, як їй бути милосердною навіть у тих випадках, коли дитина відчуває, що вона не «перемогла». Заохочуйте до дружби і допомагайте дитині знаходити друзів.
- Дайте дитині зрозуміти, що ставитеся до неї прихильно навіть тоді, коли робите їй зауваження при негарній поведінці. Давайте дитині можливість виявляти свою самостійність і показати іншим, що вона надійна людина. Не насміхайтеся, якщо вона робить щось неправильно.
- Часто виражайте дитині свою любов і підтримку. Часто діліться власним свідченням і свідченнями пророків. Навчайте принципам євангелії, які є більш очевидними для дитини.

Десятирічна дитина

Вікові особливості дитини

- Може швидко міцніти фізично. З радістю займається видами спорту, які вимагають сили, швидкості і вміння. Часом грається, штовхається, бореться, б'ється і хихоче. Невгамовна, активна і нетерпелива. Може відрізнятись від однолітків за фізичними параметрами й координацією. Не любить, якщо до неї ставляться, як до дитини. Турбується про свою зовнішність.
- Їй подобаються абстрактні уявлення та ідеї. Робить висновки, базуючись на вивченому. Із задоволенням береться за завдання, які вимагають роздумування. Рішуча й розсудлива. Любить запам'ятовувати. Їй подобається ставити собі цілі. Мислить більш логічно. З радістю навчається. Має достатній період утримання уваги. Більш

точно розуміє значення слів, може визначати абстрактні поняття. Її жарти можуть здаватися безглуздими для дорослих.

- Товариська, любить змагатися. Дуже віддана групам, до яких входить. У стосунках з однолітками спостерігається багато позитивного і негативного. Дружба дитини стає більш різносторонньою і міцною. Покладається на найкращих друзів. Цінує більше точку зору однолітків, ніж дорослих. Часом критично оцінює судження дорослих і почуття інших. Любить дражнити і різко поводитися у грі. Іноді буває грубою і замкнутою, а іншим часом — дружньою, охоче взаємодіє з іншими.
- Критично ставиться до себе, але ображається на критичні зауваження інших. Може відчувати себе так, ніби все, що вона робить, робить неправильно, особливо в тих випадках, коли їй роблять критичні зауваження. Турбується про школу та друзів і побоюється їх. Дуже чутливо ставиться до всіх, насамперед до себе. Має сумніви і відчуває небезпеку. Часто буває вразливою і дратівливою, добре усвідомлює, коли з нею поводяться чесно. Здатна бути ввічливою, серйозною, чесною і щирою. Бажає бути самостійною і виконувати якісь обов'язки.
- Має сильне почуття моральності і совісті. Зацікавлена в самовдосконаленні. Їй не подобається визнавати свою погану поведінку. Готова дізнаватися більше про доктрини євангелії.

Пропозиції для батьків і вчителів

- Беріть до уваги, що дитина зростає і дорослішає. Не примушуйте її взаємодіяти з дітьми протилежної статі. Надавайте їй можливість брати участь в таких заходах, де б вона могла використати свою енергію. Не дуже звертайте увагу на незначні недоліки в поведінці. Навчайте, як важливо брати участь у проведенні заходів і поводитися справедливо. Показуйте, що цікавитесь її життям. Цінують її індивідуальні особливості.

- Стимулюйте до мислення, використовуючи запитання, розповіді з Писань, вивчення напам'ять уривків з Писань, заходи, які вимагають знаходити відповіді, та обговорення. Надавайте дитині можливість самій приймати рішення і ставити перед собою цілі. Наводьте нові слова і пропонуйте дитині дати їм визначення та пояснити їхнє значення. Використовуйте наочні посібники, розповідайте історії і проводьте ігри.
- Реагуйте на потребу дитини належати до груп і бути під їхнім впливом. Проводьте заходи, які б дозволяли взаємодіяти з однолітками. Заохочуйте до планування і роботи групою. Навчайте дитину, щоб вона була чутливою до тих, до кого інші не ставляться прихильно. Давайте завдання і призначайте обов'язки, а потім допомагайте у виконанні їх. Заохочуйте до проектів служіння, наприклад, доглядати за молодшими дітьми, показувати свої таланти і ділитися євангелією з іншими. Використовуйте приклади й уроки, аби навчати дитину чутливості й доброти. Хваліть за люб'язність, безкорисливість, відданість і дружбу.
- Не порівнюйте дитину з іншими дітьми. Підбадьорюйте і хваліть її за досягнення. Виявляйте довіру до неї як до особистості. Зміцнюйте позитивне в її поведінці і намагайтеся не звертати уваги на незначні негативні вчинки, які не призводять до серйозних наслідків. Надавайте їй можливість відчувати себе самостійною й висловлювати власні почуття. Намагайтеся зрозуміти, що саме турбує дитину і що змушує її почуватися нещасливою.
- Навчайте моральним поняттям і цінностям. Наголошуйте на тому, що справжнє щастя й самовдосконалення приходять від дотримання заповідей. Заохочуйте дитину зобов'язатися жити згідно з принципами євангелії. Допомагайте їй підготуватися до майбутніх обов'язків і благословень. Ніколи не піднімайте дитину на сміх через те, що вона щось зробила не так, найбільше перед її товаришами. Навчайте євангелії у її повноті, звертаючись до розповідей з Писань та з життя пророків останніх днів. Заохочуйте дитину ділитися свідченням.

НАВЧАННЯ ГРУП ДІТЕЙ РІЗНОГО ВІКУ

Часто діти самого різного віку збираються разом на заняттях вдома і в Церкві, щоб дізнаватися про євангелію. Такими заняттями є домашній сімейний вечір та інші сімейні зустрічі, проведення спільних заходів Початковим товариством, дні нагороджень, дні проведення заходів і дитячі класи Товариства допомоги. Усі ці заходи мають приносити радість і разом з тим навчати принципам євангелії. Старійшина М. Рассел Баллард сказав: «Творчий підхід, свіжі ідеї при проведенні спільних заходів та інших зустрічей можуть стимулювати і приносити задоволення, однак вони мало чого варті, якщо діти ... на них просто розважалися, а не отримали просвітлення, не навчилися євангелії чи не піднеслися духовно. ... Кожний урок, кожна зустріч і кожний захід необхідно зосереджувати на тому, щоб приводити цих діток до Христа» («Great Shall Be the Peace of Thy Children», *Ensign*, квітень 1994, с. 61).

Навчаючи в групах дітей різного віку, ви можете зіштовхнутися з труднощами у тому, щоб подати поняття так, аби це було достатньо просто для розуміння наймолодших і водночас достатньо цікаво й захоплююче для старших. Подані далі пропозиції допоможуть вам залучати всіх дітей, коли вони разом вивчають євангелію.

Нехай старші діти допомагають молодшим

Нехай діти працюють разом парами або нехай одна старша дитина допомагає кільком молодшим. Наприклад:

- Старша дитина може сісти поруч молодшої й читати їй Писання, показуючи слова, які вона читає.

- Старша дитина може допомагати молодшій читати оповідання, грати з нею в якусь гру, вчити напам'ять уривок з Писання, працювати над якимось планом або заповнювати робочий листок.
- Старші діти можуть допомагати вам навчати якомусь принципу чи проводити певний захід. Можна доручити їм навчати одну або кількох молодших дітей. Це хороший шлях вивчення принципів євангелії. Він також допомагає їм набути досвіду і ставати впевненими.

Спростуйте частину заходів для молодших дітей

Якщо старші й молодші діти беруть участь в одному заході, то ви можете спростити його задія молодших. Наприклад:

- Підготуйте дві підбірки запитань: прості запитання — для молодших дітей і дещо ускладнені — для старших. Кожне запитання напишіть на окремих паперових смужках. Для проведення гри чи заходу з перевірки вивченого покладіть кожен підбірку запитань в окрему коробку чи пакет. Нехай кожна дитина відповість на те запитання, яке витягне.
- У рольових іграх доручайте молодшим дітям грати прості ролі або зображати тварин чи бути у масовці. Старшим дітям слід доручати складніші ролі, вони можуть бути ведучими і читати з Писань. Якщо молодші діти мають ролі зі словами, то старші можуть їм підказувати ці слова.
- Якщо якусь історію розповідаєте ви, то спростуйте молодших дітей тримати малюнки і приліплювати фігурки на фланелеву дошку.

Розділяйте класну кімнату на сектори, розміщуючи в них групи дітей згідно з віком

Якщо молодших дітей розділити за такими секторами, то доросла людина, яка проводить в ньому заняття, краще пристосує своє викладання до певної групи дітей. Наприклад, якщо в секторі проводиться захід, то ця доросла людина може змінити дещо в ньому з урахуванням віку дітей. (Див. «Сектори», сторінка 182).

РОЗУМІННЯ Й НАВЧАННЯ МОЛОДІ

Коли Мормону було 15 років, його «відвідав Господь, і [він] відчув смак великодушності Ісуса і пізнав її» (Мормон 1:15). Джозефу Сміту було 14 років, коли він мав Перше видіння. Його наставляли й навчали у період юності, готуючи до відновлення євангелії. Сьогодні Господь покликає молодих людей служити у президентствах кворумів і класів, виконувати священні обряди священства і проповідувати євангелію в якості місіонерів повного дня. Навчаючи молодь Церкви, пам'ятайте, що Господь знає їхні можливості. Він мав велику довіру до молодих людей в минулому і все ще має велику довіру до них сьогодні.

Розуміння молодих людей

Молоді люди сповнені ентузіазму й енергії, які можуть зробити їхнє навчання захоплюючим. Однак, щоб навчати їх євангелії, вам слід знати, як допомогти їм правильно спрямувати свою енергію. Важливо розуміти їх, їхні турботи й труднощі.

Щоб краще розуміти молодих людей, яких навчаєте, пригадайте себе в молодості. Що було для вас найбільш важким і найважчим? Про що ви турбувалися? Як ви себе сприймали? Якими були ваші цілі й ідеали? Якими були ваші соціальні й емоційні потреби? Хто з людей вам допоміг найбільше і як саме? Розмірковування над цими запитаннями допоможе вам більш ефективно навчати і направляти молодь.

З розумінням ставтеся до труднощів, з якими стикаються молоді люди

Молоді люди стикаються з важливими проблемами, стаючи дорослими. Якщо ви знаєте про ці проблеми, то зможете чуїно і з мудрістю підтримати й підбадьорити їх. Подана далі інформація допоможе вам зрозуміти деякі з проблем, з якими вони стикаються.

Враховуйте фізіологічні зміни

Фізичний розвиток в юності відбувається швидко. Зазвичай, такі зміни починаються у молодих жінок на рік або два раніше, ніж у молодих чоловіків. Ці нові почуття молодих чоловіків і молодих жінок викликають в них хвилювання, а також замішання. Вони можуть почуватися недоладними або гіршими за інших через свою зовнішність, якою вони не задоволені. Фізичні зміни в їхніх тілах вимагають від них багато зусиль для емоційного й соціального пристосування.

Допомагайте їм ставати дорослими

Молоді люди у перехідному віці часто відчувають незручно у більшому товаристві. Особливо це стосується товариств, основною роллю яких є навчання. Через зміни, які відбуваються в них, молоді люди усвідомлюють, що вони вже не діти, і водночас розуміють, що справлятися з обов'язками дорослих ще не здатні. Часто не можуть збагнути, що зміни, через які вони проходять, є нормальним явищем, а тому бувають сором'язливими. Можуть думати, що їхні почуття унікальні і що ніхто не може зрозуміти їхні переживання.

Навчайтеся використовувати їхні зростаючі розумові можливості

У віці 12–15 років у більшості молоді зростає здатність до навчання. Вони мають більшу здатність до розумних суджень, логічного мислення і планування на майбутнє. Ваш вплив на молодь стане вагомішим, якщо ви з повагою ставитиметеся до їхніх розумових здібностей і навчатиметеся від них так, як ви хотіли б, щоб вони навчалися від вас.

Підтримуйте теплі стосунки з їхніми батьками та іншими дорослими

У молоді є сильне прагнення навчатися від своїх батьків та інших дорослих. Вони також хочуть, щоб дорослі поважали, розуміли їх і звертали на них увагу. Однак, у дорослих іноді складається неправильне уявлення про них через їхню невідповідну вікові або ще якусь незвичайну поведінку. Нам слід прислухатися до поради Господа, яку він дав Самуїлу: «Не дивись на обличчя його. . . чоловік бо дивиться на лице, а Господь дивиться на серце» (1 Самуїла 16:7). Прихильне ставлення й розуміння дорослих, які виявляють свою повагу, сприяють позитивним змінам в житті молодих

людей, які почуваються невпевнено й сором'язливо.

У вас може виникнути спокуслива думка, що можна стати ближчими для молодих людей, якщо разом з ними критично відгукуватися про їхніх батьків чи інших дорослих. Однак, це може призвести до того, що вони втратять повагу до своїх батьків і до вас. Пам'ятайте, що важливою частиною вашої відповідальності є зміцнення стосунків між батьками і їхніми дітьми.

Регулярно спілкуйтеся з батьками молодих людей, яких навчаєте. Розповідайте їм про таланти, зростання і позитивні якості, які ви помітили в їхніх синів чи доньок. Розповідайте батькам, що саме вивчається в класі. Запитуйте їх, яку допомогу ви можете надати їм у навчанні їхніх дітей. Сприяйте єдності між молодими людьми і їхніми батьками і намагайтеся зміцнювати сімейні узи.

Допомагайте їм утвердитися як особистостям

Дехто з молоді намагається утвердитися як особистість, носячи екстравагантне вбрання чи дивну зачіску або висловлюючи якісь незвичайні ідеї. Вони вдаються до цього, аби привернути до себе увагу або щоб вільніше почуватися в групі однолітків і відрізнятись від решти в цій групі. Зазвичай, така поведінка не триває довго. У разі, якщо молоді люди відчувають справжню прихильність дорослих і їм надається можливість вільно висловлювати свої ідеї, не зазнавши при цьому критики, то їхня впевненість у собі зростатиме і вони припинять свої витівки.

Було б неумдро намагатися одягатися і розмовляти так, як молоді люди, яких ви навчаєте. Пам'ятайте, що вам слід бути одним цілим з ними, але не одним з них.

Навчайте про роль чоловіків і роль жінок

Важливо, щоб, готуючись до майбутнього, молоді люди мали уявлення, якою є роль чоловіків і жінок. Пам'ятайте, що ви та інші дорослі служать для них прикладом для наслідування.

Готуйте їх до служіння в Церкві і в світі

Молоді люди відводять багато часу на здобування освіти і роблячи кар'єру. Заохочуйте їх здобувати хорошу освіту і добре

готуватися до майбутнього. Заохочуйте їх також замислюватися над тим, як їхнє навчання, вивчення евангелії і вибір між правильним і хибним готує їх до майбутнього служіння в Церкві. Допомагайте молодим чоловікам підготуватися, щоб відслужити місію повного дня.

Готуйте їх до шлюбу і сімейного життя

Молоді люди якнайкраще підготуються до шлюбу і сімейного життя, якщо вони будуть підготовані скласти храмові завіти і дотримуватися їх. Усе, що ви робите і чому навчаєте, повинно вказувати молодим людям на храм. Допомагайте їм зрозуміти, що увійти в храм можуть лише гідні, і заохочуйте їх особисто досягти цієї мети.

Закладіть їм у душу життєві цінності

У відновлену евангелію вміщено принципи і норми, які направляють нас до щастя й піднесення. Використовуйте кожну нагоду, аби допомогти молодим людям засвоїти їх. Заохочуйте їх бути заповзятливими у духовному зростанні (див. «Допомагайте окремим людям зобов'язатися вивчати евангелію», сторінки 61–62).

Встановлюйте дружні стосунки з їхніми друзями-однолітками їхнього віку

Молодь палко бажає визначити своє місце серед однолітків і мати підтримку від них. Друзі відіграють важливу роль в підготовці молоді до людини до дорослого життя. Саме з їхньою допомогою молоді люди відчувають себе визнаними як особистості. Вони можуть навчити її, як жити й поводитися в суспільстві. Вони заспокоюють, розповідаючи, що й інші мають схожі потреби й труднощі, і тим самим пом'якшують почуття ізольованості, яке може мати молода людина. Вони дають можливість дізнатися про почуття й думки інших людей. Вони підтримують духовні цінності. Коли молоді люди, які мають праведні цінності, збираються разом в групі, вони допомагають один одному уникнути тиску тих, хто має інші цінності. Церква відіграє важливу роль у створенні умов для спілкування з друзями; для роботи з молоддю прикликаються дорослі, які допомагають їм вести здоровий спосіб життя й орієнтуватися на справжні цінності.

Що очікують молоді люди від дорослих

Підтримка

Якщо молоді люди відчувають сердечну теплоту, прихильність і підтримку від батька, матері, вчителя чи інших дорослих, то почувать себе оптимістично налаштованими, зустрічаючись з викликами життя. Слідкуйте за тим, щоб молоді люди, яких ви навчаєте, відчували, що ви доступні для них і цікавитеся ними. Думаючи про них і про те, що вони повинні будуть вивчати, запитуйте себе, чи ви все зробили можливе, аби допомогти їм розвиватися.

Сподівання на хорошу поведінку

Коли від молодих людей очікують, що вони будуть поводитися згідно з євангельськими нормами і підкорятимуться правилам, то вірогідність їхньої небезпечної поведінки чи відхилення від норм набагато зменшиться. Намагайтеся якомога раніше визначити для себе, якою може бути їхня поведінка. Пам'ятайте: недостатньо бути для молоді лише другом. Ви маєте бути гарним прикладом. Також ви повинні навчати істинній доктрині і вимагати хорошої поведінки з тим, щоб вони знали, як жити добродішним життям. (Див. «Сила Слова», сторінки 50–51 і розділ під назвою «Створіть навчальну атмосферу», сторінки 75–87).

Повага до особистості

Якщо молоді люди відчувають, що дорослі поважають їх і прислухаються до них, то вони почуваться впевнено і в них не виникає потреби привертати до себе увагу. Працюйте і моліться, щоб вам розуміти молодих людей, яких

навчаєте. Приділяйте увагу кожному зокрема (див. «Ставайте ближчими для кожного», сторінки 35–36). Цікавтеся їхніми інтересами, улюбленими заняттями і тим, чим вони живуть у повсякденному житті. Прислухайтесь до них і поважайте їхню думку, точку зору, а також їхні почуття.

Допомога в баченні їхнього майбутнього

Навчаючи молодь Церкви, ви допомагаєте готувати майбутніх провідників — батьків, провідників священства і допоміжних організацій, місіонерів і, можливо, пророків. Через недосвідченість молодим людям іноді важко зазирнути у своє майбутнє. Як вчитель, ви можете дати їм бачення цього майбутнього і направляти їх у підготовці до нього. Заохочуйте їх уявляти себе в майбутньому. Навчайте їх тепер тому, що їм знадобиться в майбутньому.

Заохочення до встановлення Царства Божого

Незважаючи на те, що молоді більше притаманно турбуватися лише про себе, вона також значною мірою здатна думати й про інших. Їх турбують умови існування суспільства; від народження вони є ідеалістами. Вони прагнуть залучення до гідної справи. Якщо вони знають, що належать до групи людей, які мають реальну й значущу мету, то з великою вірогідністю для них будуть характерними творчість, взаємодія і самопожертвування. Справа побудови Царства Божого є найбільш гідною їхньої прихильності порівняно з будь-якою іншою. Заохочуйте їх до безкорисливих бажань, надихаючи допомагати будувати Царство Боже.

НАВЧАННЯ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ ПРОВЕДЕННЯ ГРУПОВИХ ЗАХОДІВ

Заходи для молоді слід планувати з урахуванням цілей євангелії. На цих заходах потрібно використовувати кожну можливість, щоб допомогти молодим людям зміцнити своє свідчення, розвинути таланти і навички провідника, служити комусь, встановлювати дружні стосунки з іншими, хто зобов'язався жити згідно з принципами євангелії. Подані далі пропозиції допоможуть провідникам, учителям і батькам.

Навчайте власним прикладом

На молодіжних заходах вашим найпотужнішим навчальним знаряддям є власний приклад. Ви навчаєте молодих людей своїми вчинками, тим, як ви відгукуєтеся про інших, як ви вирішуєте проблеми, які слова вживаєте і як ставитеся до інших.

Наприклад, провідники молодих жінок дали їм урок, коли виявилось, що в таборі, куди вони прибули, на них чекали гірші умови, ніж вони сподівалися. Вони думали, що житимуть у таборі в котеджах і що там буде електрика, а тому й спорядилися відповідно. Коли ж прибули на місце, то виявилось, що в їхньому розпорядженні лише намети — ні електрики, ні інших зручностей. Найлегше було б почати скаржитися, проте провідники Товариства молодих жінок подали приклад поведінки, поставившись з гумором до таких умов і запропонувавши скористатися тим, що є, якнайкраще. Через багато років одна з тих молодих жінок згадувала перебування в таборі як важливий період у своєму житті. Вона казала так: «Мені ніколи не забути, як ми сиділи під кущем з кількома іншими дівчатками й однією з наших провідників. Усі ми сміялися й намагалися придумати, як же примудритися і прожити тут наступні три дні. Спостерігаючи за тим, як мої провідники якнайкраще використовують нелегку

ситуацію, я одержала важливий урок про те, як можна весело пристосовуватися до умов і допомагати при цьому іншим».

Плануйте нагоди для навчання

Ви не повинні проводити заходи на уроках, які проводимо. Однак, під час проведення самих заходів виникає багато можливостей для навчання євангелії.

Наприклад, радник в одному з кворумів Ааронового священства, почувши, як Президент Езра Тефт Бенсон заохочував сім'ї до щоденного читання Книги Мормона, був вражений даними при цьому обіцяннями. Найбільше пройняло його обіцяння, що сім'ї будуть благословенними Духом Господа у своїх домівках, якщо прислухаються до цієї поради (див. Conference Report, жовтень 1988, с. 3–4 чи *Ensign*, листопад 1988, с. 4–6). Цей радник згадував: «Я подумав: якщо це обіцяння стосується сімей, то чи не стосується воно й моєї скаутської групи? Я вирішив почати щоденно читати Писання у скаутському таборі. Ми починали кожний свій день з того, щоб збиратися й читати один розділ з Книги Мормона. Я свідчу, що благословення Президента Бенсона ми відчули в нашій групі. З того дня, як почали читати разом, ми не мали жодного серйозного випадку поганих взаємин між хлопцями. Я сподіваюся, що їм стала зрозумілою сила, яка прийшла завдяки послухові поради пророка».

Цей самий провідник також вирішив для себе, що не пропустить жодного зібрання біля вогнища в таборі без того, щоб не свідчити і не заохочувати кожного хлопця служити на місці. Через багато років дехто з тих хлопців, яким він служив, дякували за його поради під час зібрання біля вогнища в таборі і казали йому, що це вплинуло на їхні рішення.

Користуйтеся незапланованими нагодами для навчання

Часто під час заходів вам будуть випадати незаплановані нагоди навчати принципам євангелії (див. також «Нагоди для навчання у сімейному житті», сторінки 140–141). Наприклад, члени однієї з груп, повернувшись з тривалого походу, помітили, що загубилося дві дівчини. Провідник негайно скликала усіх. Вони, ставши на коліна, молилися, а потім радилися, як знайти дівчат. Те, що могло стати серйозною проблемою, не сталося, бо за лічені хвилини дівчата знайшлися. Провідник знову скликала всіх, і вони, переповні вдячністю, молилися від усього серця. Після молитви провідник висловила свою любов до кожної з молодих жінок і свідчила про реальність існування Небесного Батька і про його бажання й готовність відповісти на їхні молитви.

Використовуйте заходи як основу для навчання євангелії

Під час проведення заходів часто виникають обставини, за яких ви та ті, кого ви навчаєте, можете застосувати принципи євангелії. Де тільки це доречно, відводьте час після проведення заходу, щоб поговорити з молодими людьми про принципи євангелії, які вони застосовували. Можна направляти це обговорення з допомогою таких запитань: *Що? Що це дало? А що після цього?*

Що? Попросіть молодих людей описати, що відбувалося під час проведення заходу, і розповісти про людей, які брали в ньому участь, та про місце, де він відбувався. Ви можете поставити такі запитання: «Яка частина дня була найкращою?», «Що з того, що відбувалося, було найвеселішим?» або «Що для вас було важким?»

Що це дало? Попросіть учасників подумати про захід у ракурсі принципів євангелії. Ви можете запитати: «Чому ми робили саме так?», «Як цей захід міг би допомогти комусь?», «Про що ви дізналися завдяки цьому заходу?» або «Що було для вас важким, а що — легким?»

А що після цього? Попросіть молодих людей поміркувати над тим, як цей захід може вплинути на їхнє майбутнє. Це необхідно, щоб вони відчули себе зобов'язаними застосувати вивчене під час заходу. Можна їх запитати: «Чи будете ви в майбутньому чинити щось інакше завдяки вивченому вами сьогодні? Якщо так, то в чому саме?» або можна їх попросити закінчити таке речення: «У майбутньому я буду...»

Ці запитання можна взяти за основу, проводячи обговорення одним чи кількома запропонованими далі способами:

- Ведіть дружні бесіди, повертаючись додому після якоїсь події. Група молодих чоловіків і жінок поверталася додому після служіння, під час якого вони спілкувалися з дітьми, які лікувалися в місцевій дитячій лікарні. Незважаючи на те, що багато хто з молодих людей спо-

чатку нервувся, усе ж, здавалося, всі мали задоволення від проведеного часу. Повертаючись до дому зборів, вони розповідали один одному про дітей, з якими працювали. Вони розказували про смішне, хороше й сумне. Автомобілем, яким вони поверталися з лікарні, управляла одна з радників. Вона слухала, зрідка запитуючи про щось і заохочуючи кожного включитися у розповідь про те, що відбулося. Потім вона сказала: «Цікаво, чи подіяли наші відвідини на когось з цих дітей?» Настала мить вагання, але невдовзі хтось сказав: «Я вважаю, що так». Це підштовхнуло до подальшого обговорення. Радник слухала, як молоді люди розповідають про те, чому ті діти були раді їхнім відвідинам, і про те, що вони зроблять у майбутньому. Ця коротка бесіда допомогла кожному краще оцінити значення набутого ними того дня досвіду.

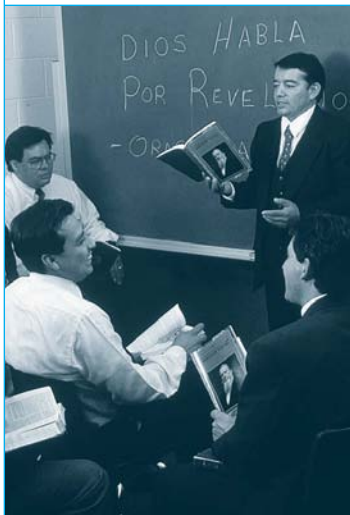
- Плануйте відводити кілька хвилин наприкінці заходу, щоб підсумувати те, що відбувалося на ньому, і про уроки, які можна витікають з нього. Це можна зробити наприкінці молодіжної конференції, перебування в таборі чи відвідання храму. Найкраще здійснити цей план перед тим, як запросити молодь свідчити.
- Говоріть про цей захід наступного разу, знову зібравшись на урок. Нагадайте молоді, що саме вони відчували і чого навчилися під час того заходу.
- На початку планування молоддю свого наступного заходу, запропонуйте поговорити про нещодавно проведений захід. Якщо минув значний час між проведеним заходом і бесідою про нього, то, можливо, буде потрібно виділити дещо більше часу для запитань типу «Що?», які вміщено раніше, аби кожний міг чітко згадати ту подію.
- Проводячи урок, посилайтеся на приклади, які мали місце під час заходів. На уроках ви або хтось із призначених вами молодих людей можете розказати про минулі заходи, пов'язані з принципами євангелії, які обговорюються на уроці.
- Пропонуйте молодим людям записувати свої враження про заходи. Можна запропонувати молоді записати про ці враження від заходів у щоденник або написати листи місіонерам, розповівши про якийсь проект служіння і про те, чого навчилися завдяки йому.

Настанови й вимоги щодо планування заходів

Пам'ятайте, що заходи повинні заохочувати до віри й зміцнювати стосунки людей у любові. Серед найвеличніших дарів, які ви можете дати молодим людям, є досвід, завдяки якому вони відкривають для себе, що євангелія застосовується в їхньому житті.

Настанови й вимоги щодо планування заходів див. у *Збірнику інструкцій Церкви*, розділ «Заходи».

РОЗУМІННЯ І НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Раднику в Товаристві допомоги одного з приходів часто доводилося просити сестер заміщати на уроках покликаних вчителів. Її трохи дивувало вагання тих сестер, коли вона просила їх про це. Вони відповідали, що відчувають себе не найкращими кандидатурами для того, щоб навчати так багато жінок, які, на їхнє переконання, знали більше за них і були підготовлені навчати краще за них.

У вас також може виникнути відчуття, що ви не відповідаєте вимогам покликання навчати дорослих. Вас можуть турбувати не лише уявлення про кращі знання й більший досвід багатьох з тих, кого ви навчаєте, але і великі відмінності між ними. Часто члени класів для дорослих великою мірою різняться один від одного родом занять, освітою, досвідом у Церкві, сімейними труднощами, знанням Писань, рівнем упевненості й духовного розвитку. Через це, можливо, буває складно зрозуміти, як саме підготувати матеріал так, щоб він став цікавим і важливим для них всіх. Проте, ви можете скористатися тим, що у них різні особливості й досвід — тобто саме те, що викликає у вас відчуття невідповідності — і завдяки цьому підсилити уроки, які проводите.

Можна звеличувати своє покликання вчителя, використовуючи багато сильних рис тих, кого навчаєте. Можна черпати з джерела їхнього розуміння й досвіду. Можна планувати свої уроки таким чином, щоб члени класу змогли навчатися один від одного. Не потрібно відповідати на всі запитання або приковувати увагу чарівністю свого викладання; не це визначає хорошого вчителя евангелії. Натомість слід бути смиренним і старанним вчителем, часто молитися і добиватися внеску кожного члена класу в уроки. Якщо ви діятимете в такому дусі, то Господь дасть вам змогу

позбутися почуття власної невідповідності покликанню й покладатися на нього. Він підсилить вас у ваших зусиллях, дасть вам мир і підкаже тим, кого ви навчаєте, як збагатити обговорення в класі. Господь нагороджує нас особливим натхненням, коли ми збираємося вивчати евангелію.

Загальні характеристики дорослих учнів

Прагнучи збагатитися завдяки силі й розумінню дорослих, яких ви навчаєте, ознайомтеся із особливостями, які є спільними для них. Більшість дорослих учнів мають спільні риси, про які сказано далі.

Їм потрібно відчувати, що їх люблять і поважають, і що їхній внесок в урок цінується

Потреба людини в любові й повазі не зникає з віком, так само як з віком не зменшується бажання робити свій важливий внесок. Розуміння цих потреб стимулюватиме вас вислуховувати й цінувати ідеї тих, кого навчаєте. З повагою розглядайте всі ідеї, запропоновані членами класу, і висловлюйте вдячність за їхнє щире сприяння урокам. Слідкуйте за тим, щоб нікого в класі не збентежити. Уникайте сарказму й насмішок.

Вони хочуть навчатися Духом

Дорослі приносять у клас свій багатий досвід. Багато хто з них на власному досвіді пізнав силу істинних принципів, і вони можуть свідчити про те, як через евангелію до них прийшли благословення. Зазнавши на своєму віку труднощів і радощів, вони відчувають велику потребу зрозуміти евангелію і мати провід від Духа.

Вони хочуть говорити про те, як евангелія застосовується в їхньому житті

Дорослі можуть додати власне розуміння, здобуте завдяки тому, що вони живуть згідно зі своїми переконаннями і розмірковують над Писаннями. Вони навчатимуть і зміцнюватимуть один одного, ділячись власним досвідом. Пропонуйте їм ділитися досвідом під час проведення обговорень. Допомагайте їм зрозуміти й обговорити, як можуть принципи, яким ви навчаєте, призвести до позитивних змін в їхньому особистому житті і житті членів їхньої сім'ї.

Вони хочуть самі вибирати напрям

Дорослі мають бажання брати на себе відповідальність за вивчення євангелії. Вам потрібно використовувати такі навчальні методи, які б допомагали їм в цьому (див. «Допомагайте окремих людям зобов'язатися вивчати євангелію», сторінки 61–62). Заохочуйте їх у процесі підготовки до уроків виконувати завдання з читання. Пропонуйте їм приходити на уроки, маючи бажання запитувати і ділитися своїми думками та досвідом.

Один вчитель євангельського вчення постійно пропонував членам класу використовувати перші п'ять хвилин уроку для того, щоб поділитися своїм розумінням чи натхненням, одержаним завдяки особистому вивченню Писання упродовж минулого тижня. Це запрошувало Дух і заохочувало решту членів класу ставати більш старанними учнями. Часто такі коментарі стають чудовим вступом до уроків.

Вони турбуються про свої обов'язки в сім'ї

Дорослі хочуть знаходити рішення для подолання труднощів, з якими вони стикаються у своїх сім'ях. У них є палке бажання дізнатися, як з допомогою принципів євангелії можна подолати труднощі; їх цікавить розуміння й досвід інших людей з цього приводу. Обговорення на такі теми є гарним способом використання часу, який ви проводите, спільно навчаючись євангелії.

Учитель кворуму старійшин проводив урок, взявши за основу «Сім'я: Проголошення світу». Член кворуму прочитав частину цього проголошення, і вчитель хотів було вже продовжувати урок, але тут інший член кворуму підняв руку. «У мене є запитання», — сказав він. Прочитавши фразу з проголошення, він запитав: «Як нам навчати своїх дітей любити один одного й служити один одному?» Це привело до корисного обговорення, на якому члени кворуму ділилися практичними методами застосування цього принципу.

Ми починаємо усвідомлювати, що звеличуємо покликання навчати в класах дорослих, коли бачимо, як дорослі діляться вивченим, особливо коли вони діляться знаннями з членами своєї сім'ї.

В одній групі первосвящеників вчитель проводив навчання про місіонерську роботу. Частину уроку він проводив як обговорення того, що парам літніх людей потрібно служити на місії. Багато хто з братів служив на місії ще молодими чоловіками або пізніше в своєму житті разом з дружинами, і дехто з них свідчив про відповідальність такого служіння і благословення, що приходять за нього.

Один з членів кворуму первосвящеників, повернувшись додому, розповів своїй дружині про це обговорення. Вони обоє були задоволені тим, що вже зробили для життя членів своєї сім'ї. Але слова й дух того уроку запали в їхні серця. Не пройшло й двох місяців, як вони вже виступали на причасних зборах перед своїм від'їздом на місію в іншу країну строком на 18 місяців. З хвилюванням цей чоловік висловлював свою вдячність тому вчителю кворуму первосвящеників і дякував за вплив того уроку на його рішення. За його словами, він знав, що це рішення служити місію буде благословенням в його житті і в житті членів його сім'ї.

Працюйте з врахуванням індивідуальних відмінностей

Дорослі люди мають дуже різний досвід і можливості. Дехто з них знає добре Писання; хтось швидко відповідає; комусь потрібен час для розмірковування над запитаннями; інші не наважуються відповідати, хоч їм є що сказати; деякі мають труднощі з читанням. Уважно роздумуючи над цими особливостями, ви можете спланувати навчальні заходи, які б допомагали всім членам класу брати в них участь.

Ви навчатимете різноманітні за складом групи більш ефективно, якщо дізнаєтеся про індивідуальні риси кожного з них і пристосуєте ваше навчання до їхніх потреб та інтересів (див. «Розумійте тих, кого навчаєте», сторінки 33–34). Особливо важливим є заохочення до участі новонавернених, малоактивних членів Церкви, нових членів у приході, молодих дорослих, які нещодавно перейшли зі свого кворуму Ааронового священства чи класу Товариства молодих жінок. Ці члени вашого класу мають досвід і розуміння, однак вони можуть вагатися, чи варто ними ділитися.

Г

НАВЧАННЯ ВДОМА

НАВЧАННЯ В СІМ'Ї

Як Божу ласку мені заслужить?
Як Богу щирі молитви творить?
Як із добром мені в злагоді жить,
Вічно, вічно у світлі ходить?

Моя дитино, з тобою удвох,
Вивчимо все, що відкрив людям Бог,
Будемо Господу вірно служити,
З Богом, з Богом у світлі ходить.

Гімни і дитячі пісні, N 66

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАТЬКІВ ЗА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ

Президент Бойд К. Пекер проголосив: «Кінцевою метою всіх, кого ми навчаємо, є об'єднання батьків і дітей у вірі в Господа Ісуса Христа, щоб вони були щасливими вдома, запечатаними у вічному шлюбі, приєдналися до покоління свого роду і були впевненими, що матимуть піднесення в присутності Небесного Батька (у Conference Report, квітень 1995, с. 8 або Ensign, травень 1995, с. 8).

Сім'я встановлена Богом. Вона є центральною в його плані. Він встановив сім'ю, щоб приносити щастя своїм дітям, допомогти їм навчитися євангелії в атмосфері любові і підготувати їх до вічного життя. Дім — найважливіше місце для навчання, вивчення й застосування принципів євангелії.

Батьки мають першочергово нести відповідальність за навчання своїх дітей євангелії (див. УЗ 68:25–28). Перше Президентство й Кворум Дванадцятьох проголосили: «Батьки мають священний обов'язок виховувати своїх дітей у любові й праведності, забезпечувати їхні фізичні й духовні потреби, учити їх любити один одного і служити один одному, виконувати заповіді Бога і бути законнослухними громадянами, де б вони не жили. Чоловіки і дружини — матері й батьки — будуть відповідати перед Богом за виконання цих обов'язків» («Сім'я. Проголошення світові», Ліягона, жовтень 1998, с. 24).

Чого повинні навчати батьки своїх дітей

Подане далі узагальнює багато з того, чого повинні навчати батьки своїх дітей. До джерел, з яких вам слід навчати своїх дітей, входять Писання, слова пророків останніх днів, Церковні журнали й інші видані Церквою матеріали.

Основні принципи євангелії

Господь наказав батькам навчати своїх дітей розумінню доктрини покаяння, віри в Христа, Сина живого Бога, хрищення і дар Святого Духа, який надається через покладання рук, коли дитині виповнюється вісім років (див. УЗ 68:25). Ви повинні навчати своїх дітей про спокуту Спасителя, природу священства й обряди спасіння, а також про центральну роль сім'ї та вічного шлюбу в божественному плані щастя.

Молитва

Господь також наказав, щоб батьки навчали своїх дітей молитися (див. УЗ 68:28). Для дітей дуже важливо знати, що вони можуть говорити з Небесним Батьком і прагнути його проводу. Ви маєте навчати їх, що Бог завжди готовий допомогти їм. Допомогайте своїм дітям навчитися особисто молитися вранці, увечері і завжди, коли у них виникає потреба в допомозі або коли вони хочуть висловити свою вдячність. Також слід навчати їх важливості сімейної молитви.

Вивчення Писань

Ви отримаєте великі благословення, вивчаючи євангелію самі і проводячи щоденне вивчення Писань разом з сім'єю. Ви можете своїм дітям полюбити Писання і визнавати силу Божого слова у їхньому житті (див. «Сила Слова», сторінки 50–51). Ви будете в змозі допомогти їм досліджувати Писання, щоб зрозуміти істинні принципи і знаходити відповіді на їхні проблеми. Ви станете здатними допомогти їм набути навичок і вміння вивчати Писання, які будуть потрібними для них у подальшому вивченні євангелії упродовж усього їхнього життя (див. «Допомогайте окремим людям зобов'язатися вивчати євангелію», сторінки 61–62).

Жити згідно з євангелією

Ви повинні навчати своїх дітей користуватися їхньою свободою вибору в праведності — застосовувати євангелію в усьому, що вони роблять. Царь Веніямин вказував, що вам слід навчати своїх дітей «іти шляхами істини і розсудливості», а також «любити один одного і служити один одному» (Мосія 4:15).

Вдома діти повинні бути навченими зберігати святим Суботній день, платити десятину і йти за пророками останніх днів. Вони повинні бути навченими прагнути всього, що є «чесотне, чудове, славнозвісне, гідне похвали» (Уложення віри 1:13).

Практичні навички

Крім навчання доктринальним темам, ви повинні навчати своїх дітей практичним навичкам, наприклад, тому, як розпоряджатися грошима, підтримувати в доброму стані здоров'я, уживатися з іншими, доглядати за одягом та особистими речами. Допомогайте їм вчитися старанно працювати, здобувати хорошу освіту й ставати хорошими громадянами.

Як саме батьки мають навчати своїх дітей

Як батьки, ви повинні намагатися встановити в своєму домі зразок життя згідно з євангелією (див. «Навчання через зразки життя згідно з євангелією», сторінки 135–136). Якщо кожного дня дотримуватися такого зразка життя згідно з євангелією, то можна створити в домі атмосферу віри і послухності. Далі буде наведено багато способів, з допомогою яких ви зможете навчати своїх дітей.

Приклад

Особистий приклад є вашим найефективнішим навчальним знаряддям. Діти навчаються ставленню до життя й поведженню, спостерігаючи ваші вчинки (див. «Живіть згідно з тим, чого навчаєте», сторінки 18–19).

Постійні нагоди для навчання вдома

Щоденні сімейні молитви і вивчення Писань, домашній сімейний вечір і навіть сімейні традиції можуть, так би мовити, «влести» євангелію в кожную справу повсякденного життя дітей (див. «Постійні нагоди для навчання вдома», сторінки 137–139).

Старійшина М. Рассел Баллард навчав: «Любов до Небесного Батька і його Сина Ісуса Христа значно зростає, якщо євангелії навчають і згідно з нею живуть вдома. Істинні принципи вічного життя однаково вмуровуються в серця й душі молодих і літніх, якщо Писання читаються й обговорюються, якщо молитви підносяться вранці й увечері і якщо благоговіння перед Богом і послухність йому сформовано щоденною поведінкою (у Conference Report, квітень 1996, с. 112 або *Ensign*, травень 1996, с. 81).

Нагоди для навчання

Деякі з найкращих можливостей для навчання будуть виникати випадково. Сміливо використовуйте для навчання своїх дітей принципам євангелії ті нагоди, які виникають у повсякденному житті (див. «Нагоди для навчання в сімейному житті», сторінки 140–141).

Батькам ніколи не пізно почати навчання своїх дітей

Важливо встановити зразок життя згідно з євангелією, коли діти ще малі. Старійшина Л. Том Перрі сказав з цього приводу так: «Як важливо почати навчання євангелії на самому початку, коли ви тільки прийняли маленький дух у свій дім» (у Conference Report, жовтень 1988, с. 87 або *Ensign*, листопад 1988, с. 74). Менші діти палко прагнуть брати участь у домашніх сімейних вечорах, вивченні Писань, молитві і проектах служіння.

Президент Томас С. Монсон зауважив: «Є такі, хто відмовляється від цих обов'язків, вважаючи, що можуть їх відкласти до тих пір, поки діти виростуть. Це не так, і досвід свідчить про це. Найкращий час для навчання минув» (у Conference Report, жовтень 1997, с. 21 або *Ensign*, листопад 1997, с. 17).

Але все ж ніколи не буває надто пізно почати навчати євангелії ваших дітей або навіть знову почати це робити. Навчальний процес буде іншим, якщо ви відклали навчання своїх дітей євангелії. Це може викликати певні утруднення. Але Господь благословлятиме вас за старанні зусилля навчати істинним принципам і встановити праведний порядок у своїй сім'ї. Якщо у вас зовсім недавно пробудилося почуття батьківської відповідальності, майте надію. Моліться, зміцнюйтеся у вірі і робіть все від вас залежне, аби приділити увагу своїм дітям і мати на них гарний вплив.

Старійшина Роберт Д. Хейлз пояснював: «Звичайно ж батьки припускатимуться помилок у процесі виконання своїх батьківських обов'язків, однак, завдяки смиренності, вірі, молитві і навчанню, кожна людина може дізнатися, як краще керувати сім'єю, і тим самим благословити життя членів сім'ї зараз і навчити правильним традиціям задля прийдешніх поколінь (у Conference Report, жовтень 1993, с. 10–11 або *Ensign*, листопад 1993, с. 10).

БАТЬКО ЯК ВЧИТЕЛЬ

Перше Президентство і Кворум Дванадцятьох стверджують: «За Божественним задумом батьки мають головувати над своїми сім'ями в любові й праведності» («Сім'я. Проголошення світові», Ліягона, жовтень 1998, с. 24). До таких обов'язків належить і відповідальність щодо навчання євангелії.

Одна доросла сестра, член Церкви, з любов'ю розповідала про уроки євангелії, отримані нею від батька. Вона згадувала:

«Мій батько встановив сімейну традицію: приблизно за два місяці до того, як нам виповнювалося вісім років, він щотижня запрошував нас до себе для розмови. Коли настала моя черга, то для мене у нього був новісінський щоденник; ми сіли разом, тільки вдвох, і розмовляли. Він цікавився моїми почуттями до Ісуса, а потім обговорював зі мною принципи євангелії, яким підготувався навчати.

Упродовж двох місяців він навчав мене простій, прекрасній євангелії. Він намалював для мене наочний посібник, щоб закріпити вивчений матеріал. У цьому посібнику було показано доземне існування, життя на землі і ті кроки, які я мала зробити, аби повернутися до життя з Небесним Батьком: вірити в Ісуса Христа, покаятися, охриститися, отримати дар Святого Духа і витерпіти у вірі до кінця.

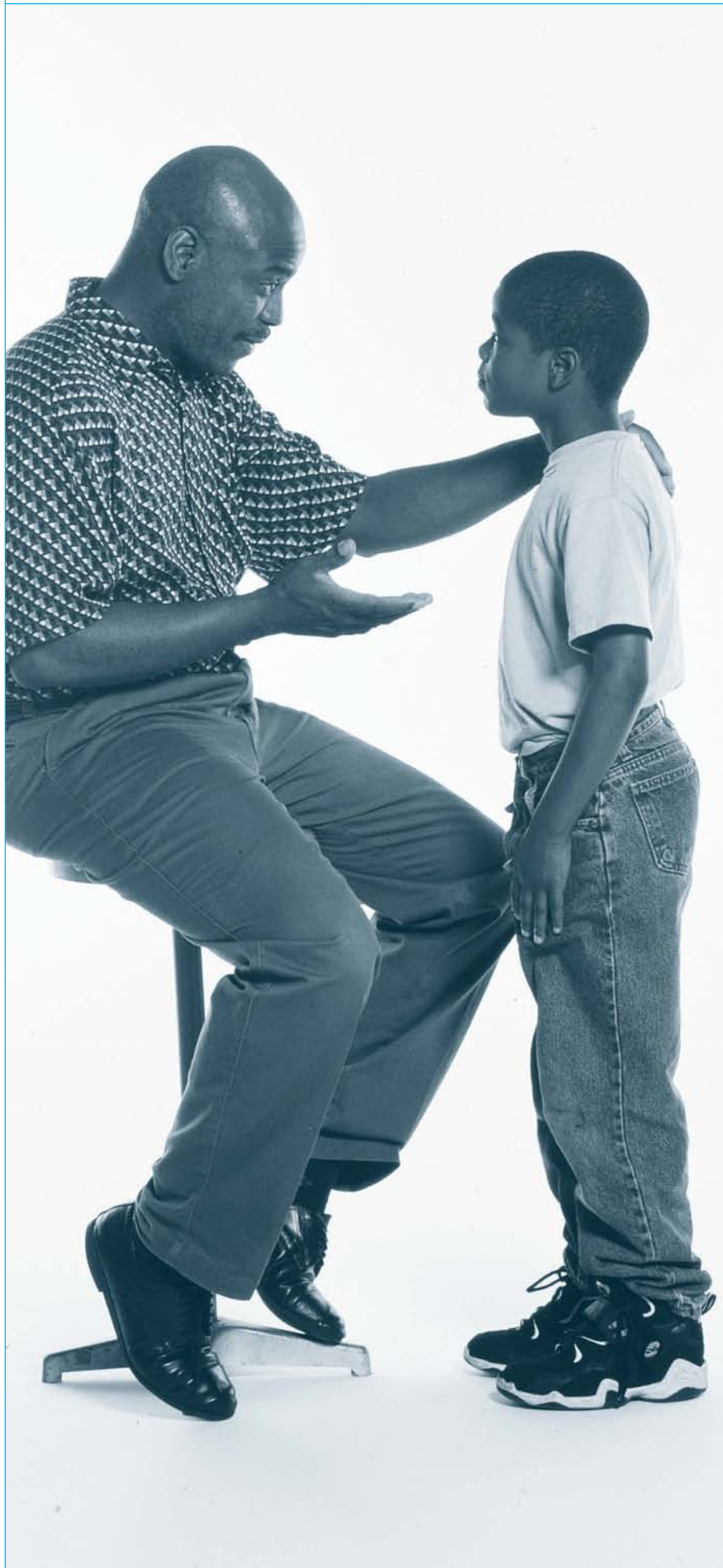
Мені ніколи не забути ту любов, яку я відчувала від мого тата, коли він проводив той час зі мною. Він свідчив мені про кожний етап плану спасіння і був дуже терпеливий, коли я запитувала. Я думаю, що це було таким сильним досвідом для мене завдяки тому, що він говорив зі мною на рівні мого розуміння і свідчив мені. Я вважаю, що саме через цей досвід я набула свідчення про євангелію, коли мене було охрищено».

Іноді батьки надто переймаються матеріальним добробутом своїх сімей. Дехто з батьків перекладає всю відповідальність за навчання євангелії на матерів. Так ніколи не має бути. Кожному батькові Президент Гордон Б. Хінклі сказав так:

«Ваша основна й невідворотна відповідальність — зайняти місце глави сім'ї. Це не дає жодного права на диктаторство чи несправедне володарювання. Це означає відповідальність батьків щодо забезпечення потреб своїх сімей. Ці потреби не тільки в їжі, одязі й дахові над головою. До цих потреб входить праведне керування й навчання, через приклад, а також через вказівки, основним принципам чесності, цілісності, служіння, повагу до прав інших і розуміння того, що ми підзвітні за все зроблене нами в цьому житті, не тільки один одному, але й Богові небес, який є нашим Вічним Батьком» (у Conference Report, жовтень 1993, с. 78–79 або *Ensign*, листопад 1993, с. 60).

Президент Езра Тефт Бенсон запропонував «десять особливих способів, з допомогою яких кожен батько може дати духовне провідництво своїм дітям:

1. Давайте батьківське благословення своїм дітям. Христіть і конфірмайте дітей. Висвячайте своїх синів у священство. Це стане найважливішими моментами в житті ваших дітей.
2. Особисто керуйте сімейними молитвами, щоденним читанням Писань, щотижневими домашніми сімейними вечорами. Ваша особиста участь показуватиме дітям істинну важливість заходів, що проводяться.
3. Коли це тільки можливо, відвідуйте Церковні збори разом з сім'єю. Поклоніння сім'єю під вашим провідництвом є надзвичайно важливим для духовного благополуччя ваших дітей.
4. Ходіть зі своїми дітьми в походи, які проводяться для батьків і дочок, а також для батьків і синів. Сім'єю виїздіть на пікніки та відпочинок на природі, грайте в ігри з м'ячем, декламуйте вірші, відвідуйте заходи, визначені згідно з шкільними програмами тощо. Присутність тата на них все змінює.
5. Установлюйте традиції проводити канікули й відпустки, подорожувати і виїздити на природу всією сім'єю. Згадки про це назавжди залишаться в пам'яті ваших дітей.

6. Проводьте зі своїми дітьми розмови наодинці. Давайте їм можливість самим визначати тему розмови. Навчайте їх принципам євангелії. Навчайте їх істинним цінностям. Кажіть їм про свою любов до них. Час, особисто вами проведений з дітьми, покаже їм, що саме в їхнього тата стоїть на першому місці.

7. Учіть дітей працювати, переконуйте їх у важливості праці для досягнення достойної мети. Організуйте для своїх дітей місіонерські фонди й фонди для освіти, це покаже їм, наскільки серйозно ставиться до цього їхній тато.

8. Підтримуйте у своєму домі інтерес до хорошої музики, справжнього мистецтва і літератури. Домівки, в яких є дух витонченості й краси, благословить життя дітей назавжди.

9. Якщо дозволяє відстань, то регулярно відвідуйте храм разом зі своєю дружиною. З часом ваші діти будуть краще розуміти важливість храмового шлюбу, храмових обітниць і вічного сімейного єднання.

10. Давайте дітям відчуття, яку радість і задоволення ви маєте від служіння в Церкві. Ви можете сприяти тому, щоб і вони мали бажання служити в Церкві і любити це Царство».

Завершуючи, Президент Бенсон сказав: «Пам'ятайте про своє священне покликання бути батьками в Ізраїлі — ваше найважливіше покликання в часі і у вічності — про покликання, від якого вас ніколи не буде відкликано» (у Conference Report, жовтень 1987, с. 62–63 або *Ensign*, листопад 1987, с. 50–51).

Як батьки, ви завжди повинні пам'ятати про вічну важливість вашої ролі. Батьківство є божественною відповідальністю. Старійшина Бойд К. Пекер сказав: «Набуває особливого значення те, що з-поміж усіх звань, які засвідчують повагу, шанування й визнання і які тільки можна надати йому, самому Богові, — найвищому над усе, він вибрав, щоб до нього зверталися просто — Батько» (у Conference Report, квітень 1972, с. 139 або *Ensign*, липень 1972, с. 113).

МАТИ ЯК ВЧИТЕЛЬ

Першим Президентством і Кворумом Дванадцятьох було сказано, що «матері в першу чергу відповідальні за виховання своїх дітей» («Сім'я. Проголошення світові», Ліягона, жовтень 1998, с. 24). Виховання включає в себе навчання принципам євангелії.

Президент Езра Тефт Бенсон з любов'ю згадував про те, як його навчала мати:

«Дуже добре пам'ятаю, як одного разу, ще хлопчиком, повертаючись з поля, підходив до старого фермерського будинку в Увайтні, штат Айдахо. Я почув, як моя матуся співала «Чи зробив я щось хороше сьогодні для світу?» (*Hymns*, no. 223).

У мене все ще стоїть перед очима, як вона, схилившись над прасувальною дошкою, під якою було розстелено газети, прасувала довгі вузькі частини білого одягу, а лоб її вкривали краплини поту. На моє запитання, що це вона робить, вона відповіла: «Це — храмові мантії, мій синку. Твій батько і я збираємося до храму в Логані».

Потім вона поставила нагріватися на плиту праску, підсунула стілець ближче до мого і розказала мені про храмову роботу — як важливо бути гідними, щоб ходити до храму і брати участь у священних обрядах, що виконуються там. Вона також висловила свою палку надію, що одного дня її діти, онуки і правнуки отримають ці безцінні благословення» («What I Hope You Will Teach Your Children about the Temple», *Ensign*, серпень 1985, с. 8).

Стосовно важливості навчання матерями своїх дітей євангелії Президент Бенсон сказав так: «Матері, для своїх дітей ви — найкращі вчителі. ... Навчайте дітей євангелії у себе вдома, на своїх власних «вечорах біля каміна». Це — найефективніше навчання з усіх, яке вони будь-коли матимуть. Це — Господній шлях навчання. Церква не може навчати так, як ви. І школа не може.

І дитячий садочок не може. А ви можете, і Господь буде підтримувати вас. Ваші діти запам'ятають назавжди ваше навчання, і навіть коли вони зістаріються, воно залишиться в них. Вони називатимуть вас благословенною — їхньою справжньою мамою-ангелом» (*To the Mothers in Zion* [брошура, 1987], с. 10–11).

Як мати, ви навчаєте в різний спосіб. Іноді ви плануєте нагоди для навчання, однак у більшості випадків такі нагоди несподівано трапляються в плині нормального сімейного життя (див. «Нагоди для навчання в сімейному житті», сторінки 140–141). Іноді ви навчаєте через приклад, іноді — через вказівку. Іноді ви навчаєте, встановлюючи в сім'ї зразок життя згідно з євангелією, а іноді — просто приділяючи увагу і віддаючи свою любов дітям. Президент Бенсон дав 10 пропозицій, які допоможуть вам навчати своїх дітей. У кожній з них наголошується на необхідності виділяти час:

«Завжди знаходьте час, щоб допомогти їм у пошуку відповіді у будь-яких їхніх життєвих ситуаціях, ... незважаючи на те, шість років чи шістнадцять років вашій дитині. ...

... Знаходьте час бути справжнім другом для своїх дітей. ...

... Знаходьте час читати своїм дітям. ...

... Знаходьте час молитися зі своїми дітьми. ...

... Знаходьте час провести щотижня корисний сімейний вечір. ... Перетворіть його на одну з найкращих сімейних традицій. ...

... Знаходьте час їсти разом у всіх можливих випадках. ...

... Знаходьте час разом з сім'єю читати Писання. ...

... Знаходьте час працювати всією сім'єю. ...

... Знаходьте час навчати своїх дітей.

Ловіть моменти для навчання. ...

... Знаходьте час по-справжньому любити своїх дітей. Незрівнянна материнська любов схожа на Христову» (*To the Mothers in Zion* [брошура, 1987], с. 10–11).

Обов'язки материнства можуть просто приголомшувати. Слід пам'ятати, що Господь не очікує від матерів досконалості чи досягнення нереальних, ідеальних норм у веденні домашнього господарства. Але він сподівається, що вони визнають за собою свою божественну роль і шануватимуть її, що вони смиренно робитимуть свою справу якнайкраще.

Старійшина Джеффри Р. Холланд сказав такі слова матерям в Церкві: «Вам продовжувати основну традицію Єви, матері всієї людської сім'ї. ... Вам продовжувати основну традицію Сари, Ревеки і Рахілі, без яких не могло бути тих чудових патріархальних обіцянь Аврааму, Ісаку та Якову, якими благословлені ми всі. Вам продовжувати основну традицію Лоїди та Евнікії і матерів 2000 юних воїнів. Вам продовжувати основну традицію Марії, яку було вибрано й висвячено наперед від початку цього світу, щоб їй зачати, виносити й народити самого Сина Божого. Ми дякуємо всім вам, а також нашим матерям, і кажемо, що немає нічого важливішого в цьому світі, ніж безпосередня участь в роботі і славі Божій — приводити в земний світ Його синів і дочок і давати їм смертне тіло, щоб безсмертя і вічне життя могли

увійти в ці небесні царства у височині» (у Conference Report, квітень 1997, с. 48 або *Ensign*, травень 1997, с. 36).

Президент Гордон Б. Хінклі про величне благословення материнства сказав так:

«Нехай кожна мати усвідомить, що у неї немає більшого благословення, ніж її діти, які прийшли до неї як дар від Всемогутнього; що вона не має більшої місії, ніж виховати їх у світлій істині, у розумінні й любові. ...

Я нагадую матерям, де б вони не були, про священність їхнього покликання. Ніхто інший не може повністю замінити вас. Не існує відповідальності більшої, не існує зобов'язання більш зобов'язуючого, ніж виховувати в любові і, мирі і чесності тих, кого ви привели у цей світ» (у Conference Report, жовтень 1993, с. 79 або *Ensign*, листопад 1993, с. 60).

ПАРТНЕРСТВО БАТЬКІВ У НАВЧАННІ ДІТЕЙ

Першим Президентством і Кворумом Дванадцятьох у документі «Сім'я. Проголошення світові» було пояснено, що батьки й матері «зобов'язані допомагати один одному... як рівноправні партнери» (*Ліагона*, жовтень 1998, с. 24). Це партнерство є особливо необхідним у виконанні священного батьківського обов'язку навчати своїх дітей.

У зверненні на одній з генеральних конференцій Президент Бойд К. Пекер читав Учення і Завіти 27:15, 17, де сказано, щоб ми піднесли у своїх серцях і раділи, і підперезали свої стегна, і зодяглися у зброю, щоб нам вистояти у лихий день, ... взявши щит віри, яким ми зможемо нищити всі вогненні стріли нечестивих. Прочитавши цей уривок, Президент Пекер дав таке пояснення важливості співпраці матерів і батьків, коли вони допомагають своїм дітям «взяти щит віри».

«Цей щит віри виготовляється не на заводі, а вдома, силами членів сім'ї. ...

... План нашого Батька вимагає, щоб діти народжувалися у сім'ї і щит віри для дітей має виготовлятися й «підганятися» теж в сім'ї. Не може бути двох абсолютно однакових щитів. Кожний повинен бути виготовлений вручну з врахуванням індивідуальних особливостей.

За планом, розробленим Батьком, чоловік і жінка, чоловік і дружина, працюючи разом, підганяють для кожної дитини індивідуально той щит віри, зроблений, щоб підготуватися до сутичок, настільки міцним, щоб його не можна було ні вибити, ні пробити вогненними стрілами.

Потрібні велика сила батька, щоб викувати його з металу, і ніжні руки матері, щоб відполірувати й підігнати його. Трапляється, що робити це випадає на долю одному — батькові або матері. Це важко, але можна зробити.

У Церкві ми можемо навчати, з яких матеріалів виготовляється той щит віри: благоговійності, мужності, цнотливості, покаяння, прощення, співчуття. У Церкві ми можемо навчитися, як ці матеріали збирати й поєднувати між собою. Однак, саме виготовлення й «підгонка» цього щита віри відбувається у колі сім'ї. Якщо буде інакше, то в критичний момент він погано захищатиме і спаде (у Conference Report, квітень 1995, с. 8 або *Ensign*, травень 1995, с. 8).

Подальші пропозиції допоможуть батькам стати кращими партнерами у навчанні своїх дітей.

Виділяйте час для спільного планування

Як батьки, ви повинні виділяти час спеціально для того, щоб обговорити проблеми своїх дітей і спланувати, як їм допомогти. Одна дуже зайнята парами подружжя виявила, що проведення кожного тижня спільного планування стало одним з найцінніших надбань, здобутих ними як батьками. Вони сказали:

«Хоч ми витратили майже рік на те, аби щотижневе планування стало для нас звичкою, тепер ми задумуємося, як би ми були без нього. Воно допомагає нам більше цікавитися тим, що роблять інші. Воно допомагає нам усвідомлювати, наскільки важливими ми є один для одного і наших дітей. Воно дає нам час подивитися самим на себе і на дітей і вирішувати, яким чином долати наші проблеми. Також ми плануємо наші зустрічі, те, як по-особливому проводити час з дітьми, деталі домашнього сімейного вечора і недільні заходи. Планування забирає в нас приблизно 30 хвилин, іноді триває й довше, якщо трапляються важливі події або надзвичайні проблеми вимагають більше часу для обговорення».

Плануючи, як навчати своїх дітей, з молитвою замисліться над такими запитаннями:

- Що повинно відбутися в житті наших дітей завдяки нашому навчанню?
- Яким особливим принципам євангелії повинні ми навчати, щоб цього досягти?
- Як нам потрібно навчати цим принципам?

Пропозиції щодо застосування цих запитань вміщено під рубриками «Піготовка уроків», сторінки 98–99, і «Беріть матеріали для уроків з виступів на конференціях та з інших джерел», сторінки 100–101).

Важливість єдності при навчанні дітей

Якщо батько й мати вибирають час, щоб порадитися один з одним, то зростає вірогідність, що в навчанні дітей вони будуть заодно навіть при виникненні незапланованих моментів для навчання, які звичайно трапляються у плині сімейного життя. Така єдність є важливою, бо мало що може більше збентежити дітей, ніж протилежні зауваження з боку двох людей, яких вони люблять і поважають найбільше.

Одна подружня пара розповіла таку історію про випадок, що трапився з їхнім сином:

Влітку шестирічний Майк багато працював, виконуючи додаткову роботу вдома та у сусідів, аби заробити грошей на літній відпочинок з сім'єю. Вони збиралися в далеку подорож, і мама сказала йому, що по дорозі, якщо він захоче чогось смаченького або якихось сувенірів, то платитиме за це сам. І хоч мама попереджала його майже щодня залишати гроші в надійному місці, Майку подобалося тримати їх у кишені. Він весь час носив їх з собою, куди б не йшов. Він міг декілька разів на день діставати їх з кишені, рахувати чи показувати друзям.

Напередодні подорожі Майк виявив, що гроші випали з кишені. Убитий горем, весь у сльозах, прийшов він до своєї мами. Вона перейнялася його бідом і допомагала шукати гроші скрізь, де тільки можна було собі уявити, однак грошей не знайшли. «Прикро, але гроші пропали», — сказала вона. Вона утримувалася, щоб нагадати йому про свої численні застереження, але й утрималася від спокуси чимсь поліпшити

стан свого сина. Хоч би як, але гратися щодня з грошима наперекір її попередженням було його вибором.

Нещасний маленький Майк сидів на сіднях, коли його батько прийшов додому. Вислухавши сумну історію, він поліз до кишені, дістав грошей більше, ніж Майк загубив, і дав їх йому. Побачивши вираз обличчя своєї дружини, він сказав: «Які це гроші? Хіба це збиток?»

Розмірковуючи над цією історією, ви можете запитати себе, хто ж з батьків правий. Але не це запитання є найкращим. Можливо, краще буде запитати, як Майкові батьки могли б об'єднатися, знаходячи вихід з даної ситуації. Їм слід було б порадитися разом, розмірковуючи над тим, як допомогти Майку.

Вони мали запитати себе: «Що відбудеться в житті Майка внаслідок цієї ситуації? Чи навчить це його більшій відповідальності? Чи захоче він більшого співчуття й розуміння від батьків? Чи навчить це його не хизуватися перед друзями? Чи зрозуміє він важливість виконання існуючих у сім'ї правил?» Це допомогло б батькам визначити, чому саме навчати свого сина і як цьому навчати.

Якби Майкові батьки, замислившись наодинці, об'єналися в пошуках виходу з даної ситуації, вони б могли знайти хороший вихід із ситуації, незалежно від того, відшкодували б вони Майкові загублені гроші, чи ні. Натомість вони повели себе в цій ситуації так, що досягли протилежного результату.

Працюйте у злагоді, навчаючи своїх дітей євангелії Ісуса Христа.

НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ЗРАЗКИ ЖИТТЯ ЗГІДНО З ЄВАНГЕЛІЄЮ

Один із способів, яким Господь навчає нас, полягає в тому, що нам слід встановити зразки чесного і гідного життя. Він наказує нам молитися і читати Писання індивідуально і сім'єю щодня. Він наказує нам відвідувати Церковні збори і приймати причастя кожного тижня, відвідувати храм, коли це тільки можливо для нас, поститися і давати пожертвування від посту щомісяця. Такі зразки життя показують нам шлях, яким нам слід йти як його учням.

Діти вчать жити як учні Спасителя, якщо вони, із самих перших років життя й надалі, разом зі своєю сім'єю поклоняються, служать, навчаються й працюють, як він призначив. Якщо сім'я не живе за таким зразком, то ефективність батьківського формального навчання євангелії буде обмеженою. Якщо батьки живуть так, що їхні слова розходяться з ділом, то діти будуть більше схильні наслідувати вчинки батьків, ніж прислухатися до їхніх слів. Але якщо батьки часто говорять про Спасителя і встановлюють як зразок для своєї сім'ї його дії і вчинки, то вони навчатимуть своїх дітей «повчанням і застереженням Господа» так, як, за словами Еноша, навчав його батько (Енош 1:1).

Президент Бригам Янг стверджував: «У кожного народу, суспільства і сім'ї існують своєрідні традиції, і дитина переймає їх. Якщо закон Христа стає традицією цього народу, то дітей буде виховано за законом цілестіального царства. . . . Тоді діти будуть виховані, за традиціями їхніх батьків, чинити правильно й утримуватися від зла (в *Journal of Discourses*, 3:327).

Наші діти «виховуються за законом цілестіального царства», якщо ми встановлюємо у своєму домі зразок життя згідно з євангелією.

Що слід зробити, аби встановити зразок життя, який допоможе стати гарними учнями Христа

Ми маємо обов'язок сумлінно вибирати зразки життя згідно з євангелією і виховувати на них. Наприклад, можна вибирати такі твори образотворчого мистецтва, музики і літератури, які допомагатимуть нашим дітям віддавати перевагу тому, що духовно підносить і напучує. Можна разом служити в Церкві й суспільстві. Можна вибирати найскромніший одяг для себе й допомагати своїм дітям робити те саме. Можна вивчати разом Писання і проводити домашні сімейні вечори. Можна виховувати шанобливе ставлення до Суботнього дня, щоб діти усвідомили необхідність дотримання цього дня святим.

Одним з найдієвіших способів встановлення зразків для праведного життя є започаткування й підтримання сімейних традицій. Діти почуваються впевнено, знаючи, що незалежно від обставин життя певні події постійно відбуватимуться в їхній сім'ї. Президент Езра Тефт Бенсон радив: «Сприяйте встановленню й підтриманню чудових сімейних традицій, які об'єднують вас разом навічно. Чинячи так, ми створюємо часточку неба прямо тут, на землі, у власних сім'ях. Зрештою, вічність буде лише продовженням праведного сімейного життя» (у *Conference Report*, жовтень 1989, с. 4 або *Ensign*, листопад 1989, с. 5).

Багато сімейних традицій можуть бути заснованими на євангелії. Наприклад, у деяких сім'ях діти, коли їм виповнюється вісім років, одержують у подарунок Книгу Мормона. У деяких сім'ях на свято Різдва ставляться сценки про народження Спасителя. Є сім'ї, в яких батько дає благословення священства кожній своїй дитині на початку навчального року. Деякі сім'ї

щорічно збираються разом на свята і благословення й надання імені дітям. Такі традиційні зустрічі й свята невдовзі стають жаданими й улюбленими, вони зміцнюють сім'ї й окремих їхніх членів, які з радістю роблять те, що для них є знайомим і священним. Традиції можуть нагадувати членам сім'ї про шлях їхнього життя як учнів Христа, а також надавати додаткові можливості для навчання принципам євангелії.

Як змінити щось небажане в поведінці

У наших силах змінювати поведінку, небажану для сім'ї. Якщо ми належимо до сім'ї, недостатньо активної в Церкві, то можна відмовитися від такої поведінки і почати всім разом регулярно відвідувати Церковні збори. Якщо ми критикували Церковних провідників або чули, як це робили наші батьки, то можемо замість цього підтримувати своїх провідників словом і ділом. Такі зміни у способі життя подаватимуть нашим дітям кращий зразок для наслідування.

Одна сестра, член Церкви, розповіла таку історію:

«Мій чоловік, Роджер, виріс у сім'ї, де не було встановлено зразків життя згідно з євангелією. Його батько вживав алкоголь, і сім'я страждала від цього. Його мати намагалася бути активною в Церкві, але батько хотів, аби сім'я в неділю займалася іншими справами. Ще юнаком Роджер разом з друзями став дуже активним у Церкві, і коли до нього прийшло власне свідчення про євангелію, він почав вести у спеціальному блокноті з відривними аркушами записи про те, якою саме він бачить власну сім'ю. Йому на ту пору було близько 17 років. В одному розділі свого блокнота він записував, що б йому хотілося робити разом зі своїми дітьми, інший було присвячено дружині, в наступному розділі він писав, яким має бути його дід, а ще в одному — записав, що йому слід робити, аби самому до всього цього підготуватися. Він записував туди всі свої ідеї, а також вкладав публікації, які вважав корисними. Деяких висновків він дійшов

через негативний приклад сім'ї, в якій зростав: він навчився, чого не повинно бути у його власній сім'ї. Батько так протестував проти його активності в Церкві, що Роджер змушений був залишити власний дід і жити у віруючій сім'ї, від якої він був у захваті, хоч вони й не були членами Церкви. Від них він взяв ще й інші ідеї для своєї майбутньої сім'ї. Отже, навіть у зовсім юному віці він хотів бути тим, хто поведе своїх дітей від неспокійного минулого до більш благословенного майбутнього.

Після заручин він показав мені той блокнот, і ми обговорювали записані там ідеї й розвивали їх доти, поки у нас не виникло чітке уявлення, яку саме сім'ю нам хочеться створити. Пам'ятаю, що першим, над чим ми працювали, була молитва. Своїх дітей ми навчали молитися, ще коли вони були крихтливими, щоб це стало глибоко укоріненою звичкою, якої вони не змогли б ігнорувати. Ми вирішили, що сплата десятин завжди буде для нас законом. Ми чітко дотримувалися правила проводити домашні сімейні вечори. Започаткували традицію щоранку вивчати Писання. Спочатку ми всіляко намагалися прочитати наперед визначену кількість віршів, однак згодом зрозуміли, що обговорення, які виникали через те, що у дітей було багато запитань, набагато важливіші за строге дотримання нашого розкладу вивчення. В останні кілька років ми відразу після вступної молитви стали ще й співати гімни, з першого куплета до останнього. Це робило нас бадьорими і підносило нас духовно. Це лише декілька з тих традицій, які супроводжували становлення нашої сім'ї.

Я не перестаю дивуватися, як мій чоловік, у такому юному віці і майже не маючи прикладу для наслідування у сім'ї, міг додуматися встановити традиції праведного життя у своїй власній сім'ї. Я також вдячна за його рішення працювати нам спільно, аби з допомогою цих традицій навчати праведності нашу сім'ю».

ПОСТІЙНІ НАГОДИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ВДОМА

Як батьки, ви повинні постійно знаходити нагоди для навчання євангелії у себе вдома. Діючи так, ви залучатимете своїх дітей до євангельських вчень, які вони застосуватимуть у власному житті і які стануть для них основою. З ваших вчинків для них буде ясно видно, що вірити євангелії означає керуватися нею в житті на кожному кроці.

Подані далі пропозиції допоможуть вам постійно знаходити нагоди для навчання своїх дітей євангелії.

Сімейна молитва

Спаситель наказав: «Моліться в своїх сім'ях Батькові, завжди в моє ім'я, щоб ваші жінки і ваші діти могли бути благословенні» (3 Нефій 18:21).

Сімейні молитви — це прекрасна нагода показати дітям, як молитися. Діти, помічаючи ваше щире звертання до Небесного Батька, побачать вашу віру і праведні бажання. Вони навчаться «радитися з Господом в усіх своїх діяннях», щоб він «направляв [їх] на добре» (Алма 37:37).

Молячись, звертайтеся до Небесного Батька з благоговінням. Це допомагатиме вашим дітям навчитися словам молитви, які б виражали любов і пошану до Небесного Батька.

Діти більше дізнаються про євангелію, якщо вони чують молитви інших членів сім'ї. Вони дізнаються про потребу в покаятні, чуючи, як інші просять прощення. Навчаються вдячності, чуючи, як інші дякують Небесному Батькові за свої благословення. Навчаються вірі, смиренності й послухності, спостерігаючи, як їхні батьки постійно прагнуть проводу Духа. Дізнаються про необхідність шанувати й поважати Церковних провідників, якщо члени сім'ї моляться за них щодня. У них може виникнути палке бажання служити на місці й отримати храмові благословення, якщо

батьки просять Небесного Батька допомогти їхнім дітям робити такий вибір, аби залишитися гідними отримати ці благословення.

Діти вчаться любити інших і турбуватися про них, коли чують, як члени сім'ї моляться за інших людей. У дітей виникає сильне почуття любові, якщо вони чують, як інші члени сім'ї моляться про них.

Слід надавати можливість промовляти сімейну молитву кожному членові сім'ї. Малі діти, з допомогою старших, теж можуть це робити, коли до них доходить черга.

Вивчення Писань сім'єю

Ще одним дієвим способом навчання дітей євангелії є щоденне вивчення Писань. Члени сім'ї повинні читати їх разом щодня у визначений для цього час. Для одних людей це найлегше робити рано-вранці. Для інших сімейне вивчення Писань вдається найкраще проводити ввечері перед сном. І хоч іноді буває важко залучати деяких членів сім'ї до участі у вивченні Писань, однак ваші постійні зусилля вивчати слово Боже благословить життя ваших дітей. Ваші діти дізнаються про істинність повчання Нефія: «Бенкетуйте словами Христа; бо ось, слова Христа скажуть вам усе, що вам треба робити» (2 Нефій 32:3).

Діти, читаючи Писання разом з іншими членами сім'ї, починають любити Боже-ственні істини євангелії. Мова Писань стає знайомою для них. З Писань вони дізнаються про історії і приходять до розуміння, як застосовувати у своєму повсякденному житті ці священні слова. Також вони навчаться користуватися навчальними додатками, вміщеними в Писаннях (див. 56–58).

Варто визначити певну кількість розділів чи віршів для щоденного читання. Кожному членові сім'ї, який вміє читати, потрібно давати можливість читати з Писань. Вони можуть по черзі читати один або кілька вір-

Оскільки сім'я є найважливішим осередком для навчання євангелії, то у членів сім'ї є можливість ділитися один з одним знанням про істини, яке вони отримали під час проведення Церковних зборів, занять чи заходів. Завдяки цьому ви як батьки дізнаватиметеся, наскільки добре ваші діти навчаються євангелії, пам'ятаючи про свій праведний обов'язок навчати своїх дітей. У сім'ї виникає багато сприятливих для навчання нагод, коли можна запитати дітей про те, чого вони навчилися на Церковних зборах. Слід ставити такі запитання, які б заохочували дітей якомога більше пригадувати з того, чому їх навчали, у тому числі певні історії, конкретні деталі. Робіть все можливе, аби заохочувати всіх членів сім'ї обговорювати пригадане (див. «Проводьте обговорення», сторінки 63–65).

ців. Діти, які ще не вміють читати, можуть також брати участь у вивченні Писань, повторюючи вірші за тим, хто їх читає. Якщо це можливо, то нехай молодші діти розглядають Церковні ілюстровані книги оповідань з Писань або малюнки з набору «Євангелія в мистецтві».

Аби допомогти членам сім'ї розуміти Писання, ви можете перефразувати складні для сприйняття уривки простими словами або ж знаходити тлумачення незнайомих слів у словнику. Можна попросити когось із членів сім'ї підсумувати основні моменти з прочитаного в цей день. Малі діти можуть тримати малюнок, який ілюструє прочитане.

Можна запропонувати дитині згадати ситуацію з її життя, яка б нагадувала прочитану історію з Писань. Наприклад, ви можете сказати: «Тільки що ми прочитали про Давида й Голятя. Яких «Голятів» ти зустрічав у своєму житті? Чого ти навчився від Давида такого, що допомагатиме тобі у час випробувань?» Або так: «Я бачив, як ти допомагав своїй молодшій сестрі прибрати кімнату. Чи не здається тобі, що тим самим ти виявив любов, про яку в прочитаній нами історії говорив Ісус?»

Якщо ви не дуже добре знаєте Писання або вам важко читати, то ви можете почувати себе ніяково й незручно, читаючи їх разом зі своїми дітьми. Однак це не повинно бути перешкодою, адже діти відчуватимуть, що ви всі навчаєтеся, як читати Писання. Якщо ви відкладаєте сімейне вивчення Писань доти, поки не почуватиметеся впевнено, то тим самим позбавлятимете своїх дітей необхідного духовного живлення. Пам'ятайте, що Дух може впливати, не зважаючи на ваш досвід.

Домашній сімейний вечір

Домашній сімейний вечір дає вам прекрасну нагоду допомогти своїм дітям розуміти принципи євангелії і застосовувати їх у своєму житті. Домашній сімейний вечір може включати в себе сімейну молитву, навчання євангелії, співання гімнів і пісень для Початкового товариства, а також сімейні заходи.

Плануючи домашній сімейний вечір, подумайте над нагальними потребами, турботами й інтересами членів сім'ї. Наприклад, чи не пора підготувати дитину до хрищення або висвячення в чин священства? Чи мали місце суперечки в сім'ї? Якщо

ви з молитвою розмірковуєте над потребами й труднощами, які виникають у членів сім'ї, то зможете краще визначити, яким саме принципам євангелії вам слід навчати.

Принципи ефективного навчання, вміщені в цій книзі, допоможуть членам сім'ї спланувати й провести домашній сімейний вечір. Крім того, Церква видала посібник *Family Home Evening Resource Book*, в якому вміщено уроки й ідеї для успішного проведення домашніх сімейних вечорів. Дуже корисним джерелом є Церковні журнали.

Іноді зробити проведення домашніх сімейних вечорів постійною частиною життя видається сім'ям важкою справою. Часом діти не хочуть брати в них участі або ж батьки відчують себе надто зайнятими, щоб виділяти для них час. Однак, зусилля, докладені до планування й проведення домашніх сімейних вечорів, принесуть благословення всім членам сім'ї. Один чоловік згадував, що в його дитинстві в сім'ї домашній сімейний вечір проводився лише двічі. Але набутий досвід став для нього настільки вражаючим, що й після одруження він все ще пам'ятав про ті вечори і принципи євангелії, яких тоді навчився. Це допомогло йому і його дружині започаткувати проведення у своїй сім'ї домашнього сімейного вечора щотижня.

Важливість сімейної традиції збиратися разом за столом

Сімейна традиція їсти разом дає вам нагоду навчати важливим урокам, а членам вашої сім'ї — брати участь в бесідах. Яким би напруженим не був ваш розпорядок дня, пам'ятайте, що часто спільна трапеза є єдиною нагодою зібратися всім разом, аби розказати про події дня й щось обговорити разом. Можна використати таку нагоду, щоб поговорити з дітьми про принципи євангелії, сімейні цінності, виступи, почуті на причасних зборах та інших Церковних зібраннях, про школу, майбутні заходи, події у світі та інше, що викликає інтерес у всіх. Цей спільно проведений час дасть вам можливість більше дізнатися про турботи, думки й почуття своїх дітей.

Сімейна традиція їсти разом має стати невимушеною й радісною подією, під час якої кожний відчуває, що має право брати участь у бесідах. Намагайтеся зробити все можливе, щоб під час спільних трапез не відбувалося суперечок. Нагоди збиратися

разом за столом сприятимуть сімейній єдності й духовному зростанню сім'ї.

Сімейні наради

Можна скликати членів сім'ї, щоб порадитися з ними. Сімейні наради скликаються, щоб визначити певні цілі, усунути проблеми, обговорити фінансові справи сім'ї, скласти плани, надати комусь з членів підтримку чи зміцнити його. Можна проводити сімейну нараду, поєднавши її з домашнім сімейним вечором, або визначити для цього інший час. На сімейних нарадах ваші діти навчатимуться, як вислуховувати і поважати почуття й думки інших людей.

Бесіди наодинці

Регулярно проводячи бесіди зі своїми дітьми, ви зближитеся з ними. Можна запланувати певний час для кожної дитини, щоб виявляти до неї свою любов, підбадьорювати і навчати її принципам євангелії. Надавайте можливість кожній дитині поговорити про важливі для неї проблеми чи переживання. Виявляючи справжню увагу до турбот і точки зору дітей, ви вчитимете їх довіряти вам і шукати вашої поради. Крім того навчайте їх приймати правильні рішення, молитися, а також вивчати Писання, щоб знаходити відповіді на запитання.

Звертайтеся до Писань, навчаючи своїх дітей праведному застосуванню свободи вибору. Старійшина Джин Р. Кук дав такі поради стосовно того, як батько чи мати можуть скористатися Писаннями, допомагаючи дитині знайти відповідь на її запитання про те, чому в неділю сім'я не може робити певних справ:

«У вас може з'явитися спокуса сказати: «Тому, що я так сказав» або «Тому, що так каже Церква». Однак більш натхненні батько чи мати скажуть так: «Ти ж знаєш, що дотримання Господнього дня святим не є чимсь таким, що ми просто самі собі видумали. Дозволь мені показати тобі децю». Потім ви можете відкрити розділ 59 Учення і Завітів і прочитати [вірші з 9 по 11]. ...

Після цього можете пояснити: «Як бачиш, Господь вчить, що неділя — це святий день. ... Це день відпочинку від нашої роботи й присвяти Всемогутньому, а це означає, що ми повинні йти на наші Церковні збори, приймати причастя, виконувати свої Церковні обов'язки, відвідувати хворих, бідних і нужденних. Цей день присвячений Господу, і я свідчу тобі, моя люба донечко, що це правильно і що Господь щедро благословив нас за дотримання Суботнього дня» (*Raising Up a Family to the Lord* [1993, с. 19–20]).

Щоб ознайомитися з ідеями, що стосуються проведення бесід наодинці з вашою дитиною, див. «Навчайте під час інтерв'ю», сторінка 153.

НАГОДИ ДЛЯ НАВЧАННЯ В СІМЕЙНОМУ ЖИТТІ

Для батьків випадає багато незапланованих нагод для навчання — під час розмов, спільної праці з дітьми і в тих випадках, коли члени сім'ї переживають разом якісь труднощі. Це могутні нагоди для навчання, оскільки безпосередньо стосуються переживань дітей. Через те, що такі нагоди несподівано з'являються і швидко минають, вам потрібно відчувати їх і заздалегідь бути підготовленими до навчання принципам, яким ваші діти готові навчатися. Подальші пропозиції допоможуть вам виявляти нагоди для навчання.

Звертайте увагу на запитання й стурбованість дітей

Усі діти турбуються про себе і світ. Вам слід продемонструвати їм, що євангелія дає відповіді й провід для розуміння їхніх проблем і вирішення їх. Якщо дитина боїться грози, можна вибрати момент і заохотити її молитися про заспокоєння. Якщо син-підліток хоче подивитися популярний, але невідповідний для нього кінофільм, то обговоріть з ним це питання і допоможіть йому застосовувати принципи євангелії, вирішуючи, дивитися такий кінофільм, чи ні. Якщо діти стурбовані тим, що їм слід прийняти якесь важливе рішення, то можете прочитати з ними Мороній 7:15–19 і обговорити пораду Моронія про те, як саме потрібно «судити». Якщо помирає хтось із членів сім'ї, то ви можете навчати своїх дітей про духовний світ і воскресіння.

Пропозиції щодо того, як можна радитися зі своїми дітьми див. на сторінці 137 під рубрикою «Постійні нагоди для навчання вдома».

Обговорення проблем, які виникають в однолітків ваших дітей

Час від часу діти у розмові згадують про проблеми, як виникають у їхніх однолітків. Можливо, їхні друзі мають роботу, яка вимагає, щоб вони працювали в неділю. Можливо, вони знають якогось молодого чоловіка, члена Церкви, який вирішив не служити на місії повного дня. Можливо, дехто з їхніх друзів вживає погані слова чи неввічливо ставиться до інших. Обговорюючи такі ситуації зі своїми дітьми, вам слід звертатися до Писань, щоб навчати їх принципам євангелії. Тим самим ви можете своїм дітям приймати правильні рішення в подібних ситуаціях.

Розповідайте про правильний вибір

Здійснюючи правильний вибір, ви можете передавати цей досвід своїм дітям. Наприклад, якщо в магазині вам передали здачі, то можна запитати дітей, як би вони вчинили в такій ситуації. Це сприятиме обговоренню таких тем, як чесність, свобода вибору і наслідки наших дій.

Обговорення поданого засобами масової інформації

Варто обговорити з дітьми теми, підказані популярними кінофільмами, телевізійними програмами й музичними передачами. Теле-і радіоновини також дають нагоду обговорити поточні події і спірні питання. Такі обговорення допоможуть дітям вбачати різницю між розвагами, що сприяють духовному піднесенню, і тими, які представляють світогляд і дії, що суперечать нормам євангелії.

Допомагайте дітям вчитися на помилках

На помилках можна вчити. Якщо дитина допустилася помилки, ви можете її простити, сказати, щоб вона вибачилася й відшкодувала вчинені збитки, а якщо дитина порушила заповідь, — учить її каятися.

Якщо ви неправі, то повинні попросити вибачення і прощення. Діти можуть отримати важливий урок, спостерігаючи, як ви докладаете зусиль для подолання власної слабкості. Задумайтеся над досвідом, яким поділився один з членів Церкви:

«Мені було приблизно 10 років, коли щось скоєне мною засмутило мого батька. Мій вчинок його дуже засмутив, і він вирішив мене покарати. Я був так глибоко ображений, бо відчував, що був покараний більше, ніж заслуговував. Я уникав батька до кінця дня і щоразу, коли він намагався заговорити зі мною, відвертався й тікав від нього. Наступного дня в мені все ще жила образа на нього, але моему здивуванню не було кінця, коли він зайшов до мене в кімнату і сказав, що дуже жалкує через те, що покарав мене занадто суворо. Він просив, аби я простив його. Тоді я навчився, що у будь-якому віці можна просити вибачення й визнати себе неправим. Це була нагода дізнатися про справжню цінність покаяння».

Пояснюйте, чому нам потрібно служити іншим

Якщо ви служите в Церковному покликанні чи якимось іншим чином, то можна розповідати своїм дітям про те, що саме ви робите і чому. Це допомагатиме дітям мати більш повне уявлення, як саме ваші переконання й цінності впливають на ваші вчинки. Якщо ви приготували обід для хворої людини, то варто їм пояснити, чому так важливо допомогти тій людині. Якщо ви на очах у дітей готуєтеся до проведення уроку в Церковному класі, то можна поговорити з ними про важливість звеличування покликання. Можна поговорити з дітьми про те, чому ми піднімаємо свою руку, щоб підтримати Церковних провідників і як ми можемо підтримувати тих, кого покликав Господь.

Допомагайте дітям контролювати свої емоції

Коли діти засмучуються, бувають прикро враженими чи злими, то можуть чинити неправильно. Слід навчати їх розпізнавати

в собі і контролювати пориви образити когось чи підвищити на когось голос. Можна привернути їхню увагу до обставин, які провокують злість, після чого обговорити, як краще поводитися в подібних ситуаціях у майбутньому.

Допомагайте дітям розпізнавати вплив Духа

Щоб допомогти своїм дітям розпізнавати вплив Духа, привертайте увагу до їхніх почуттів. Старійшина Роберт Д. Хейлз розповідав про такий випадок:

«Після того, як мене було охрищено і конфірмовано, мати відвела мене вбік і запитала: «Що ти відчуваєш?» Я описав, як тільки міг, тепле почуття миру, спокою і щастя у своїй душі. Мама пояснила, що те відчуття — це дар, який я щойно отримав, дар Святого Духа. Вона сказала мені, що цей дар буде зі мною постійно, якщо я житиму гідно. Та мить навчання вплинула на все моє життя» («Наш священний обов'язок — зміцнення сімей», *Ліягона*, липень 1999, с. 39).

Навчайте, наводячи приклади з природи

Можна використовувати щоденні спостереження за природою, щоб навчати евангелії своїх дітей (див. рубрики «Шукайте повчальне у всьому», сторінки 22–23; «Застосування порівнянь і предметів на уроках», сторінки 164–166). Наприклад, захоплення дитини красою весняних квітів може підвести до обговорення воскресіння Ісуса Христа. Якщо ви щось сієте разом з дітьми, це може стати прекрасною нагодою для обговорення Алмового порівняння Божого слова з сім'ям (див. *Алма* 32:28–43).

Якщо ви винахідливі, то можете спокійно й послідовно знаходити в досвіді своїх дітей нагоду для навчання.

ВПЛИВ НА НАВЧАННЯ ІНШИХ ЧЛЕНІВ СІМ'Ї

Хоч першочергова відповідальність за навчання дітей лежить на батьках, але й інші члени сім'ї можуть в цьому надавати велику допомогу. Батькам слід шукати нагоди, аби дати можливість іншим членам сім'ї навчати і зміцнювати дітей.

Вплив на навчання дідусів і бабусь

Дідусі й бабусі можуть зміцнювати й надихати своїх онуків, ділячись з ними власним досвідом, свідченням і вірою. Їхні правдиві розповіді про послухність, про те, як вчитися на помилках, жертвувати заради досягнення вічних цілей, не журитися в труднощах, допоможуть дітям, коли вони самі опиняться в подібних ситуаціях. Крім того, дідусі й бабусі разом з онуками можуть робити записи в щоденниках про їхні свідчення й досвід, які духовно підносять і навчатимуть членів сім'ї тепер, а також у майбутніх поколіннях.

Сестра Сюзен Л. Уорнер, яка служила другим радником у Генеральному президентстві Початкового товариства, розповіла таку історію:

«Я знаю одного дідуса, який підчас сімейної зустрічі в горах взяв з собою на прогулянку онуків. Вони прийшли на галявину, тут він запросив дітей сісти на колоду і розповів їм про 14-річного хлопчика на ім'я Джозеф Сміт, який хотів одержати від Небесного Батька відповіді на деякі запитання, що турбували його. Дідусь пояснив, що той хлопець Джозеф пішов у гай неподалік свого дому, щоб помолитися, маючи віру, що Бог відповість йому. Онуки тихо слухали, але чотирирічний Джонні, якого терпець урвався, не стримався і вигукнув: «А я вже цю історію чув».

Тоді дідусь розповів про щире молитву Джозефа і про те, що відповіддю на молитву

було славетне явлення йому Небесного Батька і його Сина Ісуса Христа. Коли він закінчив, маленький Джонні швидко схопився за дідусеву руку і сказав: «Це було гарне свідчення, дідусю». Йому сподобалося знову слухати цю розповідь.

Незважаючи на те, що дідусь упродовж свого життя повторював цю священну розповідь багато разів, він сказав: «Ніколи Дух Господній не свідчив мені сильніше, ніж коли я складав своє свідчення про Джозефа Сміта моїм онукам». Дідусь і діти відчули свідчення Святого Духа» (в Conference Report, жовтень 1998, с. 85 або *Ліягона*, січень 1999, с. 78).

Навіть живучи на відстані від своїх онуків, дідусі й бабусі можуть направляти їх на добро. Висловлюючи похвалу чи підбадьорення по телефону чи в листах, вони вселятимуть у своїх онуків впевненість і даватимуть пораду.

Вплив на навчання братів і сестер

Батькам слід заохочувати своїх дітей допомагати один одному навчатися й зростати. Старші рідні брати і сестри часто служать хорошим прикладом для молодших, їм можна давати доручення навчати молодших, як виконувати хатню роботу. Якщо син служить на місії повного дня, то він може своїм прикладом і листами сильно впливати на бажання молодшого брата служити на місії. Сестра, одружившись у храмі, може розказати братам і сестрам про своє хвилювання і поділитися з ними власним свідченням. Охоче допомагаючи виконувати звичайну роботу вдома, діти тим самим подають гарний приклад, навчаючи одне одного служінню й відповідальності. Це також сприяє їхньому власному навчанню.

Вплив на навчання тіток, дядьків та двоюрідних братів і сестер

Може статися, що саме тітки, дядьки або двоюрідні брати і сестри знайдуть підхід до члена сім'ї й допоможуть йому, якщо батькам це не під силу.

Один батько пригадував, який сильний вплив на його сина мав двоюрідний брат. Син відмовлявся упродовж кількох тижнів відвідувати Церковні збори. Але якраз розпочиналася Генеральна конференція, і цей двоюрідний брат, схвильований можливістю бути присутнім на ній, прокинувся на світанку і став у чергу, щоб потрапити в Скінію, що в Солт-Лейк-Сіті. Син, спостерігаючи приклад свого двоюрідного брата, був зворушений його вірою й натхненням, і це спонукало його знову відвідувати Церковні збори. Таке рішення змінило його життя, згодом він віддано відслужив місію.

Одна мати розповідала про позитивний вплив свого брата і його сім'ї на її сина, якого вона разом з чоловіком відправила якось на літо жити до них у сім'ю і працювати на їхній бензозаправці. Інша жінка з вдячністю згадувала про бесіду її сина зі своїм улюбленим дядьком. Після неї її

син вирішив уникати друзів, які мали дуже поганий вплив на його поведінку.

Вплив дітей на навчання

Вислуховуючи своїх дітей, батьки можуть дізнаватися про безліч істин. Старійшина Рассел М. Нельсон розказав про один гарний урок, наданий йому однією з дочок:

«Нашій наймолодшій дочці було майже чотири роки, коли одного вечора я повернувся додому з роботи в лікарні дуже пізно. Я помітив, наскільки стомленою була моя мила дружина. . . . Тож я запропонував нашій чотирирічній доньці лягти спати і почав давати накази: «Роздягайся; повісь одяг; надінь піжаму; почисть зуби; помолися», і так далі, командуючи, як грубий сержант в армії. Несподівано вона схилила голівку на бік, з сумом глянула на мене і сказала: «Татку, а ти справді мій?»

Вона дала мені важливий урок. Я вдався до примусу над цією доброю душею. Це засіб Сатани, а не Христа — правити дітьми силою» (в Conference Report, квітень 1991, с. 27 або *Ensign*, травень 1991, с. 22).

ДОМАШНЄ І ВІЗИТНЕ ВЧИТЕЛЮВАННЯ

Я сподіваюся, що домашні вчителі і візитні вчителі зроблять дві справи:
по-перше, візьмуть на себе відповідальність, до якої зобов'язує
це велике покликання, і, по-друге, насолоджуватимуться результатами
своєї роботи, найперше серед тих з нас, хто є малоактивним.

Президент Гордон Б. Хінклі

НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ДОМАШНЬОГО ВЧИТЕЛЮВАННЯ

Якщо ви — домашній вчитель, то ви — вчитель євангелії. Крім обов'язку піклуватися про добробут сімей, до яких призначено вас і вашого напарника, ви маєте обов'язок приносити їм євангельське послання щонайменше раз на місяць. Писання вчать, що домашні вчителі повинні попереджати, роз'яснювати, застерігати, навчати і запрошувати всіх прийти до Христа (див. УЗ 20:59).

Аби навчати призначені вам сім'ї, потрібно підготуватися духовно і навчитися використовувати принципи навчання євангелії, про які йдеться у цій книзі. Вам також потрібно постійно прагнути поліпшення якості свого навчання (див. «Складіть план власного удосконалення», сторінки 24–27).

У вас як у домашнього вчителя є особлива потреба в такій підготовці й удосконаленні свого уміння навчати. Знання основних принципів навчання євангелії допомагає вам подавати свої послання таким чином, щоб це приносило користь всім, кого ви навчаєте, незалежно від того, чи вони малоактивні члени Церкви, не звиклі до участі в обговоренні євангельських питань, чи активні, досвідчені члени Церкви.

Пам'ятайте, різних людей потрібно навчати по-різному. Можливо, вам потрібно буде підготувати послання для сім'ї, в якій багато дітей різного віку. Вас може бути призначено товаришувати з новонаверненим або ж вам випаде можливість відвідувати літніх чи самотніх членів Церкви.

Пара домашніх вчителів, які ретельно обдумали, як їм провести урок, прийшли в сім'ю з вудками. Їхні кишені були повні приманок для рибної ловлі. Членам тієї сім'ї не терпілося дізнатися, чому вони взяли це з собою, однак домашні вчителі нічого не пояснювали їм аж до тих пір, поки не настав час для їхнього послання. Вони не переймалися тим, що діти крутилися

навколо них і відвертали увагу. І ось один з домашніх вчителів почав показувати, як рибалка приманює рибу, щоб спіймати її. Він пояснив, що маленьку рибу легше обманути, ніж більшу й досвідченішу. Він порівняв приманки для вудіння риби зі спокусами Сатани і навчав сім'ю про те, що Сатана використовує принади шляхи, намагаючись спіймати нас і забрати від нас свободу. Для сім'ї це був незабутній урок.

Як домашні вчителі, ви маєте особливу нагоду виявити свою любов до тих, кого навчаєте. Як навчав Президент Езра Теффт Бенсон, ми повинні «робити маленькі справи, ті незначні справи, які так багато означають для сім'ї. Наприклад, дізнайтеся, як звати кожного члена сім'ї. Пам'ятайте, коли у них дні народження, коли їх благословляли, христили, коли вони одружувалися. При нагоді засвідчіть свою пошану, написавши хорошого листа, або поздоровте члена сім'ї з його особливим успіхом чи досягненням» (в Conference Report, квітень 1987, с. 61 або *Ensign*, травень 1987, с. 50). Ви можете допомогти сім'ї у важкий час, підтримати дітей і молодь в їхніх починаннях і переконатися, що провідники кворуму знають про потреби сім'ї.

Вибір послання

Вибираючи послання, яким ви будете ділитися, пам'ятайте про такі настанови: «Домашні вчителі, зазвичай, розповідають про послання Першого Президентства, яке друкується в *Ensign* і Церковних міжнародних журналах. Крім нього можна використовувати послання від єпископа чи інших місцевих провідників. Глава сім'ї може попросити, щоб домашні вчителі прийшли з якимось спеціальним посланням. Послання домашнього вчителювання повинні ґрунтуватися на Писаннях і вченнях про-

років останніх днів» (*Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій* [1998], с. 169).

Підготовка послання

Готуйте послання для домашнього вчителювання з такою самою ретельністю, як уроки для викладання в Церковному класі. Наведені далі пропозиції можуть стати корисними для вас:

- Перегляньте урок. Порадьтеся, як розподілити обов'язки під час викладу послання.
- Якщо ви прийшли в сім'ю з посланням Першого Президентства чи хочете торкнутися іншої теми, для якої не розроблено плану викладу, то зважте на пропозиції, які знаходяться під рубрикою «Беріть матеріали для уроків з виступів на конференціях та з інших джерел», сторінки 100–101).
- Пристосуйте це послання й ваші навчальні методи, враховуючи досвід, освіту, вік та інтереси кожного члена сім'ї, яку ви навчаєте. Зробіть урок цікавим для кожного члена сім'ї і таким, щоб кожний з них міг застосувати його у своєму житті.

- Переконайтеся, що послання буде достатньо коротким, аби ніхто з присутніх не втратив до нього інтересу.

Виклад послання

Пам'ятайте, що глава сім'ї головує під час вашого візиту і проводить цю зустріч. Також слід пам'ятати:

- Під час візиту використовуйте кожну можливість, щоб молитися і читати Писання разом. Звертайтеся до Писань при кожній нагоді. Приносьте їх з собою на кожний візит. У Писаннях знаходьте поради і відповіді на запитання членів сім'ї, в яку ви прийшли.
- Навчаючи, прислухайтесь до підказок Духа.
- Уникайте довгих розмов, нецікавих і некорисних для всіх присутніх. Відчувайте, коли закінчити свій візит, аби не обтяжувати сім'ю, в яку прийшли.
- Знайдіть спосіб, як залучити до уроку всіх членів сім'ї. Виявляйте справжній інтерес до кожного з них.
- Свідчіть про істини, яких навчаєте. На прикладах роз'яснюйте, як застосовувати ці істини у повсякденному житті.

НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЗИТНОГО ВЧИТЕЛЮВАННЯ

Якщо вас призначено візитним вчителем, то важливою частиною вашої відповідальності є «дізнаватися про духовні й матеріальні потреби сестри та її сім'ї», а також «давати духовні настанови через щомісячні послання» (*Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій* [1998], с. 203). Ви — учитель евангелії.

Аби навчати призначених вам сестер, потрібно підготуватися духовно і дізнатися з цієї книги, як застосовувати у житті принципи навчання евангелії. Вам також потрібно постійно прагнути до поліпшення якості навчання (див. «Складіть план власного удосконалення», сторінки 24–27).

Така підготовка дуже допомагатиме, бо вас можуть покликати навчати сестер, які перебувають в дуже несхожих ситуаціях. Вам може випасти навчати молодих, літніх, одружених, самотніх, розлучених, ново-навернених до евангелії, дуже активних в Церкві, малоактивних, високоосвічених, не здатних до навчання, зайнятих, одиноких, привітних чи недобррозичливих. Різних сестер слід навчати по-різному. Однак, незалежно від обставин, ви можете допомогти сестрам більше дізнатися про Спасителя і стати більш відданими його евангелії у своєму житті.

Сестра Елейн Л. Джек, служачи президентом Товариства допомоги, розповіла таку історію:

«Прісцілла Самсон-Девіс, сестра із Гани, знала, що таке боротьба. На її життєвому шляху було чимало перепон. Будучи вчителем, вона бачила, як в сім'ях доглядали за хворими дизентерією й малярією дітьми, щодня важко працювали за торбинку рису, цибулі чи помідорів — будь-якої їжі, аби вижили ті, кого вони любили. Служачи візитним вчителем, вона регулярно їздила автобусом в інший кінець міста, щоб бачи-

тися з однією сестрою. Коли в неї запитували, чи не заважає це їй виконувати всі інші її справи, вона просто відповідала: «Ні, мені це не важко. Жінка, до якої я їжджу, не може читати. Приїжджаючи, читаю їй Писання».

Така проста відповідь свідчила про її віру і впевненість, що вона чинить правильно. І хоч маршрут її автобуса пролягав через зупинки і, мабуть що, був скривлений підйомами й спусками вулиць, та в очах Господа він був справді вузьким і прямим, бо вона рухалася у правильному напрямі. Вона займалася справами свого Батька» (в *Conference Report*, квітень 1994, с. 19 або *Ensign*, травень 1994, с. 16).

Вибір послання

Вибираючи послання, яким ви будете ділитися, пам'ятайте про такі настанови: «Візитні вчителі дають духовні настанови через щомісячне послання. Послання, що публікуються в *Ensign* чи міжнародних журналах, повинні використовуватися з урахуванням потреб кожної сестри» (*Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій* [1998], с. 203). Прагніть проводу Духа, ретельно розглядаючи зі своєю напарницею щомісячне послання, а потім з молитвою розмірковуючи над обставинами кожної сестри, яку навчаєте. Окрім підготовленого послання, ви повинні використовувати Писання і вчення пророків останніх днів як основні джерела в підготовці вашого послання. Додатковими до цих джерел є матеріали, видані Церквою.

Підготовка послання

Готуйте послання для візитного вчителювання з такою самою ретельністю, як уроки для викладання в Церковному класі. Наведені далі пропозиції будуть корисними для вас:

- Перегляньте урок. Розподіліть з напарницею обов'язки під час викладу послання.
- Врахуйте пропозиції, які вміщено під рубрикою «Беріть матеріали для уроків з виступів на конференціях та з інших джерел», сторінки 100–101).
- Пристосуйте це послання й ваші навчальні методи, враховуючи досвід, освіту, вік та інтереси кожної сестри, яку ви навчаєте.

Виклад послання

Подані далі пропозиції допоможуть вам при навчанні сестер, яких ви відвідуєте:

- Під час візиту використовуйте кожен можливість, щоб помолитися і читати Писання разом. Звертайтеся до Писань при кожній нагоді. Приносьте їх з собою на кожний візит. У Писаннях знаходьте поради і відповіді на запитання сестри, яку ви відвідуєте.
- Навчаючи, прислухайтеся до підказок Духа.
- Відчувайте, коли закінчити свій візит, аби не обтяжувати сестру, до якої ви прийшли.
- Знайдіть спосіб, як залучити сестер до свого уроку. Виявляйте справжній інтерес до сказаного ними.
- Свідчіть про істини, яким навчаєте. Поясніть на прикладах, як застосовувати ці істини у повсякденному житті.

Г

НАВЧАТИ— ОБОВ'ЯЗОК ПРОВІДНИКА

1

БУТИ ПРОВІДНИКОМ — ОЗНАЧАЄ НАВЧАТИ

Старійшина Бойд К. Пекер наголошував на тому, що всі Церковні провідники служать вчителями: «Пророк є вчителем; його радники є вчителями; Генеральні Авторитети є вчителями. Президенти колів і президенти місій є вчителями; члени вищої ради і президенти кворумів є вчителями; єпископи є вчителями і це стосується всіх організацій Церкви. Церква просувається вперед, підтримувана силою досконалого навчання» (Teach Ye Diligently, перев. вид. [1991], с. 3–4).

На одній з Церковних молодіжних конференцій дорослий член Церкви свідчив, наводячи прекрасний приклад впливу провідників у разі, якщо вони навчають істинним принципам. Він розповідав:

«Після конференції проводилися танці. Оркестранти вийшли грати без сорочок. Присутні дорослі звернули увагу, що група молоді підійшла до естради і щось зауважила музикантам, але ті категорично не погоджувалися. Невдовзі кілька молодих людей принесли в зал сорочки, і оркестранти дуже неохоче одягли їх.

Гучно зазвучала музика, і дедалі вона ставала все гучнішою. Якраз тоді, коли у дорослих таке звучання почало викликати занепокоєння, група молоді, зібравшись посередині зали, пішла разом до естради. Вони попросили грати тихіше. Музиканти не погодилися на це, та молодь наполягала на своєму, і музика зазвучала тихіше. Однак невдовзі музика знову починала звучати сильніше, і тоді, зібравшись, молодь знову підходила до естради і наполягала на своєму. Так відбувалося тричі. Урешті-решт ця група молоді підійшла до президента колу. Вони сказали: «Вважаємо, що така музика нам не підходить. Ніж продовжувати тут танці, краще зібратися в іншому приміщенні й провести там «вечір біля каміна». Ми можемо провести його самі, але було б чудово, аби ви, дорослі, приєдналися до нас». Танці закінчилися, і молоді чоловіки й жінки зібралися в іншому приміщенні.

Пізніше я запитав президента колу, чому так сталося. Він відповів, що близько п'яти років тому один з членів вищої ради сказав: «Якщо ми хочемо навчити молодих людей нормам поведінки, то спершу ми самі повинні чітко знати, якими вони мають бути. І для цього президентство колу має зробити перший крок — сказати нам про них». Проїшов певний час, перш ніж у президентства

колу склалося ясне розуміння цих норм і того, як їх потрібно застосовувати у своєму колі. Ще більше часу пішло на те, аби допомогти вищій раді зрозуміти ці норми і почати дотримуватися їх, а потім пройшов ще якийсь час, аж поки цього не зробили єпископи. До того часу батьки й молоді люди отримували суперечливі вказівки, однак, тепер провідники вперше були готові навчати моральним нормам.

І тоді вони навчали цим нормам, рік за роком, на всіх рівнях у всьому колі. Результатом цього і стала та поведінка молоді під час танців на молодіжній конференції, свідком якого я став.

Я дізнався, наскільки великим стає вплив провідників, якщо вони послідовні у намірах виконувати свій обов'язок — навчати святих. Також я дізнався, що послання, яке містить в собі різномірну інформацію, взагалі не є посланням, і що час, який було витрачено на повсюдне впровадження норм поведінки, не було згаяно даремно. Врешті-решт, я усвідомив, що належним чином навчена молодь є зрілою, має мудрість і моральну сміливість».

Як провідник, ви маєте відповідальність навчати євангелії

Одним з найважливіших шляхів для виконання ваших обов'язків провідника в Церкві є навчання інших (див. *Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій* [1998], с. 305–307). Старійшина Гордон Б. Хінклі навчав: «Ефективне навчання є самою суттю провідництва в Церкві» (“How to Be a Teacher When Your Role as a Leader Requires You to Teach,” General Authority Priesthood Board Meeting, 5 лютого 1969; процитовано Джеффері Холландом в Conference Report, квітень 1998, с. 31 або Ліягона, липень 1998, с. 25).

Господь є неперевершеним зразком провідника, який служить вчителем: «І обходив Ісус всі міста та оселі, навчаючи в їхніх синагогах, та Євангелію Царства проповідуючи» (Матвій 9:35). Старійшина Бойд К. Пекер наголошував на тому, що: «Нашим прикладом є Господь. Важко описати Господа як керівника. Дозвольте мені повторити це. Важко описати Господа як керівника. Він був вчителем! Це був ідеал, зразок» (семинар для регіональних представників, 6 квітня 1984).

У Писаннях вміщено багато розповідей про інших провідників, які служили вчителями євангелії. Адам і багато хто з його нащадків були проповідниками праведності, які говорили, пророкували й повсюдно закликали всіх людей покаятися. Завдяки їхньому проповідуванню дітей людських було навчено вірі (див. Мойсей 6:23). Перші апостоли «щоденно у храмі й домах безупинно навчали, і звіщали Євангелію Ісуса Христа» (Дії 5:42). Цар Мосія свідчив: «І сам я, дійсно, намагався з усією владою і правами, якими я володів, навчити вас заповідям Бога, і встановити мир на всій цій землі» (Мосія 29:14).

Кілька способів, з допомогою яких ви можете навчати як провідник

Подавайте приклад праведності

Як провідник, ви навчаєте євангелії способом свого життя. Від вас очікують, що ви будете дотримуватися заповідей, що ви добрий та відданий слуга Господа і тих, кого ведете. Своім праведним прикладом ви зміцнюєте людей у їхніх намірах жити згідно з євангелією.

Дотримуйтеся Церковної політики й процедур

Вірно дотримуючись встановлених зразків Церковного управління, ви навчаєте всіх, з ким працюєте. Ви допомагаєте іншим побачити, як саме слід виконувати свої обов'язки. Наприклад, провідники Мелхиседекового священства, які регулярно проводять співбесіди стосовно домашнього вчителювання, показують, як ця робота має виконуватися.

Говоріть про принципи євангелії відверто

Провідники постійно мають багато нагод навчати євангелії. До таких нагод належать і збори провідництва (див. с. 152) і співбесіди (див. с. 153). Ви побачите, що інші нагоди для навчання траплятимуться у звичайних обставинах під час вашого служіння і спілкування з іншими людьми.

Як молодий єпископ і друкар, Томас С. Монсон часто співпрацював з президентом Дж. Рубеном Кларком молодшим, тоді членом Першого Президентства. При цьому президент Кларк часто користувався нагодою навчати євангелії. Проїшли роки, і президент Монсон розповів про один такий випадок, що мав великий вплив на нього:

«[Президент Кларк попросив] мене прочитати вголос історію, вміщену в Євангелії від Луки, про чоловіка, враженого проказою. Після цього він попросив, аби я продовжив читати з Луки про чоловіка, який страждав від паралічу, і про те, як саме цей чоловік привернув до себе увагу Господа, який зцілює його. Президент Кларк витяг з кишені носовик і витер сльози з очей. Він сказав: «Чим більше старієш, тим частіше наворачтаються сльози». Після кількох слів, сказаних на прощання, я вийшов з офісу, залишивши його наодинці зі своїми думками й сльозами.

Якось пізно ввечері я приніс йому в офіс в його домі в Солт-Лейк-Сіті гранки якихось матеріалів. Президент Кларк читав Книгу Екклезіястову і перебував у тихому й задумливому настрої. Він сидів спиною до свого великого столу, заваленого книгами й паперами. У руці він тримав Писання, він глянув на мене, а потім голосно прочитав: «Підсумок усього почутого: Бога бійся, й чини Його заповіді, бо належить це кожній людині!» (Книга Екклесіястова 12:13). Він вигукнув: «Безцінна істина! Глибока філософія!»

Яким благословенням було для мене щоденно навчатися від такого вчителя-майстра. . . . Знаючи, що мене було нещодавно призначено єпископом, головуючим у приході, в якому існувало багато проблем, він наголошував, що мені потрібно знати своїх людей, розуміти обставини, в яких вони перебувають, і в разі необхідності подавати їм допомогу.

Одного дня він розповів про те, як Спаситель підняв з мертвих сина вдови з Наїна, як про це написано в Євангелії від Луки. Коли президент Кларк закрив Біблію, я помітив, що він плаче. Тихим голосом він сказав: «Томе, будь добрим до вдів і піклуйся про бідних» (*Inspiring Experiences that Build Faith* [1994], с. 233–234).

Бути провідником в Церкві — означає навчати, а вдосконалюватися в якості провідника — означає вчитися навчати більш ефективно: з кафедри, на зборах провідництва і перебуваючи з кимось наодинці.

НАВЧАЙТЕ НА ЗБОРАХ ПРОВІДНИЦТВА

Господь сказав, що дає нам заповідь, щоб, збираючись разом, ми наставляли й напучували один одного, аби нам знати, як діяти і як управляти його церквою, як чинити у відповідності до положень його закону й заповідей, які він дав. І таким чином ми будемо навчені в законі його церкви і будемо освячені тим, що отримали, і зобов'яземося діяти у всій святості перед ним (див. УЗ 43:8–9).

Посилаючись на це одкровення, старійшина Джеффри Р. Холланд зауважив: «Давайте, як кажуть одкровення, «навчати і напучувати» на наших адміністративних зборах, щоб навіть на таких зборах кожне наше повчання приходило до нас «згори» (в Conference Report, квітень 1998, с. 33 або *Ліягона*, липень 1998, с. 27; див також УЗ 43:16).

Через те, що збори провідництва тривають недовго, слід ретельно планувати час, який відводиться на них для навчання. На деяких зборах таким навчанням може бути коротка духовна думка, подана на початку. А для інших зборів можна заздалегідь запропонувати одному чи двом учасникам провести в групі поглиблене вивчення якихось вибраних тем. Ті, хто отримує таке завдання, повинні використовувати принципи і методи навчання, рекомендовані в цій книзі.

Вирішіть, чому саме навчати

Готуючи збори провідництва, на яких буде проводитися поглиблене навчання, головуючі провідники повинні з молитвою визначити, чому саме слід навчати і кому запропонувати проводити навчання. Вони можуть вибрати теми, що стосуються доктрини або пов'язані з управлінням Церквою

і обов'язками тих, хто збирається на ці збори. Господь сказав, що він дає нам заповідь, аби ми навчали один одного ученню царства. Нам слід навчати старанно, і його благодать буде з нами, щоб нас було навчено досконаліше в теорії, у принципі, у законі євангелії, в усьому тому, що стосується царства Божого і що нам доцільно зрозуміти (див. УЗ 88:77–78).

Писання є основним джерелом для навчання на зборах провідництва. Господь дав заповідь і повелів нам покладатися на те, що написано, оскільки там є все, що стосується заснування його церкви, його євангелії і його каменя (див. УЗ 18:3–4). Іншими джерелами є *Збірник інструкцій Церкви*, звернення на генеральних конференціях та інші вчення пророків останніх днів (щоб знайти поради, як поліпшити уроки, основою яких є ці джерела, див. рубрику «Беріть матеріали для уроків з виступів на конференціях та з інших джерел», с. 100–101).

Запрошуйте Дух своїм благоговінням

Ми можемо навчати і навчатися євангелії, а також зміцнювати один одного у вірі, якщо Дух приходять до нас (див. УЗ 42:14; 50:17–24). Можна запросити Дух своїм благоговінням (див. «Запрошуйте Дух, коли навчаєте», с. 45–46; «Благоговіння», с. 82–83). На зборах провідництва ті, хто на них головує і їх проводить, можуть заохочувати до благоговіння вже тим, що займуть свої місця заздалегідь до початку зборів. Манерою своєї поведінки вони допоможуть задати тон проведення зборів. Інші провідники, які беруть участь у зборах, теж повинні прийти раніше, взявши з собою Писання, посібники, папір та олівець чи ручку; вони повинні готуватися до зборів спокійно й з молитвою.

Молитва, яка промовляється на початку зборів провідництва, сприяє встановленню благоговійного настрою і запрошенню Духа. Духовна думка також дає гарну можливість для навчання й вивчення принципів євангелії. На деяких зборах відповідна музична прелюдія до зборів і спів гімнів на зборах теж допомагають підготувати серце й розум присутніх.

НАВЧАЙТЕ ПІД ЧАС ІНТЕРВ'Ю

Президент Томас С. Монсон розповів про такий випадок:

«Коли наближався мій вісімнадцятий день народження. . . , мене було рекомендовано для одержання Мелхиседекового священства. Моїм завданням було зателефонувати своєму президенту колу Полу С. Чайлду, щоб домовитися про проведення інтерв'ю зі мною. Він був одним з тих, хто любив і розумів святі Писання. Він дуже хотів, щоб усі інші так само, як він любили й розуміли їх. Знаючи від інших, як він уважно й ретельно проводить інтерв'ю, я зателефонував йому і між нами відбулася приблизно така розмова:

«Добрий день, президенте Чайлд! Це Томас Монсон. Єпископ попросив мене домовитися з вами про інтерв'ю».

«Добре, брате Монсон. Коли ви можете прийти до мене?»

Знаючи, що у нього причасні збори починалися о шостій годині і прагнучи якнайменшого викриття рівня свого знання Писань під час перевірки, я запропонував: «Може, в неділю о п'ятій?»

Його відповідь: «Брате Монсон, нам не вистачить цього часу для уважного читання Писань. Якщо ваша ласка, прошу прийти о другій годині і взяти з собою примірник Писань, в якому ви робите позначки й посилання» (*Inspiring Experience that Build Faith* [1994], с. 193).

Молодий Томас Монсон зрозумів, що інтерв'ю з президентом колу було не просто собі «інтерв'ю»; воно було нагодою для вивчення й навчання євангелії.

Принципи навчання під час інтерв'ю

Наведені далі принципи допоможуть вам у проведенні інтерв'ю.

Зберігайте у своїй душі, як скарб, слова життя (див. УЗ 84:85)

Пам'ятайте, Господь знає членів Церкви, з якими ви зустрічаєтеся. Він знає їхні потреби, турботи, сильні й слабкі сторони. Часто Дух підказуватиме і вчитиме, як вам підготуватися, щоб допомогти сім'ям і окремим особам.

Господь сказав, щоб ми постійно зберігали в душі, як скарб, слова життя, і нам буде дано в той самий час частину, призначену кожній людині (див. УЗ 84:85). Вивчаючи Писання, будьте відкриті для них, пам'ятаючи про те, що певні уривки є саме тим, що потрібно комусь почути під час інтерв'ю. Випадок, про який розповів один єпископ, слугує ілюстрацією цього:

«Якось у понеділок вранці я читав в Ученні і Завітах про покаяння і прощення. Боже-ственна істина просто хлинула в мої душу й серце, особливо стосовно того, що людина має прощати і самій собі. Я ніколи не задумувався над тим, що ця істину — Господь прощатиме тим, кому він простить, а ми повинні прощати всім людям (див. УЗ 64:10) — можна застосовувати і до самих себе.

На цьому я закінчив читання того ранку і пішов на роботу. Наступного вечора я зустрівся з однією подружньою парою, чий шлюб не можна було назвати вдалим. Під час розмови з ними, сестра пояснювала свою поведінку тим, що в молоді роки вона порушила цивільний закон і тоді це могло призвести до винесення судового вироку. Відтоді минуло тридцять років, і те, що трапилося тоді, вже не могло призвести ні до яких наслідків, однак вона все ще відчувала тягар провини. Миттєво цей вірш із Учення і Завітів прийшов мені на думку, і він приніс мир стурбованій душі. Яким це є свідченням для мене, що ми дуже швидко винагороджуємося за щоденне вивчення Писань».

Свідчить про Писання й принципи, яких навчаєте

Якщо, проводячи інтерв'ю, ви посилаетесь на Писання, то вам слід свідчити про них. Ви можете також поділитися досвідом, аби показати, що обговорювані принципи благословили ваше життя і життя інших людей.

ПРОВІДНИКИ ІНСТРУКТУЮТЬ ВЧИТЕЛІВ

Якщо ви провідник в Церкві, то один з найважливіших ваших обов'язків — інструктувати вчителів вашої організації стосовно їхніх обов'язків і спрямовувати їхні зусилля на самовдосконалення. Іноді можна робити це на зборах провідництва (див. сторінку 152) і на зборах, що проводяться для вдосконалення вчителів, а іноді є потреба провести таке навчання індивідуально. Зусилля, які ви докладаєте для виконання цього обов'язку, можуть значною мірою сприяти поліпшенню якості навчання в Церкві.

Інструкції стосовно того, як ви повинні індивідуально навчати вчителів, див. під рубрикою «Навчання євангелії і провідництво» в *Збірнику інструкцій Церкви*, сторінки 305–306, а також *Improving Gospel Teaching: A Leader's Guide*, сторінки 4–6. Далі подано п'ять пропозицій щодо того, як давати провід вчителям.

По-справжньому любіть кожного вчителя

Іноді ми схильні критикувати людей і думаємо, що, вказуючи іншим на їхні недоліки, тим самим викличемо в них бажання змінюватися. Буває і так. Однак, як правило, критика призводить до виправдовування й занепаду духу. Учителі будуть краще сприймати вашу пораду, якщо відчувають вашу любов, яка нагадує Христову, і знають, що ви дійсно хочете їм допомогти. З однією сестрою, яка тепер стала чудовим провідником вчителів, на початку її служіння в Церкві стався випадок, який навчив її цьому принципу. Цей досвід назавжди змінив її думку стосовно навчання інших:

«Я тоді тільки-но одружилася і мала завдання в Товаристві допомоги сприяти поліпшенню навчання. Я ще не усвідомлювала, що маю робити, і надто багато турбу-

валася про самі уроки і недостатньо — про вчительку, за заняттями якої мала стежити. Розмовляючи з нею, я витрчала дуже багато слів, аби сказати їй одне: «Ви повинні це робити ось так». Вона відповіла мені інакше, але відповідь її була безпомилковою: «У такому разі зробіть це самі. Якщо я не роблю того, що на вашу думку, повинна робити, то ви проводьте заняття у цьому класі». Якраз тоді я зрозуміла, чого мені не вистачало — мені не вистачало любові. Я недостатньо її любила. Я недостатньо її поважала».

Вказуйте на те хороше, що роблять вчителі

Людям завжди подобається робити те, що, як вони відчувають, у них добре виходить. Ваша щира похвала зробить те, що не під силу зробити критиці — заохотити вчителів і допомогти їм продовжувати удосконалюватися.

Якщо ви любите вчителів, з якими служите, то ваша похвала буде щирою. І ви виявите, що їх є за що хвалити, бо кожний вчитель має якості, які варто помітити. Один вчитель має добре поставлений голос, талант проводити обговорення або глибоке розуміння Писань чи історії Церкви. Інший вчитель добре організований, а ще інший має смиренне, сильне свідчення.

Похвала повинна бути особливою. Наприклад, ви можете сказати вчителю: «Думаю, малюнок із зображенням Спасителя дуже підсилив вашу думку» або «Ваше свідчення наприкінці уроку допомогло мені відчути Духа», або «Мені сподобалося, як ви знайшли порозуміння в такому складному питанні». Як правило, конкретні коментарі більше заохочують, ніж загальні, бо вони вказують на те, що ви були достатньо уважними, стежачи за уроком.

У вас буде багато нагод вказати вчителям на те, що саме вони роблять добре. Можна робити це на зборах для удосконалення вчителів, а також під час зустрічей з вчителями індивідуально (див. рубрику «Підтримка з боку ваших провідників», сторінка 28). Однак, вам не потрібно чекати на такі нагоди. Ви можете висловити свою похвалу після уроку, у коридорі, у записці або по телефону. Ви навіть можете сказати схвальні слова перед класом, якщо це не збентежить вчителя.

З повагою ставтеся до божественного потенціалу кожного вчителя

Окрім визнання наявних здібностей кожного з вчителів, вам слід визнавати божественний потенціал вчителів. Вони — духовні діти Небесного Батька і мають безмежні здатності. Завдяки належному піклуванню і смиренній власній відданості вони удосконалюються і розвивають свої таланти й здібності.

Нехай вчителі складають індивідуальний план удосконалення

Якщо вчителі знають, що ви любите їх і високо цінуєте їхні зусилля, то почуватимуть себе зручніше, звертаючись до вас за допомогою. Порадьте їм, як скласти індивідуальний план удосконалення. Цим самим ви будете дотримуватися принципу, що вчителі (а в цьому випадку й провідники) повинні допомогти іншим взяти на себе відповідальність за власне навчання й зростання (див. рубрику «Допомогайте окремим людям зобов'язатися вивчати євангелію», сторінки 61–62). Люди, якщо вони заповзяті, завжди навчаються краще й духовно зростають швидше. Як правило, для вчителів краще розвиватися повільно, керуючись власними планами, ніж з допомогою провідників, які підготують їх до швидкого розвитку (див. рубрику «Складіть план власного удосконалення», сторінки 24–27).

Поправляйте зі смиренням, любов'ю і під проводом Святого Духа

Хоч найкраще дати можливість вчителям складати власні плани для удосконалення, однак іноді у вас може виникнути потреба зробити деякі виправлення. Робіть це лагідно й м'яко. Пам'ятайте, що дорікати можна лише тоді, коли Святий Дух спонукає до цього, а після цього слід виявляти ще більшу любов (див. УЗ 121:43). Наведена далі історія ілюструє ці важливі принципи:

«Якось, будучи членом єпископату, я отримав завдання відвідати урок в одному з кворумів Ааронового священства. Прийшовши вперше на збори кворуму, я відчув сильне занепокоєння. Учитель провів прекрасний урок, але в кінці його звів все так добре зроблене нанівець, сказавши: «Так ось, це те, що ми повинні вивчити, але в житті так не буває». Мене це дуже стурбувало, і я, без жодного критичного зауваження в бік вчителя, склав перед молодими чоловіками своє свідчення, аби вони мали правильне розуміння. Пройшло кілька тижнів, і він знову зробив те саме. На цей раз він, добре провівши урок, висловив сумнів, чи так вже й важливо в усьому бути слухняними принципу, якому він навчав.

Я виждав кілька днів і запитав у нього, чи можемо ми зустрітись. Я постився і молився, перш ніж піти до нього. Я відчував велику любов до цього чоловіка і був певний, що не маю ніяких недобрих почуттів до нього. Поговоривши про молодих чоловіків з кворуму, я висловив свою стурбованість деякими з його думок, які зовсім не відповідали тому, чому нам рекомендовано навчати в підручнику для проведення уроків. Я казав йому, що молоді чоловіки знаходяться у віці ідеальних уявлень і їм потрібно зрозуміти саме ідеал, щоб вони могли намагатися жити згідно з цим ідеалом. У нього на очі навернулися сльози, і він почав розповідати мені про деякі труднощі свого життя, які й змусили його так сказати. Поговоривши так, ми стали ближчими один одному. Пройшов тиждень, потім ще кілька, і він у класі зауважив, що сказане ним раніше було неправильним, і він вибачається за це. Я відчуваю, що любов і Дух Господа викликали таку чудову перемену серця цього чоловіка. Не кажучи вже про те, що він ставав все кращим і кращим вчителем».

Д

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Цей розділ книги *Навчати*—немає покликання величнійшого знайомить з багатьма різними методами навчання євангелії. Назви методів подано за алфавітом. Вам слід уважно ставитися до вибору методів, завжди пам'ятаючи про принципи, яким навчаєте, і потреби ваших слухачів. Вибираючи методи, перегляньте інформацію, вміщену в рубриках «Навчайте різноманітно» (сторінки 89–90), «Вибирайте методи, що відповідають меті» (сторінка 91) і «Вибирайте ефективні методи» (сторінка 92).

Метод	Сторінка	Метод	Сторінка
Аудіовізуальні матеріали (відеокасети і аудіозаписи)	159	Наочні посібники	172
Білі дошки	159	Обговорення	173
Вправи на привернення уваги	159	Обговорення за круглим столом	173
Групове обговорення	159	Паперові фігурки	174
Діорами	160	Писання, допомога у вивченні	174
Дошка	160	Писання, запам'ятовування їх	174
«Живий вірш»	161	Писання, навчання з них	174
Заняття із застосуванням малювання	162	Писання, позначки й примітки на полях	174
Запам'ятовування	162	Писання, читання вголос	174
Запитання	163	Пісня-розповідь	174
Запрошені промовці	163	Повчальні випадки	174
Застосування євангелії в житті	163	Поєднання музики з розповіддю	175
Застосування Писань до себе	164	Покази	175
Застосування порівнянь і предметів на уроках	164	Предмети на уроках	176
Заучування уривків і декламування їх	166	Приклади	176
Зошит для занять	166	Проектори	177
Ігри	166	Робочі листки	177
Інсценування	168	Розповідь історій	178
Карти	168	Роликові коробки	181
Лекції	169	Рольова гра	181
Малюнки	169	Сектори	182
«Мозкова атака»	169	Фланелеві дошки	182
Маріонетки	170	Читання хором	182
Музика	170	Читацький театр	183

АУДІОВІЗУАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ (ВІДЕОКАСЕТИ І АУДІОЗАПИСИ)

Іноді, вивчаючи принципи євангелії, ви можете використовувати випущені Церквою відеокасети і аудіозаписи. Деякі з матеріалів призначено для застосування під час вивчення певних уроків у певних навчальних курсах. Інші можна використовувати на різних уроках. У поточному випуску *Каталогу Церковних матеріалів* вміщено перелік виданих Церквою аудіовізуальних матеріалів.

У Церкві прийнято дотримуватися законів щодо авторського права при використанні аудіовізуальних матеріалів, які не є власністю Церкви. Настанови щодо законів про авторські права див. у *Збірнику інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій*, сторінки 322–323.

Як використовувати аудіовізуальні матеріали

1. Перегляньте або прослухайте їх перш ніж використати в класі. Переконайтеся, що ці матеріали будуть підсилувати урок чи допомагати у його викладанні.
2. Підготуйтеся, щоб використати його на уроці якнайдоречніше. Як правило, варто використовувати тільки невеликі уривки з цих матеріалів; не слід витрачати увесь час уроку на перегляд чи прослуховування аудіовізуальних матеріалів.
3. Підготуйте обладнання до початку уроку. Переконайтеся, що воно працює належним чином. Також переконайтеся, що всім учням буде добре чути чи видно з їхніх місць.

Використовуючи аудіовізуальні матеріали як частину уроку, слідкуйте за тим, щоб вони служили навчальним, а не розважальним заходом. Наприклад, можна запропонувати учням визначити певні принципи чи особливі ситуації під час перегляду відеоматеріалів. Або можна попросити їх узагальнити почуте з аудіозапису після прослуховування.

БІЛІ ДОШКИ

Див. «Дошка», сторінки 160–161.

ВПРАВИ НА ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ

Вправи на увагу можна проводити, щоб викликати зацікавленість і допомогти учням зосередити увагу на темі уроку. Ці вправи мають бути короткими й безпосередньо стосуватися уроку. Переважно вони використовуються на початку уроків, однак їх можна застосовувати й упродовж уроку, а також для переходу від однієї його частини до іншої. Багато уроків, вміщених у виданих Церквою посібниках для проведення уроків, містять пропозиції щодо проведення вправ на привернення уваги.

Пропозиції щодо використання й удосконалення вправ на привернення уваги див. під рубриками «Початок уроку», сторінка 93 і «Допомагайте учням бути уважними», сторінки 71–72).

ГРУПОВЕ ОБГОВОРЕННЯ

Групове обговорення є заходом, під час якого учні організуються в невеликі групи для обговорення того чи іншого питання. У таких групах відбувається обговорення призначених тем, після чого учні обмінюються своїми думками. Метод групового обговорення використовується, щоб дати можливість якомога більшій кількості учнів взяти участь в уроці. Ті учні, які переважно неактивні на уроці, можуть ділитися своїми ідеями в невеликих групах, що вони не зробили б перед всім класом. Це допоможе їм усвідомити, що їхні ідеї цінуються іншими.

Іноді в групах розповідь про ідеї супроводжується малюванням плакатів, складанням таблиць чи інших малюнків. Наприклад, можна запропонувати їм проілюструвати різні частини якоїсь історії з Писання чи намалювати те, за що вони вдячні Богові.

Приклади групового обговорення

На уроці, темою якого є підготовка до служіння місії повного дня, учитель кворуму може розділити членів кворуму на п'ять груп. Нехай кожна група підготує відповіді на одне з поданих далі запитань:

- Що може зробити молодий чоловік, аби підготуватися до служіння місії повного дня?
- Що може зробити батько, аби допомогти синові підготуватися до служіння місії повного дня?
- Що можуть зробити домашні вчителі, аби допомогти хлопцям і молодим чоловікам підготуватися до служіння місії повного дня?
- Що можуть зробити радники в Аароновому священстві, аби допомогти молодим чоловікам підготуватися до служіння місії повного дня?
- Що можуть зробити дорослі, аби підготуватися до служіння місії повного дня?

За таким зразком можна підготувати інші теми для групового обговорення.

Як проводити групове обговорення

Подані далі пропозиції розкривають, як проводити групове обговорення. Плануючи проведення групового обговорення, подумайте, скільки часу займе здійснення кожної з цих пропозицій. Переконайтеся, що на це не піде надто багато часу.

1. Розділіть клас на групи, у кожній з яких має бути принаймні трое учнів (або ж можна просто попросити учнів повернутися до тих, з ким вони сидять поруч, щоб коротко обговорити питання. Якщо ви виберете цей підхід, то вам потрібно врахувати це при здійсненні подальших пропозицій, з 2 по 6.)
2. У кожній групі виберіть керівника або нехай група зробить це сама. Також призначте писаря для кожної групи. Дайте писареві аркуш паперу, олівець чи ручку. Писар буде записувати відповіді групи, що виникатимуть під час обговорення. Обговорення в групах органі-

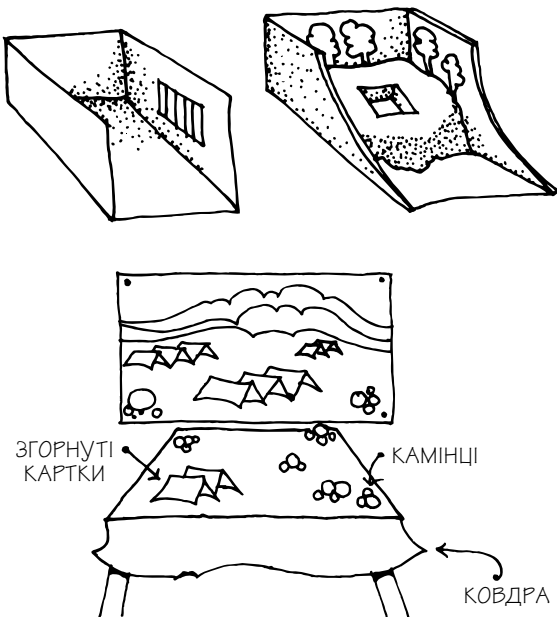
зується їхніми керівниками, а потім вони розповідають про ідеї своїх груп перед класом. (Якщо ви проводите групове обговорення, під час якого в групах малюють, дайте кожній групі все необхідне для цього, тобто папір, олівці і кольорові крейдяні палички.)

3. Визначте для кожної групи тему, пов'язану з уроком. Можна запропонувати для обговорення одну тему для всіх груп або ж назвати кожній групі окрему тему. Можливо, корисно буде дати кожній групі аркуш паперу з написаною на ньому назвою теми.
4. Скажіть групам, скільки часу виділено їм для обговорення тем. Слідкуйте, щоб вони виконували завдання. Попередьте їх про те, що час добігає кінця, за одну чи дві хвилини.
5. Запросіть керівника кожної групи подати ідеї, які виникли в групі під час обговорення. (Якщо групи обговорювали одну тему, то нехай керівники групи по черзі висловлять якусь одну ідею. В іншому разі групи, які будуть подавати свої ідеї першими, зможуть висловити багато ідей, а решті груп зробити це не вдасться).
6. Узагальнюючи подані ідеї, слідкуйте за тим, щоб обговорювана тема була достатньо висвітлена. Переконайтеся, чи розуміють учні зв'язок їхнього обговорення з принципами євангелії, яких ви навчаєте.

ДІОРАМИ (див. також ПАПЕРОВІ ФІГУРКИ)

Діорами — маленькі сцени, на яких розташовано фігурки. Для дітей прості діорами і фігурки зроблять розповіді незабутніми й цікавими.

Приклади діорам і фігурок

Можна попросити учнів допомогти у виготовленні діорам та фігурок на уроці або ж принести фігурки, щоб використати їх для вже зробленої вами діорами.

Рецепт солоного тіста

- 1 склянка солі
- 4 склянки борошна
- 1 столова ложка олії
- 2 склянки води
- харчовий барвник (за бажанням)

Змішайте сіль з борошном. В іншій посудині змішайте олію, воду і, якщо бажаєте, харчовий барвник. Після цього змішану з водою олію влийте в змішане із сіллю борошно. Замісіть тісто. Складіть його в таку посудину, куди б не проникало повітря, аби зберегти його м'яким.

Діорами, зроблені в коробках чи на тарілках, можуть використовуватися для кількох розповідей.

ДОШКА

Дошка — це один з найпростіших і найдоступніших навчальних засобів. Можна використовувати дошку, щоб:

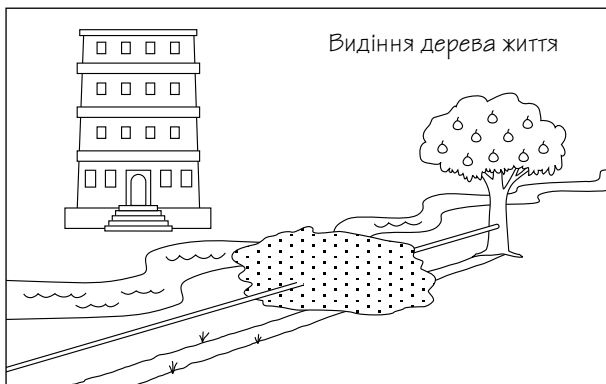
- Наголосити на основних фактах чи думках і допомогти запам'ятати їх.
- Записати ідеї учнів, тим самим вказуючи на їхню доречність.
- Проводити обговорення, записуючи запитання і відповіді учнів. Наприклад:

ПІД ЧАС МОЛИТВИ

Ми дякуємо Небесному
Батькові за:

Ми просимо Небесного
Батька, щоб він:

- Пояснення питань чи розповідей з допомогою простих малюнків. Наприклад:

- Намалювати схеми чи написати переліки, щоб допомогти учням проводити обговорення.
- Записати завдання чи перелік уривків з Писань, які стосуються поточного чи наступного уроку.

Поради щодо використання дошки

Подальші поради допоможуть вам користуватися дошкою як ефективним засобом для навчання. Ці поради також можна враховувати при користуванні проектором і білими дошками.

- Плануйте, що ви будете писати на дошці, і заздалегідь попрактикуйтеся в цьому, вирішуючи, як розташувати текст чи малюнки. Попрактикуйтеся в малюванні всього запланованого.
- Якщо плануєте накреслити на дошці схему, написати перелік чи намалювати щось, то можна це зробити до уроку і прикрити папером, а в належний момент уроку зняти папір.
- Пишіть чітко й великими літерами, щоб всі могли прочитати написане. Слідкуйте за тим, щоб написане вами було правильним, належним чином розташованим і його можна було легко читати. Записуйте лише ключові слова чи фрази.
- Використовуйте прості схематичні фігури і форми для ілюстрацій розповіді чи поняття. Намалювавши заздалегідь якісь фігури чи малюнки, прикрийте їх, аби вони не відвертали уваги від уроку.
- Викликайте цікавість учнів, розказуючи їм про те, що пишете.
- Уникайте того, щоб довгий час знаходитися біля дошки. Це може призвести до втрати учнями інтересу до уроку.
- Не просіть вибачення за орфографічні помилки, почерк чи відсутність художніх здібностей. Вибачення лише привертають увагу до цих недоліків у написаному вами чи намальованому. Якщо ви невпевнено почуваете себе біля дошки, то попросіть когось з учнів допомогти вам.
- Іноді на дошці пишуть не самі, а пропонуйте це робити комусь із класу, щоб ви могли бачити учнів. Слідкуйте за тим, щоб людина, яка вам допомагає, розуміла зміст завдання і розміщення його на дошці.

«ЖИВИЙ» ВІРШ

Маленькі діти люблять читати вірші й співати пісні, супроводжуючи це простими діями. Такі вірші й пісні часто називають «живими» віршами. Варто застосовувати «живі» вірші, щоб допомогти дітям у вивченні принципів євангелії. Можна також використовувати їх, щоб дати дітям відчуття себе бажаними, на початку заняття, а також щоб підготуватися до молитви чи до участі в уроці.

Корисно мати в запасі декілька таких «живих» віршів, щоб використати їх, як тільки помічаєте, що потрібно змінити темп уроку чи залучити дітей до проведення заходу.

Приклади таких віршів вміщено в *Children's Songbook*, деяких підручниках для проведення уроків у Початковому товаристві та в журналі *Friend*. Ви можете й самі створити «живі» вірші, доповнивши якісь вірші чи пісні простими діями.

Приклад «живого» вірша

Наведений далі «живий» вірш можна використати, щоб навчити дітей бути вдячними за Божі створіння. Його взято з пісні для Початкового товариства «Світ такий великий» (*Children's Songbook*, с. 235).

Світ такий великий і такий круглий,

[зведіть руки у велике коло]

У ньому Божі створіння живуть,

Зірки сяють усю ніч,

[розправте пальці і порухайте ними]

Сонце вдень таке тепле і яскраве.

[зведіть руки у велике коло]

Світ такий великий і такий круглий.

Бог любить нас усіх; у нас так багато благословень.

[зведіть долоні рук, переплівши пальці, а потім обніміть себе]

Як навчати «живому» віршу

Перш ніж навчати «живому» віршу, вивчіть його слова й рухи самі. Щоб навчати «живому» віршу потрібно:

1. Сказати слова і показати рухи дітям. Робіть це повільно і приковуйте увагу до рухів. Це допоможе дітям зрозуміти слова і рухи.
2. Запропонуйте дітям виконати «живий» вірш разом з вами.
3. Якщо дітям подобається виконувати «живий» вірш, повторіть його. Якщо їхня увага розсіюється, то скоротіть його. Якщо «живий» вірш довгий, то допоможіть дітям виконувати дії, коли промовляєте слова.

Іноді ви можете показувати малюнки, щоб допомогти дітям уявити якийсь «живий» вірш. Малюнки з набору «Євангелія в мистецтві», виданих Церквою посібників для проведення уроків, а також Церковних журналів можуть знадобитися вам. Також варто використовувати *Набір наочних посібників для вирізування у Початковому товаристві* (його включено до Каталогу Церковних матеріалів).

Дехто з дітей може й не брати участі у виконанні «живого» вірша, однак і вони будуть мати задоволення, спостерігаючи за тим, як це роблять інші. Вони можуть приєднатися, коли будуть готові до участі.

ЗАНЯТТЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МАЛЮВАННЯ

Один із способів допомогти учням зрозуміти принципи євангелії — це запропонувати їм робити малюнки. Малювання дозволяє їм поглибити своє розуміння та виразити його, а також ті почуття, які виникають у них під час обговорення євангельських розповідей і принципів.

Приклади занять із застосуванням малювання

- Нехай учні зробиють малюнки, пов'язані з темою уроку. Наприклад, можна запропонувати їм намалювати свій дім, свою сім'ю, свято, десятину чи підготовку до поїздки в храм.
- Нехай вони зробиють настінний плакат або хронологічну таблицю, які б були пов'язані з уроком. Найкраще, аби вони працювали разом над одним довгим аркушем паперу.
- Розкажіть історію. Потім нехай учні зробиють малюнки, на теми, нав'язані цією історією.
- Розповівши історію, попросіть кожного учня проілюструвати на вибір частину цієї історії. Нехай учні використують свої малюнки, переказуючи її. Можна з'єднати малюнки послідовно і показувати їх з роликів коробки (див. «Роликові коробки», сторінки 181).
- Проспівайте самі або ввімкніть запис гімну чи пісні Початкового товариства. Нехай ваші учні зробиють малюнки, які б виражали їхні думки й почуття, викликані прослуховуванням гімну чи пісні.

Поради щодо проведення занять із застосуванням малювання

Пропонуючи учням малювати і виділивши для цього частину уроку, переконайтеся, що це заняття пов'язане з принципами, яким ви навчаєте. Однак, не допускайте, щоб тільки на цьому занятті зосередився весь урок. Нехай ваше завдання буде простим, аби учні могли впоратися з ним за короткий час. Перевірте, чи всі необхідні матеріали готові.

Коли учні малюють, то заохочуйте їх звертатися до своєї уяви. Не намагайтеся викликати у дітей почуття, що вони повинні робити малюнок лише в один якийсь спосіб. Під час малювання хваліть їх відповідно до їхньої старанності. Якщо у вас виникає запитання стосовно того, що саме хтось з них намалював, не запитуйте: «Що це ти малюєш?» Натомість просто скажіть: «Розкажи мені про свій малюнок».

Іноді можна використати сторінки для розмальовування із дитячого додатку до журналу *Ліягона*. Даючи дітям завдання розфарбувати картинку із зображенням Спасителя, нагадайте їм про необхідність бути при цьому шанобливими й благоговійними.

Продовжуючи урок, можна запропонувати учням по черзі розповісти про свої малюнки. Запитайте, як саме їхні малюнки пов'язані з уроком. Запросіть їх поділитися своїми почуттями стосовно намальованого ними. Іноді буває корисним показати малюнки, використовуючи залишок часу від уроку.

Якщо ви навчаєте Церковний клас, заохочуйте членів класу показувати малюнки у своїх сім'ях. Це допомагатиме їм запам'ятати вивчене на уроці, а батькам буде надано можливість обговорити принципи євангелії зі своїми дітьми.

ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ

Вивчені напам'ять уривки з Писань, цитати, гімни і пісні Початкового товариства можуть стати для нас джерелом заспокоєння, натхнення й прямування вірним шляхом. Згадки про них допомагають нам відчувати вплив Святого Духа де б ми не були.

Запам'ятовування вимагає спокійного, сконцентрованого зусилля. Ви можете навчити інших корисним методам запам'ятовування. Ви також можете пропонувати їм натхненні матеріали для запам'ятовування.

Як допомогти учням запам'ятовувати

Подані далі ідеї будуть корисними у вашій допомозі учням щось вивчати напам'ять. Розмірковуючи над цими ідеями, майте на увазі, що ваші учні пам'ятатимуть матеріал довше, якщо він важливий для них. Переконайтеся, що вони розуміють значення слів, які вивчають напам'ять.

Напишіть на дошці перші літери кожного слова з тексту, визначеного для запам'ятовування

Ви можете написати на дошці такі літери, аби допомогти учням запам'ятати друге уложення віри:

М В Щ Л Б П З Ї В Г А Н З А П

Вказуйте на відповідні літери, називаючи кожне слово.

Розділіть матеріал на короткі фрази чи рядки

Далі подано кілька прикладів застосування цього методу:

- Нехай учні усі разом повторять короткі фрази, по одній за раз. Наприклад, щоб запам'ятати Приповіді 3:5–6, можна запропонувати учням повторювати цей уривок, розділивши його на такі частини: (1) «Надійся на Господа всім своїм серцем»; (2) «а на розум свій не покладайся!» (3) «Пізнавай ти Його на всіх дорогах своїх»; (4) «І Він випростує твої стежки».
- Розділіть учнів на групи. Доручіть кожній з груп вивчити одну з цих фраз. Коли ви вкажете на якусь групу, то нехай члени її повторять разом свою фразу. Іноді можна дати завдання групам повторювати фрази не вголос, а подумки. Якщо повторювати ще й ще, то учні зможуть швидко запам'ятати і повторити всі фрази у правильній послідовності.
- Повторіть слова фрази, зупиніться, щоб учні сказали наступну фразу.

- На аркушах паперу напишіть фрази, а потім розріжте їх так, щоб вийшли смужки зі словами. Проказавши вірш кілька разів, розкладіть смужки зі словами у непра- вильному порядку. Нехай учні складуть їх правильно.

Напишіть на дощці текст, який потрібно запам'ятати

Нехай учні прочитають текст кілька разів. Поступово витирайте чи затуляйте все більше й більше слів, аж поки учні не запам'ятають весь текст.

Використовуйте музику

Щоб допомогти учням запам'ятовувати, можна викори- стовувати музику. Це може бути цікавим методом навчання навіть для дорослих і молоді.

Повторюйте вивчений напам'ять текст кілька разів

Важливо повторювати вивчений напам'ять текст. Виз- начаючи, як саме повторювати, зважте на довжину вивче- ного напам'ять тексту. Короткий уривок з Писань можна вивчати відразу. Нову пісню можна вивчати рядок за ряд- ком. Частина якоїсь особливої програми можна вивчити за кілька разів повторювання. Час від часу перевіряйте вивчений учнями текст. Заохочуйте кожного повторювати текст про себе.

ЗАПИТАННЯ

Див. «Навчайте з допомогою запитань», сторінки 68–70.

ЗАПРОШЕНІ ПРОМОВЦІ

Іноді ви можете запросити на урок гостя, щоб він висту- пив перед вашими учнями. Наприклад, учитель в групі Ааронового священства може запросити місіонера, який повернувся після служіння на місії, виступити перед моло- дими чоловіками і розповісти, як саме слід їм готуватися до місіонерського служіння.

Як працювати із запрошеним промовцем

Перш ніж запросити промовця, який не є членом вашого приходу, потрібно отримати на це дозвіл від свого єпископа (див. *Збірнику інструкцій Церкви, Книга 2: Пров ідники священства й допоміжних організацій* [1998], с. 325). Отримавши дозвіл від свого єпископа, зробіть таке:

1. Запросіть промовця заздалегідь. Повідомте його чи її про тему вашого уроку, вкажіть вік учнів у вашому класі, скажіть, про що саме учні мають дізнатися з виступу, а також зазначте, скільки часу відводиться на цей виступ. Дайте запрошеному промовцю копію тексту уроку з посібника для проведення уроку.
2. Якщо ви збираєтеся ставити запитання перед запро- шеним промовцем, то складіть перелік цих запитань і передайте його копію запрошеній особі.
3. Перед виступом представте класу запрошеного промовця.

ЗАСТОСУВАННЯ ЄВАНГЕЛІЇ В ЖИТТІ

Однією з найголовніших ваших цілей як вчителя еван- гелії є допомога іншим застосовувати принципи евангелії у повсякденному житті. Уміння застосовувати евангелію в житті допоможе учням пізнати на власному досвіді ті благословення, які приходять, коли вони живуть згідно з евангелією.

Далі подано кілька методів, які допоможуть вашим учням жити згідно з принципами, яким ви навчаєте. Ці, а також багато інших принципів описано в цьому розділі книги.

- Обговорюйте ситуації, які можуть зустрічатися в житті ваших учнів. Проводьте рольові ігри, обговорення за круглим столом, групове обговорення, ігри, вико- ристовуйте робочі зошити, повчальні випадки або метод «мозкової атаки», щоб обговорити, як приймати правильні рішення в таких ситуаціях.
- Підготуйте особливі запитання, пов'язані із застосу- ванням евангелії, щоб обговорити їх у класі.
- Діліться власним досвідом про те, як дотримання принципів евангелії благословило ваше життя. Пропо- нуйте учням коротко поділитися їхнім досвідом сто- совно цього.
- Заохочуйте учнів ставити перед собою одну або більше цілей, які допомагали б їм жити згідно з принципом, якому ви навчали. Наприклад, на уроці, присвяченому молитві, можна заохотити їх поставити собі мету, яка допоможе їм молитися більш цілеспрямовано. Запропо- нуйте їм розповісти про їхній досвід наступного тижня.
- Розповідайте про уривки з Писань, які свідчать про певний принцип. Нехай ваші учні розкажуть про свої улюблені уривки з Писань чи розповіді з Писань.
- Попросіть учнів згадати якусь пісню, що допомагає їм пам'ятати про певний принцип. Заохочуйте їх співати такі пісні.
- Заохочуйте учнів розповідати у своїх сім'ях про те, що вони вивчають на уроках. Наприклад, вони можуть розказувати, які саме заходи проводилися на уроці, які співалися пісні, що записано було в робочий зошит або які уривки з Писань було використано. Нехай вони обговорять у своїх сім'ях, як їм можна застосовувати певний принцип.
- Нехай учні напишуть собі на аркушику паперу уривок з Писань, цитату, вірш чи куплет пісні і візьмуть його з собою додому як нагадування про урок.
- Нехай діти малюють себе, зображаючи, як саме вони живуть згідно з певним принципом.
- Допоможіть вивчити напам'ять уложення віри, пов'язане з певним принципом. Разом з дітьми установайте зв'язок певного принципу з однією з рубрик в «My Gospel Standards, на звороті брошури *My Achievement Days*.
- За місяць до уроку дайте завдання кільком учням вив- чити певний урок і застосовувати вивчене у своєму

житті. А коли ви будете викладати цей урок, то нехай ці учні розкажуть про свій досвід.

ЗАСТОСУВАННЯ ПИСАНЬ ДО СЕБЕ

Ми повинні «застос[овувати] усі писання до нас, щоб були вони нам на користь і в науку» (1 Нефій 19:23). Знаходити схожість свого життя з Писанням означає розуміти, як розповіді з Писання нагадують умови сьогодення, і показати, як принципи, що вивчаються, стосуються нашого життя. Наприклад, на уроці, присвяченому відстоюванню істини, можемо знайти схожість між розповіддю про Авінадія на суді у царя Ноя і випадками із життя своїх учнів (див. Мосія 11–17). Аби навчати про нашу духовну сліпоту та Спасителеву силу зцілити нас і дати нам глибше духовне бачення, ви можете звернутися до розповіді про зцілення Христом сліпого (див. Іоанн 9).

Цей метод буде ефективним, якщо ви даватимете членам своєї сім'ї чи свого класу можливість обдумати прочитане. Наприклад, навчаючи про те, як повівся Джозеф Сміт, коли його майже подолав ворог у священному гаї (див. Джозеф Сміт—Історія 1:15–16), запропонуйте учням пригадати і навіть написати про їхній власний досвід, коли вони намагалися вистояти у важкі часи і витримати випробування. Після цього можна запропонувати їм подумати, як важливо у часи випробувань, зібравши всі свої сили, прикликати Бога (див. вірш 16).

Аби допомогти членам своєї сім'ї чи свого класу зрозуміти, що Писання стосуються нас, ви повинні навчати так, щоб пов'язати досвід пророків і людей з давніх часів з досвідом людей сучасності. Готуючись до кожного уроку, запитуйте себе, як принцип (історія, подія) пов'язаний з тим, що пережили члени вашої сім'ї чи вашого класу у своєму житті. Наприклад, якщо на уроці буде проводитися обговорення Десяти Заповідей, то ви можете подумати над тим, як навчати заповіді не робити собі кумирів і не поклонятися їм (див. Вихід 20:4–5). Більшість членів Церкви навряд чи мала великий досвід поклоніння «різбленим зображенням». Однак, існує багато інших речей, яким іноді «поклоняються» люди. Навчаючи, ви можете порівняти давню заповідь з Виходу 20:4–5 до чогось більш знайомого: поклоніння у сучасному суспільстві грошам, атлетизму, розвагам чи популярності.

Майже кожну розповідь із Писань можна пов'язати з нашим життям. Задумайтеся над наведеною далі розповіддю про вчительку, яка знаходила спільне між історіями з Писань і життям тих, кого навчала:

Один приход переживав труднощі через те, що вчителі Початкового товариства щотижня під час уроку пригощали дітей. Ці пригощення заважали відчувати вплив Духа і відвертали увагу дітей від уроків. Президент Початкового товариства попросила координатора з питань удосконалення вчителів приходу провести якусь презентацію під час спільних заходів, аби привернути увагу до цієї проблеми.

Координатор з питань удосконалення вчителів роздумував, як це подати і вчителям, і дітям. Жоден із можливих способів не видавався їй цілком правильним. І ось одного ранку, знову роздумуючи над своїм завданням, вона пригадала нещодавно прочитану в їхній сім'ї розповідь про Христа, який нагодував 5000 чоловік. Вона запам'ятала, що після того, як Ісус нагодував таку велику кількість, були люди, які йшли за ним, бо хотіли отримувати їжу, а не тому, що хотіли слухати євангелії (див. Іоанн 6:26–27).

Тієї неділі координатор з питань удосконалення вчителів розказала цю історію. Вона використала її, щоб навчити справжній причині відвідування Початкового товариства: давати й отримувати духовну їжу.

Інший спосіб допомогти людям знаходити схожість між своїм життям й Писаннями — попросити їх підставити своє ім'я чи відповідні займенники у текст Писань. Наприклад, якщо людина підставить відповідні займенники в Яків 1:5–6, то навчання тому, як молитися, вже стосуватиметься його чи її, так само як воно стосувалося Джозефа Сміта:

«А якщо [мені] не стає мудрості, нехай [я] просит[иму] від Бога, що всім дає просто, та не докоря, — і буде вона [мені] дана. Але нехай [я] просит[иму] із вірою, без жодного сумніву».

Кожного разу ми знаходимо схожість між Писанням і нашим життям, запитуючи: «Чому саме хотів нас навчити пророк, який записав це? Чому він подає ці особливі подробиці?» Ставлячи ці запитання, наприклад, стосовно розповіді про Еноша, ми зможемо порівняти те, як він молився, зі своїм досвідом в цьому. Ми дізнаємося, що іноді молитва вимагає багато зусиль і що Небесний Батько відповідає на наші молитви. Також ми можемо дізнатися, яким великим є вплив батьків на дітей, що навіть через багато років діти можуть дотримуватися повчань своїх батьків.

Встановлюючи схожість між розповідями в Писаннях та своїм життям і допомагаючи іншим в цьому, ми станемо здатними побачити силу слова Божого у кожному аспекті свого життя.

ЗАСТОСУВАННЯ ПОРІВНЯНЬ І ПРЕДМЕТІВ НА УРОКАХ

Часто буває складно навчати абстрактним аспектам євангелії — таким принципам, як віра, покаєння, любов, спокута Ісуса Христа, відпущення гріхів і викуплення. Старійшина Бойд К. Пекер сказав:

«Навчаючи євангелії, ми не відтворюємо матеріальний світ, що навкруги нас; ми маємо справу з невідчутним на дотик світом, що в нас самих, і в цьому полягає різниця. Жодне із звичайних знарядь тут не підходить. Дати підлітку уявлення про kota набагато легше, ніж дати йому уявлення про віру; віру дуже важко описати.

Наприклад, наскільки великою є віра? Невдовзі ми дізнаємося, що справа не в розмірі. Лише абстрактно ми

можемо розказувати підлітку, який нічого не знає про віру, про її значимість, наприклад, розповідаючи йому, наскільки віра є великою чи малою. Ми не можемо розказати йому, якого вона кольору. Ми не можемо розказати йому, яка вона за формою. Ми не можемо розказати йому, яка вона на дотик».

Далі старійшина Пекер розказав про прийом, який можна використати, навчаючи абстрактним принципам: «Пов'яуйте уявлення про невидиме ... з чимось видимим, уже відомим учневі, а потім будуйте на цьому знанні» (*Teach Ye Diligently*, пер. вид. [1991], с. 31–32).

Можна використовувати на уроці порівняння й предмети, аби допомогти учням зрозуміти абстрактні принципи. Разом з розповіддю історій і особистих свідчень ці методи становитимуть ваш прекрасний набір знарядь для вивчення вічної реальності, яку ми не можемо пізнати своїми органами чуття. Використовуючи порівняння й предмети на уроці, пам'ятайте, що вони завжди повинні підсилювати мету уроку і ніколи не відвертати увагу від принципів євангелії, яких ви навчаєте.

Порівняння

Спаситель часто посилався на знайомі земні предмети чи переживання, аби допомогти тим, хто його слухав, зрозуміти духовні принципи. Він говорив про себе, як про «хліб життя» (Іоанн 6:35) і «доброго пастиря» (Іоанн 10:11, 14). Він навчав своїх послідовників шукати загублену вівцю (див. Матвій 10:5–8) і пасти його овець (див. Іоанн 21:15–17). Господь порівнював Царство Небесне до скарбу, перлини і невода (див. Матвій 13:44–48). Він уподібнював віру до гірчичного зерна (див. Матвій 17:20). Він сказав, що людей пізнають по їхнім плодам (див. Матвій 7:15–20). На своїх уроках він дав образ вузьких воріт як шляху до вічного життя (див. Матвій 7:13–14), а своїх учнів представив як ловців людей (див. Матвій 4:18–19). Він порівнював збирання свого народу з тим, як квочка збирає курчат під свої крила (див. Матвій 23:37).

Спираючись на свій досвід і уявлення, ви зможете порівнювати євангелію з добре відомими предметами. Наприклад, молитву можна порівняти з радіо, патріарше благословення — з лягоною, надію — із сонячним промінням, що пробивається крізь хмари. Ви можете вбачати уроки в досвіді, який маєте на роботі, у повсякденних домашніх справах чи у спілкуванні з іншими людьми (див. рубрику «Шукайте повчальне у всьому», сторінки 22–23).

Старійшина Пекер запропонував таку формулу для пошуку порівнянь:

« _____ подібне до _____ »

Як показано далі, цю форму можна використати, навчаючи про покаяння. Абстрактний принцип покаяння стає зрозумілішим, якщо ми порівняємо його з чимось простим і добре відомим. Старійшина Пекер навчав:

«Візьмімо таку тему, як *покаяння*

« _____ Покаяння _____ подібне до _____ »

Яку звичайну, всім відому річ можна порівняти з покаванням? Припустимо, що з миллом.

« _____ Покаяння _____ подібне до _____ МИЛА _____ »
(*Teach Ye Diligently*, с. 36–37, див також с. 34).

Інші приклади порівнянь

Далі наведено перелік інших порівнянь, які можна використати, навчаючи євангелії:

Вивчення Писань подібне до бенкетування.

Діти подібні до скарбу.

Віра подібна до щита.

Писання подібні до рятувального плоту у бурхливих водах.

Гріх подібний до сипучих пісків.

Предмети на уроках

Так само як порівняння, предмети на уроці допомагають пов'язати абстрактні принципи з відомими реально існуючими речами. Однак, використовуючи предмети на уроці, слід показувати їх, а не розповідати про них. Наприклад, аби допомогти учням зрозуміти очищувальну силу покаяння, учитель може показати брусок мила і навіть помити з ним руки.

Інші приклади використання предметів на уроці

Подані далі приклади навчають, як саме використовувати предмети на уроках:

- Щоб продемонструвати невіддільність обрядів і завітів, покажіть монету. Потім запитайте, який бік монети більш важливий. (Обидва однаково важливі). Запитайте в учнів, чи можуть вони роз'єднати ці боки монети. Після цього поясніть, що обряди і завіти — невіддільні, так само, як невіддільні два боки монети. Також вкажіть, що обряди і завіти необхідні для того, щоб увійти в присутність Божу, так само як іноді нам потрібні монети для того, щоб кудись увійти.
- Щоб наголосити на важливості кожної людини, дайте завдання учням скласти просту картинку-головоломку, заздалегідь забравши з неї один фрагмент. Коли вони запитують про відсутній фрагмент, дайте їм його. Запитайте, чому є важливим фрагмент, якого не вистачало. По тому поясніть, що кожний фрагмент цієї картини подібний до члена сім'ї чи класу. Кожний є важливим.
- Щоб проілюструвати важливість євангелії, покажіть карту. Запитайте, чому нам потрібні карти. Потім порівняйте карту до євангелії. Поясніть, що так само як карта, євангелія Ісуса Христа вказує нам напрям руху. Вона допомагає нам залишатися на шляху, що веде до вічного життя з Небесним Батьком.
- Щоб навчати про живлення словом Божим після того, як воно було посаженим у нашому серці (див. Алма 32:28–43), намалюйте дві рослини: одну квітучу на політому й доброму ґрунті, а іншу — зів'ялу на сухому й бідному ґрунті.

Способи використання порівнянь і предметів на уроці

Порівняння й предмети можна використовувати на уроці багатьма способами, але найкорисніше це робити, якщо вам потрібно:

- Привернути увагу учнів. Можна використовувати порівняння й предмети на уроці, аби швидко привернути і зосередити увагу учнів, а потім назвати тему уроку чи принцип, який буде розглядатися.
- Дати канву для уроку. Іноді можна будувати весь свій урок на використанні порівнянь і предметів.
- Завершити тему, зробити узагальнення і захопити. Після того, як ви навчали принципу євангелії, можна використати порівняння чи якийсь предмет з тим, щоб узагальнити обговорене і спонукати учнів до гідних змін у їхньому житті.

ЗАУЧУВАННЯ УРИВКІВ І ДЕКЛАМУВАННЯ ЇХ (див. також ЧИТАННЯ ХОРОМ; ЧИТАЦЬКИЙ ТЕАТР)

При декламуванні учасники повторюють матеріал, який вони, як правило, вивчили напам'ять. Декламування можна проводити в класі або перед глядачами.

Цим методом можна скористатися, щоб подати розповіді з Писань, якісь історії, вірші або іншу інформацію. Його також можна застосувати для підготовки частини спеціальної програми до свята або якоїсь особливої події.

Зразок заучування уривків і декламування їх

Тема: Десять заповідей

Методика проведення: У неділю, напередодні проведення уроку, на якому йтиметься про виконання заповідей, роздайте учням копії тексту десяти заповідей (Вихід 20:3–17). Призначте їм вивчити напам'ять по одній заповіді. На наступному уроці нехай кожний по черзі скаже напам'ять свою частину тексту.

Як проводити

- Підберіть матеріал, який би допомагав у висвітленні теми уроку. Відповідні матеріали можна знайти в Писаннях, виданих Церквою посібниках для проведення уроків і Церковних журналах.
- Розділіть цей матеріал на ролі. Призначте виконавців ролей. Дайте кожному учаснику слова його ролі і призначте ведучого. Переконайтеся, що учасникам відводиться достатньо часу для вивчення їхніх ролей і що вони розуміють їх.
- Якщо ви будете показувати виставу читацького театру перед глядачами, то нехай учасники попрактикуються у читанні матеріалу. Переконайтеся, що вони говорять чітко, роблять паузи, змінюють тон і висоту голосу, щоб передати значення послання.

ЗОШИТ ДЛЯ ЗАНЯТЬ

Див. «Робочі листки», сторінки 177–178.

ІГРИ

Ігри додають різноманітності уроку і дають можливість учням взаємодіяти один з одним. Ідеї для проведення ігор можна підібрати у виданих Церквою посібниках для проведення уроків, Церковних журналах, а також в *Family Home Evening Resource Manual*.

Як вибирати ігри

Вибираючи ігри для проведення їх на уроці, переконайтеся, що вони:

- Сприятимуть вивченню принципів євангелії, яких ви навчаєте.
- Відповідатимуть умовам, в яких ви навчаєте.
- Відповідатимуть віковим вашим учнів і кількості їх у класі.
- Легкі для розуміння.
- Займуть небагато часу, відведеного для уроку. У деяких випадках проведення гри може вимагати багато часу, однак це має бути не правилом, а винятком.
- Не спонукатимуть до змагання. Вам не слід нагороджувати «переможців».
- Даватимуть можливість усім учням успішно брати в них участь. Ви повинні хвалити учнів відповідно для їхньої старанності.

Приклади ігор

Гра «Знайди відповідні картки»

У цій грі учні мають знайти дві картки, пов'язані спільною інформацією чи малюнком. Ознайомтеся з описом гри, яку можна використати в класі Початкового товариства:

Візьміть 12 паперових карток такого розміру, щоб кожний з присутніх міг бачити їх. На шести з них намалюйте чи прикріпіть малюнки, що пов'язані з темою уроку, а на інших шести картках — опишіть ці малюнки. На зворотній стороні кожної картки, де немає малюнка чи його опису, поставте номери від 1 до 12. У відповідний момент уроку покладіть ці картки на підлогу номерами догори або прикріпіть їх на дошці для оголошень. Розташовувати їх потрібно не за порядком номерів, а довільно.

На початку гри нехай кожний з учнів по черзі вибере дві картки. Після цього нехай переверне їх і подивиться, чи малюнок на одній з них відповідає інформації на іншій. Якщо малюнок та інформація підходять одне до одного, то ці дві картки відкладаються вбік. Якщо ж вони не підходять одне до одного, то їх потрібно повернути на місце, розташувавши номерами догори, і дати можливість іншому учневі вибрати дві картки. Після того, як до всіх карток буде знайдено відповідні описи, обговоріть, як вони пов'язані з темою уроку.

Можна використати один з поданих далі варіантів цієї гри:

- Напишіть половину вірша з Писань на одній картці, а закінчення його — на іншій. Або ж напишіть лише частину фрази з Писань на одній картці, а її закінчення — на іншій. Прикладами таких пар можуть бути «Відновлення» і «євангелії»; «Видіння Легія» і «дерева життя»; «залізний» і «жезл».
- Напишіть номери уложень віри на 13 окремих картках. Потім напишіть ключові слова кожного уложення віри на картці з відповідним номером.

Гра «Угадай-но»

У цій грі вчитель дає кілька підказок, аби допомогти учням визначити особу, місце, предмет, розповідь з Писань чи принцип. Можна проводити цю гру, аби ознайомити учнів з уроком чи зі змістом однієї частини уроку.

Під час гри давайте підказки, які б допомагали учням встановити особу чи предмет, які мають відношення до уроку. Давайте підказки по одній, аби учні мали можливість після кожної з них визначати, хто ця людина або що це за предмет. Почніть із підказок загального характеру. Потім деталізуйте та уточнюйте, аж поки хтось не здогадається і відповідь правильно. Наприклад, наведені далі підказки можна використовувати, щоб допомогти учням здогадатися, що мова йде про пророка Мойсея:

Я — пророк Старого Заповіту.
Я розмовляв з Господом лице в лице.
Мене виростила фараонова дочка.
Промовцем для мене був чоловік на ім'я Аарон.
Я вивів дітей Ізраїля з рабства.

Ви можете провести один з наведених варіантів цієї гри:

- Розділіть клас на пари. Повідомте одне слово комусь одному в кожній парі. Людина, якій ви назвали це слово, потім дає однослівну підказку, щоб допомогти партнеру чи партнерці вгадати це слово. Наприклад, якщо ви назвали людині слово *хрищення*, то вона може дати підказку з допомогою таких слів, як *вода*, *басейн* чи *занурюватися*. Якщо людині ви повідомили слово *Ной*, то вона може підказати такими словами, як *потоп*, *тварини*, *ковчег*, *голуб* чи *райдуга*.
- Назвіть одне слово комусь із учнів. Нехай інші вгадують, що це за слово, поставивши 20 запитань. На ці запитання слід відповідати лише *так* або *ні*.
- Нехай хтось з учнів намалює те, що могло б давати уявлення про предмет, людину чи розповідь. Інші нехай здогадаються, кого або що нагадує малюнок.

Гра «Запитання-відповідь»

На окремих картках напишіть запитання, які допомогли б учням наприкінці уроку перевірити, що саме вони

запам'ятали з того, чому їх навчали. Покладіть ці картки в якусь посудину чи коробку.

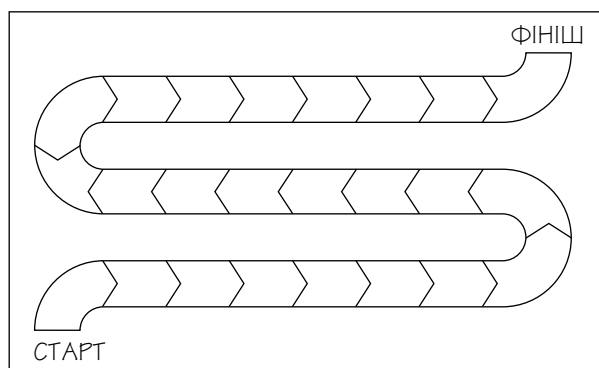
Щоб перевірити, наскільки добре запам'ятали учні урок, потрусіть цією коробкою чи тим, куди складено картки з запитаннями, перед одним з учнів, після чого запропонуйте йому чи їй витягти для себе запитання та дати на нього відповідь. Потім нехай цей учень чи учениця зробить те саме перед іншим, хто також витягне собі запитання й відповідь на нього.

Настільна гра

У цій грі її учасники пересувають фішки вперед від старту до фінішу, відповідаючи на запитання й виконуючи настанови, підготовлені на гральних картках. Настільну гру, варіант якої наводиться далі, можна виготовити із дошки і покласти її на стіл, або ж дошку можна намалювати на класній дошці. Якщо ви користуєтеся дошкою, яку можна покласти на стіл, то слугувати фішками можуть монети та інші дрібні предмети. Якщо ж ви будете використовувати намальовану дошку, то просування вперед учнів у цій грі позначають крейдою. Гральні картки повинні навчати принципам євангелії або перевіряти, наскільки добре учні їх запам'ятали. Наприклад, можна підготувати картки з такими текстами:

- Ваш маленький брат приніс додому іграшку, яка належить його другові Михайлику. Він каже: «У Михайлика багато іграшок. Він і не помітить, що цієї немає». Ви пояснюєте, що іграшка належить Михайликові, а тому її необхідно повернути йому. Ви йдете з братом, щоб повернути іграшку його другові. Оскільки це чесний вчинок, ви просуваєтеся на шість клітинок вперед.
- Ви не підготувалися до шкільної контрольної роботи. Під час контрольної роботи ви все переписали у свого сусіда по парті. Оскільки це нечесний вчинок, ви повертаєтеся на три клітинки назад.

Перш ніж грати в цю гру, розкладіть гральні картки текстом донизу. Потім нехай учасники по черзі вибирають собі картку, читають вголос текст і пересувають фішку на відповідну кількість клітинок вперед чи назад, залежно від змісту тексту.

ІНСЦЕНУВАННЯ

В інсценуваннях люди зображають події з якоїсь розповіді. Ваші учні набудуть кращого розуміння принципів євангелії, інсценуючи розповіді з Писань, історії Церкви чи Церковних журналів.

Види інсценувань

Існують різні види інсценувань. Наприклад, ви можете:

- Читати якусь історію (або це може робити хтось інший), а учасники інсценування грають без слів.
- Розповідати якусь історію, а після цього учасники інсценування мають зіграти її зі словами або без слів. Маленьким дітям подобається брати участь в інсценуванні якоїсь історії кілька разів, граючи кожного разу різні ролі.
- Підготувати заздалегідь сценарій і роздати учням тексти ролей, щоб їх читати в класі.
- Дати завдання кільком учасникам зіграти без слів якусь відому історію, а потім нехай інші здогадаються, що то за історію було розіграно.
- Взяти інтерв'ю у когось з виконавців ролі героїв з Писань чи історії Церкви. Наприклад, можна попросити когось зіграти роль Сима, одного із синів Ноя. Після цього запропонуйте людині, яка грає роль Сима, розповісти про проповідування Ноя, потоп, ковчег і той день, коли Ной та його сім'я могли знову ступити на землю й ходити по ній. (Якщо ви плануєте проведення такого «інтерв'ю», то слід заздалегідь повідомити цій призначеній людині, які саме запитання ви будете ставити.)

Як підготувати інсценування й провести його

Незалежно від того, в який спосіб проводяться інсценування, вони повинні бути пов'язані з уроком. Вони мають допомогти учням запам'ятати принципи євангелії. Вони повинні передавати послання, яке є простим і безпосереднім. Вони не повинні відволікати увагу від священності подій з Писань чи історії.

Прості костюми, такі як накидки і шапки, зроблять інсценування більш цікавими, особливо для дітей. Можна також використовувати іменні таблички, на яких би зазначалися імена людей, що їх зображають учасники інсценування.

Дехто з учнів може неохоче грати ролі персонажів з Писань чи історії Церкви. То варто знайти шляхи, аби залучити і їх до інсценування. Наприклад, дехто з маленьких дітей почуватимея зручніше, зображаючи тварин. Можливо, їм принесе задоволення подавати якісь звуки, наприклад, шум вітру чи тупіт ніг. Якщо хтось не хоче брати участь в інсценуванні, то не примушуйте його до цього.

Щоб провести інсценування:

1. Спитайте, хто хоче взяти участь в інсценуванні. Призначте кожному роль.

2. Допоможіть учасникам зрозуміти ту історію, яку вони збираються інсценувати, і тих людей, яких вони збираються зображати.
3. Під час інсценування в разі потреби допомагайте учасникам у виконанні їхніх ролей. Можливо, під час інсценування їм буде потрібно підказувати слова ролей. Якщо ви навчаєте маленьких дітей, то щоб підказувати їм, можете ставити їм такі запитання, як: «Що ти будеш далі робити?» або «А тепер що ти казатимеш?»

На інсценування не потрібно витратити весь час уроку. Пересвідчіться, що після завершення інсценування залишається достатньо часу, щоб вияснити з учасниками, чому саме вони навчилися. Допоможіть їм пов'язати послання цього інсценування з уроком і їхнім життям.

Застереження щодо зображення Божества в інсценуваннях

Бог Батько і Святий Дух не повинні зображуватися на зборах, в інсценуваннях чи музичних спектаклях.

Зображуючи Спасителя, потрібно виконувати це з якомога більшою благоговійністю і гідністю. Тільки морально чисті люди повинні допускатися до виконання цієї ролі. Людина, яка зображає Спасителя, повинна говорити під час інсценування слова, сказані Спасителем у Писаннях. Зображуючи Спасителя, людина не повинна співати чи танцювати.

Після закінчення інсценування ця людина не повинна ходити у фойє чи в інших місцях в сценічному вбранні. Негайно після закінчення інсценування вона повинна переодягнутися у свій звичайний одяг.

Діти не повинні зображати Спасителя, за винятком інсценування Різдва Христового (*Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій* [1998], с. 279).

Можна попросити ведучого читати з Писань слова, сказані Спасителем.

КАРТИ

Ви можете знайти карти у виданих Церквою посібниках для проведення уроків, Церковних журналах і в бібліотеці будинку зборів.

Як користуватися картами

Ви можете користуватися картами, щоб:

- Дати завдання учням визначити місцезнаходження міст, які згадуються в уривках з Писань та історії Церкви, які ви вивчаєте.
- Намалювати прості карти на дошці.
- Визначити, де знаходяться місця, до яких виникає інтерес, наприклад, країни, де служать місіонери повного дня, або міста, де розташовані храми.

ЛЕКЦІЇ

Іноді для вивчення якихось принципів чи історичних подій просте пояснення буває набагато кориснішим, ніж проведення обговорення чи якогось іншого навчального заходу. Лекції можуть бути дуже ефективним методом навчання, якщо вони доречні, наприклад, якщо потрібно за короткий час подати великий обсяг матеріалу, викласти нову для учнів інформацію чи підсумувати урок.

Як проводити лекційні заняття

Взагалі лекційне подання матеріалу більш ефективно для старших учнів, ніж для дуже молодих, яким важко всидіти спокійно, коли від них вимагається тільки слухати і нічого більше не робити. Однак, навіть і для дорослих лекції можуть стати нудним заняттям, якщо їх погано проводити. Далі наведені поради допоможуть вам робити свої лекції ефективними:

- Ознайомтеся з уроком настільки добре, щоб у вас не було потреби читати матеріал слово в слово. Це допоможе вам підтримувати контакт з аудиторією, оскільки ви зможете дивитися на присутніх.
- Використовуйте наочні посібники, такі як малюнки, плакати, схеми, карти, дошку або покажіть підготовлений матеріал через проектор. Це сприятиме зростанню зацікавленості і заохочуватиме до уваги.
- Пов'яжіть зміст лекції з повсякденним життям, так щоб учні могли застосовувати згадувані принципи у своєму житті.
- Говоріть зрозумілою для учнів мовою.
- Змінюйте інтонацію вашого голосу, щоб наголошувати й по-різному виділяти важливі питання.
- Де це тільки можливо, пропонуйте ставити вам запитання й обговорювати тему, яка розглядається. І хоч лекційне викладання дозволяє подати більший за обсягом матеріал, ніж при застосуванні інших методів навчання, усе ж на більшості уроків необхідно надавати учням можливість брати в них участь у той чи інший спосіб.

МАЛЮНКИ (див. також НАОЧНІ ПОСІБНИКИ)

Малюнки є гарним засобом для підсилення основної ідеї уроку, вони також допомагають утримувати увагу учнів. Ви можете знайти малюнки для навчання євангелії в бібліотеці будинку зборів, зокрема, у наборі ілюстрацій «Євангелія в мистецтві», виданих Церквою посібниках для проведення уроків і Церковних журналах.

Показ малюнків

Ви можете показувати малюнки різними способами. Наприклад, так:

- Розташувати їх на виступі дошки, на підставці для книг або на стільці.
- Попросити когось потримати їх.
- Тримати їх самому.

Не використовуйте клейку стрічку, щоб прикріпити малюнки до дошки чи пофарбованої стіни.

Як навчати з допомогою малюнків

Малюнки можуть стати важливою частиною викладу якоїсь історії. Наприклад, щоб допомогти дітям повторити зміст історії, запропонуйте їм послідовно розкласти кілька малюнків відповідно до розвитку подій, а потім нехай кожна дитина розкаже частину цієї історії.

Підходьте творчо до використання малюнків. Наприклад, покажіть малюнок «Іоанн Христитель хрестить Ісуса». Потім скажіть: «Коли Ісус жив на землі, він подав нам приклад для наслідування. Він знав, що Небесний Батько наказав кожному охреститися». Після цього запитайте їх:

- Що зображено на цьому малюнку?
- Що сказав Ісус про необхідність бути охрищеним?
- Хто охрестив Ісуса?
- Чому Ісус попросив Іоанна охрестити його?
- Чому Ісус та Іоанн пішли до річки?
- Чому для нас важливо наслідувати приклад Ісуса і охреститися, як він?

Після відповідей учнів на ці запитання вам варто узагальнити їх і пов'язати з основною ідеєю уроку.

Пам'ятайте, що художники при створенні картин дають волю своїй уяві. А тому не всі елементи картини слід сприймати саме так, як їх подано. Посилайтеся на розповідь з Писань, аби створити основу для сприйняття якоїсь зображеної події.

«МОЗКОВА АТАКА»

При проведенні «мозкової атаки» вчитель ставить запитання чи описує ситуацію і дає учням трохи часу, щоб вони подали свої рішення або ідеї.

Приклади проведення «мозкової атаки»

Можна вдатися до проведення «мозкової атаки», розглядаючи потреби вашої сім'ї, вашого кворуму чи класу. Наприклад, можна запитати учнів, як організувати й здійснити певний проект служіння, з допомогою яких способів краще запросити малоактивних членів Церкви до участі в якомусь заході чи поділитися думками, як поліпшити домашнє вчителювання.

Також можна проводити «мозкову атаку», аби спонукати учнів подавати ідеї при розгляді якоїсь особливої теми на уроці. Наприклад, можна попросити учнів упродовж кількох хвилин написати ті благословення, які вони отримали через священство, або вказати, що вони можуть зробити, аби бути гарним прикладом для членів Церкви.

Як проводити «мозкову атаку»

1. Поясніть, що таке «мозкова атака». Скажіть учням, що ви виділяєте їм короткий час для подання ідей. Переконайтеся, чи розуміють вони, що ви не будете критику-

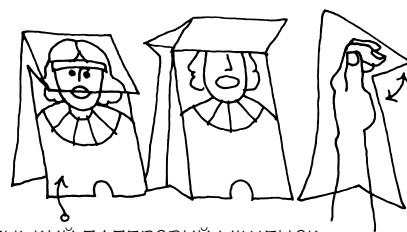
вати їхні ідеї чи з насмішкою ставитися до них, а також допоможіть їм зрозуміти, що їм теж не слід критикувати ідеї інших чи насміхатися. Враховуючи специфіку «мозкової атаки», можливо, вам слід буде нагадати їм про необхідність бути поштивими у своїх діях і пропозиціях.

2. Поставте якесь особливе запитання чи опишіть якусь особливу ситуацію. Переконайтеся, що учні знають, скільки часу їм відведено для знаходження відповідей.
3. Надайте учням можливість висловити свої ідеї. Якщо вони неохоче ставляться до проведення цього заходу, то можна допомогти їм почати, висловивши кілька власних ідей. Шукайте шляхи залучення тих, хто вагається, брати їм участь у цьому заході чи ні.
4. Пропозиції учнів записуйте на дошці чи аркуші паперу самі або ж попросіть когось робити це.
5. Після закінчення виділеного часу обговоріть подані учнями пропозиції. Запропонуйте учням відібрати найкращі ідеї і розповісти, як саме вони стосуються уроку. Якщо метою «мозкової атаки» була розробка пропозицій, щоб, наприклад, здійснити план служіння чи залучення малоактивних членів до якогось заходу, то допоможіть їм вибрати одну з пропозицій. Після цього допоможіть їм скласти план втілення цієї пропозиції.
6. Якщо вони щиро діляться ідеями, які, однак, йдуть від лжевчення, то виділіть час на уроці, щоб доброзичливо виправити помилкові уявлення.

МАРІОНЕТКИ

Маріонетки використовуються під час інсценування частини уроку чи розповіді, а також щоб запросити дітей на заняття, дати настанови, співати пісні, допомагати в рольових іграх, ставити запитання або утримувати увагу дітей.

Зразки маріонеток

МАЛЕНЬКИЙ ПАПЕРОВИЙ МІШЕЧОК

МУЗИКА

Першим Президентством було сказано:

«Натхненна музика є важливою частиною наших Церковних зборів. Гімни запрошують Дух Господій, викликають почуття благоговіння, об'єднують нас як членів Церкви і надають нам можливість для піднесення хвали Господу.

Деякі з найвеличніших проповідей проголошувалися як гімни. Гімни спонукають нас до покаяння й хорошої праці, укріплюють наші свідчення й віру, заспокоюють стомлених, утішають в скорботі, надихають нас терпіти до кінця» (*Hymns*, ix).

Гімни дають нам велике натхнення і заспокоєння упродовж нашого життя, якщо ми вивчимо їх напам'ять, а в разі потреби згадаємо.

Старійшина Даллін Х. Оукс заохочував всіх членів Церкви використовувати гімни частіше, щоб зміцнюватися самим і допомагати в цьому іншим:

«Я задумуюся, чи достатньою мірою ми використовуємо це послане з небес джерело на наших зборах, на наших заняттях і вдома. ...

Потрібно більше використовувати наші гімни, аби налаштуватися на Дух Господа, аби об'єднатися, аби вони допомогли нам навчати нашої доктрині і вивчати її. Нам слід краще використовувати наші гімни на заняттях для місіонерів, у класах вивчення евангелії, на зборах кворумів, на домашніх вечорах і під час домашнього вчителювання (у *Conference Report*, жовтень 1994, с. 10, 13 або *Ensign*, листопад 1994, с. 10, 12).

Підсилення уроків музикою

Є різні способи використання музики для підсилення уроків і запрошення Духа. Далі наводиться кілька прикладів цього.

Навчання чи повторення принципів євангелії

Більшість гімнів допоможуть вам навчати принципам євангелії або повторити принципи, які вже було обговорено.

Використовуючи пісню для навчання принципу можна поставити перед учнями запитання, щоб допомогти їм замислитися над посланням цієї пісні або ж заохотити їх до обговорення. Ви можете використати гімн «Святі, вашій вірі не буде кінця» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 6), щоб допомогти своїм учням зрозуміти, що Спаситель допомагає нам при зустрічі з противником.

Завершивши навчання певному принципу євангелії, можете запитати учнів: «Який гімн допомагає нам запам'ятати цей принцип?» Потім проспівайте один із запропонованих ними гімнів. Якщо ж ви навчаєте дітей, то попросіть їх проспівати пісню, а потім запитайте їх, як вона пов'язана з уроком. Після цього ви можете запропонувати їм проспівати цю пісню разом з вами.

Краще розуміння Писань

До кожного з гімнів у Церковному збірнику гімнів подано посилання на Писання. Більшість пісень у *Children's Songbook* також мають посилання на Писання. Щоб знайти пісні, необхідні вам для проведення якогось особливого уроку, ви можете скористатися цими посиланнями.

Допомога учням у зміцненні і висловленні їхнього свідчення

Коли учні співають гімни та інші Церковні пісні, Дух може свідчити їм про істинність принципів, які вивчалися. Є такі гімни, усі слова яких виражають свідчення, а тому співаючи їх, люди можуть разом скласти своє свідчення. До таких гімнів належать «Живе, живе Спокутар мій» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 38), «Я Божее дитя» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 38), «Ми вдячні Тобі за пророка» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 36).

Президент Гордон Б. Хінклі розповів, як завдяки музиці зміцнилося його свідчення про пророка Джозефа Сміта:

«Багато років тому, коли у дванадцять років мене висвятили в диякона, мій батько, який тоді був президентом нашого колу, взяв мене на мої перші збори священства колу. ... Разом ці чоловіки заспівали своїми сильними голосами, дехто з них мав акцент, характерний для жителів європейських країн, звідки вони прибули, будучи напевно, і всі вони співали такі слова з сильним духом переконання й свідчення:

*«Слава людині, що чула Єгови!
Бог нам Провидця й Пророка послав.
Він розпочав найостанню віднову
Царства, що стане сильніш всіх держав».*

[«Слава людині, що чула Єгови»,
Гімни і дитячі пісні, с. 50]

Вони співали про пророка Джозефа Сміта, і під час цього співу в моє серце наплинула велика хвиля любові до нього і віра в те, що він — великий пророк цього розподілу часів. У дитинстві я багато чого дізнався про нього на зборах і уроках у нашому приході, а також у себе вдома, однак, пере-

жите мною на тих зборах священства колу було інакшим. Я дізнався тоді силою Святого Духа, що пророк Джозеф Сміт насправді є пророком Бога» («Praise to the Man», *Ensign*, серпень 1983, с. 2

Завершення уроку гімном і заохочення учнів застосовувати принципи євангелії

Гімн чи пісня, проспівані на завершення уроку, можуть підсумувати вивчення принципу і передати послання, яке б заохочувало дотримуватися його. Наприклад, на завершення уроку про дотримання заповідей можна запропонувати учням проспівати «Правду чини» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 34), «Правди не бійсь» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 64).

Виховування почуття благоговіння

Щоб виховувати почуття благоговіння і покращити вивчення євангелії в сім'ї, ви разом зі своєю сім'єю можете співати гімни та інші пісні на домашніх сімейних вечорах, сімейних нарадах, інших зібраннях. Проводячи урок в класі, можна включити запис музики чи попросити когось грати на фортепіано, поки учні входять до класу. Це допоможе створити атмосферу благоговіння і підготувати учнів до уроку.

Виховувати почуття благоговіння можна й іншими способами, наприклад, включити запис музики і нехай вона тихо лунає, поки ви будете читати якусь історію чи поки діти будуть малювати щось пов'язане з уроком. Або ж ви можете попросити когось заспівати відповідну пісню, поки учні розглядатимуть малюнки, що ілюструють розповідь з Писань.

Підбір відповідної музики

Підбираючи музику для уроку, перегляньте індекси в «*Hymns*» та в *Children's Songbook*, щоб вибрати гімни й пісні, які б відповідали темі уроку. Перелік Церковних музичних творів подано в *Каталозі Церковних матеріалів*.

Слідкуйте за тим, щоб всі використовувані вами музичні твори, які не належать до випущених Церквою матеріалів, відповідали Церковним нормам (див. розділ «Музика» у *Збірнику інструкцій Церкви*). Музичний керівник чи диригент в приході зможуть допомогти вам підібрати відповідну музику.

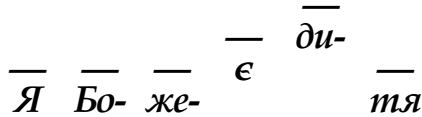
Якщо ви плануєте співати гімн чи пісню або диригувати під час співу, то переконайтеся, що достатньо добре знаєте слова, аби мати можливість зосереджувати увагу на учнях, а не на тексті в збірці гімнів чи пісень.

Поради щодо диригування

Навчіться диригуванню основними розмірами. Також зверніть увагу на подані далі поради:

- Диригуючи під час виконання гімну чи пісні, ви можете руками вказувати на висоту звучання, темп чи ритм пісні. Щоб показати висоту звучання, тримайте руки в горизонтальному положенні і під час співу

слів піднімайте руки вище, аби показати підвищення тону, і опускайте їх нижче, аби показати зниження тону. При цьому рухайте руками то повільно, то швидко, тим самим вказуючи правильний темп. Також ви можете намалювати на дошці схему для диригування. Наприклад, зразок мелодії початку пісні «Я Божеє дитя» (Гімни і дитячі пісні, с. 58) можна подати хоча б так:

- Замість того, щоб диригувати за музичним розміром, яким написано пісню, краще використовувати прості рухи рукою, що відповідатимуть словам у пісні.

Попросіть музичного диригента приходу допомогти вам, якщо відчуваєте необхідність у тому, аби навчитися диригувати під час співу якоїсь пісні.

Використання музики для навчання дітей

Більшість дітей любить брати участь в заходах з використанням музики. Привабливі ритми музики допомагають дітям запам'ятовувати зміст того, про що вони співають, і послання, які передаються словами пісень. Музика може сприяти глибшому розумінню дітей принципів євангелії і зміцнювати їхнє свідчення. Також можна використовувати музику, щоб вітати їх, коли вони приходять на урок, допомогти підготуватися до молитви, зосереджувати їхню увагу на уроці або заспокоювати їх після проведення якогось заходу. Завдяки музиці можна змінити темп уроку і дати дітям можливість вивільнити свою надлишкову енергію.

Вам необов'язково мати навички музиканта, щоб використовувати музику на своїх уроках. Якщо ви добре підготувалися і з задоволенням співаєте, то діти відчують радість і будуть навчатися через використану вами музику.

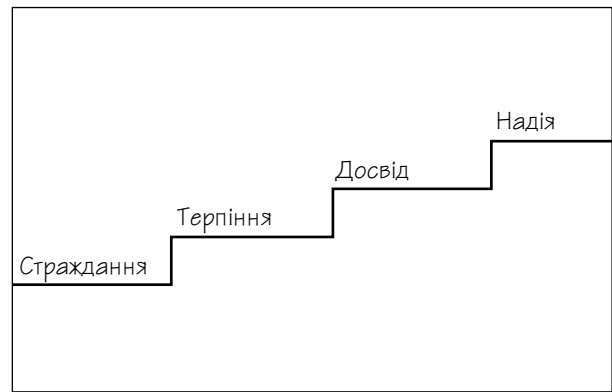
НАОЧНІ ПОСІБНИКИ (див. також МАЛЮНКИ)

Ми навчаємося з допомогою усіх своїх органів чуття. За умов формального викладання здебільшого використовується навчання словом. Але вчителі, які прагнуть збільшити здатність учнів розуміти й навчатися, використовують також наочні посібники. Більшість людей буде краще навчатися і запам'ятовувати, якщо, викладаючи ідеї, ви будете не просто розповідати, але використовувати малюнки, карти, схеми класифікації або інші наочні посібники.

Подані далі приклади показують, чого можна досягти, застосовуючи наочні посібники.

Пояснити зв'язок між різними поняттями

Одна вчителька Товариства допомоги хотіла допомогти сестрам краще зрозуміти, як у Посланні римлянам 5:3–4 показано зв'язок між стражданням і надією. Вона намалювала просту схему:

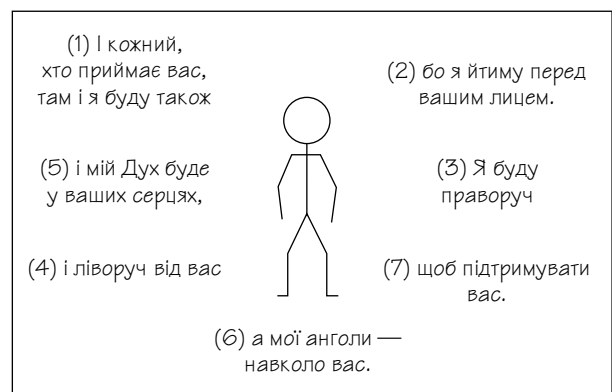

Потім вона попросила сестер обговорити, як через страждання людина приходять до терпіння, запросивши їх навести особливі приклади з їхнього життя. Продовжуючи дослідження простої схеми, вони відкрили для себе, наскільки важливими є страждання, терпіння, досвід і надія в їхньому житті.

Клас Недільної школи вивчав розповідь про події, які сталися по дорозі до Еммауса (див. Лука 24:1–35). Учитель використав карту, додану до Писань, щоб члени класу наочно уявили відстань між Єрусалимом і Еммаусом. Після цього він показав їм карту їхнього міста, на якій було відмічено відстань між двома відомими учням місцями. Це допомогло учням зрозуміти, скільки, приблизно, часу було потрібно, щоб пройти цю відстань, а це, у свою чергу, допомогло їм краще оцінити, що відбулося під час розмови Ісуса з учнями.

Виразити почуття й дати духовне підтвердження

Один вчитель використав дошку, щоб проілюструвати в класі місіонерів Учення і Завіти 84:88. Він хотів, аби місіонери відчули, що Господній вплив є навколо них. Він написав кожен фразу цього уривка з Писань так:

Вдале розміщення на дошці слів вірша з Писань дозволило місіонерам дуже глибоко відчути Господнє обіцяння захистити їх. Потім відбулося цікаве обговорення, оскільки учням того класу було запропоновано висловити свої побоювання стосовно місіонерської роботи і те, наскільки вони впевнені в Господньому обіцянні допомогти їм.

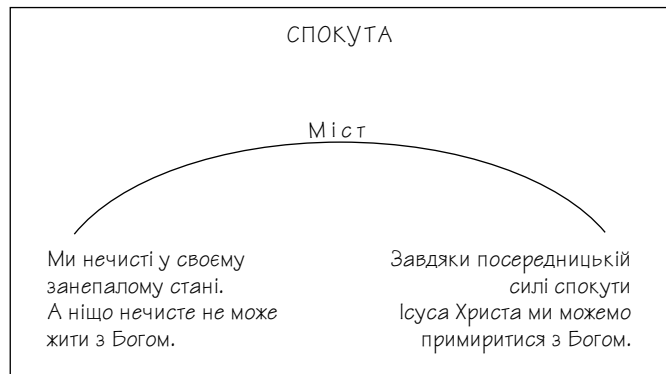
Допомогти учням зрозуміти послідовність подій

Наочні посібники допомагають зрозуміти послідовність певних подій. Наприклад, хронологічні схеми служать засвоєнню учнями послідовності подій при вивченні таких тем, як служіння Ісуса, місіонерські подорожі Павла або рання історія Церкви.

Допомогти учням зрозуміти принципи

Якщо учні уявляють послідовність подій, описаних у Писаннях, то часто це сприятиме кращому розумінню ними принципів. Більшість членів Церкви було навчено плану щастя візуально. Схема, на якій зазначено доземне життя, земне життя, життя після смерті, суд і три царства слави, є корисною для нашого розуміння послідовності етапів цього плану.

Наочні посібники розширюють учнівське розуміння абстрактних принципів. Наприклад, можна розкрити суть посередницької сили спокути Христа з допомогою такої схеми:

Допомогти учням запам'ятати

Урок про допомогу бідним і нужденним можна провести з використанням малюнка «Христос і багатий молодий чоловік». На цьому малюнку Спаситель вказує молодому чоловікові на нужденних людей і каже: «Іди, розпродай, що маєш, та вбогим роздай, — і матимеш скарб ти на небі! Потому приходиь та й іди вслід за Мною, узявши хреста» (Марк 10:21). Цей малюнок допоможе учням пам'ятати про служіння тим, хто в нужді.

ОБГОВОРЕННЯ

Див. «Проводьте обговорення», сторінки 63–65

ОБГОВОРЕННЯ ЗА КРУГЛИМ СТОЛОМ

Обговорення за круглим столом проводиться групою, яка складається з двох чи більше членів класу, або запрошених гостей, які добре обізнані з якоюсь темою чи мають особливий досвід стосовно неї і яких призначено проводити обговорення певної теми. Проводиться дискусія під керівництвом ведучого; зазвичай, ним виступає вчитель.

Обговорення за круглим столом проводиться, щоб подати інформацію або обговорити, як жити за принци-

пами євангелії чи вирішити якусь проблему. Обговорення за круглим столом дають членам класу можливість висловити свої думки з приводу широкого кола питань. Якщо ви проситимете когось з членів класу подавати новий матеріал чи обговорювати проблеми, які цікавлять групу, то вони з більшою охотою братимуть участь у навчанні.

Як підготувати обговорення за круглим столом

1. Виберіть тему, яка б відповідала меті уроку й віку членів класу. Підготуйте запитання стосовно цієї теми, щоб поставити їх перед учасниками круглого столу.
2. Заздалегідь виберіть учасників обговорення за круглим столом, які б впевнено почували себе, відповідаючи перед групою. Кількість учасників обговорення має бути від трьох до п'яти осіб. Якщо в такому обговоренні бере участь більше п'яти осіб, то не всі вони будуть мати можливість висловитися з приводу визначеної теми. Якщо ви збираєтеся запросити на таке обговорення гостей, які добре обізнані з темою обговорення чи мають особливий досвід стосовно неї, то пам'ятайте, що для участі запрошених гостей вимагається дозвіл єпископа (див. *Збірник інструкцій Церкви, Книга 2: Провідники священства й допоміжних організацій*, [1998], с. 325).
3. Допоможіть учасникам круглого столу підготуватися до обговорення. При цьому візьміть до уваги такі поради:
 - а. Допоможіть їм зрозуміти, що саме входить в обговорення, якими є їхні обов'язки, насамперед щодо вивчення матеріалу чи іншого виду підготовки. Також повідомте їх про вік і потреби членів класу, про те, чого б ви хотіли досягти під час цієї презентації, і скільки часу їм відводиться для подання свого матеріалу.
 - б. Допоможіть їм підібрати інформацію, потрібну для участі в обговоренні.
 - в. Якщо обговорення за круглим столом стосуватиметься якоїсь нової інформації чи якихось нових ідей, то визначте кожному учаснику заздалегідь, принаймні за тиждень, один аспект висвітлення теми, аби дати можливість йому чи їй підготуватися до обговорення. Можна дати учасникам круглого столу посилання на Писання, посібники для проведення уроків або інші джерела.
 - г. Якщо учасники круглого столу будуть зосереджуватися тільки на одній проблемі, то зустріньтеся з ними перед проведенням обговорення і дайте їм перелік запитань, які мають бути обговорені. Дайте можливість кожному з них вибрати два або три запитання, на які він чи вона хотіли б відповісти.
 - г. Перед початком обговорення надайте учасникам круглого столу кілька хвилин для обміну думками стосовно тем, поставлених на обговорення.

Як проводити обговорення за круглим столом

1. Підготуйте кімнату так, щоб учасників круглого столу було видно й чути.

2. На початку проведення обговорення за круглим столом представте його учасників і назвіть тему обговорення.
3. Якщо для обговорення визначено ведучого (вас або когось іншого), то потрібно слідкувати, щоб кожному з учасників було надано приблизно однаковий час для відповідей. Успіх обговорення за круглим столом значною мірою залежить від ведучого. Ця людина створює духовний настрій обговорення і проводить його, роблячи зауваження, що безпосередньо стосуються теми чи проблеми, постійно підтримуючи правильний напрям бесіди й допомагаючи всім учасникам круглого столу брати в ньому участь.
4. Надавайте членам класу можливість ставити запитання учасникам круглого столу.
5. Завершіть обговорення підсумком.

ПАПЕРОВІ ФІГУРКИ (див. також ДІОРАМИ)

Учителі можуть використовувати на уроці паперові фігурки під час розповіді історій або для ілюстрації принципу.

Як виготовити паперові фігурки

1. Згорніть навпіл аркуш цупкого паперу.
2. Покладіть аркуш згином догори і намалюйте на папері фігурку. Слідкуйте за тим, щоб верх зображення доходив до згину. Після цього можна запропонувати членам вашої сім'ї чи класу розфарбувати фігурку й домалювати на ній якісь необхідні деталі.
3. Виріжте фігурку, слідкуючи за тим, щоб не розрізати згин, до якого доходить намальоване зображення.

ПИСАННЯ, ДОПОМОГА У ВИВЧЕННІ

Див. сторінку 56–58.

ПИСАННЯ, ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЇХ

Див. «Запам'ятовування», сторінки 162–163.

ПИСАННЯ, НАВЧАННЯ З НИХ

Див. «Навчайте з Писань», сторінки 54–59.

ПИСАННЯ, ПОЗНАЧКИ Й ПРИМІТКИ НА ПОЛЯХ

Див. сторінки 58–59.

ПИСАННЯ, ЧИТАННЯ ВГОЛОС

Див. сторінку 56.

ПІСНЯ-РОЗПОВІДЬ

Див. «Поєднання музики з розповіддю», сторінку 175.

ПОВЧАЛЬНІ ВИПАДКИ

Повчальні випадки — це правдоподібні ситуації, які підказують учням задуматися чи обговорити свої дії в подібних ситуаціях. З їхньою допомогою можна показати, як принципи євангелії застосовуються у повсякденному житті. Можна використовувати такі повчальні випадки, аби заохотити до обговорення, наголосити на головному принципі уроку чи завершити урок.

Повчальні випадки можуть ґрунтуватися на історіях, які мали місце в житті, чи на реально відтворених ситуаціях. Якщо ви використовуєте повчальний випадок, основою якого є реальна подія, то при цьому слід розповісти ще й про її наслідки, пов'язуючи їх з метою уроку.

Приклади повчальних випадків

Далі наведено чотири приклади повчальних випадків і запитання для обговорення

Ставтеся до інших з добротою

Увесь ранок ви гралися з кількома друзями, що живуть по сусідству, і мали від того величезне задоволення. Дівчинка, яка гостювала в будинку на протилежному боці вулиці, підійшла до вас, і видно було, що вона хоче гратися з вами.

- Що ви повинні зробити?

Платіть повну десятину

Був кінець грудня, брат та сестра Дименко, підраховуючи, на що їм вистачить грошей цього місяця, зрозуміли, що, заплативши повну десятину, не зможуть оплатити всі рахунки.

- Що зробили б ви, будучи на місці брата та сестри Дименко?

Розповідайте про євангелію

У вас заплановано цього місяця поїхати разом з іншими молодими чоловіками і жінками вашого приходу до храму, щоб виконати роботу для померлих. Один з ваших друзів,

який не є членом Церкви, запрошує вас на вечірку саме на цей день. Ви повідомляєте, що не можете прийти на вечірку, і ваш друг запитує, чим же ви будете займатися того вечора.

- Що вам слід сказати у відповідь?

Приймайте правильні рішення

Друг запросив вас піти з ним переглянути кінофільм, а ви знаєте, що він для вас неприйнятний.

- Як саме ви відмовитеся від такого запрошення?

Як придумати повчальний випадок

Деякі з уроків у виданих Церквою посібниках містять в собі розповіді, які можна взяти за основу для повчальних випадків. Однак іноді у вас виникатиме бажання самим придумати їх. Для цього вам потрібно:

1. Зосередитися на принципах, яким ви готуєтеся навчати. Потім обдумати ситуації, які можуть бути пов'язаними з цими принципами і застосованими до вікової групи ваших учнів.
2. Підготуватися подати ці ситуації правдоподібно і так, щоб вони спонукали до думки й обговорення (див. рубрики «Проводьте обговорення», сторінки 63–65; «Навчайте з допомогою запитань», сторінки 68–70; «Розповідь історій», сторінки 178–180).
3. Обдумати, що ви можете сказати чи зробити, аби закріпити знання цих принципів після обговорення.

ПОЄДНАННЯ МУЗИКИ З РОЗПОВІДДЮ

Можна використовувати музику і розповіді разом, щоб розказати про щось чи поділитися євангельським посланням, пов'язаним з уроком. Цей метод іноді називають «музична історія». Під час проведення такого заходу більша частина історії чи послання виражається через пісні, які співають члени сім'ї чи класу. Короткі розповіді поєднують пісні одна з одною.

Поєднання музику з розповідями добре підходить для святкових програм чи інших презентацій.

Приклади поєднання музики з розповіддю

Подані далі варіанти поєднання музики і розповідей можна використати на уроці про вдячність.

Розповідь: «Бог дуже любить своїх дітей. Господь показав нам свою любов і тим, що створив для нас землю. Псалом 136 вчить нас, як виявляти вдячність Господу за створену ним землю:

«Дякуємо Владиці владик. ...
Тому, хто чуда великі Єдиний вчиняє. ...
Хто розумом небо вчинив. ...
Хто землю простяг над водою. ...
Хто світила великі вчинив. ...
сонце, щоб вдень панувало воно. ...
місяця й зорі, щоб вони панували вночі» (вірші 3–9).

Розповідь: «Нам також слід якнайбільше дякувати Господу за його спокуту, яка очищає нас від гріха і дає нам вічне життя. Висловлюючи свою вдячність за його жертву, ми повніше усвідомлюємо її силу. Ми усвідомлюємо це й упокорюємося.

Гімн «Коли я підношу молитву схвильовану» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 22).

Розповідь: «Господь очікує, щоб ми поділилися своїми благословеннями — одягали роздягнених, годували голодних, заспокоювали хворих і страждених і навчали тих, хто шукає істину. Чинячи так, ми виявляємо йому свою найщирішу вдячність за дані нам благословення.

Поради щодо використання музики в поєднанні з розповідями

- Перегляньте тематичний покажчик у збірці гімнів і в *Children's Songbook*, щоб скласти список пісень на подібні теми, які підходять для цього заходу. Використовуйте пісні, які ваші учні знають.
- Якщо музика буде виконуватися на фортепіано, то тісно співпрацюйте з піаністом, щоб підготуватися до співу пісень, або ж нехай працює з ним той, хто диригуватиме. Переконайтеся, що піаніст знає, коли йому слід починати грати кожну пісню.
- Текст, яким поєднуються пісні, має бути простими. Ним можуть слугувати уривки з Писань, короткі оповідання, вірші, розповіді про особистий досвід чи цитати. Проводячи такий захід з дітьми, включіть у текстову частину свої запитання і їхні відповіді. Це допомагатиме дітям зрозуміти євангельське послання, якому ви навчаєте.
- Якщо доречно, використовуйте малюнки, щоб допомогти учням зримо уявити певну історію чи євангельське послання. Можете дозволити дітям тримати малюнки під час презентації.

ПОКАЗИ

Іноді у вас може виникнути відчуття, що для навчання певному принципу чи навичці найкраще буде показати їх. Показ може використовуватися, аби навчати таким навичкам, як диригування під час співу пісень і гімнів, надання першої допомоги, випікання хліба, зав'язування вузла, використання матеріалів сімейно-історичної роботи чи виконання обряду священства. Після того як ви щось покажете учням, дайте їм можливість попрактикуватися.

Якщо ви запрошуєте когось здійснювати показ, то завжди пропонуйте свою допомогу цій людині під час її підготовки.

Як підготуватися й провести показ

Проведення показу готуйте в три прийоми:

1. Перед показом попрактикуйтеся. Переконайтеся, що ви зможете здійснити його і вкладетеся у відведений для цього час. Також слід переконатися, що такий показ буде доречним для ваших учнів, і їхні зусилля набути нову навичку не будуть марними.

2. Огляньте всі необхідні матеріали й обладнання. Переконайтеся, що предмети достатньої величини, аби їх можна було побачити, а якщо вони малі, то ви зможете їх описати. Якщо робити показ буде хтось інший і ви не розраховуєте на те, що ця людина принесе необхідні матеріали чи обладнання, то попросіть її підготувати для вас перелік необхідного, щоб ви самі забезпечили ним показ. Якщо очікується, що учні повторюватимуть те, чому навчаються під час показу, то приготуйте для цього всі необхідні матеріали й обладнання. Кожному, кого ви будете навчати, слід дати оглядовий аркуш. Усі виміри й складові частини має бути вказано на цьому аркуші і повторено під час показу.
3. Корисно мати ще кількох помічників, які в змозі допомогти учням набути ту навичку, яку їм показують. Якщо ви знаєте таких людей, то домовтеся з ними заздалегідь.
4. Зробіть у класі необхідні приготування, щоб кожному було видно й чути.
5. У разі потреби, домовтеся, щоб було прибрано місце, де відбувався показ.

Щоб здійснити показ, зробіть таке:

1. Поясніть. Допоможіть учням зрозуміти мету цього показу й пояснення самих дій. Також допоможіть їм побачити, як вміння, процес виконання чи навичка будуть для них корисними.
2. Покажіть. Продемонструйте, як можна використати ці вміння, процес чи навичку. Учням потрібно дати приклад чи модель виконання.
3. Практикуйте. Дайте учням можливість відпрацювати певну процедуру. На етапі практикування ви повинні спостерігати, навчати і допомагати в разі потреби. Будьте терпеливими, ставтеся до учнів з розумінням, по-доброму і заохочуйте їх.

Приклади використання показу при навчанні якомусь принципу див. на сторінці 176).

ПРЕДМЕТИ НА УРОКАХ

Див. «Застосування порівнянь і предметів на уроках», сторінки 164–166.

ПРИКЛАДИ

Уявіть, що вам потрібно пояснити, як саме робити позначки в Писаннях людям, які ніколи не бачили ніяких позначок в Писаннях. Їм було б важко зрозуміти, якби ви намагалися пояснювати це лише словами. Але вони не матимуть труднощів, якщо ви їм просто покажете приклад — власні позначки на сторінках вашого примірника Писань. Уявіть, що вам потрібно пояснити, що таке десятина, дітям, які не розуміють значення поняття *одна десята частина*. Вони краще зрозуміють, що таке десятина, якщо ви пояснити їм на прикладі — викладете на стіл 10 монет, а потім покладете одну з них в конверт для десятини.

Як вчитель євангелії, ви можете стикатися з необхідністю допомагати іншим зрозуміти те, що раніше вони не дуже добре розуміли. Одним із шляхів досягнення розуміння є використання прикладів. Важливо подавати принципи і пояснювати, як саме їх застосовувати, але ефективність вашого навчання посилиться, якщо ви будете наводити ще й приклади.

Упродовж уроку можна часто наводити приклади, це допомагатиме слідкувати за тим, чи розуміють учні те, чому ви навчаєте. На сторінці 73 цієї книги вміщено розповідь про вчителя, який використав приклад, що стосувався одкровення, на уроці в Початковому товаристві. Він старанно викладав урок, використовуючи різні методи навчання. Наприкінці уроку учитель поставив контрольне запитання: «Хто має повноваження отримувати одкровення для Церкви?». Усі діти підняли руки. Усі вони знали відповідь: Президент Церкви. Але вчитель, майже несподівано для себе, відчув, що учні не знають, що він розуміє під словом *одкровення*. Якби він своєчасно на уроці, коли відчував вплив Святого Духа, навів кілька простих прикладів з власного досвіду чи розповів про спілкування Господа з Джозефом Смітом під час Першого видіння, то результат був би іншим.

Як використовувати приклади

Існує багато способів наводити приклади. Найважливішим при використанні прикладів є те, щоб вони допомагали учням ясно зрозуміти те, чому ви їх навчаєте. Далі наводиться кілька ідей з цього приводу.

Відомі приклади для характеристики невідомих понять

Обговорюючи невідоме для ваших учнів поняття, можна використати особливі, відомі приклади, аби допомогти їм зрозуміти його. Наприклад, говорячи про обряди священства, можна сказати: «Хрищення, причастя і шлюб в храмі є прикладами обрядів священства». Якщо ви посилаєтеся на пророків, то можете сказати: «Адам, Авраам і Мойсей були пророками в давні часи. А пророками в останні дні є, наприклад, Джозеф Сміт, Девід О. Маккей, Езра Тефт Бенсон і Гордон Б. Хінклі».

Нелегко буває пояснити такі абстрактні поняття, як віра, відпущення гріхів чи викуплення. Таким поняттям краще навчати, використовуючи розповіді, порівняння чи предмети (див. «Застосування порівнянь і предметів на уроках», сторінки 164–166).

Навчання на конкретних прикладах

Часто, щоб навчити чомусь, можна просто показати, як це робити. Наприклад:

- Аби допомогти учням дізнатися, як готуватися до уроку, покажіть їм план підготовленого вами уроку.
- Замість того, щоб просто розказувати іншим про довідкові матеріали до Писань і давати пояснення, як ними користуватися, попросіть їх відкрити примірники своїх Писань на сторінках, де вміщено виноски, посилання,

карти і таке інше. Після цього покажіть, як користуватися ними.

Приклади, які демонструють принципи

Деякі з принципів можна продемонструвати. Вміщена далі історія показує, як вчителька Початкового товариства продемонструвала принцип необхідності ділитися з іншими:

«Учителька групи трирічних дітей Початкового товариства коротко розказала про те, що нам слід ділитися з іншими людьми, а потім розповіла дві короткі історії про дітей, які це робили. Після цього вона застелила підлогу газетами і дала кожній дитині кульку, зліплену з глини. Вона зауважила, що глиняна кулька, яка залишилася у неї — найменша з усіх, і запропонувала кожній дитині, одній за одною, поділитися з нею. Спершу діти не хотіли робити цього, але, побачивши її щире готовність ділитися, також почали з радістю ділитися, і не тільки зі своєю вчителькою, але й один з одним. Цей урок дозволив дітям не лише збагнути поняття «ділитися з іншими», але й пережити почуття, які є частиною навчання про необхідність ділитися з іншими» (Janelle Lysenko, "Tools for Teaching Tots," *Ensign*, березень, 1987, с. 71).

Розповіді, що містять в собі приклади про людей, які живуть згідно з принципами євангелії

Деякі з принципів, таких як віра, любов, відданість і покаяння, не можна продемонструвати, оскільки вони стосуються духовних реалій, які ми не можемо побачити. Однак ми можемо навести приклади про людей, які живуть згідно з цими принципами. Наприклад, навчаючи про моральну чистоту, варто використати розповідь про Йосипа в Єгипті, який втік від дружини Потіфара. Навчаючи про відданість, можна розповісти про Джона Тейлора та Уільяма Річардса, які за своєю волею ризикували життям, аби бути у в'язниці Картеджа разом з пророком Джозефом Смітом і його братом Гайрумом. Також можна поділитися власним досвідом. Вигадані історії, у тому числі й притчі, теж можуть містити приклади того, як жити згідно з принципами євангелії. (Поради й пропозиції щодо використання розповідей див. у рубриці «Розповідь історій», сторінки 178–180).

ПРОЕКТОРИ (див. також ДОШКА)

Проектори, які є в деяких в бібліотеках будинків зборів, — це прилади для збільшення зображення й показу його на екрані чи на стіні. Їх можна використовувати замість дошки. Найкраще їх застосовувати, якщо клас надто великий і не всім видно дошку. Якщо в бібліотеці вашого будинку зборів є такий проектор, то попросіть бібліотекаря будинку зборів навчити вас, як користуватися ним.

РОБОЧІ ЛИСТКИ

На робочому листку пишуться вправи, які допомагають учням оцінити своє розуміння принципів євангелії,

одержати нову інформацію чи переглянути ключові питання. Використання робочого листка має на меті ознайомити учнів з важливими частинами уроку, наголосити на них чи зробити огляд їх. Робочий листок також може служити нагадуванням про певний урок, учні можуть взяти його додому й поділитися здобутими знаннями у своїй сім'ї.

Зразки робочих листків

Робочий листок для визначення рівня розуміння

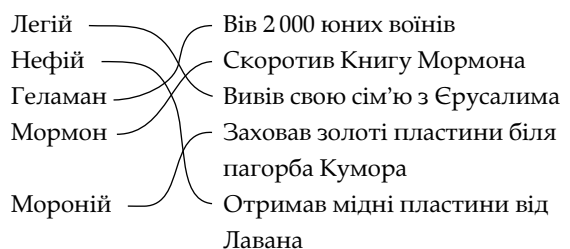
З допомогою робочого листка люди можуть визначити, наскільки вони дотримуються принципів євангелії у своєму житті в даний час, а також які сфери свого життя їм потрібно змінити. Використовуйте на початку уроку робочий листок, зроблений за наведеним далі зразком. Поясніть: якщо хтось відповість «ні» на будь-яке з наведених запитань, то цей урок допоможе цій людині зрозуміти, як їй краще жити згідно з цим принципом, і підкаже один чи два шляхи для удосконалення.

Який приклад я подаю?

Так	Ні	
☐	☐	Чи поважаю я погляди інших?
☐	☐	Чи завжди я позитивно відгукуюся про інших?
☐	☐	Чи з любов'ю я ставлюсь до членів своєї сім'ї?
☐	☐	Чи чесно я поведжусь на роботі?
☐	☐	Чи я в гарному фізичному стані?
☐	☐	Чи зберігаю я свою мову чистою й правильною?
☐	☐	Чи маю я чистий і охайний вигляд?
☐	☐	Чи виконую я заповіді?
☐	☐	Чи регулярно я читаю Писання?
☐	☐	Чи з радістю допомагаю я іншим?
☐	☐	Чи дивлюся я лише моральні фільми й телепрограми?
☐	☐	Чи читаю я тільки духовно піднесені книжки і журнали?
☐	☐	Чи безкорисливо я ділюся своїм часом і талантами?
☐	☐	Чи заслуговую я довір'я?

Знаходження відповідності

Напишіть в один стовпчик імена пророків, а в інший — довільно пов'язані з ними події. Нехай учні з'єднають рисками імена пророків з відповідними подіями, як показано далі.

Можна дати учням завдання знайти відповідність між поняттями будь-якої кількості євангельських тем. Наприклад, вони можуть знайти відповідність між уложеннями віри і їхніми правильними номерами, або між обов'язками священства і чинами священства, які мають ці обов'язки виконувати.

Хронологія

Підготуйте робочий листок із записом кількох історичних подій або фрагментів розповіді з Писань. Нехай учні пронумерують їх згідно з хронологією. Наприклад:

- Христос відвідує нефійців. (3)
- Мормон помирає. (4)
- Легій залишає Єрусалим. (2)
- Яредійська цивілізація процвітає. (1)
- Джозеф Сміт отримує золоті пластини. (5)

Заповнення пропусків

Напишіть речення, залишивши місце для пропущених слів. Нехай учні напишуть у цих місцях відповідні слова. Слова-відповіді подайте у довільному порядку. Наприклад:

«А якщо кому з _____ не стаєє _____, нехай _____ від Бога, що всім _____ просто, та не _____, — і _____ вона _____ дана» (Яків 1:5).

Пропущені слова-відповіді: просить, йому, докоряє, вас, буде, мудрості, дає.

Застосування Писань

Можна використати робочий листок для огляду й розробки способів застосування матеріалу поточного й попереднього уроків. Виберіть кілька уривків з Писань, пов'язаних з нещодавно вивченими євангельськими темами. Разом з учнями зробіть огляд цих уривків з Писань, щоб пересвідчитися, що вони розуміють їх. Потім напишіть на дошці посилання на ці уривки з Писань. Розіграйте якийсь повчальний випадок (див. рубрику «Повчальні випадки», сторінки 174–175). Попросіть учнів вибрати принаймні один з уривків з Писань і пов'язати його з показаним повчальним випадком. Дайте кожному з присутніх аркуш паперу й олівець чи ручку. Нехай вони напишуть вибраний ними уривок чи кілька уривків, а також роз'яснення того, чому саме ці уривки навчають і як вони пов'язані з повчальним випадком.

Переплутані слова чи літери в словах

Мішанину в словах чи літерах можна використовувати по-різному. Наприклад:

- Переставте літери у словах. Нехай учні напишуть ці слова правильно. У наведеному далі зразку робочого листка вміщено змішані слова, які стосуються навичок, потрібних місіонерам:
 - ВВЕЧНИНЯ (вивчення) ПИШИРИВАТ (пришивати)
 - ТУГАВОТИ (готувати) ТБЖЕЮД (бюджет)

САПРАК (праска) АНВАЧТИ (навчати)
 ПАВРВА (вправа) МИАНРЕ (манери)
 ЧСВДЯЕННІ (свідчення) ЧСИТЙИ (чистий)

- Переставте слова у фразі, уривку з Писань, назві пісні чи уложенні віри. Наприклад:
 час читаю коли про той я давній («Коли я читаю про давній той час» (*Гімни і дитячі пісні*, с. 60).
 наказав що Я те Господь і піду зроблю («Я піду і зроблю те, що Господь наказав» [1 Нефій 3:7]).

Поради щодо підготовки і використання робочого листка

- Розробляючи зміст робочих листків, варто використовувати інформацію та ідеї з посібників для проведення уроків і Церковних журналів
- Зміст робочих листків повинен відповідати віковим учнів. Вони мають бути повчальними й приносити задоволення. Вони не повинні бути надто складними.
- Учні можуть працювати над ним індивідуально або у невеликих групах, кожна з яких буде виконувати частину завдань з робочого листка. Інформацію з робочого листка можна записати на дошці, щоб клас разом виконав завдання.
- Майте достатню кількість олівців або ручок для всіх учнів.
- Робота над робочим листком не повинна займати багато часу. Однак вам слід давати членам класу достатньо часу для правильного опрацювання їх.
- Виділивши кожному певний час на завершення роботи над робочим листком, перевірте відповіді.
- Допоможіть кожному відчувати, що він успішно справився з завданням у робочому листку. Допоможіть кожному, хто має труднощі в цій роботі.

РОЗПОВІДЬ ІСТОРІЙ

Кожному подобаються цікаві розповіді. Вони збагачують уроки і привертають увагу учнів, а це вдається зробити зовсім небагатьма навчальними методами. Розповіді можна використати, щоб відповісти на запитання, ознайомити з принципами чи підтвердити їх або підсумувати урок. Їхнє застосування найбільш ефективне для пояснення принципів євангелії і навчання їм через приклади праведного життя, які справляють враження на всіх учнів.

Вдалі розповіді високо цінуються учнями і викликають в них певні почуття. Вони допоможуть учням застосовувати принципи євангелії, якщо в них йдеться про визначні події з Писань, моменти прийняття рішень, переживання труднощів і випробувань, а також благословень від життя згідно з євангелією Ісуса Христа. З їхньою допомогою принципи стають простішими для розуміння й краще запам'ятовуються. Вони яскраво й натхненно демонструють, як саме принципи євангелії можна застосувати в нашому житті. Наприклад, навчаючи про віру, можна навести пояснення

Алми стосовно того, що маючи віру, ми «сподіває[мо]ся на те, чого не видно, але що є істинним» (Алма 32:21). Це навчання найкраще доповниться розповіддю про когось, хто виявив велику віру, наприклад про Давида, який вступив у бій з Голіятом (див. 1 Самуїла 17:20–50, особливо вірші 26, 32–37 і 45–47).

Спаситель є Великим Вчителем, і ми повинні у всьому наслідувати його приклад, навчаючи євангелії. Сам він при цьому часто використовував розповіді. Його притчі є прекрасним прикладом використання розповідей для навчання. Наприклад, законник запитав у нього: «А хто то мій ближній?» Він відповів історію про чоловіка, якого було побито й пограбовано на дорозі з Єрусалима до Єрихона. Пораненого обминули двоє, а третій, самарянин, зупинився і допоміг йому (див. Лука 10:29–35). Ісус, закінчивши цю притчу, запитав у законника: «Котрий же з цих трьох — на думку твою — був ближній тому, хто попався розбійникам?» Чоловік відповів йому: «Той, хто вчинив йому милість». Тоді Ісус відповів: «Іди, — і роби так і ти!» (Лука 10:36–37).

Як вибрати історії для розповіді

Перш ніж відібрати історії для розповіді, дайте відповіді на наведені далі запитання, аби переконатися, що розповідь буде доречною й справить належне враження. Інші такі запитання вміщено в рубриках «Вибирайте методи, що відповідають меті» (сторінка 91) і «Вибирайте ефективні методи» (сторінка 92).

- Чи запросить ця розповідь Духа?
- Чи відповідатиме ця розповідь святості того, чому я навчаю?
- Чи буде ця розповідь повчати й зміцнювати тих, кого навчаю?
- Чи допоможе учням ця розповідь краще зрозуміти принцип, який будемо вивчати?
- Чи доцільно витратити на неї час уроку?

Різні типи розповідей

Можна розповідати про випадки з власного досвіду, а також про інших людей, наприклад, розповіді з Писань, з життя провідників Церкви, з життя інших людей, яких ви знаєте або про яких читали. Для певних цілей ви можете використовувати вигадані історії, такі як притчі чи казки.

Власний досвід

Розповіді про особистий досвід можуть справляти великий вплив на інших і допомогти їм жити згідно з принципами євангелії. Розповідаючи про випадки з власного життя, ви постаєте як живий свідок євангельських істин. Якщо ви розповідаєте правдиво і з чистими намірами, то Дух підтвердить істинність вашого повідомлення в серцях ваших учнів. Особистий досвід учнів також може мати сильний вплив, спрямовуючи їх до добра.

Старійшина Брюс Р. Макконкі навчав: «Можливо, досконалий зразок подання розповіді, що сприяє вірі, має навчати тому, що вміщено в Писаннях, а потім накласти на це печать живої реальності, розповівши щось... подібне, яке

мало місце у нашому розподілі, стосувалося наших людей і — найідеальніше — особисто нас» (“The How and Why of Faith-promoting Stories”, *New Era*, липень, 1978, с. 5).

Під час розповіді про власний досвід, вам і вашим учням слід враховувати такі застереження:

- Не говоріть про священне, якщо не відчуваєте спонукання Духа. Господь наказав пам’ятати, що те, що сходить з висоти, є священним, і має промовлятися з обережністю, під впливом Духа (див. УЗ 63:64).
- Уникайте сенсаційності, що означає розповідати щось з метою приголомшити слухачів. Також не намагайтеся викликати сильні переживання у людей, яких навчаєте.
- Ні в якому разі не вдавайтеся до прикрашання, розповідаючи про випадки з власного досвіду.
- Не розповідайте про власний досвід з метою привернути до себе увагу.
- Не розповідайте про свої минулі гріхи чи провини.

Розповіді про інших

У Писаннях і в історії Церкви знаходиться дуже багато історій про чоловіків, жінок і дітей, які застосовували принципи євангелії у своєму житті. Наприклад, навчаючи про молитву, варто розповісти історію про Еноша, який благав Господа зглянутися над ним, його народом і його ворогами. Також ви можете навчати про молитву, розповідаючи про благання Джозефа Сміта у священному гаї. Існує багато повчальних, зворушливих історій про життя відданих святих останніх днів сучасності, які слід розказати. Розповідаючи про інших, пам’ятайте про такі вказівки:

- Як і у випадку з розповіддю про власний досвід, переконайтеся, що дієте під впливом Духа. Уникайте сенсаційності і не прикрашайте історій, які розповідаєте.
- Переконайтеся, що розповідаєте історію правильно. Не розповідайте історій про інших людей, які можуть виявитися неправдивими повністю або частково. Перш ніж розповідати якусь історію, зверніться до її джерела, аби переконатися в її правдивості.
- Якщо історію не було надруковано чи поширено публічно, то перш ніж розповідати її, отримайте дозвіл на це від людини, якої стосується ця історія.

Вигадані історії

У навчанні євангелії знайдеться місце і для вигаданих історій. Дізнатися, як використовувати вигадані історії, можна, вивчаючи, як саме Спаситель використовував притчі, навчаючи людей.

Він розповідав про розумного чоловіка, який побудував свій дім на камені, і про необачного чоловіка, який свій дім побудував на піску (див. Матвій 7:24–27), про жінку, яка вимела свою хату, щоб знайти загублену монету (див. Лука 15:8–10) і про блудного сина, який розтратив свій спадок, але був радо прийнятий вдома своїм батьком (Лука 15:11–32). Якщо ми сприйнятливі до Духа, то з цих та багатьох інших притч, якими навчав Спаситель, навчимося великим істинам.

Як пояснено в Bible Dictionary, притчі є порівняннями. Вони навчають духовним істинам шляхом порівняння їх з матеріальними речами чи реальними ситуаціями (див. Bible Dictionary, “Parables”, с. 740–741). Це стосується всіх вигаданих історій, які належним чином навчають принципам євангелії. Історії зроблять принципи євангелії простими для розуміння, яскравими для уявлення і незабутніми. Пропозиції щодо використання порівнянь у навчанні євангельських істин див. у рубриці «Застосування порівнянь і предметів на уроках», сторінки 164–166.

Готуючись використовувати вигадані історії, пам’ятайте про такі вказівки:

- Переконайтеся, що ваші учні розуміють, що ці історії насправді не відбувалися.
- Як і у випадках з використанням інших типів розповідей, пересвідчіться, що вигадані історії є доречними, відповідають меті навчання і сприяють присутності Духа.

У *Ліжгоні* часто вміщуються вигадані історії, які варто використати для доповнення й збагачення уроків. Приклади вдалого використання вигаданих історій у навчанні євангелії можна знайти, ознайомившись з виступами на генеральних конференціях.

Поради щодо підготовки і розповіді історій

- Не розповідайте історій безпідставно, тільки для того, аби розважити своїх учнів. Пов’яжіть розповідь з принципом євангелії, який є частиною основної ідеї чи теми уроку.
- Якщо історія вигадана, поясніть це класу.
- Вибирайте розповіді, які духовно підносять, — з свого життя, з Писань, Церковних журналів і посібників, історії Церкви та з життя Генеральних Авторитетів. Ділячись історіями з власного життя, уникайте розповідей про минулі помилки чи гріхи.
- Пам’ятайте, що історія, яку ви розказуєте, повинна відповідати віковим вашим учнів.
- Перш ніж розповісти учням певну опубліковану історію, вдумливо прочитайте її кілька разів, аби добре ознайомитися з нею. Під час читання визначайте, чи варто переказувати її своїми словами. Історії, в яких багато виразних діалогів і описів, справлятимуть сильніше враження, якщо їх прочитати.
- Визначте, скільки часу слід відвести для розповіді цієї історії. Якщо буде потреба скоротити її, то залишіть лише характеристики дійових осіб й події, які необхідні для полегшення розуміння її.
- Якщо ви вирішили переказати якусь історію, то занотуйте, в якій послідовності відбувалися події, або запам’ятайте цю послідовність. Попрактикуйтеся у переказі цієї історії. Вживайте слова й описи, які зроблять її цікавою і зримою.

- Сплануйте, як ви допоможете учням чіткіше уявити події цієї історії. Можна використати малюнки на папері чи інші візуальні матеріали, такі як малюнки на дошці або предмети, що стосуються цієї розповіді. Наприклад, перш ніж розповісти про появу Книги Мормона, можна показати малюнок із зображенням Моронія, який ховає золоті пластини на пагорбі Кумора. Ви можете спитати: «Яку подію зображено на цьому малюнку?» або «Чому Мороній це робить?»
- Починайте розповідь цікаво, вживаючи слова, які б яскраво змалювали характери й обставини. Наприклад, щоб почати розповідь про утихомирення бурі Спасителем, можна прочитати із Писань: «І ось буря велика зірвалась на морі, аж човен зачав заливатися хвилями» (Матвій 8:24).
- Розповідайте з задоволенням. Робіть це природним тоном голосу, цікаво й переконливо.
- Після закінчення розповіді обговоріть з учнями, як застосовувати в житті принцип, викладений в цій історії.

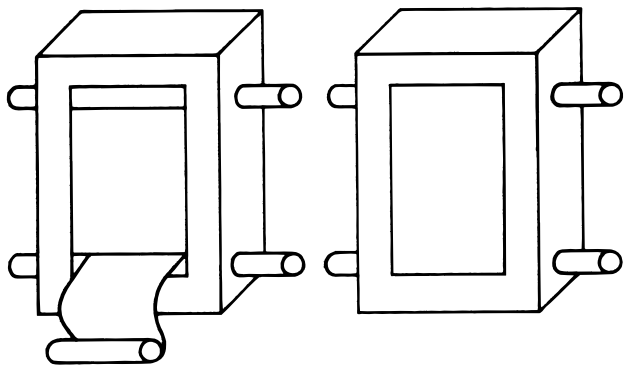
Додаткові поради щодо розповіді історій малим дітям

- Зважте на вік дітей, пристосовуючи історію до їхнього періоду утримання уваги, а також можливостей розуміння.
- Сплануйте, як краще залучити дітей до розповіді цієї історії. Наприклад, можна запропонувати їм потримати малюнки або повторювати фрази.
- До початку розповіді поясніть дітям слова з історії, які можуть бути незрозумілими для них. Це допоможе вам розповісти історію без відволікань на пояснення.
- Якщо ви читаєте з ілюстрованої книги, то часто зупиняйтеся, аби показати дітям малюнки до історії. Продовжуйте розповідь тільки після того, як всі діти розглянуть малюнки.
- Якщо діти щось зауважують або запитують, давайте просту й чітку відповідь. Після цього продовжуйте розповідь.
- Малим дітям дуже подобається повторювати розповіді. Щоб це зробити, почніть розповідь, а потім зупиніться й запитайте: «А що було далі?» Ви можете поторохтіти брязкальцем чи потрусити м’якою іграшкою біля дитини і попросити її розказати якийсь епізод цієї розповіді. Потім ця дитина могла б поторохтіти брязкальцем біля іншої дитини, передаючи їй слово, і так далі, аж поки не буде переказано цю розповідь повністю.
- Складіть аркуші, на яких написано різні уривки з розповідей з Писань разом. Призначте різних учнів послідовно читати ці уривки з Писань.
- Діти з радістю будуть слухати вашу розповідь, сидячи перед вами на підлозі.
- Діти з задоволенням розігрують історію, прослухавши її.

РОЛИКОВІ КОРОБКИ

Як показано далі, роликів коробок — це контейнер, який використовується для показу малюнків, з'єднаних в ролик. Це навчальне приладдя приносить радість дітям під час перегляду ілюстрацій, особливо, якщо ілюстрації намалювали вони самі.

Роликові коробки використовуються для показу різних аспектів принципу євангелії, наприклад, дотримання Суботнього дня святим. Їх також можна використовувати для показу ілюстрацій до якоїсь із розповідей з Писань чи історії Церкви.

Як виготовити роликів коробку

1. Виріжте отвір у середнього розміру картонній коробці. Через цей отвір одночасно показується тільки один малюнок.
2. Підберіть дві ручки, довщі за ширину коробки приблизно на 15 см. Можна використати для цього вінікові держачки або картонні туби, на які намотують паперові рушники.
3. Проріжте з двох боків коробки отвори для цих ручок, як це показано на сторінці 181).
4. Вставте ручки у ці отвори.
5. Роздайте дітям аркуші паперу й олівці чи кольорову крейду. Нехай кожна дитина намалює ілюстрацію до якогось аспекту принципу євангелії або якоїсь частини розповіді, які вивчалися на уроці. Після цього з'єднайте у певному порядку краї всіх малюнків з допомогою тасьми так, щоб вони утворювали один рулон. Або ж можна доручити дітям намалювати ілюстрації в різних місцях одного довгого рулону паперу.
6. Закріпіть кінці цього рулону на ручках.

Діти можуть використати маленькі коробки, олівці і довгі смуги паперу для виготовлення власної роликів коробки.

РОЛЬОВА ГРА

Під час проведення рольової гри учасники зображають ситуацію або розкривають проблему, які трапляються у повсякденному житті. Рольова гра допомагає людям на-

кладати принципи євангелії на ситуації з реального життя, вихід з яких вони мають знайти, задуматися над наслідками того чи іншого вибору і дійти до розуміння поглядів інших людей. Рольова гра застосовується, аби ознайомити з уроком, підсумувати його чи заохотити до обговорення принципу на уроці.

Примітка: Метод рольової гри не тотожний методу повчального випадку. При застосуванні методу повчального випадку учні *обговорюють* ситуацію чи проблему, а у рольовій грі учасники *зображають* поведінку людей в певній ситуації.

Приклади рольової гри

- Дитина пообіцяла своїм батькам, що прибере в домі. Хлопчик вже збирався прибирати, коли до нього прийшли друзі й запросили піти з ними погуляти. Вони хотіли, щоб він спочатку пішов з ними, а роботу виконав пізніше. Розіграйте за ролями, що він повинен сказати батькам, а що — друзям.
- Гурт друзів йде вулицею. Вони знайшли гаманець з грошима, але не знають, чий він. Кожен з них хоче по-своєму розпорядитися гаманцем. Розіграйте за ролями їхні дії.

Як використовувати рольову гру

1. Підготуйте учнів до рольової гри, стисло пояснивши їм ситуацію чи проблему. Дайте їм достатньо інформації, аби вони змогли осмислено зіграти свої ролі. Підкресліть, що вони повинні зіграти роль, а не діяти за власною волею.
2. Виберіть самі учасників або спитайте, хто хоче ними бути. Вкажіть, кому грати яку роль. Залучіть якомога більше учасників, оскільки розігрування ситуації кількома особами часто буває більш успішним, ніж коли лише одна особа зображує можливі події. (Рольову гру можна повторити, аби якомога більш людей взяли в ній участь і запропонували свої виходи із розіграної ситуації чи проблеми.)
3. Дайте учасникам кілька хвилин, аби вони спланували свої дії.
4. Аби залучити всіх присутніх, попросіть тих, хто не бере участі в грі, уважно спостерігати за нею.
5. Після закінчення рольової гри обговоріть і дайте оцінку розіграній ситуації, поставивши, наприклад, такі запитання: «Як ви почували себе в такій ситуації?», «Чи може подібна ситуація трапитися в житті?» або «Чи дізналися ви з цієї гри, як поводитися в подібній реальній ситуації?» Дайте учням можливість знайти шляхи виходу із подібних ситуацій у їхньому житті. Обговоріть різні варіанти вирішення проблем.

Загальні поради стосовно рольової гри

- Участь у рольовій грі повинна бути добровільною. Нікого не примушуйте до участі в ній.
- Розіграйте близькі до життєвих ситуацій, які пов'язані з темою уроку і важливі для учнів.

- Люди з більшим бажанням залучаються до розігрування ситуацій, відомих їм з власного досвіду. Однак, з обачністю вибирайте ситуації для рольової гри. І хоч доцільно, щоб розігравані проблеми були якомога реальнішими й важливими, усе ж такі учасники не повинні відчувати, що їм слід діяти так, як би вони самі повелися в подібній ситуації.
- Як вчитель, чутливо й з розумінням ставтеся до учнів. Не звертайте уваги на помилки, які вони роблять при грі, і навчайте учнів цінувати погляди один одного. Не дозволяйте критикувати учасників рольової гри.
- Простий реквізит, наприклад, шапки чи іменні таблички додадуть інтересу до рольової гри, особливо у дитячому класі.

СЕКТОРИ

Сектори — це місця, де різні вчителі проводять навчальні заходи упродовж одного уроку. Учні ділять на кількісно однакові групи і згідно з графіком навчання переводять ці групи з одного сектора в інший. У кожному секторі є людина, яка проводить навчальний захід, вона залишається на місці, щоб розповісти ту саму інформацію чи продемонструвати ті самі матеріали кожній групі, яка приходить у цей сектор.

Люди, які працюють в секторах, повинні вкластися в час, відведений для кожного сектора, аби бути певними, що групи використали однаковий відтинок часу для кожного навчального заходу. Ви можете подавати якийсь музичний сигнал, коли для груп настає час переходу в наступний сектор. Виділіть час, щоб узагальнити вивчене на всьому уроці.

Приклади занять у секторах

- У вас можуть бути сектори домашнього виробництва і зберігання продуктів харчування, зберігання води, зберігання пального, а також комплектування домашньої аптечки. Покажіть предмети, які стосуються певної теми, а учні нехай пояснять, що це таке.
- Нехай вчителі у різних секторах обговорять аспекти взаємин у сім'ї, наприклад, роль батьків, дисципліни чи спілкування.
- Нехай у кожному секторі хтось зобразить якусь людину з Писань. Нехай кожний, хто грає роль, розповість, чому саме він чи вона є прикладом, як слід жити згідно з євангелією.
- У секторах можна проводити прості заняття з ручної праці, ігри, розваги, які були в дітей піонерів.

ФЛАНЕЛЕВІ ДОШКИ

Фланелевими є такі переносні дошки, на яких, звичайно, розміщують фігурки для ілюстрування якоїсь розповіді. Це навчальне знаряддя добре спрацює при навчанні дітей.

При використанні фланелевої дошки можна запросити когось із учнів допомогти вам розмістити на ній фігурки. Якщо ви використовували фланелеву дошку, щоб розповісти історію, то надайте можливість і дітям використовувати фігурки для переказу цієї історії.

Як виготовити фланелеву дошку

Щоб виготовити фланелеву дошку:

1. Відріжте шматок цупкого картону, тонкої фанери чи подібного матеріалу.
2. Відріжте шматок однотонно забарвлених фланелі, фетру, ворсистого нейлонового трикотажу чи мішко-вину. Цей шматок тканини повинен бути довшим і ширшим за саму дошку на п'ять сантиметрів з кожного боку.
3. Розмістіть дошку в центрі відрізаної тканини, яку слід покласти лицьовою стороною вниз. Загорніть краї тканини з боків дошки і закріпіть ці краї на її зворотньому боці.

Як виготовити фігурки для фланелевої дошки

Щоб самим виготовити фігурки для фланелевої дошки:

1. Намалюйте фігурку самі або скопіюйте її з Церковного журналу, посібника чи іншого видання і розфарбуйте її.
2. Виріжте фігурку.
3. Наклейте фігурку чи закріпіть її іншим способом на більш цупкому папері.
4. Наклейте на тильний бік фігурки шматочок фланелі, наждачного паперу чи іншого шершавого матеріалу. З його допомогою фігурка утримуватиметься на фланелевій дошці.

Фігурки для фланелевої дошки, що зображають людей, тварин і різні предмети, можна замовити за *Каталогом Церковних матеріалів*. У цьому каталозі їх позначено як Набір наочних посібників для вирізування.

ЧИТАННЯ ХОРОМ (див. також ЧИТАЦЬКІ ТЕАТРИ)

Під час читання хором група разом і вголос читає уривки з Писань, поетичні чи прозові твори. Читання хором можна проводити в класі або перед слухачами.

Цей метод застосовується, щоб передати розповіді з Писань, оповідання, вірші чи іншу інформацію. Також його можна використовувати як частину спеціальної програми на якомусь святі чи відзначенні певної події.

Приклади читання хором

Тема: Уложення віри

Методика: Нехай учні переглянуть текст Уложення віри, а потім повторять його разом услід за вами.

Як проводити читання хором

- Виберіть матеріал, який би підсилював тему уроку. Відповідні матеріали можна знайти в Писаннях, у виданих Церквою посібниках і Церковних журналах.
- Перед тим як виконувати читання хором перед слухачами, групі слід попрактикуватися в читанні матеріалу, аби навчитися читати разом. Переконайтеся, що вони читають чітко, роблять паузи, змінюють інтонацію і темп, щоб передати зміст послання. Під час виступу керуйте ними, щоб вони повторювали частини тексту злагоджено.

ЧИТАЦЬКИЙ ТЕАТР (див. також ЧИТАННЯ ХОРОМ)

У читацькому театрі учасники, щоб розповісти якусь історію, використовують сценарій, розписаний за ролями. Читацький театр може виступати в класі або перед глядачами.

Цим методом можна скористатися, щоб викласти події з Писань, якісь історії, вірші або іншу інформацію. З його допомогою можна створити частину спеціальної програми до свята або якоїсь особливої події.

Зразок для виступу читацького театру

Дійові особи: Авінадій, цар Ной і Алма

Методика проведення: Поясніть, що Бог послав пророка на ім'я Авінадій закликати народ царя Ноя до покаяння за скоєні гріхи. Після цього нехай учні прочитають слова царя Ноя, його нечестивих священників, Авінадія, Алми і нефійців з Мосія 17:1–19 і 18:1, 7–11, 17, 30. Призначте когось з учнів бути ведучим, аби він читав цю історію між висловлюваннями людей, ролі яких виконують учні.

Як проводити виставу читацького театру

- Підберіть матеріал, який би розкривав тему уроку. Відповідні матеріали можна знайти в Писаннях, виданих Церквою посібниках для проведення уроків і Церковних журналах.
- Розділіть цей матеріал на ролі. Призначте виконавців цих ролей. Дайте кожному учаснику слова його ролі і призначте ведучого. Переконайтеся, що учасникам відводиться достатньо часу для вивчення ролей і що вони розуміють їх.
- Якщо ви будете показувати виставу читацького театру перед глядачами, то нехай учасники попрактикуються у читанні матеріалу. Переконайтеся, що вони говорять чітко, роблять паузи, змінюють інтонацію, щоб передати значення послання.

Е

КУРС «НАВЧАННЯ ЄВАНГЕЛІЇ»

Допомога викладачеві курсу

Мета курсу	Цей курс дає основні знання, які допоможуть членам Церкви ставати кращими вчителями євангелії в себе вдома і в Церкві. Уроки цього курсу призначено для вивчення на спеціально організованих заняттях. Їх також можна вичати індивідуально і в сім'ях.
Огляд курсу	<p>Господь заповів нам навчати один одного ученню царства (див. УЗ 88:77). Будучи Великим Учителем, він подав нам приклад для наслідування. В одкровеннях останніх днів він дав нам особливі накази стосовно того, як ми повинні навчати (див., наприклад, УЗ 42:12–14; 50:13–22; 52:9; 88:122). Його приклад і заповіді направляють нас у намаганні ставати кращими вчителями.</p> <p>Урок 1, «Навчання євангелії є вахливим у Божому плані», визначає напрям усього курсу «Навчання євангелії». Він присвячений величому задуму Господа навчити нас плану викуплення. Урок націлений навчити нас тому, що ми можемо допомагати в цій священній роботі.</p> <p>Уроки 2, 3 і 4 знайомлять з трьома основними принципами навчання євангелії: «Любіть тих, кого навчаєте», «Навчайте Духом» і «Навчайте доктрині».</p> <p>Урок 5, «Запрошуйте до старанного навчання», зосереджено на тому, як допомогти людям зобов'язатися вивчати євангелію. Уроки 6 і 7, що під спільним заголовком «Створюйте навчальну атмосферу», показують, як запобігати проблемам, а в разі виникнення їх — як вирішувати. В уроках 8 і 9, що під спільним заголовком «Використовуйте ефективні методи», йдеться про ефективне використання різних навчальних методів. Урок 10, «Підготуйте все необхідне», розкриває, як планувати уроки.</p> <p>В уроках 11 і 12 ви допомогатимете членам класу застосовувати все вивчене ними на перших десяти уроках. Урок 11, «Розвивайте свої таланти», допомагає членам класу скласти план самовдосконалення і показує, як багато у приході є можливостей, щоб вони успішно досягли виконання своїх планів. Урок 12, «Ідіть і навчайте», дає членам класу можливість навчати один одного, ділячись вивченим упродовж цього курсу.</p>
Застосування курсу	Інформацію стосовно того, коли викладати курс, хто повинен його відвідувати, а також щодо можливої його адаптації див. у <i>Вдосконалення навчання євангелії. Путівник провідника</i> , с. 10.
Підготовка до викладання курсу	Рекомендовано прочитати текст всіх 12 уроків, перш ніж починати викладання курсу. Це дасть вам бачення взаємозв'язку між уроками для створення основи навчання євангелії. Це також допоможе вам глибше ознайомитися з принципами навчання євангелії, аби ви зразково викладали цей курс.

Використання виданих Церквою матеріалів

Крім цієї книги, вам будуть потрібні Писання, розділ «Навчання євангелії і провідництво» у *Збірнику інструкцій Церкви*. Також слід звертатися до матеріалів, вказаних в рубриці «Церковні джерела для навчання євангелії» на сторінці 105 цієї книги.

Звертайтеся до бібліотекаря будинку зборів, щоб дізнатися про наявність потрібних вам матеріалів у бібліотеці будинку зборів.

Робота з членами класу

Матеріали, які будуть потрібні членам класу

Члени класу повинні приносити на заняття свої примірники Писань. Крім того, вони повинні приносити зошит чи щоденник, в яких робитимуть замітки, записувати завдання та цікаві думки. Кожний член класу повинен приносити на заняття свій примірник цієї книги.

Допомагайте членам класу брати участь у занятті

Кожний урок містить в собі вказівки про те, як допомогти членам класу активно брати участь у навчанні. Наприклад, можна запропонувати членам класу робити нотатки у своїх зошитах, висловлювати ідеї або ділитися власним досвідом. Готуючись до уроків, слідкуйте за тим, щоб відводити достатньо часу для участі членів класу в запланованих заходах.

Завдання

Уроки цього курсу містять в собі два типи завдань:

1. Запрошення підготуватися до проведення певної частини уроку. Такі завдання в багатьох уроках вказано в розділі «Підготовка». Вони надають можливість членам класу брати участь у підготовці уроку і навчати один одного. Вам слід з молитвою вирішити, кому саме з членів класу дати таке завдання. Для виконання таких завдань виділіть членам класу час для підготовки.
2. Завдання на закріплення знань принципу поза класом. Такі завдання є важливою частиною цього курсу, оскільки допомагатимуть членам класу удосконалюватися як вчителям. Ви повинні давати такі завдання під час завершення кожного уроку.

Підтримуйте кожного члена класу

Крім викладання уроків цього курсу, вам слід виділяти час для підтримки членів класу індивідуально. Члени класу матимуть більший успіх у навчанні, якщо ви будете спілкуватися з ними у період між уроками, підбадьорюючи їх і допомагаючи їм. У них може виникнути бажання розповісти про досвід, здобутий ними від застосування вивчених на уроках принципів.

Обіцяння божественного сприяння

Поміркуйте над повідомленням для вчителя, що на сторінці 234. Якщо ви будете вірити, молитися про сприяння і застосовувати в житті принципи, які вивчите у цьому курсі, то допоможете членам класу стати «знаряддям у руках Бога, щоб привести [інших] до пізнання істини» (Алма 17:9).

Вивчення курсу індивідуально і сім'єю

Якщо курс «Навчання євангелії» не викладається у вашому приході або якщо у вас немає можливості його відвідувати, то ви можете вивчати ці уроки самостійно або разом з членами сім'ї. Однак, вивчення цього курсу індивідуально чи сім'єю не замінює собою участі в його заняттях, якщо вам запропоновано їх відвідувати. Ви здобудете більше знань, зустрічаючись з іншими, щоб ділитися ідеями і разом навчатися тому, як стати кращими вчителями.

Ключі до вивчення курсу індивідуально і сім'єю

Прочитайте «Допомога викладачеві курсу» на сторінках 186–187). Враховуйте поради з огляду на ваші обставини.

Дайте особисте зобов'язання. Ваше вивчення буде більш ефективним, якщо ви почнете з того, що складете особисте зобов'язання удосконалюватися і старанно й охоче завершити курс навчання.

Вивчайте уроки у встановленій послідовності і не намагайтеся вивчати більше одного уроку на тиждень. Вам буде потрібен час між уроками, щоб застосувати вивчене на практиці.

Ведіть записи. Ведення записів про власний розвиток є важливою частиною курсу «Навчання євангелії». Під час уроків є можливість зробити замітки, записати враження, плани, досвід і успіхи у розвитку, які стосуються цього курсу.

Виконуйте завдання. Ваші зусилля, спрямовані на самовдосконалення, будуть успішними лише в тому разі, якщо ви застосовуватиме вивчене. До кожного уроку додано завдання, які допоможуть вам навчитися реально застосувати принципи. Виконуйте ці завдання сумлінно. У своєму зошиті записуйте, як ви самі оцінюєте власні зусилля й розвиток.

Якщо вивчення відбувається з членами сім'ї, то організуйте його проведення за моделлю проведення в класі. Ви можете по черзі проводити обговорення. Читайте уривки з Писань, які пропонуються в уроці, обговорюйте питання і виконуйте завдання.

Якщо ви займаєтесь вивченням самостійно, то уявляйте себе в класі. Що б ви додали до обговорення теми уроку? Як би ви відповіли на поставлене запитання? Записуйте свої думки у зошит. Див. «Складіть особистий план вивчення євангелії», сторінки 16–17, щоб знайти поради щодо ефективного навчання.

Якщо ви займаєтесь вивченням самостійно, то визначіть когось, кому б ви звітувалися. Ваше індивідуальне вивчення поліпшиться, якщо вам буде з ким поділитися думками й ідеями. Можливо, ви звернетесь до члена своєї сім'ї, друга чи провідника священства або однієї з допоміжних організацій. Розкажіть цій людині про свої цілі, плани, а також результати ваших зусиль.

Навчання євангелії є важливим у Божому плані

Урок
1

Мета	Допомогти членам класу з більшим бажанням сприяти Господній справі через навчання його євангелії.
Учителєві на замітку	<p>У своїй люблячій доброті Небесний Батько дав вчителів, щоб вони допомагали його дітям навчитися, що необхідно робити, аби отримати вічне життя. Кожний з нас має користь від того, що його було навчено євангелії, і кожному з нас заповідано навчати євангелії інших. Зусилля, які ви докладатимете до вивчення цього курсу, є частиною цієї величної роботи.</p> <p>У наведеному далі висловленні Президента Гордона Б. Хінклі відображено те послання, яке ви маєте передавати членам класу, викладаючи цей курс:</p> <p>«Ми зміцнимо самих себе і наших людей, якщо наші вчителі почнуть говорити зі свого серця, а не з своїх книжок, почнуть передавати свою любов до Господа і цієї безцінної роботи і тим самим розпалять вогонь в серцях тих, кого вони навчають» (<i>Teachings of Gordon B. Hinckley</i> [1997], с. 619–620).</p> <p>«Ми — ви і я — маємо, що робити, а зробити потрібно буде багато. Давайте засукаємо рукава і почнемо її вершити, з новим зобов'язанням, поклавшись повністю на Господа. . . . З молитвою і сумлінням ми зробимо це. Нам по силі зробити це краще тепер, ніж будь-коли раніше» (Conference Report, квітень 1995, с. 117 або <i>Ensign</i>, травень 1995, с. 88).</p> <p>Якщо це послання стане головною ідеєю цього уроку, то він визначатиме напрям всього курсу «Навчання євангелії».</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. З молитвою вивчіть уривки з Писань, подані в цьому уроці. Встановіть, яким чином пов'язати їх з метою уроку. 2. Ознайомтеся з розділом цієї книги під назвою «Навчання євангелії є важливим у Божому плані» (сторінки 2–10). 3. Заохотьте членів класу приходити на заняття з власними примірниками Писань і зошитами. Якщо є потреба, то зустріньтеся з членом єпископату, щоб домовитися про забезпечення членів класу зошитами. 4. Отримайте достатню кількість примірників книги <i>Навчати — немає покликання величнішого</i>, щоб забезпечити нею всіх членів класу.
Запропонований хід уроку	<p>Зверніться з привітальним словом до членів класу. Якщо ви не знаєте їх або вони не знайомі один з одним, запропонуйте кожному коротко розповісти про себе.</p> <p>Переконайтеся, що у кожного члена класу є зошит. Поясніть, що зошит потрібен для заміток, запису вражень, планів, досвіду і досягнень у розвитку в межах курсу «Навчання євангелії».</p>

Учителі євангелії впливають на життя багатьох людей.

Розповідь

Поділіться наведеною далі історією, яку розповів Президент Томас С. Монсон:

«У мене була одна вчителька Недільної школи — її мені ніколи не забути, я пам'ятатиму її завжди. Вперше зустрілися ми в неділю вранці. Її привів у клас президент Недільної школи і представив нам як вчительку, яка сама просилася нас навчати. Ми дізналися, що вона була місіонеркою і любить молодь. Її ім'я було Люсі Гертч. Вона була дуже красивою, говорила тихим голосом і цікавилася нами. Вона попросила кожного члена класу назвати себе, а після цього поставила запитання, які дали їй змогу дізнатися і зрозуміти, хто сидить перед нею, познайомитися з кожним хлопчиком, з кожною дівчинкою. . . . Вона ніколи не підвищувала голосу. Краса її уроків була несумісною з грубістю і галасливістю. . . . Вона зробила так, що Писання по-справжньому увійшли в наше життя. Ми стали особисто знайомі з Самуїлом, Давидом, Яковом, Нефієм і з Господом Ісусом Христом. Наше пізнання євангелії зросло. Наша поведінка поліпшилася. Наша любов до Люсі Гертч не мала меж. . . .

Пролетіли роки. . . . Хлопчики й дівчатка, які навчалися, які сміялися, які зростали під керівництвом такого натхненного вчителя істини, ніколи не забудуть її любов і її уроки» (у Conference Report, квітень 1992, с. 81–82 або *Ensign*, травень 1992, с. 59–60).

Свідчіть членам класу, що їхні зусилля навчати євангелії Ісуса Христа теж можуть мати такий великий вплив на життя багатьох людей. Висловіть свої почуття стосовно важливості покликання навчати.

Цитата

Нехай члени класу прочитають наведене далі висловлювання старійшини Джеффері Р. Холланда:

«Для кожного з нас «прийти до Христа», виконувати його заповіді, наслідувати його приклад, щоб повернутися до Батька, — справді є найвищою і найсвятішою метою людського існування. Допомогти іншим робити те саме — навчаючи, переконуючи і з молитвою ведучи їх цим шляхом викуплення — істинно, це те завдання, яке повинно бути другим за важливістю в нашому житті» (*Ліягона*, липень 1998, с. 25).

Навчання євангелії відіграє важливу роль у плані Небесного Батька.Обговорення
уривків з Писань

Зазначте, що навчання завжди відіграло важливу роль у Божому плані викуплення. Нехай члени класу прочитають уривки з Писань, вказані далі. Може бути корисним дати деякі пояснення кожному з цих уривків (наприклад, варто пояснити, що в Ученні і Завітах 138 вміщено розповідь про видіння духовного світу, яке мав Президент Джозеф Ф. Сміт). Попросіть членів класу поділитися думками стосовно ролі навчання у плані Небесного Батька, до яких спонукали ці уривки.

- а. Учення і Завіти 138:56. (Ми отримуємо свої перші уроки в духовному світі.)
- б. Алма 12:27–32. (Після того, як Адама і Єву було вигнано з Еденського саду, Бог допомагав їм навчатися плану викуплення. Він послав ангелів навчати їх, відповідав на їхні молитви. Він дав їм заповіді після того, як їх було навчено плану викуплення.)
- в. Мойсей 6:57–58. (Господь наказав Адамові та Єві навчати євангелії своїх дітей.)

Підведіть підсумок обговорення, прочитавши Римлянам 10:13–15, 17 і 2 Нефій 2:8. Свідчіть про роль навчання євангелії в плані Небесного Батька.

Цитати

Ми маємо багато нагод вчитися євангелії і навчати їй інших.

Вкажіть на те, що члени Церкви, виконуючи різні обов'язки, навчають євангелії. Потім попросіть п'ятьох членів класу прочитати наведені далі висловлювання. Зауважте, що кожне висловлювання стосується якоїсь окремої групи людей.

До батьків

Першим Президентством було заявлено:

«Ми закликаємо батьків докладати найбільше зусиль, аби навчати й виховувати своїх дітей згідно з принципами євангелії, які триматимуть їх ближче до Церкви. Дім — це основа праведного життя, і ніщо інше не замінить його і не матиме його важливих функцій у виконанні цього Богом даного обов'язку.

Ми радимо батькам і дітям вважати найвищим пріоритетом сімейну молитву, домашній сімейний вечір, вивчення євангелії, євангельські настанови і корисні сімейні заходи. Однак, якими б гідними і доречними не були інші потреби й заходи, не можна дозволяти, щоб вони витіснили божественно призначені обов'язки, які повноцінно можуть бути виконані лише батьками» (Лист Першого Президентства, 11 лютого 1999).

Провідникам священства і допоміжних організацій

Старійшина Гордон Б. Хінклі сказав: «Ефективне навчання є самою суттю провідництва в Церкві. Вічне життя настане лише тоді, коли чоловіків і жінок буде навчено з такою ефективністю, що вони змінять і дисциплінують своє життя. Їх неможливо силоміць втягти ні в праведність, ні на небеса. Їх потрібно вести, а це означає навчати» (*Ліягона*, липень 1998, с. 25).

Учителям у Церковних класах

Президент Томас С. Монсон навчав:

«Класна кімната під час Церковних зібрань додає істотної важливості навчання кожної дитини, кожної молодої людини. У такій обстановці кожний вчитель здатен викликати у тих, хто слухає такі уроки і відчуває вплив [вчителевого] свідчення, прагнення пізнати вічне. На зборах у Початковому товаристві, Недільній школі, Товаристві молодих жінок і на зборах, що проводяться в Аароновому священстві, добре підготовлені вчителі, яких було покликано за натхненням, що йшло від Господа, можуть вплинути на кожну дитину, на кожну молоду людину і всім їм підказати, що потрібно шукати в найкращих книгах слова мудрості, шукати знання через навчання, а також через віру (див. УЗ 88:118). Слово заохочування тут і духовна думка там можуть впливати на безцінне життя і залишити слід у безсмертній душі, який не зітреється.

Смирений і натхненний вчитель в Церковній класній кімнаті може прищепити ... учням любов до Писань. Він може привести Апостолів давнини і Спасителя світу не тільки в класну кімнату, але і в серце, розум, у душу дітей» (у Conference Report, жовтень 1991, с. 92 або *Ensign*, травень 1991, с. 68).

Домашнім і візитним учителям

Президент Спенсер В. Кімбол сказав: «Коли ви приходите додому до людей, ... ви збираєтеся спасти душі. ... Хто що б не казав, але багато хто з чудових активних

людей в Церкві сьогодні активні тому, що ви були в них вдома і дали їм новий погляд, нове бачення. Ви розсунули завісу. Ви розширили їхні горизонти. Ви дали їм щось нове» (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, вид. Edward L. Kimball [1982], с. 526).

Усім членам Церкви

Президент Лоренцо Сноу сказав: «Навіть якби хтось навчав з красномовністю ангела, але саме життя людини, її гарні приклади, її дії, що постійно свідчать про щиросердний інтерес до людей, навчають красномовніше, навчають ефективніше» (*The Teachings of Lorenzo Snow*, збір. Clyde J. Williams [1984], с. 78–79).

Виклад вчителя

Запропонуйте членам класу розглянути різні категорії вчителів, про яких йшлося у наведених перед цим висловлюваннях: батьки, провідники священства і допоміжних організацій, учителі Церковних класів, домашні вчителі, візитні вчителі і ті, хто навчає власним прикладом. Запропонуйте кожному члену класу коротко розповісти про ту людину, яка, належачи до однієї чи кількох цих категорій вчителів, допомогла йому чи їй краще зрозуміти євангелію і з більшим бажанням жити згідно з її принципами.

Свідчення

Коротко скажіть про благословення, які приходять до нас через те, що ми маємо багато нагод вивчати євангелію самим і навчати їй інших: у себе вдома, у Церкві, у повсякденному спілкуванні з іншими. Висловіть свою вдячність за ці нагоди. Наголосіть на тому, що Господь посилає нам ці нагоди, аби допомогти не піддаватися згубним вченням і впливам, що існують довкола. Наведіть таке висловлювання Президента Гордона Б. Хінклі:

«На землі існує голод і сильна спрага — великий голод на слово Господа і невтамовна спрага на духовне. . . . Світ потерпає від духовного голоду. Ми зобов'язані і маємо можливість жити душою» (*Ліягона*, жовтень 1998, с. 3).

Мета курсу «Навчання євангелії» — допомогти нам стати кращими вчителями.

Виклад вчителя

Прочитайте висловлювання Президента Гордона Б. Хінклі, вміщене в рубриці «На замітку вчителю», що на сторінці 189.

Прочитавши це висловлювання Президента Хінклі, вкажіть, що мета курсу «Навчання євангелії» — допомогти нам навчати євангелії Ісуса Христа «краще, ніж будь-коли раніше»

Поясніть, що джерелами вивчення для цього курсу є Писання, *Навчати—немає покликання величнішого* і розділ «Навчання євангелії і провідництво» в *Збірнику інструкцій Церкви*.

Роздайте примірники книги *Навчати—немає покликання величнішого* членам класу, які ще не мають їх. Скажіть членам класу, що в цій книзі вміщено матеріали, які стосуються уроків цього курсу. Для них буде корисо читати ці матеріали до і після кожного уроку.

Поясніть, що цей курс створює основу для навчання євангелії. У ньому зосереджено принципи і навчальні методи, які можна застосувати для будь-якої вікової групи і будь-яких культурних традицій. У курсі 12 уроків. З назв решти 11 уроків члени класу дізнаються про зміст цього курсу. Нехай члени класу подивляться на сторінку VI цієї книги, щоб ознайомитися з назвами уроків.

Запропонуйте членам класу свою допомогу, коли вони будуть намагатися застосувати принципи, які вивчаються у цьому курсі. Крім того, заохотьте кожного члена класу:

- а. Вивчати Писання, *Навчати—немає покликання величнішого* і розділ «Навчання євангелії і провідництво» в *Збірнику інструкцій Церкви*.
- б. Щотижня приносити на заняття свій примірник Писань.
- в. Щотижня приносити на заняття зошит.
- г. Щотижня приходити на заняття підготовленими до участі в уроках і сприяти навчанню інших у класі.
- г. Роздумувати і молитися про можливості навчати.
- д. Скласти і виконувати особистий план самовдосконалення як вчителя.

Завершення

Цитата	Запропонуйте комусь з членів класу прочитати таке висловлювання старійшини Бойда К.Пекера: «Відомо, що обов'язки членів Церкви діляться на три категорії: забезпечувати спасіння живих членів Церкви, виконувати необхідну роботу для своїх померлих родичів і проповідувати євангелію всьому світу. Щоб виконувати всі ці обов'язки, потрібно бути навченим, а, отже, потрібно, щоб хтось навчив тому, чому слід навчитися. Ми з числа тих, хто повинен навчати цьому» (<i>Teach Ye Diligently</i> , пер. вид. [1991], с. 7).
Підсумок	Підсумуйте принципи, які ви обговорювали.
Свідчення	Поділіться своїм свідченням, якщо до цього спонукає Дух.
Завдання	Заохотьте членів класу: <ol style="list-style-type: none"> 1. Записувати у своїх зошитах про нагоди навчатися і навчати, що виникають у них під час вивчення курсу. 2. Прагнути проводу Духа (Святого Духа) для проведення майбутнього уроку на домашньому сімейному вечорі, виконання Церковних доручень чи інших нагод навчати. Пам'ятайте Господні слова про те, що нам буде дано Дух через молитву віри (див. УЗ 42:14). Записувати у своїх зошитах про досвід, здобутий від виконання цього завдання. (Чстиною уроку 3 стане розповідь кількох членів класу, запрошених розповісти про свій досвід в цьому). 3. Ще раз прочитати про вивчені на цьому уроці принципи в розділі цієї книги, який називається «Навчання євангелії є важливим у Божому плані» (сторінки 2–10).

Урок
2

Любіть тих, кого навчаєте

Мета Допомогти членам класу сповнитися Христовою любов'ю до тих, кого вони навчають.

Учителіві на замітку

В останні години свого земного служіння Ісус навчав і зміцнював своїх апостолів (див. Іоанн 13–17). Частиною цього навчання була заповідь його учням любити один одного, як він любив їх (див. Іоанн 13:34; 15:12, 17). Своєю послухністю цій заповіді вони показували, чи вони справжні його учні (див. 13:35). І все, що їм належало зробити, у тому числі й виконати доручення йти і навчати всі народи, повинно було робитися з любов'ю. В останні дні Господь навчає нас тому самому, кажучи, що ніхто не зможе допомагати в цій роботі, якщо не буде смиренным і сповненим любові (див. УЗ 12:8).

Викладаючи цей урок, допоможіть членам класу зрозуміти, як сповнитися любов'ю, схожою на Христову, до тих, кого вони навчають. Якщо члени класу сприймуть надані на цьому уроці поради, то навчатимуть краще. Як вчителі, вони також матимуть більше радості.

Підготовка

1. З молитвою вивчіть уривки з Писань, подані в цьому уроці. Знайдіть спосіб пов'язати їх з метою уроку. Ознайомтеся з 3 Нефій 11–17 настільки, щоб коротко переказати уривки з розповіді, яку в загальних рисах подано на сторінці 195 цієї книги.
2. Вивчіть розділ «Любіть тих, кого навчаєте» з цієї книги (сторінки 30–39).
3. Якщо доступні вказані далі матеріали, то підготуйте їх для використання на уроці:
Малюнки «Ісус навчає у західній півкулі» (62380; набір «Євангелія в мистецтві» 316); «Ісус зцілює нефійців» (62541; набір «Євангелія в мистецтві» 317); «Ісус благословляє дітей нефійців» (набір «Євангелія в мистецтві» 322).
4. Призначте когось із членів класу підготувати короткий виступ про те, як він чи вона відчули на собі любов учителя євангелії (наприклад, батька чи матері, вчителя у Церковному класі або Церковного провідника). Попросіть цього члена класу, виступаючи, взяти до уваги подані далі запитання.
Що вказувало на те, що ця людина любить вас?
Як любов цієї людини вплинула на ваше ставлення до вивчення євангелії?
5. За тиждень до уроку, чи й раніше домовтеся з якимось співаком чи невеликою групою дорослих або дітей про виконання пісні «Любіть один одного» (*Hymns*, no. 308) наприкінці уроку. Якщо такої можливості немає, то підготуйтеся усім класом заспівати цей гімн.

Запропонований хід уроку	Сповнені Христовою любов'ю вчителі змінюють життя тих, кого навчають.
Розповідь з Писань з використанням малюнків	<p>Покажіть малюнок, де зображено Ісуса, який навчає нефійців. Коротко розкажіть про відвідини нефійців воскреслим Спасителем. У цю розповідь має входити:</p> <p>Воскреслий Спаситель з'явився перед нефійцями у землі Шедрій. Він запросив їх підійти й торкнутися до рани в боці та слідів від цвяхів на руках і ногах. Потім він докладно навчав їх. Після навчання він наполіг на тому, щоб вони пішли до себе додому і поміркували над сказаним ним. Він хотів було вже повертатися до Батька, але, побачивши їхні сльози, вирішив залишитися з ними довше. (Див. 3 Нефій 11–16; 17:1–5.)</p> <p>Покажіть малюнок, де зображено Ісуса, який зцілює нефійців. Потім запропонуйте комусь із членів класу прочитати 3 Нефій 17:6–10.</p>
Дошка	Після того, як хтось з членів класу прочитає цей уривок, напишіть на дошці <i>Він зцілює кожного</i> .
Розповідь з Писань з використанням малюнка	<p>Продовжіть свою розповідь. Обов'язково слід сказати, що Ісус, зціливши людей, попросив їх підвести до нього їхніх маленьких дітей (див. 3 Нефій 17:11–12).</p> <p>Покажіть малюнок, де зображено Ісуса, який благословляє нефійських дітей. Потім запропонуйте комусь із членів класу прочитати 3 Нефій 17:21–25.</p>
Дошка	Після того, як хтось з членів класу прочитає цей уривок, напишіть на дошці <i>Він узав їхніх малих дітей, одного за другим, і благословив їх</i> .
Обговорення	<p>Попросіть членів класу висловитися про ту любов, яку Спаситель виявив до нефійців. Також запропонуйте їм описати почуття нефійців тоді, коли Ісус служив їм одному за одним.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Як може любов вчителя, подібна до Христової, впливати на тих, кого навчають? (Можливі відповіді: любов учителя, подібна до Христової, запрошуватиме Дух, допоможе людям долати страх, вестиме людей до глибшого сприйняття євангелії.)
Цитата	Під час проведення стислого обговорення цього питання нехай хтось із членів класу прочитає висловлювання пророка Джозефа Сміта, яке вміщено на сторінці 30 цієї книги.
Виступ члена класу	Попросіть призначеного члена класу розповісти про те, як на нього чи на неї вплинула любов учителя .
Виклад вчителя	Поясніть, що в цей урок включено вчення з Писань, які допоможуть нам сповнитися любов'ю, подібною до Христової, до тих, кого ми навчаємо. Урок також передбачає обговорення того, як любов, подібна до Христової, впливає на наше служіння як вчителів.
Заняття з використанням Писань і зошита	<p>Ми можемо сповнитися любов'ю, подібною до Христової, до тих, кого навчаємо.</p> <p>Запропонуйте кільком членам класу прочитати уривки з Писань, перелік яких подано далі. Після прочитання кожного уривка, просіть членів класу визначити в ньому ті принципи, які допомагають сповнитися любов'ю, подібною до Христової. Запропонуйте членам класу записати у свої зошити всі думки, які виникнуть у них під час обговорення. Поясніть, що їм буде надано нагоду поділитися цими думками наприкінці уроку.</p> <p>Іоанн 15:10 (Виконувати заповіді) Ефесянам 4:32 (Прощати інших)</p>

Мосія 2:17 (Служити)

Мосія 4:11–12 (Каятися, бути смиренними і зміцнюватися у вірі)

Алма 38:12 (Стримувати пристрасті)

3 Нефій 11:29–30 (Припинити суперечки)

Мороній 7:48 (Молитися, щоб сповнитися чистою Христовою любов'ю)

Наша, подібна до Христової, любов до інших впливатиме на нашу підготовку, на те, як ми навчаємо, і на наше повсякденне життя.

Заняття з використанням зошитів і обговорення

Зазначте, що наша, подібна до Христової, любов до тих, кого навчаємо, впливає на нашу підготовку, на те, як ми навчаємо, і на наше повсякденне життя. Після цього запишіть наведені далі пункти на дошці. Попросіть членів класу переписати їх у свої зошити.

<u>Підготовка</u>	<u>Як ми навчаємо</u>	<u>Повсякденне життя</u>

Нехай члени класу подумують про тих людей, яких навчають (наприклад, членів сім'ї, класу чи кворуму). Потім попросіть їх обміркувати відповіді на подані далі запитання і записати в зошиті під відповідними пунктами свої думки:

- Чим саме ми можемо виявити свою, подібну до Христової, любов до тих, кого навчаємо? (Зауважте, що деякі з ідей вміщено в наведеній далі схемі. Інші ж вміщено в матеріалах під рубриками «Любов пом'якшує серця», «Розумійте тих, кого навчаєте» і «Ставайте ближчими для кожного», сторінки 31–36.)

<u>Підготовка</u>	<u>Як ми навчаємо</u>	<u>Повсякденне життя</u>
Моліться про них. Дізнавайтесь про їхні потреби й інтереси. Старанно готуйтеся, щоб навчати їх.	Сердечно вітайте їх на початку заняття. Висловлюйте їм свою любов. Уважно вислуховуйте. З повагою ставтеся до їхньої участі в занятті. Заохочуйте їх жити згідно з принципами, яких навчаєте. Хваліть їх при кожній нагоді.	Моліться про них. При зустрічі по-дружньому ставтеся до них. Запитуйте, в яких заходах вони беруть участь і які досягнення мають. Відвідуйте заходи, в яких вони беруть участь. Хваліть їх при кожній нагоді. Виявляйте турботу і підбадьорюйте їх під час випробувань.

Запропонуйте членам класу обговорити деякі з ідей, записаних ними у своїх зошитах. Напишіть їхні ідеї на дошці.

Завершення

Підсумок і цитата	<p>Стисло підсумуйте урок, використовуючи наведені далі слова старійшини Джозефа Б. Віртліна:</p> <p>«Співчуття друзів, які ставляться до нас так, як би ставився Христос, торкається нашого життя і змінює його. . . . Любов є самою суттю євангелії Христа. У цій Церкві на молитви про допомогу Господь часто відповідає через просте, щоденне турботливе служіння братів і сестер. У доброті справжніх друзів я вбачаю милість самого Господа» (у Conference Report, жовтень 1997, с. 42 або <i>Ensign</i>, листопад 1997, с. 32).</p>
Свідчення	<p>Якщо відчуваєте натхнення від Духа, складіть своє свідчення і висловіть любов до членів класу.</p>
Музика	<p>Нехай призначені соліст чи невелика група заспіває «Любіть один одного» (<i>Hymns</i>, no 308). Якщо немає такої можливості, то запропонуйте членам класу проспівати цей гімн разом.</p>
Завдання	<p>Заохотьте членів класу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вибрати принаймні одну ідею із заняття з використанням зошита, що на сторінці 196) і використовувати цю ідею для навчання упродовж наступного тижня. Записати у своїх зошитах про результати цього. 2. Продовжувати виконувати завдання, яке було дано минулого тижня: прагнути провладу Духа для проведення уроку на домашньому сімейному вечорі, виконання Церковного доручення та для інших можливих нагод, щоб навчати. Пам'ятати слова Господа, що Дух буде дано через молитву віри (див.УЗ 42:14). Описати у своїх зошитах досвід, набутий при виконанні цього завдання. (На уроці 3 декому з членів класу буде запропоновано поділитися таким досвідом). 3. Перевірити знання вивчених на цьому уроці принципів, вивчаючи розділ цієї книги під назвою «Любіть тих, кого навчаєте» (сторінки 30–39).

Урок
3

Навчайте Духом

Мета	Допомогти членам класу шукати проводу Духа і навчати так, щоб це допомагало іншим відчувати вплив Духа.
Учителіві на замітку	<p>Ми пізнаємо істини євангелії силою Святого Духа, або Духа (див. Мороній 10:5). Господь описав, наскільки важливим є навчання Духом, сказавши, що Дух буде дано нам молитвою віри, а якщо ми не матимемо Духа, то не зможемо навчати (див. УЗ 42:14). Якщо вчителі й учні живуть гідно, щоб мати Духа, то будуть навчатися один від одного і радіти разом (див. УЗ 50:13–22).</p> <p>Дехто з членів класу, особливо ті, хто має невеликий досвід членства в Церкві, можливо, відчують себе нездатними навчати Духом. Проводячи цей урок, допоможіть членам класу збагнути, що вони <i>можуть</i> навчати Духом. Допоможіть їм зрозуміти, що навчання Духом характеризується не красномовством, освітою чи великим досвідом перебування в Церкві, а молитвою, старанністю, благоговінням і смиренністю.</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. З молитвою вивчіть уривки з Писань, подані в цьому уроці. Знайдіть спосіб пов'язати їх з метою уроку. 2. Ознайомтеся з розділом цієї книги під назвою «Навчайте Духом» (сторінки 40–48). 3. Попросіть двох або трьох членів класу підготувати короткі виступи про свій досвід, якого вони набули, прагнучи проводу Святого Духа, щоб навчати. (Наприкінці уроків 1 і 2 членам класу було дано завдання описати у своїх зошитах такий досвід). 4. Принесіть у клас глечик з водою і прозору склянку. 5. До початку заняття напишіть на дошці запитання: «Що відіграє найважливішу роль у ваших зусиллях навчати євангелії?»
Запропонований хід уроку	<p>Перед вступною молитвою запропонуйте членам класу заспівати відповідний темі уроку гімн. Після співу гімну запропонуйте тому членові класу, який буде молитися, попросити про керівництво Святого Духа на уроці.</p> <p>«Дух є найважливішим»</p>
Цитата	<p>Зверніть увагу членів класу на запитання, написане вами на дошці. Запропонуйте їм обдумати це запитання. Потім скажіть їм, що відповідь на нього можна знайти в словах Президента Езри Тефт Бенсона, які наведено далі:</p> <p>«Якщо я і повторював щось моїм братам з [Кворуму] Дванадцятьох, так це те, що єдиним, на що слід зважати, є Дух. Дух, ось що має значення. Не знаю, скільки разів я вже казав це, але я ніколи не втомлюся повторювати: Дух — ось що є найважливішим» (З виступу на семінарі для президентів місій, 3 квітня 1985).</p> <p>Поясніть, що часто ми називаємо Святий Дух словом «Дух». Навчання Духом є наймогутнішим видом навчання, бо лише через вплив Духа ми можемо зрозуміти «Божі справи» (див. 1 Коринтянам 2:11).</p>

Під час вивчення євангелії чи навчання їй Дух буде відвідувати нас багатьма способами.

Обговорення
Писань

Наголосіть на тому, що зазвичай Дух заявляє про себе тихо й просто, а не ефектними проявами сили (див. 1 Царів 19:9–12). Потім нехай члени класу прочитають уривки з Писань, що їх вказано далі. Попросіть їх пояснити, що сказано в кожному з цих уривків про те, як Дух може бути присутнім під час нашого навчання євангелії. Напишіть їхні відповіді на дошці.

- а. Іоанн 14:26. (Навчає нас усьому і вкладає все в нашу пам'ять.)
- б. Іоанн 15:26. (Свідчить про Христа.)
- в. 2 Нефій 33:1. (Вкладає істину в наше серце.)
- г. Учення і Завіти 6:14–15, 22–23. (Просвітлює наш розум і приносить в нього мир.)
- г. Учення і Завіти 11:13 (Наповнює нашу душу радістю.)
- д. Учення і Завіти 50:21–22 (Напучує.)

Виступи
членів класу

Запросіть призначених членів класу розповісти про їхній досвід, пов'язаний з прагненням проводу Святого Духа у їхньому навчанні (див. Підготовка, пункт 3).

З допомогою чого ми можемо запросити Духа?

Обговорення
з використанням
дошки

- Що ми можемо зробити під час навчання, щоб запросити Духа? (Напишіть відповіді членів класу на дошці. Запропонуйте членам класу записати відповіді у свої зошити.)

Якщо члени класу не згадали деякі з пунктів поданого далі переліку, то додайте їх у перелік, написаний на дошці:

- а. Молитися.
- б. Навчати з Писань.
- в. Свідчити.
- г. Використовувати гімни, пісні Початкового товариства та іншу священну музику.
- г. Висловлювати свою любов до інших людей, до Небесного Батька та Ісуса Христа.
- д. Ділитися думками, почуттями і досвідом, які стосуються принципів, що вивчаються на уроці.
- Що з названого ми зробили на уроці сьогодні? Чи зробили ми ще щось у класі, аби запросити Духа?

Заняття з використанням зошита

Попросіть членів класу подумати, які можливості для навчання у них можуть з'явитися найближчим часом. Запропонуйте їм поміркувати, як вони можуть використати під час навчання деякі з написаних на дошці порад. Дайте їм кілька хвилин, щоб записати свої ідеї у зошити.

Наших найкращих зусиль достатньо, якщо відчувається вплив Духа.

Використання
предметів на уроці

Напишіть на дошці: *Хто може навчати Духом?*

Покажіть глечик з водою і склянку. Поясніть, що в цьому прикладі склянка символізує нас як вчителів євангелії. Потім налийте у склянку трішки води. Поясніть, що вода, налита нами у склянку, символізує найкраще використання наших талантів.

Скажіть учням: нам може здаватися, що по-справжньому добре можна навчати лише тоді, коли є багато талантів. Однак, ця склянка не може бути наповненою лише нашими талантами. Аби бути по-справжньому хорошими вчителями євангелії, ми повинні навчати силою Святого Духа. Диво в тому, що немає значення, хто ми є, і немає

значення, наскільки ми талановиті; якщо присутній Дух, то достатньо того, що ми можемо найкраще зробити. Під час цього пояснення наливайте воду в склянку по вінця.

Цитата

Нехай хтось із членів класу прочитає наведене далі висловлювання старійшини Генрі Б. Айрінга:

«Це мудро — побоюватися, що нашого власного вміння може виявитися недостатньо, коли отримуємо доручення жити віру інших людей. Наших власних здібностей, якими б великими вони не були, недостатньо. Але такий реалістичний погляд на обмеженість наших можливостей породжує покірливість, яка може привести до бажання покласти на Духа, і тим самим отримати силу» (*Ліягона*, січень 1998, с. 85).

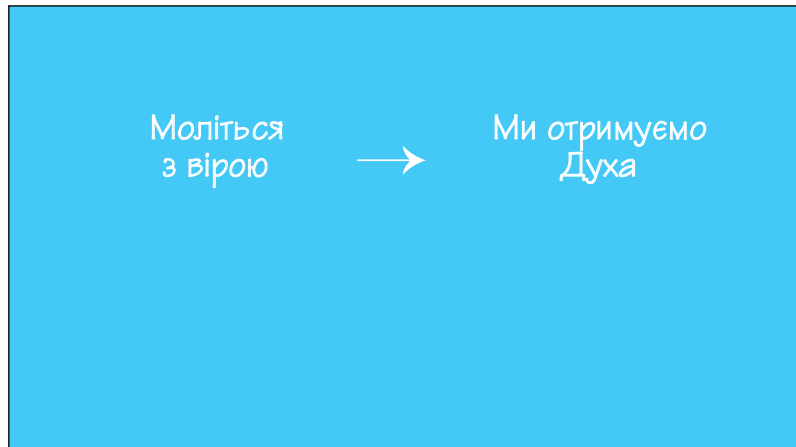
Кожний з нас може підготуватися навчати Духом

Обговорення
Писань з використанням дошки

Проведіть обговорення, щоб допомогти членам класу зрозуміти, як вони можуть підготуватися, аби навчати Духом.

Попросіть когось із членів класу прочитати Учення і Завіти 42:14.

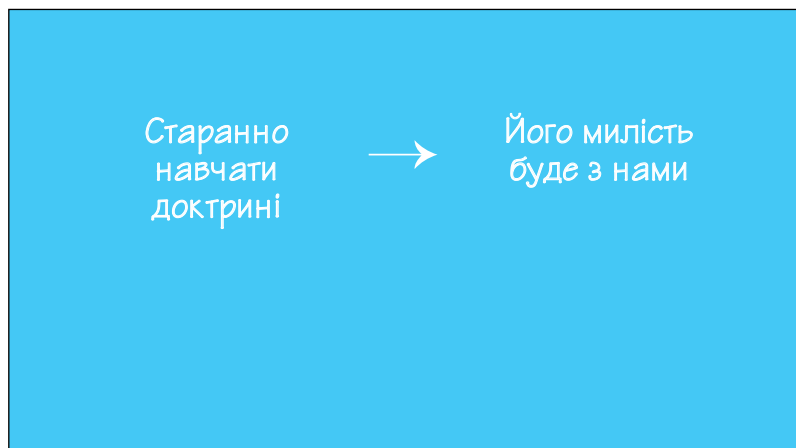
Напишіть на дошці:

Попросіть когось із членів класу прочитати Учення і Завіти 88:77–78.

- Що обіцяє Господь, якщо ми старанно навчаємо доктрині царства? (Його милість буде з нами.)

Напишіть на дошці:

Поясніть, що милість — це сила, яка дає можливості. Це божественні допомога і зміцнення, дані завдяки милосердю і любові Бога. Через Господню милість ми здатні робити добрі справи, які нам самим не під силу.

Попросіть когось із членів класу прочитати Учення і Завіти 100:7–8.

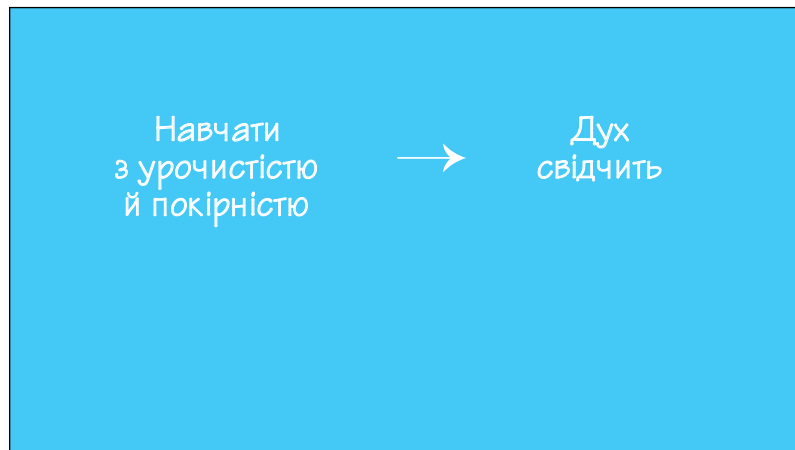
- Що в цих віршах сказано про те, як саме ми повинні проголошувати євангелію? (З урочистістю в серці і в душі покірності.)

Поясніть, що *урочистість* означає благоговіння й гідність. Потім, щоб допомогти членам класу зрозуміти значення слова *покірність*, прочитайте такі слова Президента Гордона Б. Хінклі:

«Покірність непрямо виражає дух вдячності, як протилежність до самовпевненого ставлення, це визнання сили, що перевершує нашу власну, це визнання Бога і прийняття його заповідей» (“With All Thy Getting Get Understanding”, *Ensign*, серпень 1988, с. 3–4).

- Що обіцяє Господь, якщо ми навчаємо його євангелії з урочистістю й покірністю? (Див. УЗ 100:8. Святий Дух буде свідчити про принципи, яких ми навчаємо).

Напишіть на дошці:

Участь в обговоренні

Зверніть увагу членів класу на принципи, написані вами на дошці. Наголосіть на тому, що коли ми молимося з вірою і старанно навчаємо доктрини з урочистістю й покірністю, то отримаємо Духа, який буде свідчити про істини, яких ми навчаємо. Запропонуйте членам класу розповісти про випадки, коли вони чи інші люди запрошували Духа, дотримуючись цих принципів.

Завершення

Підсумок і цитата

Коротко підсумуйте урок. Потім нехай хтось з членів класу прочитає наведені далі слова Президента Томаса С. Монсона:

«Дехто з вас, можливо, нерішучий від природи або вважає себе не гідним, щоб ствердно відповісти на запропоноване покликання. Пам'ятайте, ця робота — не тільки ваша і не тільки моя. Це Господня робота, і коли ми в Господньому відрядженні, то маємо право на Господню допомогу. Пам'ятайте, кого Господь покликає, того він підготовляє» (у Conference Report, квітень 1996, с. 62 або *Ensign*, травень 1996, с. 44).

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух

Завдання

Заохотьте членів класу:

1. Обдумувати й надалі ідеї стосовно навчання Духом, записані у їхніх зошитах. Застосувати одну з цих ідей, як тільки з'явиться нагода для навчання когось.
2. Продовжувати записувати у своїх зошитах про власний розвиток.
3. Ще раз прочитати про принципи, які вивчалися на уроці, у розділі цієї книги під назвою «Навчайте Духом» (сторінки 40–48).

Навчайте доктрині

Урок
4

Мета	Допомогти членам класу зрозуміти, яка сила приходить на допомогу, коли ми вивчаємо і навчаємо доктрині євангелії, вміщеній в Писаннях і вченнях пророків останніх днів.
Учителеві на замітку	Готуючись до цього уроку, моліться, аби краще пізнати, як навчати з Писань і вчень пророків останніх днів. Якщо підказує Святий Дух, розкажіть, який вплив мали доктрини євангелії на ваше життя, коли ви самі вивчали їх або навчали їм.
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> З молитвою вивчіть уривки з Писань, подані в цьому уроці. Знайдіть способи пов'язати їх з метою уроку. Ознайомтеся з розділом цієї книги під назвою «Навчайте доктрині» (сторінки 49–59) і дотримуйтеся порад, вміщених в розділі «Навчання євангелії і провідництво» з <i>Збірника інструкцій Церкви</i> під рубриками: «Навчайте рятівним ученням і обрядам євангелії», «Навчайте з Писань і вчень пророків останніх днів» і «Використовуйте для уроків матеріали, затверджені Церквою». Запросіть когось із членів класу або приходу розповісти на уроці про те, як вивчення певної доктрини євангелії вплинуло на його чи її життя. Якщо є можливість взяти нещодавно видані Церквою посібники для проведення уроків, то принесіть кілька з них на урок. До початку уроку напишіть на дошці: <div data-bbox="454 1238 1257 1687" style="border: 1px solid black; background-color: #00a0e3; color: white; padding: 10px; margin: 10px 0;"> <p>Я даю вам заповідь, щоб ви навчали один одного вченню царства (див. УЗ 88:77).</p> <p>Як засвоєння вчення царства вплинуло на нас?</p> <p>Чим відрізняється вивчення істинного вчення від вивчення будь-чого іншого?</p> </div>
Запропонований хід уроку	Господь заповів нам навчати один одного вченню царства. Це вчення матиме дуже сильний вплив на наші розум і серце.
Обговорення Писань з використанням дошки	Зверніть увагу членів класу на уривок з Писань і запитання, написані вами на дошці (див. «Підготовка», пункт 5). Поясніть, що слова «учення царства» в написаному на дошці уривку з Писань стосуються відкритих через одкровення істин євангелії.

Зверніть увагу членів класу на запитання, написані вами на дошці. Перш ніж попросити членів класу обговорити відповіді на ці запитання, запропонуйте їм вголос прочитати наведені далі уривки з Писань:

- а. Енош 1:1–4. (Вчення євангелії глибоко входять в наше серце і ведуть нас до смиренності перед Богом).
- б. Алма 31:5. (Слово Господа підказує людям чинити добро і має «сильний вплив» на їхній розум.)
- в. Алма 32:28. (Слово Господа розширює нашу душу, просвітлює наше розуміння і стає приємним для нас.)
- г. Джозеф Смит—История 1:11–12. (Слово Господа приходить в серце з силою.)

Попросіть членів класу обговорити відповіді на запитання, записані на дошці.

Виступ члена класу

Запросіть призначеного члена класу або когось з приходу розповісти про те, як вивчення певних доктрин євангелії вплинуло на його чи її життя.

Ми повинні зосереджуватися на навчанні доктрині.

Повчальний випадок

Попросіть членів класу уявити, що вони — члени президентства Товариства молодих чоловіків, Товариства молодих жінок або Недільної школи. Один вчитель в одному з класів вашого товариства сказав їм: «Навчаючи молодь, я відводжу багато часу на обговорення таких справ, як спорт, побачення або кінофільми. Мені здається, що члени класу втраять інтерес до уроків, якщо я буду надто багато часу відводити для навчання з Писань».

Обговорення й запитання

- Яку пораду ви можете дати, щоб допомогти цій людині навчати доктрині з Писань?

Під час обговорення запропонуйте трьом членам класу прочитати подані далі вислови. Наголосіть на важливості навчання Божого слова для членів Церкви будь-якого віку.

Учителям дорослих

Президент Джозеф Філдінг Сміт сказав: «Мені неприємно, коли під час служби той, кого запрошено до виступу, стає перед людьми і розказує, хоч і в приємній формі, якісь банальності, якісь людські філософії — ідеї тих, хто сьогодні формує думку світу, але хто не має у своїх серцях віри в Ісуса Христа чи любові до нього, або ж розглядає питання, не спираючись на фундаментальні принципи євангелії» (*Doctrines of Salvation* збір. Bruce R. McConkie, 3 т. [1954–1956], 2:342).

Учителям Товариства молодих чоловіків і Товариства молодих жінок

Президент Д. Рубен Кларк навчав:

«Молодь Церкви зголодніла за тим, що від Духа; вони палко прагнуть вивчати євангелію, і вони прагнуть її у правильному твердженні й нерозбавленості. ...

... Ви не повинні підкрадатися [до них] ззаду і нашіптувати в [їхні] вуха релігію. Вам не потрібно приховувати релігійні істини під машкарою світського; ви повинні донести ці істини [до них] відкрито» (*The Charted Course of the Church in Education*, перев. вид. [брошура, 1994], с. 3, 9).

Учителям малих дітей

Старійшина Езра Тефт Бенсон радив: «Усе, що ми просимо від вас, — це щоб ви так надихнули серця дітей, які приходять під вашу опіку і керівництво, аби ніщо в цьому

світі не було їм дорожчим за євангелію» («Our First Obligation», *Children's Friend*, жовтень 1950, с. 454).

Усім вчителям євангелії

Старійшина Бойд. К. Пекер сказав:

«Звичайно ж, істинна доктрина змінює ставлення людей до інших і їхню поведінку.

Вивчення доктрини євангелії буде поліпшувати поведінку швидше, ніж вивчення поведінки буде поліпшувати її саму» (у Conference Report, жовтень 1986, с. 20 або *Ensign*, листопад 1986, с. 17).

Ми повинні забезпечити навчання правильній доктрині.

Прочитайте далі наведені слова Президента Маріона Г. Ромні:

«Коли я п'ю із струмка, то звичайно ж робитиму це десь недалеко від його джерела, а не нижче по течії, де його переходить вброд худоба. . . . Я високо ціную тлумачення інших людей, однак, якщо це стосується євангелії, ми повинні познайомитися з тим, що сказав сам Господь» (Із звернення до працівників релігійної освіти, 13 квітня 1973; процитовано J. Richard Clarke у Conference Report, жовтень 1982, с. 19 або *Ensign*, листопад 1982, с. 15).

- До яких саме джерел ми повинні звертатися, аби допомогти тим, кого навчаємо, «познайомитися з тим, що сказав сам Господь»? (Серед відповідей мають бути — Писання і вчення пророків останніх днів.)
- Як ми можемо забезпечити навчання правильній доктрині?

Під час цього обговорення нехай члени класу прочитають Учення і Завіти 42:12–13 і 52:9. Наголосіть на тому, що ми можемо забезпечити навчання правильній доктрині, узгоджуючи своє викладання з Писаннями і вченнями пророків останніх днів. Попросіть когось із членів класу прочитати наведені далі слова Президента Спенсера В. Кімбола:

«Ніхто не має права викладати свої власні тлумачення, якщо його запрошено навчати в організаціях Церкви; він — гість, . . . і ті, кого він навчає, мають підстави вважати, що він, будучи вибраним і підтриманим належним чином, є представником Церкви, і що те, чого він навчає, Церквою схвалено» (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, вид. Edward L. Kimball [1982], с. 532–533).

Якщо ви принесли в клас нещодавно видані Церквою посібники для проведення уроків, то покажіть їх саме тепер.

Зазначте, що у виданих Церквою посібниках вміщено поради, як використовувати запитання, заходи й аудіовізуальні матеріали, які допомагають нам зосередити наше навчання на Писаннях і словах пророків останніх днів.

Господь обіцяє нам великі благословення, якщо ми старанно вивчаємо його доктрину і навчаємо їй.

Зазначте, що ми самі повинні вивчати доктрини євангелії, щоб навчати їй ефективно. Потім прочитайте наведені далі слова Президента Спенсера В. Кімбола:

«Часто буває так, що, маючи у своєму розпорядженні лише кілька уривків з Писань, які тримаються в нашій пам'яті, у нас виникає ілюзія, що ми маємо дуже велике знання євангелії. У такому випадку мати невелике знання — це вже й справді проблема. Я переконаний, що кожен з нас, у певний період свого життя, повинен

Цитати й обговорення

Цитата

дослідити Писання сам для себе, і не просто дослідити їх один раз, але досліджувати їх знову й знову» (“How Rare a Possession—the Scriptures!”, *Ensign*, вересень 1976, с. 4).

Обговорення
Писань з викорис-
танням дошки

Заповніть таблицю, як показано далі. Поясніть, що в цій таблиці записано Господні обіцяння вчителям, які будуть «досліджувати [Писання] знову й знову». Попросіть членів класу зробити таку саму таблицю у своїх зошитах. (Це дасть можливість не повертатися до цієї сторінки у своїх книгах.)

<u>Уривок з Писань</u>	<u>Що ми робимо</u>	<u>Благословення, які ми отримуємо</u>
Алма 17:2–3		
Учення і Завіти 11:21–22		
Учення і Завіти 84:85		

Нехай члени класу прочитають уривки з Писань, вказані в таблиці. Після того, як кожний з уривків буде прочитано, попросіть членів класу відповісти, що ми можемо робити і які благословення отримуємо за це. Запишіть їхні ідеї у відповідні колонки на дошці. Запропонуйте членам класу записати їх також у свої зошити. Деякі з вірогідних відповідей подано в таблиці.

<u>Уривок з Писань</u>	<u>Що ми робимо</u>	<u>Благословення, які ми отримуємо</u>
Алма 17:2–3	Старанно досліджуємо Писання	Отримуємо дух пророцтва й одкровення
Учення і Завіти 11:21–22	Молимося і постимося	Навчаємо з силою і повноваженням, що йдуть від Бога
Учення і Завіти 84:85	Отримуємо слово Бога через вивчення	Отримуємо провід Духа
	Готуємося навчати, постійно зберігаючи в душі, як скарб, слова життя.	Навчаємо з силою переконання
		Навчаємо з натхненням

Застосування

Попросіть членів класу записати у свої зошити про те, що вони будуть робити, дотримуючись поради, яку вміщено в цих уривках з Писань. А також попросіть їх написати, як, на їхню думку, це допоможе їм отримати Господні благословення у виконанні обов'язку навчати.

Завершення

- Свідчення Якщо підказує Дух, свідчіть про силу, яка приходить, коли ми вивчаємо доктрини євангелії і навчаємо їм.
- Завдання Заохотьте членів класу:
1. Щодня старанно вивчати Писання. (Ви можете запропонувати їм прочитати розділ «Складіть особистий план вивчення євангелії», що на сторінках 16–17 цієї книги.)
 2. Звертаючись до завдання, яке виконувалося в зошиті на уроці, намагатися здійснити щось із записаного, щоб поліпшити власне вивчення євангелії. Записати про успіхи у досягненні цієї мети.
 3. Перевірити засвоєння вивчених на цьому уроці принципів, читаючи розділ цієї книги під назвою «Навчайте доктрині» (сторінки 49–59).

Урок
5Запрошуйте
до старанного навчання

Мета	Допомогти членам класу зрозуміти, що люди зобов'язані вивчати євангелію; допомогти їм зрозуміти, як саме вони як вчителі мають допомогти іншим у виконанні цього обов'язку.
Учителіві на замітку	<p>Господь заповів нам прагнути знання через навчання і через віру (див. УЗ 88:118). Як навчав Президент Сперсер В. Кімбол, цю заповідь необхідно старанно виконувати: «Ніхто не може стати «виконавцем слова», не ставши спершу «слухачем». А щоб стати «слухачем», недостатньо просто бездіяльно стояти і чекати, аби надійшла якась інформація; потрібно розшукувати, і вивчати, і молитися, і намагатися збагнути» (“How Rare a Possession— the Scriptures!” , <i>Ensign</i>, вересень 1976, с. 2).</p> <p>Рішення людини старанно вивчати євангелію є праведним застосуванням свободи вибору. Учителі, які мають правильне розуміння вчення про свободу вибору, не будуть намагатися примушувати інших вивчати євангелію. Замість цього вони будуть намагатися навчати так, щоб заохотити інших до старанного вивчення євангелії.</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. З молитвою вивчіть уривки з Писань, подані в цьому уроці. Знайдіть способи пов'язати їх з метою уроку. 2. Ознайомтеся з розділом цієї книги, що під назвою «Запрошуйте до старанного навчання» (сторінки 60–74). Також прочитайте «Принципи навернення», сторінка 300, розділ «Навчання євангелії і провідництво» у <i>Збірнику інструкцій Церкви</i>. 3. Заздалегідь попросіть трьох членів класу допомогти вам провести читацький театр, як його описано на сторінці 209. Одному з них запропонуйте бути ведучим, другого — прочитати текст ролі зорамійця, а третього — Алми. 4. Виготовте три великі іменні таблички для учасників читацького театру. На одній напишіть <i>Ведучий</i>, на другій — <i>Зорамієць</i>, на третій — <i>Алма</i>.
Запропонований хід уроку	На кожній людині лежить відповідальність за вивчення євангелії.
Читацький театр	<p>Попросіть учасників читацького театру стати перед класом. Роздайте їм іменні таблички. Потім поясніть, що ці троє членів класу погодилися взяти участь у читацькому театрі. Метою його проведення є показ того, що кожна людина має відповідальність вивчати євангелію.</p> <p>Напишіть на дошці посилання на такі уривки з Писань: <i>Алма</i> 32:27–28, 33, 38, 41. Поясніть, що вказані уривки з Писань стосуються вчень Алми, які буде використано під час проведення читацького театру. Запропонуйте членам класу слідкувати за своїми примірниками Писань, коли будуть читатися слова Алми.</p>

Ведучий: «Під час проповідування Алми і його братів серед людей, які називалися зорамійцями і були відступниками, вони увійшли в одну із зорамійських синагог. Там вони почули, як зорамійці проголошували, що «Христа не буде» (Алма 31:16).

Почувши про таке облудне вчення, Алма і його брати розділилися між собою, щоб проповідувати слово Бога і свідчити про Христа. Великий натовп зорамійців підійшов до Алми, і один з цих зорамійців заговорив до нього. (Див. Алма 31:37–38; 32:1).

Зорамієць: (Читає Алма 32:5, починаючи зі слів «Слухай, що цим моїм братам робити».)

Ведучий: (Читає Алма 32:6.)

Дошка

Напишіть на дошці:

Відповідальність людини

Бути готовим почути Слово (бути здатним навчатися).

Ззначте, що страждання змусило зорамійців стати смиренними. Вони шукали людину, яка б навчала їх слову Бога.

Читацький театр

Ведучий: «Зрозумівши, що зорамійці готові почути слово Бога, Алма почав навчати їх, як насправді отримати Слово і набути свідчення про його істинність.

Алма: (Читає Алма 32:27–28, 33.)

Дошка

Доповніть перелік на дошці, як показано далі:

Відповідальність людини

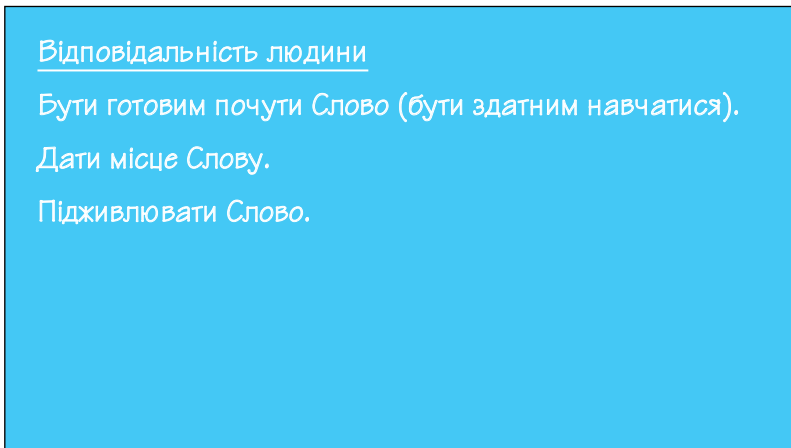
Бути готовим почути Слово (бути здатним навчатися).

Дати місце Слову.

Читацький театр Ведучий: «Під кінець бесіди Алма пояснив зорамійцям, що після набуття свідчення про Слово ще слід багато чого зробити. Під час пояснення він порівнював Слово з деревом, яке виросло із сімені.

Алма: (Читає Алма 32:38, 41.)

Дошка Доповніть перелік на дошці, як показано далі:

Попросіть членів класу, які брали участь у читацькому театрі, зайняти свої місця.

Виклад вчителя Поясніть, що Алма навчав зорамійців про їхню особисту відповідальність за навчання євангелії. Ми всі особисто відповідальні за навчання євангелії. Люди, які тільки починають брати на себе цю відповідальність, «підготовлені почути Слово» (Алма 32:6). Інші досліджують Слово і дають місце у своєму серці, щоб воно там було посаджене (Алма 32:27–28). І є ті, хто вже підживлює Слово вірою, старанністю й терпінням (Алма 32:41).

Люди навчаються євангелії через віру, старанність і терпіння.

Обговорення ■ Що такого особливого можуть зробити люди, аби «підживлювати Слово»? (Напишіть відповіді членів класу на дошці. Зверніть увагу на те, що деякі з можливих відповідей подано далі.)

- а. Щоденно вивчати Писання й розмірковувати над ними.
- б. Досліджувати Писання, щоб знаходити потрібні відповіді на запитання.
- в. Вивчати звернення на генеральних конференціях.
- г. Вивчати статті з Церковних журналів.
- ґ. Поститися й молитися про розуміння.
- д. Прагнути розуміння при виконанні храмової роботи.
- е. Обговорювати принципи євангелії з членами сім'ї та друзями.
- є. Керуватися Духом.
- ж. Намагатися чесно виконувати заповіді.

■ Які благословення прийшли до вас завдяки вашому старанному вивченню євангелії?

Учителі повинні допомагати людям навчатися євангелії і жити згідно з її принципами, керуючись свободою вибору.

Виклад вчителя Нагадайте членам класу, що Бог дав нам свободу вибору — силу вибирати добро чи зло (див. УЗ 29:35). Ми користуємося своєю свободою вибору, приймаючи рішення навчатися євангелії і жити згідно з нею.

Цитата	<p>Прочитайте наведені далі слова старійшини Джеймса Е. Фауста:</p> <p>«Свобода вибору, дана нам за планом Батька, є чудовою альтернативою плану Сатани — плану примусу. З цим грандіозним даром ми можемо зростати, ставати кращими, розвиватися і прагнути досконалості» (у Conference Report, жовтень 1987, с. 42 або <i>Ensign</i>, листопад 1987, с. 35).</p>
Обговорення	<ul style="list-style-type: none"> ■ Як змінює наше ставлення до навчання інших розуміння того, що люди мають свободу вибору і самі відповідають за власне навчання? (Відповіді членів класу можна написати на дошці.) <p>Допоможіть членам класу усвідомити, що вони повинні зосереджуватися на тих, кого навчають, а не просто на самому навчанні. Хороші вчителі євангелії думають не лише про те, чому вони навчатимуть. Вони запитують себе: «Як я допоможу тим, кого навчаю, прагнути навчатися і зрозуміти, що саме їм потрібно знати?» У такому разі вчителі поважають свободу вибору тих, кого навчають, і допомагають їм знайти радість, беручи на себе відповідальність за навчання.</p> <p>Зауважте, що коли ми намагаємося допомогти іншим взяти на себе відповідальність за власне навчання євангелії, то нам слід пропонувати їм і заохочувати їх, а не примушувати їх. Нам необхідно міркувати над своїми планами і молитися, щоб допомогти кожному, кого ми навчаємо.</p> <p>Ми не повинні робити те, що може відбити у когось бажання навчатися євангелії.</p>
Обговорення	<ul style="list-style-type: none"> ■ Чим може вчитель відбити у когось бажання навчатися євангелії? (Дайте членам класу час для обдумування й обговоріть відповіді на це запитання. Запропонуйте їм обговорювати саме це питання, а не критикувати окремих учителів. Зверніть увагу на деякі можливі відповіді, подані далі.) <ol style="list-style-type: none"> а. Читає уроки з посібника. б. На уроці відводить надто багато часу для лекцій. в. Намагається справити враження своїми знаннями або вмінням викладати. г. Критично й зневажливо ставиться до запитань чи відповідей учнів. ґ. Дає відповіді на запитання або так ставить їх, що може похитнути віру учнів. д. Вживає слова або приклади, які не можуть сприяти присутності Духа. е. Не зосереджує уроки на принципах євангелії.
Цитата	<p>Завершіть це обговорення, попросивши прочитати когось із членів класу наведені далі слова старійшини Далліна Х. Оукса:</p> <p>«Кожний учитель євангелії, який прагне наслідувати Вчителя, буде <i>зосереджувати всі свої зусилля на інших, а не на самому собі</i>. Сатана сказав: «Пошли мене, ... я викуплю все людство, ... і я дійсно зроблю це; а тому дай мені твою славу». Протилежною цій була пропозиція Спасителя, який сказав: «Батьку, нехай буде твоя воля, і слава твоя буде навіки» (див. Мойсей 4:1–2). Учитель євангелії буде зосереджувати навчання на потребах «овець» і на славі Вчителя. Він уникатиме того, щоб бути у центрі уваги. Він буде навчати «стадо», аби вони завжди дивилися на Вчителя. Він ніколи не заступить Учителя, стаючи йому поперек дороги чи кидаючи на нього тінь власної заслуги чи зацікавленості» (звернення 31 березня 1998).</p> <p>Існує багато способів запросити до старанного навчання</p>
Заняття з зошитом	<p>Нехай члени класу звернуться до сторінки 60 цієї книги. Попросіть когось з них вголос прочитати подане на цій сторінці твердження. У ньому вказано три основні</p>

дії, з допомогою яких можна запросити до старанного навчання. Зауважте, що кожна з них може бути простою й особливою.

Нехай члени класу ознайомляться з поданим у цій книзі переліком. Запропонуйте їм вибрати з цього переліку одну ідею, яку вони застосують під час навчання в майбутньому. Якщо дозволяє час, дайте їм можливість коротко описати у своїх зошитах, як саме вони будуть використовувати цю ідею. Також можна попросити їх поділитися своїми планами з іншими членами класу. Якщо часу для того, щоб записати в зошити й обговорити ці плани немає, то запропонуйте їм написати про них вдома.

- а. Попросити когось підготуватися, щоб допомагати у проведенні уроку.
Допоможіть йому чи їй підготуватися.
- б. Попросити когось підготуватися і провести заняття з використанням предметів.
- в. Якщо доречно, поділитися власним досвідом.
- г. Попросити тих, кого навчаєте, задуматися над благословеннями, які Господь дав їм і їхнім сім'ям.
- г. Навчати, як читати Писання, щоб розуміти їх.
- д. Віддавати належне внескові в урок кожної людини. Вислуховувати всі думки, які висловлюються упродовж уроку, і зважати на них.
- е. Ставити запитання, які б стимулювали до роздумів і запрошували до участі в обговореннях.
- є. Якщо хтось ставить запитання, пропонувати іншим давати відповіді.
- ж. Просити тих, кого навчаєте, обдумати, як застосовувати вивчене.

Завершення

Нагадайте членам класу, що вчителі євангелії повинні подавати приклад старанності у вивченні євангелії. Запропонуйте їм самим оцінити свої зусилля у вивченні доктрин євангелії. Попросіть їх визначити, що вони можуть зробити, аби прислухатися до поради Алми підживлювати Слово вірою, старанністю й терпінням (див. Алма 32:37, 41–42).

Заохочуйте членів класу не забувати про священність свободи вибору кожної людини. Потім прочитайте наведені далі слова Президента Сперсера В. Кімбола:

«Скарби як світського, так і духовного знання є схованими, але схованими від тих, хто належно не шукає і не намагається знайти їх. . . . Духовне знання не надається лише через те, що про них запитують; недостатньо навіть молитов. Воно вимагає наполегливості й відданості того, хто прагне його» (*The Teachings of Spencer W. Kimball*, вид. Edward L. Kimball [1982], с. 389–390).

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання

Заохочуйте членів класу:

1. Написати у зошитах про здобутий досвід, який вони хочуть використати, щоб запрошувати до старанного навчання (див. «Заняття з використанням зошита», подане перед цим). Якщо буде нагода, поговорити про цей досвід з провідником, іншим членом класу чи членом сім'ї.
2. Перевірити засвоєння вивчених на цьому уроці принципів, читаючи розділ цієї книги під назвою «Запрошуйте до старанного навчання» (сторінки 60–74).

Створюйте навчальну атмосферу

Частина 1

Урок
6

Мета Допомогти членам класу зрозуміти, як саме вчителі разом з учнями можуть створити сприятливу атмосферу для навчання євангелії.

Учителеві на замітку На уроці 5 члени класу обговорювали відповідальність людини бути старанною у навчанні євангелії. Урок цього тижня зосереджено на відповідальності, яку мають розділити вчителі, а також учні — на створенні навчальної атмосфери. Він допоможе членам класу навчитися застосовувати принципи євангелії, щоб підтримувати увагу членів класу і вирішувати проблем з дисципліною в разі їх виникнення.

Засвоївши цей урок, члени класу будуть підготовлені на уроці 7 подати свої пропозиції щодо вирішення певних проблем.

Підготовка

1. З молитвою вивчіть уривки з Писань, подані в цьому уроці. Знайдіть способи пов'язати їх з метою уроку.
2. Ознайомтеся з розповідями, вміщеними в цьому уроці. Попрактикуйтеся, щоб, читаючи їх, ви викликали інтерес до них у членів класу.
3. Принесіть у клас:
 - а. Великий аркуш паперу (або кілька невеликих аркушів).
 - б. Три маркери.
4. Ознайомтеся з розділом цієї книги під назвою «Створіть навчальну атмосферу» (сторінки 75–87).

Запропонований хід уроку Школа пророків є прикладом того, як можна створювати сприятливу атмосферу для навчання євангелії.

Цитати Прочитайте таке висловлювання:

«На початку днів цього розподілу Господь наказав братам навчати один одного ученню царства. Вони повинні були навчитися всьому, що стосується євангелії і Божого царства і що було доцільно їм знати, так само як усьому, що стосується мистецтва й науки, країн і народів. Вони також повинні були прагнути знань через навчання, а також через віру, і повинні були побудувати святе святилище, тобто храм в Кертленді, який, крім інших призначень, мав слугувати домом для навчання». (Див. УЗ 88:74–81, 118:122.)

Як частину тоді існуючої домовленості про виконання цих наказів, Господь вказав на потребу заснувати *школу пророків* (див. УЗ 88:122, 127–141)» (Bruce R. McConkie, *Mormon Doctrine*, 2-е вид. [1966], с. 679).

Поясніть, що мета школи пророків — «підготувати вибраних носіїв священства проповідувати євангелію Ісуса Христа всьому світу» (Ezra Taft Benson, у *Conference Report*, квітень 1983, с. 69 або *Ensign*, травень 1983, с. 53). Через одкровення Господь навчав членів школи пророків, як поводити себе. Три положення з його настанов і тепер допоможуть встановленню навчальної атмосфери в сім'ях і Церковних класах.

Дошка

Напишіть на дошці:

1. Кожний сприяє навчанню.
2. Євангелія дає відчуття дружби, яка об'єднує всіх присутніх.
3. Кожний є уважним і готовим зосередитися на тому, що пропонують на уроці інші.

Писання

Нехай члени класу ще раз прочитають Учення і Завіти 88:122–123, 125. Поясніть, що цей уривок з Писань навчає трьом положенням, записаним на дошці. Нехай члени класу прочитають цей уривок вголос. Попросіть їх під час читання знайти накази Господа, які допоможуть нам пам'ятати ці три положення для створення навчальної атмосфери.

Наголосіть: якщо люди збираються разом для навчання євангелії, то кожний може чимось сприяти цьому навчанню. Кожному може бути підказано Духом поділитися власними думками і досвідом, які зміцнюватимуть у вірі інших. Усі присутні повинні уважно слухати один одного, аби всім навчатися від всіх (див. УЗ 88:122).

Учителі й учні поділяють відповідальність за створення навчальної атмосфери для навчання євангелії.

Виклад вчителя і Писання

Зауважте, що в перших п'яти уроках цього курсу йшлося про відповідальність і обов'язки вчителів. В одному з них — уроці 5, сказано і про відповідальність самої людини за навчання євангелії. Цей урок зосереджено на відповідальності, яка лежить як на вчителів, так і на учнів, — відповідальності за створення атмосфери, в якій ми разом будемо успішно навчатися євангелії. Аби виконати цей обов'язок, учителі й учні повинні допомагати один одному й об'єднатися для досягнення цієї мети.

Поясніть, що Алма говорив про цю єдність, навчаючи людей, охрищених у водах Мормона. Нехай хтось із членів класу прочитає Мосія 18:18–22.

Розповідь

Наведену далі історію розповіла одна жінка, стурбована ситуацією в класі Недільної школи, який вона відвідувала. Попросіть членів класу прислухатися до цієї розповіді і звернути увагу на те, як учні й учитель працювали разом, щоб створити навчальну атмосферу.

«Ми з чоловіком дійшли думки, що в нашому новому приході в класі доктрини євангелії заняття проходили не дуже ефективно. Під час розповіді вчителя дехто з учнів читав Писання, інші просто сиділи, опустивши голови. І я б сказала, що це вже набридло самому вчителю. Одного разу він навіть запитав: «А чи слухає хто-небудь?»»

Невдовзі ми дізналися, що багато людей в приході відвідують клас основ євангелії замість класу доктрин євангелії. Ми почули, що той клас вів прекрасний вчитель. Ми відвідали заняття в тому класі і відчували, що воно було живим, продуманим

і корисним. Але одного разу, повертаючись з Церковних зборів, ми зізналися один одному і виявилось, що відчуваємо одне й те саме: ми чинимо просто неправильно. Ми повинні підтримати нашого єпископа тим, що будемо підтримувати того вчителя, якого він покликав навчати нас. А тому почали обговорювати те, як ми могли б поліпшити заняття в класі доктрини євангелії. Ми зрозуміли, що переклали всю відповідальність за успішне проведення занять на вчителя, а самі лише хотіли, щоб він утримував нашу увагу і викликав наш інтерес.

Упродовж тижня ми молилися, щоб отримати провід Духа, і в неділю прийшли на заняття класу доктрин євангелії зовсім з іншим настроєм. Кілька хвилин уроку пішло на запитання мого чоловіка, після чого вчитель запропонував членам класу відповісти на це запитання. Вийшло цікаве обговорення, до якого залучилися кілька членів класу. Трохи пізніше вчитель висловив думку, яку я не зрозуміла, а тому попросила допомогти мені розібратися. Він відповів, вказавши на уривок з Писань, на який я до цього ніколи не звертала уваги. Потім одна із сестер розказала історію, що підтверджувала ту його думку, а інший член класу прочитав ще один відповідний уривок з Писань. У класній кімнаті ми відчували вплив Духа. Учитель більше не здавався таким напруженим. Я помітила, як він набув сили й впевненості завдяки простим виявам цікавості й участі. Урок завершився молитвою вдячності, і клас злагоджено сказав: «Амінь».

З того дня більшість членів класу з великим бажанням брала участь у заняттях. Здавалося, їхній ентузіазм давав сили нашому вчителю, і він часто висловлював вдячність за підтримку, яку відчував. Заняття у Недільній школі щоразу поліпшувалися».

Обговорення в групах

Розділіть клас на три групи. Дайте кожній групі маркер і великий аркуш паперу (або кілька невеликих аркушів). Попросіть кожну групу вибрати якусь особу, щоб описати її. Потім дайте кожній групі одне з наведених далі запитань:

1. Що слід робити вчителям і учням, щоб заохочувати кожного робити свій внесок в заняття класу?
2. Що слід робити вчителям і учням, щоб встановити дружні стосунки між собою?
3. Що слід робити вчителям і учням, щоб допомогти кожному бути уважним і вислуховувати один одного?

Скажіть групам, що їм виділено для обговорення цих запитань три хвилини. Закінчивши обговорення, вони повинні подумати над власним досвідом і розповіддю, яку ви перед цим їм розповіли. Секретар кожної групи запише висловлені ідеї на великому аркуші паперу. Потім він чи вона покажуть записане, щоб всі могли ознайомитися зі складеним переліком.

Виділіть дві-три хвилини на складання переліків у групах. Швидко ознайомтеся з названими ними ідеями. Запропонуйте членам класу записати ці ідеї в зошити.

Якщо члени класу не згадали наведені далі поради, то назвіть їх самі:

1. Що слід робити вчителям і учням, щоб заохочувати кожного робити свій внесок в заняття класу?
 - a. Учителі й учні повинні застосовувати принципи, які обговорюють.
 - b. Де це можливо — у класах Мелхиседекового священства, Товариства допомоги і доктрин євангелії — учні повинні ознайомитися з матеріалом уроку ще до заняття.

- в. Учням слід охоче брати участь в обговореннях. Вони повинні піднімати руку, щоб чителю було видно, що вони готові поставити запитання чи дати відповідь.
 - г. Окремим учням потрібно слідкувати за собою, аби давати можливість і іншим брати участь в обговоренні.
 - г. Учні повинні старанно виконувати завдання.
2. Що слід робити вчителям і учням, щоб встановити дружні стосунки між собою?
- а. Учителі й учні повинні бути обізнані в можливостях і потребах один одного.
 - б. Вони повинні підтримувати один одного як у класі, так і поза ним.
 - в. При кожній нагоді висловлювати один одному любов і виявляти турботу один про одного.
3. Що слід робити вчителям і учням, щоб допомогти кожному бути уважним і вислуховувати один одного?
- а. Учителі й учні повинні уважно й з повагою вислуховувати один одного.
 - б. Учителі й учні повинні приходити на заняття вчасно.
 - в. Вони повинні підтримувати інтерес до уроку і зосереджуватися на ньому.
 - г. Учням слід ставити запитання, якщо вони щось не розуміють під час навчання.
 - г. Завжди учні повинні бути присутніми на уроці упродовж усього часу його проведення.

Учителі допомагають учням зрозуміти й виконувати обов'язок — створювати навчальну атмосферу.

Розповідь вчителя
й обговорення

Скажіть, що збирається розповісти дві історії. Попросіть членів класу задуматися над тим, як вчителі, згадані в цих історіях, допомагали іншим робити свій внесок у створення навчальної атмосфери. Потім перекажіть історію, яку розповів Президент Томас С. Монсон:

«Одного зимового дня мені згадався випадок з мого дитинства. Мені було лише одинадцять. Президент нашого Початкового товариства, Мелісса, була щиросердною немолодою сивою жінкою. Одного дня на занятті Початкового товариства Мелісса попросила мене залишитися і поговорити з нею. Тільки нас двоє сиділо в незвично пустій каплиці. Вона поклала руку мені плече і заплакала.

Здивований, я запитав про причину її сліз.

Вона відповіла: «Здається, я нічого не можу зробити, щоб хлопці благоговійно поведилися на початку уроків у Початковому товаристві. Чи не хочеш мені допомогти ти, Томмі?»

Я пообіцяв Меліссі допомогти. І як це не дивно було для мене, але не для Мелісси, та з проблемою відсутності благоговійності у Початковому товаристві було покінчено. Вона знайшла причину проблеми — мене» (у Conference Report, жовтень 1987, с. 82–83 або *Ensign*, листопад 1987, с. 69).

- Що в цій розповіді зробила президент Початкового товариства, щоб допомогти у створенні навчальної атмосфери? (Вона допомогла молодому Томасу Монсону зрозуміти його обов'язок і виконати його).
- Чи з'явилися у вас після прослухання цієї розповіді якісь пропозиції, щоб ними можна було доповнити уже складені вами переліки? (Також можна запропонувати членам класу додати ці пропозиції до переліку у їхніх зошитах).

Розповідь учителя
й обговорення

Скажіть, що тепер ви розкажете історію про одну вчительку у Товаристві молодих жінок:

«Зайдімо разом зі мною у клас 12- і 13-тирічних молодих жінок. Послухайте, як учениці вивчають доктрину. Зверніть увагу на завдання, які вчителька дає ученицям, щоб вони могли застосувати цю доктрину у своєму повсякденному житті. Відчуйте, як це навчання супроводжується свідченням Духа.

Наша вчителька підсунула свій стілець ближче до п'яти дівчаток, які сидять півколом. «У нас сьогодні гостя, вона чекає за дверима, — почала вчителька. — Це сестра Джонас. Вона погодилася показати нам своє маля і розповісти, що вона відчуває, ставши молодою матір'ю. Коли ви будете розглядувати це немовля, то зверніть увагу і на його маму — як вона ставиться до маляти, що вона робить, що вона каже. Ми поговоримо про її візит, коли вона піде».

Зайшла сестра Джонас, сім чи вісім хвилин вона розповідала про свою дитину і відповідала на запитання. Дівчатка подякували їй, і вона пішла з класу.

«Яке ж чудове немовля, чи не так?» — сказала наша вчителька у відповідь на гомін, що піднявся в класі від захоплення. — А що ви скажете про його маму?»

Хвилина тиші, а потім прозвучала відповідь: «Вона була щаслива». Потім ще одна відповідь: «Вона весь час тримала немовля на руках і колисала». Було ще кілька відповідей, а потім Кеті повільно сказала: «Вона говорила дуже тихо».

«А що ви можете ще розказати?» — запрошувала до відповіді вчителька.

«Ну, її голос нагадує мені голос моєї матусі, коли вона минулого року дзвонила до нас із лікарні, щоб сказати, що народилася наша сестричка».

Учителька звернулася до інших дівчаток: «А що ви думаєте? Ще хтось помітив, який у неї був голос?»

Дівчатка стали більш задумливі і почали відповідати, вживаючи такі слова, як «благодарність», «небеса», «любов».

Учителька: «Я думаю, що розумію вас. Вірю, що ці слова прийшли у ваш розум, бо ви розпізнали великий дар Небесного Батька. Він так любить нас і так довіряє нам, що бажає поділитися з нами своїми силами творення. Ми відчуваємо велику вдячність за таку довіру і нам хочеться бути благоговійними. Материнство — це божественна роль».

Після такого ясного пояснення доктрини і після свідчення наша вчителька переходить до проведення заходу, під час якого дівчатка називають якості, помічені ними у своїх мам, і тим самим виявляють розуміння божественної суті материнства. «Чи може кожна з вас готуватися до материнства, прямо з цієї хвилини, розвиваючи в собі хоча б одну з таких якостей? Можливо, упродовж цього тижня ви намагатиметеся бути більш терпеливими, більш лагідними чи більш добродушними?»

Кожна з дівчаток каже про свій вибір. Наша вчителька складає власне свідчення. Промовляється заключна молитва» (Virginia H. Pearce, у Conference Report, жовтень 1996, с. 14–15 або *Ensign*, листопад 1996, с. 13).

- Що, як розказано в цій історії, зробила вчителька, аби створити навчальну атмосферу? (Можливі відповіді: запросила гостю, щоб та поділилася власним досвідом, ставила обдумані запитання, уважно вислуховувала, відповідала на слова членів класу запитаннями, що підштовхували до роздумів, навчала доктрині і допома-

гала молодим жінкам пов'язати цю доктрину з їхнім життям). Що робили члени класу для створення навчальної атмосфери? (Можливі відповіді: вони слухали, були уважними на занятті.)

- Як може навчальна атмосфера, створена у цьому класі, допомогти у запобіганні майбутнім труднощам?
- Чи з'явилися у вас після прослухання цієї розповіді якісь пропозиції, щоб ними можна було доповнити уже складені вами переліки? (Також можна запропонувати членам класу додати ці пропозиції до переліку у їхніх зошитах).

Допомагаючи учням залучатися до створення навчальної атмосфери, ми навчаємо їх бути послідовниками Ісуса Христа.

Виклад вчителя

Зауважте, що розказані вами історії показують, як запобігати проблемам і як їх вирішувати у разі виникнення. Нехай члени класу звернуться до розділу цієї книги під назвою «Створіть навчальну атмосферу», починаючи зі сторінки 75. Вкажіть, що на сторінках 76–83 викладено, як створити навчальну атмосферу і як запобігти тому, що заважає проведенню заняття, а на сторінках 84–87 вміщено особливі поради про те, що робити, коли щось заважає проведенню заняття. Поясніть, що незалежно від того, прагнемо ми запобігти виникненню проблем, чи усунути їх, нашою метою залишається одне: навчати євангелії Ісуса Христа і допомагати учням зрозуміти, що вони повинні разом з вчителями відповідати за створення навчальної атмосфери і сприяти їй.

Ця мета є ключем до дисципліни в класі. Пам'ятаючи про цю мету, ми не просто будемо виправляти поведінку чи підтримувати тишу в класі. Ми будемо навчати інших бути послідовниками Ісуса Христа.

Іноді вчителі вважають, що вони зазнають невдачі, оскільки не можуть швидко знайти спосіб, як створити відповідну атмосферу для навчання євангелії. Однак така атмосфера рідко коли створюється швидко. Люди за один раз роблять лише один крок — рядок за рядком, приписання за приписанням (див. 2 Нефій 28:30). Зусилля потрібно докладати постійно. Ключ до цього — працювати віддано, старанно й терпеливо, завжди керуючись істинними принципами.

Завершення

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання

Скажіть членам класу, що наступного тижня урок буде зосереджено на великій кількості способів запобігання тому, що заважає проведенню заняття, а також на усуненні проблеми з дисципліною. Попросіть їх подумати над ситуацією, яка може заважати створенню навчальної атмосфери, а також над можливим вирішенням цієї проблеми. Їхні пропозиції мають бути особливими і практичними. Члени класу повинні описати у своїх зошитах як саму ситуацію, так і спосіб її поліпшення; вони мають підготуватися, щоб наступного тижня на уроці за дві-три хвилини переказати записане ними.

Роздумуючи над можливими вирішеннями проблеми, члени класу мають ознайомитися з розділом цієї книги під назвою «Створіть навчальну атмосферу» (сторінки 75–87).

Створіть навчальну атмосферу

Частина 2

Урок
7

Мета	Допомогти членам класу застосувати принципи, вивчені на уроці 6.
Учителю на замітку	<p>Наприкінці уроку 6 ви просили членів класу підготуватися і розказати, як запобігти тому, що заважає проведенню заняття, а також запропонувати способи вирішення проблем, пов'язаних з дисципліною (див. сторінку 218). Оскільки вчителі мають бажання навчатися практичним, особливим способом усунення таких проблем, то вам слід спланувати цей урок, щоб більше часу відвести на практичні заняття.</p> <p>Проводячи обговорення на цьому уроці, допоможіть членам класу набути більшої впевненості у своїх можливостях створювати навчальну атмосферу.</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. З молитвою вивчіть Учення і Завіти 12:8. Знайдіть способи пов'язати цей уривок з метою уроку. 2. Підготуйтеся і розкажіть, як запобігти тому, що заважає проведенню заняття, і як вирішувати проблеми, пов'язані з цим, а також з дисципліною. Переконайтеся, що таке вирішення є практичним. 3. Переконайтеся, що члени класу підготувалися і можуть розказати, як запобігти тому, що заважає проведенню заняття, і як вирішувати проблеми, пов'язані з цим, а також з дисципліною. 4. Продовжуйте вивчення розділу цієї книги під назвою «Створіть навчальну атмосферу» (сторінки 75–87).
Запропонований хід уроку	<p>Наша смиренність і любов визначають, наскільки сильно ми впливаємо на інших.</p> <p>Нагадайте членам класу, що на уроці 2 вони обговорювали, наскільки важливо любити тих, кого навчаємо. Усі ми повинні керуватися цим принципом, намагаючись створювати навчальну атмосферу, і особливо, коли ми працюємо індивідуально з членами класу.</p> <p>Нехай члени класу прочитають Учення і Завіти 12:8.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Чому смиренність і любов дуже важливі для позитивного впливу на інших людей? <p>Запропонуйте членам класу, аби вони, розказуючи, як запобігати тому, що заважає проведенню заняття, і як усунути проблеми, пов'язані з дисципліною, брали до уваги важливість цього принципу.</p>
Цитата	<p>Наведіть такі слова Президента Говарда В. Хантера:</p> <p>«У Бога основний спосіб дії — через переконання і терпіння, і довготерпіння, а не через примус і відверте протидіяння. Він діє через лагідне піклування і приєме захоплення. Він завжди діє з незмінною повагою до нашої свободи й незалежності. Він хоче допомогти нам і благає про можливість сприяти нам, однак ніколи не</p>

бажає робити цього, зневажаючи нашу свободу вибору. Він надто любить нас, щоб так чинити» (у Conference Report, жовтень 1989, с. 21 або *Ensign*, листопад 1989, с. 18).

Ми можемо допомогти іншим зрозуміти їхній обов'язок сприяти створенню навчальної атмосфери і виконувати його.

Виклад вчителя

Зверніться до завдання, даного членам класу на минулому тижні. Скажіть членам класу, що ви також виконували це завдання. Потім розкажіть про проблему, над якою ви розмірковували, і ваше вирішення її. Вкажіть на три елементи навчальної атмосфери, які можна було б поліпшити завдяки вашому вирішенню (щоб нагадати ці елементи, див. сторінку 214). Розказавши, як ви вирішили проблему, поставте такі запитання:

- У чому дієвість такого вирішення?
- Які є можливі застереження при такому вирішенні?
- Які інші вирішення спали вам на думку?

Виступ членів класу

Нехай члени класу по черзі розкажуть про проблему, над якою вони розмірковували, і про їхній варіант вирішення її. Слідкуйте за тим, щоб кожний член класу мав можливість взяти у цьому обговоренні участь. Якщо дозволяє час, після кожного виступу ставте перед учнями наведені перед цим три запитання.

Виклад вчителя

Поясніть, що для запобігання тому, що заважає проведенню заняття, і усунення пов'язаних з дисципліною проблем, часто буває необхідно персонально працювати з членами класу. Однак, можна також навчати членів класу і всіх разом. Один з гарних способів зробити це — поділитися власними почуттями стосовно покликання бути вчителем і наших обов'язків як вчителя. Після цього можна в загальних рисах розповісти їм про обов'язки членів класу і їхньої відповідальності, повідомивши про три елементи навчальної атмосфери, які обговорювалися на уроці минулого тижня (див. сторінку 214). І, нарешті, можна наголосити на тому, що вчителям Церкви потрібна їхня допомога, оскільки члени класу можуть тільки в тому разі мати успіх у навчанні, якщо вчитель і учні працюють разом. (Приклад такого виступу див. на сторінці 78 цієї книги. Можна прочитати цю історію разом з членами класу.)

Ми повинні знаходити спосіб зводити до мінімуму те, що заважає проведенню заняття.

Використання предмета

Попросіть когось із членів класу стати перед класом. Нехай ця людина випростає руки вперед, а ви покладіть на кожну з них велику книжку чи щось важке. Попросіть його чи її навчати інших членів класу про Перше видіння, продовжуючи утримувати ці предмети. Коли руки людини почнуть опускатися, нагадайте їй, що вона повинна їх тримати, як робила це спочатку. Десь через 30 секунд нехай цей член класу покладе предмети на стіл, а сам займе своє місце.

Зауважте, що ця людина намагалася чомусь навчати, однак члени класу не були повністю сконцентровані на її словах. Їхню увагу було приковано до того, як вона намагається втримати книжки.

Виклад вчителя

Наголосіть на тому, що крім уже обговорених проблем, існують ще й інші, які теж заважають навчанню й увазі на уроці. Коли члени класу заходять в неприбрану або незатишну класну кімнату чи в інше приміщення для навчання, то майже завжди, що вони повністю сконцентрують свою увагу на посланні уроку.

Забезпечення належних умов навчання сприяє успішному проведенню занять. Наприклад, можна розставити стільці так, щоб всім було видно вчителя, дошку й один одного. Упоряджена у такий спосіб класна кімната збільшує можливості вчителя навчати і можливості учнів брати участь в уроці і навчатися. Підтримання відповідної температури в кімнаті, де це можливо, допомагає кожному почуватися зручно. Інші поради щодо того, як забезпечити належні умови для навчання, вміщено в рубриці «Підготуйте класну кімнату» в цій книзі на сторінці 76.

Ми можемо запобігти проблемам, пов'язаним з дисципліною, і усунути їх, дотримуючись основних принципів навчання євангелії.

Виклад вчителя

Зауважте, що створюючи і підтримуючи навчальну атмосферу, ми цим самим запобігаємо тому, що заважає проведенню заняття, і вирішуємо проблеми, пов'язані з дисципліною. Найважливішим у цьому є дотримання принципів навчання євангелії, які вивчаються в цьому курсі. Такими принципами є:

1. Любити тих, кого навчаємо.
2. Навчати Духом.
3. Навчати доктрині.
4. Запрошувати до старанного навчання.
5. Заздалегідь готувати все необхідне.
6. Використовувати ефективні методи.

Як вчителі, ми повинні регулярно перевіряти самих себе і те, як ми навчаємо, аби переконатися, що застосовуємо кожний з цих принципів.

Завершення

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання

Заохочуйте членів класу:

1. Продовжувати ознайомлення з розділом «Створіть навчальну атмосферу» цієї книги (сторінки 75–87). Поміркувати над тим, як навчають вони, і визначити, що слід зробити, аби поліпшувати навчальну атмосферу.
2. Ознайомитися з рекомендаціями щодо того, як запрошувати до старанного навчання, на сторінці 210. Вибрати з цих рекомендацій одну і застосувати її у своїй практиці при найпершій нагоді. Описати здобутий досвід у своїх зошитах.

Урок
8Використовуйте
ефективні методи Частина 1

Мета	Допомогти членам класу вибрати навчальні методи і використовувати їх ефективно.
Учителіві на замітку	<p>Якість навчання євангелії і вивчення її поліпшуються, якщо навчальні методи вибрати уважно і використовувати їх ефективно. Учителям слід вибрати навчальні методи, які б (1) допомагали тим, кого вони навчають, набувати ясного розуміння доктрин і принципів євангелії і запам'ятовувати їх і (2) відповідали змістові уроку і віковій групі тих, кого вони навчають.</p> <p>З цього уроку, а також з уроку 9 члени класу дізнаються про такі основні навчальні методи: використання предметів, порівняння, розповідей, запитань, застосування дошки, а також проведення обговорень.</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомтеся з розділом «Застосуйте ефективні методи» цієї книги (сторінки 88–95). Також ознайомтеся з частиною Д «Методи навчання» (сторінки 157–184). 2. Принесіть у клас дві однакові чашки, але одну — чисту зовні і всередині, а другу — чисту зовні, але брудну всередині. 3. Підготуйтеся до заняття з використанням дошки, щоб навчати принципу євангелії. Можна використати приклади, наведені на сторінці 160, або придумати якийсь власний.
Запропонований хід уроку	Ми повинні використовувати навчальні методи, які б допомагали людям розуміти, запам'ятовувати і застосовувати принципи євангелії.
Розповідь	<p>Розкажіть подану далі історію. Поясніть, що в ній йдеться про досвід Президента Бойда К. Пекера, який він набув, служачи президентом місії, і його дружини.</p> <p>«Ми запланували проведення зональної конференції. Сестра Пекер для всіх її учасників спекла тришаровий торт, і чудово прикрасила його; це був великий політий глазур'ю різних кольорів, прекрасно оздоблений торт, зверху якого був напис «Євангелія». Після того, як місіонери зібралися, ми урочисто внесли його [в зал]. Це треба було бачити!</p> <p>Зауваживши, що цей торт символізує євангелію, ми спитали: «Може, хтось хоче його покуштувати?» Завжди є голодний місіонер, який з готовністю зголошується на такі пропозиції. Ми попросили його підійти і сказали: «Ми пригостимо вас першого». Після цього я встромив свої пальці в торт і витяг з нього великий шматок. Тримавши цей шматок в руці, я стиснув кулак так, що глазур просочилася крізь пальці, а потім, коли місіонери, не вірячи своїм очам, посадали, я жбурнув цей шматок торта в старійшину, і глазур залишила сліди на його костюмі. «Можливо, хтось ще хоче покуштувати торт?» — поцікавився я. З відомих причин бажаних не було.</p>

Потім я показав на кришталеву тарілочку, срібну виделку, льняну серветку і красиву срібну лопатку. З поважністю я старанно відрізає скібочку з іншого боку торта, обережно поклав її на срібну тарілочку і спитав: «Можливо, хтось хоче покуштувати цей торт?»

Урок був очевидним. І в першому, і в другому випадках ми мали справу з тим самим тортом, спеченим з того самого борошна, з тією самою калорійністю. Манера пригощення робила його або принадним і навіть спокусливим, або непривабливим і навіть огидним. Ми нагадали місіонерам, що торт символізував євангелію. А як вони «пригощали» євангелією?

Після такого показу у нас не було труднощів, бо всіх охопив справді великий ентузіазм — хотілося поліпшити якість проведення бесід. Через кілька місяців я подумав, а чи добре місіонери запам'ятали той урок, і вирішив розіслати їм картки з намальованим на них тортом.

Зустрівшись з місіонерами знову, я сказав: «Ви всі нещодавно отримали картку, чи не так?»

«Так, отримали».

«І про що в ній було сказано?»

Суть різноманітних відповідей місіонерів зводилася до одного: «Вона нагадала нам про необхідність загострювати увагу на формі подання наших уроків і про те, що нам слід більше навчатися, старанно вивчати уроки, а потім допомагати один одному, як навчати цим урокам».

«Ви все згадали, побачивши малюнок?»

«Так, той урок нам не забути!»

І ще я хотів би додати, що був щасливий, коли оплачував послуги хімчистки, в якій вичистили костюм того старійшини!» (*Teach Ye Diligently*, випр. вид. [1991], с. 270–271).

Примітка: Якщо у вас виникне бажання скористатися ідеєю Президента Пекера щодо такого використання торта на уроці, то ви можете, взявши шматок торта рукою, видавити його крізь пальці на тарілку, але не кидати його в когось із членів класу.

Обговорення

- Чому саме навчає ця історія щодо презентування євангелії?
- Що зробило урок Президента Пекера таким ефективним?

Наголосіть, що місіонери в місії, що її очолював Президент Пекер, *зрозуміли* його урок, запам'ятали його і застосували у своєму житті. Недостатньо лише допомогти тим, кого ви навчаєте, зрозуміти принципи євангелії. Потрібно допомогти їм запам'ятати і застосувати ці принципи.

Нехай члени класу звернуться до сторінки 158 цієї книги. Поясніть, що на цій сторінці вміщено перелік методів, які можна застосовувати для навчання євангелії. На цьому і наступному уроках буде показано, як застосовувати деякі з вказаних там методів. Наголосіть, що нам слід вибирати ті методи, які б сприяли духовному піднесенню тих, кого навчаємо, і які б не відвертали увагу від принципів, яким ми навчаємо.

Використання предметів

Показ і обговорення Зауважте, що в розказаній вами історії Президент Пекер використав на уроці предмет, щоб нагадати місіонерам, як навчати ефективно. Ми теж можемо вдаватися до використання предметів на уроках, щоб навчати різним принципам євангелії.

Покажіть дві чашки: одну — чисту зовні і всередині, а другу — чисту зовні, але брудну всередині. Потім запитайте:

- З якої з цих двох чашок ви пили б?

Поясніть, що одного разу Ісус порівняв деяких людей з чашкою, яка чиста зовні, але брудна всередині. Запропонуйте членам класу прочитати Матвій 25:25–26.

- Якому саме принципу євангелії можна навчати, використовуючи приклад з чашками? (Недостатньо *мати вигляд* праведної людини; нам потрібно бути праведними і чистими у своєму серці.) Чому, на вашу думку, використання цих предметів діє ефективно?

Виклад вчителя Зазначте, що на сторінках 164–166 цієї книги вміщено матеріал, який допомагає вчителям в успішному використанні предметів на уроках. Запропонуйте членам класу звернутися до сторінки 166. Ознайомтеся з порадами про те, як навчитися вдало використовувати предмети на уроках. Потім, якщо маєте, дайте додаткові власні поради, щодо використання предметів на уроках.

Порівняння

Запитання Зауважте, що використання предметів на уроці є ефективним методом, оскільки дає можливість пов'язати духовні принципи зі знайомими фізичними об'єктами. Так само ефективно можна використовувати просте порівняння.

Нехай кілька членів класу прочитають наведені далі порівняння (додаткові ідеї щодо використання порівнянь вміщено на сторінках 164–165 цієї книги):

Президент Гордон Б. Хінклі вчив:

«Віра схожа на м'язи моєї руки. Якщо я напружую їх, треную їх, вони стають сильнішими, і рука може зробити багато. Але якщо я візьму руку на перев'язь і дам їй повний спокій, то м'язи ослабнуть і рукою не можна буде нічого зробити» (у *Church News*, 6 липня 1998, с. 2).

Старійшина Рассел М. Нельсон сказав:

«Дієслово *inoculare* буквально означає «спрямувати око», тобто пильнувати, захищати від чогось.

Така хвороба, як поліомієліт, може спотворити тіло, а то й знищити його. Така хвороба, як гріх, може спотворити, а то й знищити душу. Знищення від поліомієліту тепер можна уникнути шляхом імунізації, а ось знищення від гріха вимагає інших способів запобігання. Лікарі не можуть імунізувати проти беззаконня. Духовний захист приходить тільки від Господа — і тільки його методом. Ісус робить щеплення не вакциною, а доктриною» (у *Conference Report*, квітень 1995, с. 41–42 або *Ensign*, травень 1995, с. 32).

Старійшина Джозеф Б. Віртлін сказав:

«Коренева система гігантських дубів... може сягати на глибину, що ввіштора рази чи вдвічі перевищує їхню висоту. Такі дерева рідко коли звалює буря, якою б сильною вона не була.

Віддані члени Церкви, як ті гігантські дуби, глибоко пускають своє коріння в родючий ґрунт основних принципів євангелії» (у Conference Report, жовтень 1994, с. 98 або *Ensign*, листопад 1994, с. 75).

Обговорення
уривку з Писань

Запропонуйте комусь із членів класу прочитати Матвій 13:44.

- Про що ми дізнаємося з цього порівняння?

Виклад вчителя

Наголосіть, що порівняння досягають мети, якщо ви посилаєтеся на щось знайоме вашим учням. Зауважте, що на сторінках 164–165 цієї книги вміщено матеріал, який допомагає вчителям успішно використовувати порівняння.

Використання дошки

Показ

Поясніть, що дошку можна використовувати, щоб виділити ключові ідеї, привернути увагу членів класу і у спрощеному вигляді подати складні питання. Скажіть членам класу, що ви покажете, як можна використовувати дошку. Потім покажіть те, що приготували (див. «Підготовка», пункт 3).

Обговорення

Поставте перед членами класу такі запитання:

- Про що ви дізналися з цього показу? Як використання дошки допомогло вам у цьому?
- Що ви дізналися з цього показу про використання дошки як навчального знаряддя?

Якщо серед відповідей членів класу не буде тих, які наведено далі, то назвіть їх самі:

1. Писати чітко і достатньо великими літерами, щоб було всім видно. У більшості випадків краще писати кілька ключових слів, ніж повні речення.
2. Пишучи на дошці, потрібно пояснювати. Це допоможе вам привернути увагу тих, кого навчаєте.
3. Не відводити багато часу роботі біля дошки.
4. Планувати наперед. Попрактикуватися в малюванні тих фігур, карт чи схем, які плануєте використовувати.
5. Не слід вибачатися за свій почерк чи відсутність хисту до малювання.
6. Використовувати прості схематичні фігури і моделі для того, щоб проілюструвати історії чи поняття.
7. Іноді можна доручати членам класу писати на дошці замість вас. Це може сприяти зростанню активності тих, кого навчаєте.

Скажіть членам класу, що додаткові пропозиції вони знайдуть на сторінках 160–161 цієї книги.

Готуючись до уроку, ми самі вибираємо навчальні методи.

Виклад вчителя

Зауважте, що використання різних навчальних методів поліпшує та поживляє і навчання євангелії, і її вивчення. Однак, не слід використовувати різні навчальні методи лише задля того, аби використати їх більше. Слід вибирати такі методи, які б (1) допомагали тим, кого навчаємо, набувати ясного розуміння доктрин і принципів євангелії та запам'ятовувати їх і (2) відповідали змісту уроку і віковій групі тих, кого навчаємо.

Застосування Попросіть когось із членів класу розповісти про доктрину чи принцип, які він чи вона підготувалися навчати на своєму уроці. Потім нехай члени класу звернуться до сторінки 158 і ознайомляться з переліком методів. Попросіть їх виділити з переліку ті методи, які слід використати для ефективного навчання саме цій доктрині чи цьому принципу. Після того як члени класу запропонують певні методи, спитайте їх, чому вони запропонували саме їх.

Завершення

Цитата Нехай хтось із членів класу прочитає наведене далі висловлювання старійшини Бойда К. Пекера:

«Навчаючи моральним і духовним цінностям, ми навчаємо тому, що не відчувається на дотик. Можливо немає іншого навчання, яке було б так важко довести до кінця, і немає кращої нагороди за отриману в разі його успіху. Методики існують, аби їх застосовувати, і знаряддя, щоб ними користуватися. Це те, з допомогою чого вчителі можуть підготувати себе і свої уроки так, щоб їхні студенти . . . могли бути навченими, і їхнє свідчення могло передаватися від одного до другого» (*Teach Ye Diligently*, с. 62).

Наголосіть, що уроки не повинні зосереджуватися на власне методах, якими б важливими вони не були. Ці методи — лише знаряддя допомоги тим, кого ви навчаєте, зосередитися на рятівних доктринах євангелії і застосувати їх в житті.

Свідчення Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання Заохочуйте членів класу:

1. Поміркувати над тим, які методи можна використати для кращого навчання принципам євангелії.
2. Записати у свої зошити про їхній досвід вибору й використання різних навчальних методів.
3. Ознайомитися з розділом «Застосовуйте ефективні методи» цієї книги (сторінки 88–95). Також ознайомитися з частиною Д, «Методи навчання» (сторінки 157–183).

Використовуйте ефективні методи

Частина 2

Урок
9

Мета	Допомогти членам класу застосувати принципи, вивчені ними в уроці 8.
Учителеві на замітку	Цей урок є продовженням уроку 8. Заплануйте під час проведення цього уроку кільком членам класу навчати присутніх принципам євангелії, використовуючи такі методи: розповідь історій, ставлення запитань і проведення обговорень (див. далі «Підготовка», пункт 1). Ви повинні переконатися, що це заняття сприятиме їхньому духовному зростанню і надасть їм впевненості під час використання різних навчальних метів. Особливо будьте уважними до потреб і почуттів членів класу — вчителів з меншим досвідом.
Підготовка	<p>1. Заздалегідь попросіть трьох членів класу підготувати і показати застосування якогось методу. Порадьте їм звернутися до Писань і <i>Основ євангелії</i> (31110), щоб підібрати собі тему для такого показу, а також до цієї книги, щоб дізнатися, як використовувати методи, які призначено для показу.</p> <p>Показ 1: Використовуючи метод розповіді, перекажіть невігадану історію, щоб навчити про силу особистої молитви. Підготуйтеся висловити свої думки щодо найкращого використання розповідей у навчанні євангелії.</p> <p>Показ 2: З допомогою запитань навчайте про благословення, які приходять завдяки дотриманню Суботнього дня святим. Підготуйтеся поділитися кількома думками, як краще використовувати запитання у навчанні євангелії.</p> <p>Показ 3: З допомогою обговорення навчайте, чому нам потрібно охоче жертвувати. Підготуйтеся поділитися кількома думками, як краще використовувати обговорення у навчанні євангелії.</p> <p>2. У разі потреби допоможіть призначеним членам класу підготуватися до показів.</p>
Запропонований хід уроку	<p>Нагадайте, що на попередньому уроці учні ознайомилися з використанням на уроках предметів, порівнянь, із застосуванням дошки для навчання принципам євангелії. Тепер вони побачать покази застосування інших методів: розповідь історій, запитання й обговорення, з допомогою яких призначені члени класу будуть навчати принципам євангелії.</p> <p>Розповідь історій</p>
Показ і обговорення	<p>Запросіть призначеного члена класу провести перший показ застосування (див. «Підготовка», пункт 1). Після показу нехай члени класу дадуть відповіді на таке запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Як використання цієї розповіді допомогло вам краще зрозуміти силу молитви? <p>Попросіть члена класу, який проводив цей показ, поділитися своїми думками стосовно того, як використовувати історії для навчання євангелії.</p>

Виклад вчителя	Нехай члени класу прочитають вступ до розділу «Розповідь історій», вміщений на сторінках 178–180. Ознайомтеся з рубрикою «Як вибрати історії для розповіді», що на сторінці 179.
Показ і обговорення	<p>Запитання</p> <p>Запросіть призначеного члена класу провести другий показ застосування методу (див. «Підготовка», пункт 1). Після показу нехай члени класу дадуть відповіді на таке запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Як саме метод застосування запитань допоміг вам краще зрозуміти благословення, що приходять завдяки дотриманню Суботнього дня святим? <p>Попросіть члена класу, який проводив цей показ, поділитися своїми думками стосовно того, як використовувати запитання для навчання євангелії.</p>
Виклад вчителя	<p>Допоможіть учням зрозуміти, що запитання як навчальний метод:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стимулює до роздумів і обговорення. Аби дізнатися про думку, знання чи почуття людей, ставте їм запитання, які починаються зі слів <i>що, де, коли, чому</i> або <i>як</i>. Слід пам'ятати, що запитання, на які можна відповісти <i>так</i> або <i>ні</i>, переважно не є ефективними. 2. Допомогає учням зрозуміти, як застосувати принципи євангелії у їхньому житті. 3. Заохочує учнів ділитися власними думками щодо принципів, які вивчаються. <p>Зауважте, що не варто турбуватися через те, що учні деякий час мовчать після поставленого нами запитання. Їм потрібен час, аби обдумати відповіді.</p> <p>Повідомте членам класу, що додаткові поради вони можуть знайти в «Навчайте з допомогою запитань», що на сторінках 68–70 у цій книзі.</p>
Показ і обговорення	<p>Метод обговорення</p> <p>Запросіть призначеного члена класу провести третій показ застосування методу (див. «Підготовка», пункт 1). Після показу нехай члени класу дадуть відповіді на таке запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Як саме метод допоміг вам краще зрозуміти, чому нам потрібно охоче жертвувати? <p>Попросіть члена класу, який проводив цей показ, поділитися своїми думками стосовно того, як використовувати обговорення для навчання євангелії.</p>
Виклад вчителя	<p>Допоможіть членам класу зрозуміти, що проводячи обговорення, ми повинні:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Допомогти членам класу почуватися спокійно, ділячись своїми думками, свідченням, досвідом, запитаннями й ідеями. 2. З вдячністю і повагою ставитися до членів класу під час обговорення. 3. Тактовно ставитися до членів класу, які несміливо беруть участь в обговоренні. Можливо, було б корисним поговорити з ними окремо, щоб дізнатися, наскільки вони готові до читання вголос чи до іншої участі в уроці. Також можна вказати їм уривки з Писань, які їм слід прочитати й обміркувати до уроку з тим, щоб заздалегідь підготуватися до обговорення в класі. 4. Давати членам класу можливість відповідати на запитання і зауваження інших членів класу.

Зауважте, що члени класу можуть знайти додаткові поради в рубриці «Проводьте обговорення», що на сторінках 63–65 у цій книзі.

Завершення

Підсумок

Висловіть свою вдячність членам класу за проведені покази.

Наголосіть, що ваші уроки не повинні зосереджуватися на власне методах, якими б важливими вони не були. Ці методи — лише знаряддя допомоги тим, кого ви навчаєте, зосередитися на рятівних доктринах євангелії і застосувати їх в житті.

Зауважте, що ми з більшим бажанням навчатимемо, якщо вміло користуватимемося різними методами. Можливо, спочатку ми будемо побоюватися чи почуватися невпевнено, однак слід подолати ці почуття.

Цитата

Президент Гебер Дж. Грант часто цитував Ральфа Велдоу Емерсона, який сказав: «Те, над чим ми наполегливо працюємо, стає нам легше робити і це не через зміну природи того, а тому, що наша сила зростає» (у *Gospel Standards*, збір. G. Homer Durham [1941], с. 335).

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання

Заохотьте членів класу:

1. Намагатися застосовувати нові методи для початку принципам євангелії. Нехай вони запишуть про свій досвід у зошити.
2. На наступне заняття підготувати план уроку, який вони мають невдовзі проводити. Такий урок може стати частиною завдання на домашньому сімейному вечорі, Церковного доручення чи іншої нагоди навчати. Принести матеріали для уроку, такі як Писання і посібники для уроків.

Урок
10**Підготуйте все необхідне**

Мета Допомогти членам класу навчитися якісно готуватися до проведення уроків.

Учителеві на замітку Готуючись до уроків, учителі євангелії повинні поставити перед собою три запитання:

1. Як вплине цей урок на життя тих, кого я навчаю?
2. Яким особливим принципам слід навчати?
3. Як саме навчати цим принципам?

Перше з цих запитань допомагає вчителям зосередити урок на потребах тих, кого вони навчають. Знаючи потреби, учителі можуть вирішити, чому навчати. Важливо вирішити, чому саме навчати, оскільки уроки вміщують матеріалу більше, ніж вчителі можуть подати за урок. Вирішуючи, як навчати, учителі повинні вибрати методи, які б доповнювали матеріал, сприяли присутності Духа і запрошували до старанного навчання.

Проводячи цей урок, допоможіть членам класу зрозуміти, як підготуватися до уроків кваліфіковано і під проводом Духа. Пам'ятайте, що рівень вашої підготовки до цього уроку слугуватиме за приклад членам класу.

- Підготовка**
1. Прочитайте розділ «Підготуйте все необхідне» цієї книги (сторінки 96–105).
 2. Нагадайте членам класу, що вони повинні підготувати план свого майбутнього уроку. Заохотьте їх приносити з собою матеріали для уроків, такі як Писання і посібники для проведення уроків. (Це завдання було дано наприкінці уроку 9.)
 3. Принесіть у клас примірник останнього виданого Церквою посібника для проведення уроків, наприклад, посібника для Початкового товариства чи посібника для класу вивчення доктрини євангелії, де в матеріалах уроків вказується мета уроків і запропоновано методи навчання.
 4. До початку уроку напишіть на дошці у вигляді таблиці:

1. Як вплине цей урок на життя тих, кого я навчаю?	2. Яким особливим принципам слід навчати?	3. Як саме навчати цим принципам?
--	---	-----------------------------------

Запропонований хід уроку	Щоб бути здатним навчати євангелії, необхідно підготуватися особисто.
Цитата	Запропонуйте одному з учнів класу прочитати висловлення старійшини Далліна Х. Оукса, що на сторінці 96.
Виклад вчителя з використанням дошки	<p>Зверніть увагу членів класу на таблицю, подану вами на дошці. Нехай члени класу перепишуть її собі в зошити.</p> <p>Скажіть, що це — ті три важливі запитання, які ми повинні ставити перед собою, готуючись до уроку.</p> <p>Поясніть, що на уроці члени класу відповідатимуть на ці запитання, використовуючи матеріали для уроків, які принесли з собою.</p>
Заняття з зошитом і виклад вчителя	<p>1. Вирішіть, як саме повинен вплинути цей урок на життя тих, кого навчаєте?</p> <p>Попросіть членів класу звернутися до своїх матеріалів уроків. Нехай вони напишуть над таблицею те, що буде вивчатися на їхньому уроці. Якщо буде вивчатися блок Писань, то нехай напишуть у своїх зошитах, які саме глави (чи розділи) і які вірші вивчатимуться.</p> <p>Поясніть, що на уроці ми будемо навчатися вирішувати, як саме повинен вплинути цей урок на життя тих, кого навчаємо. Наприклад, проводячи урок про десятину, учитель Початкового товариства, можливо, вирішить, що діти повинні зрозуміти, що таке десятина і чому ми платимо десятину. Проводячи урок про храм, батьки, можливо, вирішать, що їхні діти повинні відчувати бажання жити гідно, щоб одружитися в храмі. Проводячи урок про домашній сімейний вечір, президент кворуму старійшин, можливо, вирішить, що цей урок має надихнути членів кворуму щотижня проводити змістовні домашні сімейні вечори.</p> <p>Зауважте, що в багатьох виданих Церквою посібниках для проведення уроків сформульовано мету для кожного з них. Покажіть принесений вами в клас посібник для проведення уроків і допоможіть членам класу знайти в ньому визначення мети якогось із уроків. Поясніть, що необхідно зважати на вказану в посібнику мету уроку, готуючись до його проведення.</p>
Обговорення	<p>Запропонуйте членам класу подумати, якими є потреби тих, кого ми навчаємо. Потім запитайте:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Як, на вашу думку, вплине цей урок на життя тих, кого ви навчаєте? <p>Поясніть, що серед іншого як відповідь вчителя на це запитання може бути названо те, що саме люди повинні зрозуміти, відчувати, захотіти або зробити в наслідок цього уроку. Потім дайте членам класу час самим обдумати відповіді на це. Нехай вони запишуть відповіді в таблицю, переписану з дошки у зошити.</p> <p>Після цього запропонуйте кільком членам класу оголосити свої відповіді і пояснити, чому вони саме такі.</p> <p>Підкресліть, що під час підготовки до уроку ми повинні поміркувати над потребами тих, кого навчаємо. Під впливом Духа ми можемо дізнатися, як цей урок повинен вплинути на них. Знання цього допоможе нам вирішити, чому саме і як навчати.</p>

2. Вирішіть, чому саме навчати на уроці.

Виклад вчителя

Зауважте, що часто у нас матеріалу більше, ніж його можна подати упродовж відведеного часу. Це не залежить від того, навчаємо ми з посібника з розробленими уроками, чи з інших джерел, таких як статті з *Ліягони* чи звернення з генеральних конференцій. Тому потрібно з молитвою відібрати матеріал, найкорисніший для тих, кого ми навчаємо.

Наголосіть на тому, що, навчаючи євангелії, ми повинні не тільки подавати інформацію. Важливо не те, який обсяг інформації ви встигнете подати на уроці, а той вплив, який матиме урок на присутніх.

Обговорення з використанням дошки

- Як саме слід визначати найважливіші питання для навчання? (Навпроти записаних на дошці запитань напишіть відповіді членів класу. Зверніть увагу на те, що деякі з важливих питань вказано далі. Назвіть їх самі, якщо члени класу цього не зроблять.)

- a. З молитвою ознайомитися зі змістом уроку.
- б. Скласти перелік ключових принципів, які розглядаються на уроці.
- в. Завжди пам'ятати про потреби й особливості тих, кого навчаєте.
- г. Керуватися Духом.

Заохотьте членів класу почати готуватися до уроку щонайменше за тиждень до його проведення. Це дасть їм час, щоб поміркувати над матеріалом, молитися про нього, зрозуміти його і знайти способи цікавого подання його.

Заняття з зошитом

Нехай члени класу знову звернуться до матеріалів уроку, які вони принесли з собою в клас. Запропонуйте їм, щоб вони продовжували розмірковувати над потребами тих, кого навчають, відповідаючи на наведене далі запитання. Також заохотьте їх подумати, до яких знань підготовлені люди, яких вони навчають.

- Які ідеї цього уроку є найважливішими для людей, яких ви навчаєте?

Дайте членам класу час поміркувати над цим запитанням. Нехай вони напишуть свої відповіді в таблиці у своїх зошитах під реченням «Яким особливим принципом слід навчати?»

Обговорення

Після того, як члени класу напишуть свої відповіді, запропонуйте кільком з них оголосити їх і пояснити, чому вони саме так відповіли.

3. Вирішіть, як навчати на уроці.

Обговорення

Поясніть, що вирішивши, чому навчати, ми повинні вирішити, як це робити. А це означає вибрати методи, які допомагатимуть людям зрозуміти принципи, яким ми навчаємо.

- Які методи можна використовувати для навчання євангелії? (Допоможіть членам класу згадати методи, які ви показували на уроках 8 і 9. Також нагадайте їм про перелік методів, який вміщено на сторінці 158 цієї книги.)

Нагадайте членам класу, що навчальні методи повинні сприяти духовному зростанню тих, кого навчаємо, запрошувати до старанного навчання і допомагати членам класу розуміти і застосовувати в житті принципи євангелії.

Заняття з зошитом

Нехай члени класу знову звернуться до таблиці у своїх зошитах. Попросіть їх задуматися над одним з принципів, записаних напроти запитання «Яким особливим принципом слід навчати?» Дайте їм кілька хвилин подумати, яким методом можна

скористатися, навчаючи цьому принципу, і нехай вони допишуть цей метод у свою таблицю.

Покажіть принесений вами в клас посібник для проведення уроків. Скажіть, що в деяких таких посібниках є поради щодо навчання певним принципам. Учителі можуть скористатися цими порадами або ж самі розробити ідеї для навчання, виходячи з потреб тих, кого навчають.

Після того як члени класу напишуть свої відповіді, запропонуйте кільком з них поділитися своїми ідеями.

Завершення

Цитата

Прочитайте такі слова Президента Девіда О. Маккея:

«Існують три положення, якими мають керуватися вчителі: по-перше, пізнавати те, що вивчається . . . ; по-друге, застосовувати це до себе; по-третє, намагатися привести тих, кого вони навчають, до застосування цього до себе — не напихувати цим їх, а вести їх, аби вони побачили те, що бачите ви, аби дізналися про те, що знаєте ви, аби відчули те, що відчуваєте ви» («*Gospel Ideals*, [1953], с. 424).

Запропонуйте членам класу застосувати принципи, що обговорювалися на цьому уроці. Запевніть їх, що роблячи це з молитвою, вони зможуть планувати уроки, які допомагатимуть іншим вивчати принципи евангелії і застосовувати їх у своєму житті.

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання

Заохочуйте членів класу:

1. Завершити підготовку до уроку, яку вони почали в класі. Записати у своїх зошитах про свій досвід підготовки і викладу уроку.
2. Перевірити своє знання засвоєних на цьому уроці принципів, вивчаючи розділ «Підготуйте все необхідне» цієї книги (сторінки 96–105).
3. Підготуватися до наступного уроку, вивчивши Матвій 7:1–5. Подумати над тим, що вони можуть зробити, аби успішно виконувати покликання вчителя. Замислитися над тим, що слід змінити. При цьому вони повинні задуматися над порадою Господа з Етер 12:27, 37 стосовно наших благословень, якщо ми смиренно визнаємо власні слабкості.

Урок
11**Розвивайте свої таланти**

Мета	Допомогти членам класу зрозуміти, як їм слід постійно вдосконалюватися як вчителям.
Учителіві на замітку	<p>Єнох, подорожуючи серед свого народу, почув голос з небес, яким було йому наказано проповідувати покаяння цьому народу. І коли Єнох почув сказане йому, то вклонився до землі перед Господом і спитав у Господа, чому він знайшов благовоління в нього, адже був він юнаком і всі люди ненавиділи його, бо він погано говорив, то ж чому його обрано слугою Господнім? (див. Мойсей 6:26–31).</p> <p>І Господь відповів йому, щоб він йшов і робив так, як він накаже йому, щоб він відкрив уста свої і в них буде вкладено, що казати йому, і що Дух Господній на Єнохові, а тому всі слова його Господь виправдає, і буде Єнох перебувати в Господі, а Господь — в Єнохові, тому нехай Єнох ходить з ним (див. Мойсей 6:32, 34).</p> <p>Єнох пішов, як йому було наказано, і Господь благословив його здатністю навчати з силою.</p> <p>Дехто з членів класу, можливо, почувався подібно до Єноха, коли його було покликано проповідувати — вони знали про свої слабкості і не були впевненими у своїх здібностях. Цей урок призначено, щоб допомогти їм дізнатися, як вони можуть удосконалюватися як вчителі. На цьому уроці увага звертається на джерела, де можна знаходити допомогу, наприклад, Церковні навчальні матеріали, підтримка провідників, збори для удосконалення вчителів. Однак, важливо, щоб ви нагадали учням, що найважливішим джерелом допомоги для них є Господь. Якщо вони стануть смиренними і зміцнять віру в Господа, то він «вчин[ить] так, щоб слабе стало сильним для них» (Етер 12:27).</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заздалегідь попросіть когось з членів класу чи провідників приходу підготуватися і прочитати слова Президента Бригама Янга, вміщені на сторінці 235. Також попросіть цю людину підготуватися, щоб поділитися власним досвідом, який би підтверджував істинність цих слів. 2. Попросіть вчителя однієї з організацій священства чи допоміжної організації прийти на урок і за три–п'ять хвилин розказати, як йому чи їй допомогла підтримка когось із провідників. 3. Попросіть провідника священства чи однієї з допоміжних організацій прийти на урок і за три–п'ять хвилин розказати, як провідники можуть надавати допомогу вчителям. Попросіть цю людину взяти за основу своєї розповіді інформацію, вміщену на сторінці 28 цієї книги. Переконайтеся, що ця людина готова розказати, як важливо вчителям спілкуватися з провідниками для того, щоб поділитися досвідом, обговорити потреби окремих членів кворума чи класу, отримати пораду або допомогу. (Можливо, буде корисно запросити провідника того вчителя, який підготував показ за пунктом 2.)

4. Ознайомтеся з розділом «Розвивайте свої таланти» цієї книги (сторінки 21–28).
5. Ознайомтеся з інформацією стосовно зборів для удосконалення вчителів, що на сторінках 7–9 у виданні *Вдосконалення навчання євангелії. Путівник провідника*. Підготуйтеся, щоб розказати за три-п'ять хвилин, як збори для удосконалення вчителів допомагають в роботі кожного вчителя. Під час розповіді повідомте членам класу час проведення наступних зборів для вдосконалення вчителів і хто має прийти на них. (Якщо ви не є координатором з питань удосконалення вчителів, то можете попросити людину, яка має це покликання, зробити цей виклад на уроці.)
6. Підготуйтеся, щоб показати, як ви плануєте втілити в практику одну чи дві ідеї, внесені вами в таблицю на сторінці 25.
7. Оформіть стенд виданих Церквою навчальних матеріалів, які в даний час використовуються для проведення уроків і які доступні на вашій території. Виставте цей стенд перед класом. Підготуйтеся, щоб за три-п'ять хвилин ознайомити присутніх з цими матеріалами. Якщо матеріали, вказані на сторінці 105, є доступними, то долучіть їх до виставлених на стенді.

Запропонований хід уроку

Намагаючись збагатити кожного, кого навчаєте, ви повинні постійно прагнути самовдосконалення.

Вступ

Нехай один з членів класу чи провідник приходу прочитає таке висловлювання:

Президент Бригам Янг сказав, що Господь «дає трохи своїм смиренним послідовникам сьогодні, і якщо вони вдосконалюються в цьому, то завтра він дасть їм трошки більше, а наступного дня — ще більше. Він не додає нічого до того, що вони не поліпшили» (*Discourses of Brigham Young*, вибр. John A. Widtsoe [1941], с. 90).

Попросіть призначену людину поділитися власним досвідом, який би підтверджував істинність цих слів.

Виклад вчителя

Зауважте, що принцип, якому вчив Президент Янг, можна застосувати до нас як вчителів євангелії і до наших зусиль навчати краще. Ми отримуємо Господню допомогу, якщо постійно удосконалюємося в тому, що він дав нам. Цей урок зосереджено на тому, що може допомогти нам поліпшити своє вміння навчати. У ньому також обговорюються джерела, видані Церквою, щоб допомогти нам у цих зусиллях.

Церква запезпечує матеріалами, щоб ми мали змогу розвиватися як вчителі.

Повідомлення

Бібліотека будинку зборів

Поясніть, що Церква має видані матеріали, які допомагають в ефективному проведенні уроків. Зверніть увагу членів класу на стенд, виставлений перед ними (див. Підготовка», пункт 7). Відведіть кілька хвилин на характеристику виставлених матеріалів і дайте відповіді на запитання членів класу стосовно них. Заохотьте членів класу відвідати бібліотеку будинку зборів, щоб більше дізнатися про ці та інші матеріали, які допоможуть їм у проведенні уроків.

Скажіть, що крім навчальних матеріалів, Церква постачає інші джерела інформації для удосконалення нас як вчителів. Обговоріть ці джерела, як рекомендовано далі.

Підтримка вчителів з боку провідників

Попросіть призначених провідника і вчителя розповісти про підтримку, яку можуть надати провідники вчителям (див. «Підготовка», пункт 2 і 3).

Після їхньої розповіді запропонуйте членам класу поставити їм запитання про підтримку вчителів з боку провідників. Також запропонуйте їм обговорити, як ця підтримка допомагає їм удосконалюватися як провідникам і вчителям.

Скажіть свою думку про важливість підтримки вчителів з боку провідників.

Збори для удосконалення вчителів

Розкажіть членам класу, що таке збори для удосконалення вчителів (див. «Підготовка», пункт 5).

Курс «Навчання євангелії»

Вкажіть, що цей курс — ще одне джерело, яким забезпечує нас Церква, щоб допомогти удосконалюватися як вчителям .

Ми повинні постійно намагатися ставати кращими вчителями.

Заняття з зошитом

Поясніть, що нам постійно потрібно думати, як саме допомогти тим, кого навчаємо. Потім попросіть членів класу звернутися до таблиці, що на сторінці 25 цієї книги. Нехай вони переписуть її у свої зошити.

Попросіть членів класу згадати уроки, що відбулися упродовж цього курсу. Запропонуйте їм подумати над завданнями з попередніх уроків. Потім допоможіть їм з допомогою таблиці коротко дати оцінку свого розвитку як вчителів. Нехай вони запишуть про свою одну сильну і одну слабку якість як вчителя. Запропонуйте їм записати щось одне з того, що допоможе їм удосконалитися, і про якусь навичку, яку їм потрібно набути. (Приклад того, як оцінити свій розвиток, подано на сторінці 25.)

Поясніть, що це стане початком заповнення ними таблиці. Вони повинні заповнити таблицю кожний для себе. Зробивши це, нехай вони ознайомляться з розділом «Складіть план власного удосконалення», що на сторінках 24–27 цієї книги.

Виклад вчителя

Після того як члени класу заповнять таблицю, висловіть своє бажання удосконалюватися як вчителю. Розкажіть членам класу про один чи два пункти, які ви включили в цю таблицю для себе (див. «Підготовка», пункт 6).

Цитата

Запевніть членів класу, що Господь допомагатиме їм у зусиллях ставати кращими вчителями. Нехай хтось із членів класу прочитає висловлення Президента Джеймса Е. Фауста, що на сторінці 21 цієї книги.

Завершення

Виклад вчителя

Повторіть слова Президента Бригама Янга. Поділіться своїми думками стосовно цього принципу. Якщо дозволяє час, розкажіть про Єноша, як це подано в примітці для вчителя, що на сторінці 234.

Свідчення

Свідчіть, як підказує Дух.

Завдання

Заохотьте членів класу:

1. Спілкуватися з провідниками в їхніх організаціях, щоб поділитися досвідом, обговорити потреби людей у кворумі чи класі, отримати допомоги чи пораду. (Якщо члени класу не мають покликання вчителів, заохотьте їх обговорювати вивчене ними з цього курсу з членами сім'ї, координатором з питань удосконалення вчителів або з вами.)
2. Перевірити своє знання засвоєних на цьому уроці принципів, вивчаючи розділ «Розвивайте свої таланти» цієї книги (сторінки 21–28). Продовжувати працювати над планом свого удосконалення.
3. Прийти на урок наступного тижня, підготувавшись розказати, чому саме вони навчилися з цього курсу і як він сприяв їхньому розвитку. Розповіді мають тривати три-п'ять хвилин, залежно від кількості членів класу. У цей звіт має входити розповідь про те, (а) як завдяки вивченому в цьому курсі вони змінилися як вчителі і (б) що вони планують зробити, аби постійно вдосконалюватися як вчителям.

Урок 12

Ідіть і навчайте

Мета	Надати членам класу можливість зміцнити один одного у зусиллях стати кращими вчителями.
Учителіві на замітку	<p>Господь вказав на важливий принцип навчання євангелії, сказавши, що потрібно призначити вчителів з-поміж себе, і щоб вони не говорили всі одночасно, а кожний у свій час, і всі слухали його слова, аби всі могли навчатися один від одного і щоб кожна людина мала однаковий привілей (див. УЗ 88:122).</p> <p>Цей, останній у курсі «Навчання євангелії», урок дає можливість членам класу навчати один одного і навчатися один від одного, ділячись своїми почуттями й думками стосовно доктрини, принципів, навичок і методів, яким вони навчилися завдяки цьому курсу. Побудуйте урок так, щоб кожному членові класу вистачило часу взяти в ньому участь.</p>
Підготовка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заздалегідь нагадайте членам класу про завдання, які вони отримали, щоб підготуватися до цього уроку (див. завдання 3, що на сторінці 237). 2. Поміркуйте над тим, якого розвитку досяг кожний член класу уродовж вивчення курсу і чому ви самі навчилися від кожного з них.
Запропонований хід уроку	<p>Стисло поділіться свідченням про важливість навчання євангелії і привілей служити вчителем. Потім прочитайте слова старійшини Джеффри Р. Холланда, попросивши членів класу уважно послухати, щоб зрозуміти, як ці слова можуть бути підсумком цього курсу:</p> <p>«Чи навчаючи вдома своїх дітей, чи звертаючись до людей на Церковних зібраннях, — давайте <i>ніколи</i> не робити нашу релігію складною для розуміння. Пам'ятайте, ми повинні бути вчителями, які «прийшли від Бога». Ніколи не сійте зерно сумніву. Уникайте театральності і пихи. Добре готуйтеся до уроків. За основу своїх виступів беріть Писання. Навчайте доктринам, що дані через одкровення. Свідчіть усім серцем. Моліться, практикуйтеся і намагайтеся працювати краще. Давайте на наших адміністративних зборах і навчати, і напучувати, як сказано в одкровеннях, щоб навіть на таких зборах кожне наше повчання приходило до нас «згори». Завдяки цьому стане кращою Церква, а в цьому разі й ви, бо, як сказав Павло римлянам: «Отож, ти, що іншого навчаєш, себе самого не вчиш!» (Ліягона, липень 1998, с. 27).</p> <p>Запросіть кожного члена класу виступити по черзі (див. «Підготовка», пункт 1).</p>

Завершення

- Огляд Якщо дозволяє час, поділіться своїми думками стосовно розвитку членів класу як вчителів, який ви спостерігали упродовж занять на цьому курсі (див. «Підготовка», пункт 2). Розкажіть, чому навчилися ви від членів класу.
- Свідчення Свідчіть, як підказує Дух. Також можете побажати членам класу бути впевненими, сміливими і звертатися за підтримкою в їхньому служінні навчати євангелії.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

А

- Адам і Єва, заповідано навчати своїх дітей, 3, 190
Айрінг, Генрі Б.
 єдність і любов необхідні для навчання, 77
 смиренність веде до бажання покладатися на Дух, 200
Арчібалд, Даллас Н., навчання з любов'ю розширює душу слухачів, 31
Аудіозаписи. *Див.* Аудіовізуальні матеріали
Аудіовізуальні матеріали
 Церковна політика використання, 159
 поради щодо використання, 159

Б

- Баллард, М. Рассел
 довіра, покладена на вчителів дітей, 108
 заходи повинні навчати й надихати, 117
 навчання євангелії вдома, 128
 прагнути зростання духовного знання, 16
Батьки
 важливість єдності між, у навчанні дітей, 134
 виділяти час для спільного планування, 133
 допомогти дітям відчути присутність Духа, 141
 навчальні моменти в сімейному житті, 140–141
 навчання відповідальності, 127–128
 навчання з доступних джерел, 105
 навчання партнерству, 133–134
 поради, як навчати дітей, 127–141
 поради, як встановити зразки життя згідно з євангелією, 135–136
 співпраця з вчителями батьків, 86, 87
Батько
 відповідальність навчати, 129–130
 поради, як керувати в праведності, 129–130
Бенсон, Езра Тефт
 Дух найважливіший, 198
 вплив Духа, 13
 вплив навчання з боку матері 131
 Господь звеличує своїх слуг, 20
 застереження щодо неправильного тлумачення історії Церкви, 53
 мета школи пророків, 213
 навчати дітей дорозити євангелією, 204–205

- навчати з Писань і вчень пророків останніх днів, 52, 54
 поради домашнім вчителям, 145
 праведне керівництво батька, 129–130
 праведні традиції об'єднують сім'ю, 135
 спочатку отримати слово Боже, 14
 щоденне вивчення Писань, 15
Біблійний словник, допомога у вивченні Писань, 56
Бібліотека, будинок зборів, 105, 235
Бібліотека будинку зборів, 105, 233
Благоговіння
 йде від поваги до Божества, 82
 визначення, 82
 важливість, 82–83, 152
 подавати приклад, 82–83
 шляхи навчати з, 83
Брати і сестри, вплив, що допомагає навчанню, 142

В

- Вади. *Див.* Члени Церкви, які мають вади
Відвертання уваги
 часто можна уникнути, підтримуючи навчальну атмосферу, 220–221
 поради, як запобігати, 220–221
Відвідування. *Див.* Відвідування класу провідниками
Відвідування класу провідниками, 28
Відеокасети. *Див.* Аудіовізуальні матеріали
Вікові групи, навчання дітей в змішаних, 117
Вікові характеристики дітей, опис, 110–116
Відповідальність, особиста, за вивчення євангелії.
 Див. Старанне вивчення
Відповіді, виправлення неправильних, 64–65, 69
Візитне вчителювання
 вибір послання, 147
 підготовка і виклад послання, 147–148
Візитні вчителі
 важливість, у житті членів Церкви, 147, 191–192
 обов'язки, 147–148
Віра, необхідна для отримання слова Божого, 14
Віртлін, Джозеф Б.
 вірних членів Церкви порівняно з могутніми деревами, 224–225
 любов є сутністю євангелії, 197

Вивчення Писань сім'єю, нагода для навчання, 15, 127, 137–138

Виноски як допоміжний засіб для вивчення Писань, 56

Виступи на конференціях, уроки на основі, 100–101

Восьмирічні діти, особливості, 114–115

Впевненість у собі, вивчення євангелії. *Див.* Старанне вивчення

Г

Грант, Гебер Д., навчати прикладом, 18

Групові заходи, для навчання молоді, 121–122

Д

Дворічні діти, особливості, 110–111

Дев'ятирічні діти, особливості, 115

Декламування, 166

Десятирічні діти, особливості, 115–116

Джек, Елейн Л., служіння Господу через візитне вчителювання, 147

Джерела, на допомогу батькам, провідникам і вчителям, 105, 235–236

Дивитися в очі учнів, щоб збільшити уважність, 71

Дисципліна, у класі, сприяє навчальній атмосфері, 218

Дідусі і бабусі, вплив на навчання онуків, 142

Дім, навчання в, 125–148,

Діорами, 160

Діти

вікові характеристики, 110–116

говорити з дітьми доброзичливо, 80–81

ефективні методи навчання, 59, 80–81

заохочувати до участі, 81

можуть навчити багато чому батьків, 143

навчання батьками, під час незапланованих нагод для навчання, 140–141

навчання батьками, під час особистих зустрічей, 139

навчати з Писань, 59, 127, 137–138

навчати через встановлення зразків життя згідно

з євангелією, 6, 135–136

необхідність навчати євангельським істинам, 127

поради, як розповісти історії, 178–180

поради, як розуміти і навчати, 80–81, 108–117

способи створення навчальної атмосфери для, 79–81, 87

чому саме повинні навчати батьки, 127–128

Доземне існування, перше навчання, 3, 190

Доктрина

відповідальність учителів навчати справжній, 52–53, 203–207

вимога дотримуватися справжньої, 52

забезпечує духовний захист, 51, 224

істинна доктрина змінює ставлення до інших людей і поведінку, 51, 205

сила, 50–51, 203–207

Домашнє вчителювання

вибір послання, 145–146

підготовка і виклад послання, 146

творчі ідеї для, 145

Домашні вчителі

важливість, у житті членів Церкви, 145–146, 192

обов'язки, 145–146

Допоміжні навчальні матеріали, у Писаннях, 56–57

Домашній сімейний вечір, навчання під час, 138

Дорослі

індивідуальні особливості, 123

навчання, 123–124

спільні риси, 123–124

Досвід

ділитися відповідним, сприяє навчальній атмосфері, 80

ділитися відповідним, запрошує Духа, 45

Дошка, використання, 160–161, 225

Дух

вплив, на нас, 13

допомагає іншим розпізнати, 48, 141

жити гідно, 13, 19, 200–202

істинний вчитель, 41–42

навчання через, 40–48, 198–202

навчати ефективно, 41–42

отримання, 13, 200–202

передає істину, 41

під час підготовки до уроків, 48, 97, 99

розпізнавання, 47

свідок, заохочує застосовувати, 74

способи запрошення, 45–46, 199

Духовність, тонка природа, 13

Духовна підготовка

сприяє навчальній атмосфері, 79

приклад синів Мосії, 11

Душа, навчання повинно жити, 5–7

Е

Ентузіазм, сприяє навчальній атмосфері, 80

Ж

«Живі» вірші, 161–162

Живлення

відповідальність учителів — жити учнів, 5–7

Ісус Христос є справжнім джерелом, 5

необхідність духовного, 5–7

З

Завершення уроку

виділяти час для, 94

приклади, 94–95

способи, як краще зробити 94

Заголовки, допомагають у вивченні Писань, 56

Заняття з зошитом. *Див.* Робочі листки

Запам'ятовування, навчальний метод, 162–163

Запрошені промовці, 163

Запитання

допомагають глибше задуматися, 68–70
 допомагають у підготовці уроків, 123–124, 230–233
 заохочують до застосування, 69
 корисні для проведення обговорення, 63
 наслідування прикладу Спасителя, 68
 настанови, 68–70, 228
 підготовка учнів до відповіді, 69
 послідовні, 69
 так/ні, 68
 творче використання, 70
 уникати спірних, 69
 фактичні, 68

Застереження, вчителям дотримуватися чистоти доктрини, 52–53

Застосування

обов'язок вчителів заохочувати до застосування, 74
 навчальні методи, що заохочують, 74, 159–160

Заходи для привернення уваги, 160

Заходи

вказівки для планування 121–122
 групові, для навчання молоді, 121–122
 повинні навчати й сприяти освіті 117
 спрощування для молодших дітей 117

Збори вдосконалення. *Див.* Збори для вдосконалення вчителів

Збори, навчання на зборах провідництва, 152

Звеличення, визначення, 20

Зміст, допомагає розумінню уривків з Писань, 54–55

Зусилля, оцінка власних, 24

I

Ігри

поради, як вибирати, 166–167
 як навчальний метод, 166–167

Ідеї, збирання і записування, 23

Інсценування

використання, 168
 застереження щодо, 168

Інтерв'ю, навчання провідниками під час проведення, 153

Інтерес, зростання завдяки обговоренню, 63

Історії

використання з Писань, 55
 поради, як вибирати, 178–181
 поради, як підготувати і розказати, 179
 розповідати, малим дітям, 180
 типи, 179–180
 уникати сенсаційних, 53, 180

Історія Церкви, застереження щодо перекручення або неправильного тлумачення, 53

Ісус Христос

джерело постійного живлення, 5
 навчання про, сприяє навчальній атмосфері, 80
 неперевершений приклад провідника, 150–151
 прийти до, найвища мета людей, в, 3, 190

Ісус Христос, слова

ви виконуєте Господнє доручення, 8
 діяти лише переконанням, довготерпінням, добротою і лагідністю, 86
 досліджуйте Писання, 8
 дух суперечок не від мене, 69–70
 любити один одного, 12, 79
 моїм голосом чи голосом моїх слуг, 20
 моліться у ваших сім'ях Батькові, 137
 моліться завжди, 45
 навчайте дітей євангелії, 127
 навчайте доктрині царства, 203
 навчайте з написаного пророками і апостолами, 8
 навчайте принципам моєї євангелії, яку вміщено в Біблії і Книзі Мормона, 9
 навчайте старанно і моя милість буде з вами, 8
 наставляти і навчати один одного, 152
 не кожний, хто каже: «Господи, Господи», увійде в царство небесне, 74
 ніхто не може допомагати в цій роботі, не будучи смиреним і сповненим любові, 31, 85, 194
 пасіть моїх овець, 5
 постійно зберігайте, як скарб, слова життя, 14, 153
 прагніть навчатися через вивчення і віру, 14
 призначити з-поміж себе вчителів, 77, 238
 проголошення доброї звістки, з усією смиренністю, 41
 проповідуйте мою євангелію Духом, 9
 розмірковуюте над словами, які я сказав, 97
 спершу прагніть отримати моє слово, 8, 14
 те, що приходить згори, є священним, 91
 той, хто проповідує, і той, хто отримує, радіють разом, 9, 47
 хто п'є воду, яку я даю, той ніколи не буде спраглим, 5–6
 це моя робота і моя слава, 3
 ці слова не від людей, а від мене, 45
 цінність душ велика в очах Бога, 35, 84
 якщо ви не отримаєте Духа, ви не будете навчати, 9, 198
 якщо хтось буде чинити його волю, він знатиме про вчення, 14, 19
 я зроблю ваші слабкості вашою силою, 24, 234
 я світло, яке ви повинні тримати, 3
 я хліб життя, 5

K

Карти

використання, навчати, 168
 допоміжний матеріал для вивчення Писань, 57

Кімбол, Спенсер, В.

благоговіння спрямоване на добро, 82
 важливість рукопокладання, 20
 вивчення потрібне для пізнання схованих істин, 212
 вплив домашніх і візитних вчителів, 191–192
 живіть, як тому навчаєте, 18
 захист дітей від облудних вчень світу, 6
 оцінювати якість навчання, 103

пізнавати Писання знову і знову, 205–206
 уникати навчання дискусійному, 53, 205
 Кларк, Д. Рубен, молодший
 молодь прагне вивчати євангелію, 6, 204
 навчання євангелії має велику цінність, 2
 Президент Церкви отримує одкровення для Церкви, 53
 Колдвелл, С. Макс, Дух веде у підготовці уроку, 48
 Круглий стіл, 173–174
 Кук, Джин Р.
 Дух є справжнім вчителем, 41
 індивідуальне навчання наших дітей, 139
 Курс «Навчання євангелії»
 мета й огляд, 186–187
 підготовка до викладання, 186
 уроки, 189–239

Л

Лагідність, навчання з, 201–202
 Лекції, як навчальний метод, 169
 Лі, Гарольд Б.
 риси, необхідні для вчителів, 26
 слідкуйте, щоб всі розуміли євангелію правильно, 52
 Любов
 вияв до тих, кого навчаємо, 30–39, 194–197
 вплив на навчання, 12, 30–32, 194–195
 до тих, кого навчаємо і до Господа, необхідна риса, 12,
 31–32, 194–197
 запрошує Дух, 46
 сприяє навчальній атмосфері, 77

М

Маккей, Девід О.
 визначення благоговіння, 82
 відповідальність вчителя за вибір найкращого
 підходу, 89
 приводити учнів до розуміння і відчуття того, що ви
 робите, 233
 свідчення дає життя навчання, 44
 Макконкі, Брюс Р.
 божественне доручення вчителя, 8–10
 бути хоробрим у свідченні про Христа, 18
 жодна ціна не велика, щоб отримати Духа, 13
 навчайте з Головних Трудів, 8–9
 навчайте доктринам спасіння, 5
 навчайте принципам євангелії, 8–9
 навчайте силою Святого Духа, 9
 особиста відповідальність за вивчення євангелії, 61
 пов'язувати Писання з нашим досвідом, 179
 пов'язувати принципи євангелії з потребами тих, кого
 навчаєте, 9–10
 свідчить про вчення, 10, 43
 сила свідчення, 43
 учителі є представниками Господа, 8
 школа пророків, 213
 Макконкі, Джозеф Ф., попередження вчителям
 євангелії, 52–53
 Максвелл, Ніл А., індивідуальні потреби тих, кого
 навчаєте, 33–34
 Малоактивні члени Церкви, допомога, 37
 Малювання, 162
 Малюнки, 169
 Маріонетки, 170
 Матері
 божественна роль, 131
 обов'язок навчати, 131–132
 поради, навчання дітей, 131–132
 Методи навчання
 аудіовізуальні матеріали, 159
 використання методик, 158
 використання порівнянь і предметів, 164–166, 223–225
 використання різноманітних, 72, 80, 89–90, 225
 декламування, 162
 діорами, 160
 дошки, 160
 «живі» вірші, 161
 запам'ятовування, 162
 запрошені промовці, 163
 заходи для привернення уваги, 159
 ігри, 166–167
 інсценування, 168
 карти, 168
 «круглий стіл», 173–174
 лекції, 169
 малювання, 162
 малюнки, 169
 маріонетки, 170
 «мозкова атака», 169–170
 музика, 170–172
 музика в поєднанні з розповіддю, 174
 наочні посібники, 172
 обговорення в групах, 159
 паперові фігурки, 174
 повинні допомагати учням зрозуміти, запам'ятати
 і застосувати принципи, 88, 99, 222–223
 повчальні випадки, 174–175
 покази, 175–176
 приклади, 176
 проектори, 177
 робочі листки, 177
 розповіді, 179–180, 227–228
 роликові коробки, 181
 рольова гра, 181
 сектори, 117, 182
 таблиця, 90
 уподібнення, 165
 фланелеві дошки, 182
 читання хором, 182
 читацькі театри, 183
 як вибирати, 91–92

- Милосердя
визначення, 12, 32
отримання дару, 12
- «Мозкова атака»
стимулювати виникнення ідей, 169
як використовувати, 169–170
- Молитва
важлива для свідчення, 44
Дух запрошується, 45, 199, 200
необхідна для отримання Божого слова, 14–15
потрібна, щоб отримати милосердя, 12
сім'я, нагоди для навчання в, 128, 137
- Молодь
живлення євангелією потрібне більше, ніж розваги, 6
навчання через групові заходи, 121–122
прагне навчатися євангелії, 6, 205
розуміння, 118–120
що їм потрібно від дорослих, 120
- Монсон, Томас С.
Бог зміцнює тих, кого покликає, 20, 201
відповідальність батьків за навчання дітей, 128
вплив навчання провідників, 151
навчання в Церковних класах, 190, 191
навчання під час інтерв'ю, 153
намагатися допомагати іншим, 36
розповідь історії з дитинства, як допомогти створити
навчальну атмосферу, 216
сила прикладу, 18
- Музика
вибір і підготовка, 171
використання, для навчання дітей, 172
використання, як навчальний засіб, 45–46, 170–172
відповідна, запрошує Духа, 45–46, 83, 170–172
музика і розповідь, 175
поради щодо диригування під час співу, 171–172
створює благоговійну атмосферу, 83
- Н**
- Навчальна атмосфера
відповідальність вчителів за, 79–87, 213–221
ключ до дисципліни в класі, 75, 221
навчати інших стосовно, 77–78, 215–221
особиста відповідальність, за 77–78, 214–218
підготовка класної кімнати сприяє, 76
поліпшення завдяки обговоренню, 63
поради щодо створення, 76–87
приклад школи пророків, 213–214
створення, з дітьми, 80–81, 87
характеристика, 77, 214
- Навчальні методи. *Див.* Методи навчання
- Навчальні нагоди, незаплановані, 122, 128, 140–141
- Наочні посібники, 172
- Навчання
важливість, 2–4, 189–193
вдома, 125–148
- відповідальність кожного, 3–4, 191–192
вплив дідусів і бабусь, 142
вплив рідних братів і сестер, 142–143
вплив родичів, 142–143
Духом, 40–48, 198–202
живлення душі, 5–7
здатність дітей до, 143
з серйозністю й лагідністю, 201–202
зі смиренням і любов'ю, 12, 31–32, 46, 194–197
коли немає підручника, 100–101
на домашніх сімейних вечорах, 128, 138
на зборах провідництва, 152
на сімейних радах, 139
необхідне для праведного застосування свободи вибору,
3, 211
під час інтерв'ю, 153
під час незапланованих нагод, 122, 128, 140–141
під час особистих бесід з вашими дітьми, 139
під час спільної трапези, 138–139
постійні нагоди для, вдома, 128, 137–139
почалося у передземному існуванні, 3, 190
прикладом, 18–19, 121, 128, 192
роль, у плані Небесного Батька, 2–4, 189–192
через вивчення Писань вдома, 128, 137–138
через сімейну молитву, 128, 137
Церковні джерела для, 105
- Нельсон, Рассел М.
захисний вплив євангельської доктрини, 51, 224
здатність дітей навчати інших, 143
- Непоштивість. *Див.* Погана поведінка
- Неправильне цитування, уникати, дотримуватися чистоти
доктрини, 53
- Неправильні відповіді, пропозиції, як відповідати, 64–65, 69
- Нові члени Церкви, потреби, 37
- О**
- Обговорення
завершення, 65
корисні для визначення рівня розуміння учнів, 63, 73
користь від, 54, 63
поради щодо проведення, 63–65, 228–229
- Обговорення в групах, 159
- Особиста підготовка
виділяти час для, 97
поради щодо, 12–20
- Отримання слова
необхідно, щоб навчати з силою, 14–15
порада Гайруму Сміту, 14
через вивчення і віру, 14
через молитву і піст, 14–15
через послухність, 14
- Оукс, Даллін Х.
гімни є важливим джерелом, 172
з благоговійністю вживати імена Божества, 82
навчання Духом, 40

під час навчання зосереджуйтеся більше на інших,
а не на собі, 211
 послухність необхідна, щоб навчати Духом, 13
 розпізнавання Духа, 47
 у підготовці потрібно керуватися Духом, 96
 щоденне вивчення Писань, 14
 Оцінка власного викладання, 103–104, 236

П

Паперові фігурки, 174

Пекер, Бойд К.

благочиння запрошує одкровення, 82
 визначення рівня розуміння слухачів, 73
 до Бога звертаємося як до Батька, 130
 Ісус — зразковий провідник, 150
 істинна доктрина змінює поведінку, 51, 205
 мета навчання євангелії — об'єднати сім'ї, 127
 музика навчає і зворушує душу, 45
 музика створює атмосферу для поклоніння, 83
 навчання абстрактним поняттям, 92, 164–165, 226
 навчання батьків партнерству, 133
 обов'язки членів Церкви вимагають навчання
і вивчення, 193
 основні позитивні якості людей, 84
 порівняння навчання євангелії з роздаванням шматків
торта, 222–223
 провідники служать як вчителі, 150
 розповідь про дівчинку з дефектом мови, 38
 тонка природа духовності, 13
 у Писаннях є відповіді на всі запитання, 51

Перехресні посилання як допомога у вивченні Писань, 56

Перрі, Л. Том

благочиння виявляє повагу до Бога, 82
 обов'язок батьків навчати дітей, 128

Перч, Вірджинія Х.

заохочення до старанного навчання, 61
 розповідь, як молода жінка допомогла створити
навчальну атмосферу, 217

Писання

важливість навчання з, 54
 вивчення, сім'єю, 15, 128, 137–138
 дають відповіді на всі запитання, 51
 допомога для вивчення доступна в, 56–57
 ідеї для навчання з, 54–59,
 навчання дітей з, 59, 127
 навчання з, запрошує Дух, 45, 199
 позначки, 57–59
 поєднання, 58
 примітки на полях, 58–59
 чому їх було збережено, 52

Півторарічні діти, особливості, 110

Підготовка, духовна. *Див.* Духовна підготовка

Підготовка, класна кімната. *Див.* Підготовка класної
кімнати

Підготовка, урок. *Див.* Підготовка до уроку

Підготовка класної кімнати

поради щодо, 76

сприяє навчальній атмосфері, 76

Підготовка до уроку

важливість допоміжних запитань, 98–99, 230–233
 виділяти час для, 23, 97

використання промов з конференцій та інших джерел,
100–101

користування виданими Церквою матеріалами, 105

знаходити радість, 97

настанови від Духа, 48

приспосовування для тих, кого навчаєте, 23, 33–34, 102

Підтримка голосуванням, на зборах, зміцнює, 20

Пісні. *Див.* Музика

Піст, щоб отримати Боже слово, 14–15

Повага, сприяє навчальній атмосфері, 80

Повчальні випадки, 73, 174–175

Пов'язування Писань, 58

Погана поведінка, реагування на, 84–87

Позначки в Писаннях, 57–59

Покази, 175–176

Порівняння, використання, як навчальний метод, 164–166,
224–225

Покликання

звеличування вашого, 20

нагода служити, 20

підтримання голосуванням як частина, 20

прикладі Якова і Йосипа, як звеличувати, 20

приходить від Господа, 20

рукопокладання, 20

Послушність

необхідна для отримання Божого слова, 14

необхідна для навчання Духом, 13, 19

Початок уроку

ефективний, сприяє навчальній атмосфері, 79

поради щодо, 93

прикладі, 93

Предмети, використання на уроках, 176, 223–224

Представники, учителі є Господніми представниками, 8

Приватні бесіди, з дітьми, нагода для батьків навчати
під час, 139

Приклад

вимагає особистого зобов'язання, 18–19

сильний навчальний засіб, 18–19, 121, 128, 192

Приклади, як навчальний метод, 176–177

Примітки на полях, у Писаннях, 58–59

Проблеми з поведінкою. *Див.* Погана поведінка

Провідники

відвідання класів, 28

доступні навчальні джерела для, 105

обов'язок навчати, 28, 150–155

обов'язок підтримувати вчителів, 28, 154–155, 235–236

обов'язок допомогти новим вчителям, 28

поради щодо, навчання вчителів, 28, 154–155

поради щодо, навчання на зборах провідництва, 152

принципи навчання під час інтерв'ю, 153

спілкування з вчителями, 28

- Пристаювання уроків
з урахуванням потреб вікової групи, 33
приклади, 102
- Проектори, 177
- Пророки
останніх днів, вивчення вчень, 16
покликані навчати, 3
слова, запрошують Дух, 45
- Путівник по Писаннях, 57
- П'ятирічні діти, особливості, 112
- Р**
- Рідні брати і сестри, вплив, 142–143
- Різноманітність
навчальних методів, сприяє навчальній атмосфері, 72, 80
навчання з, 89–90, 225
таблиця, 90
- Робочий листок, 177–178
- Родичі, вплив, 142–143
- Розважання, недостатньо, щоб живити душу, 6
- Розуміння
визначення рівня розуміння учнів, 73
розширення завдяки обговоренню, 63
- Роликові коробки, 181
- Рольова гра, 181–182
- Ромні, Меріон Г., уникати під час навчання особистих
тлумачень євангелії, 205
- Рукопокладення
дає силу і напрям, 20
необхідно, щоб покликання було виконано офіційно, 20
- С**
- Свідчення
визначення, 43
запрошує Духа, 43–44, 45
зміцнюється завдяки досвіду, 45
отримання і зміцнення, 44
приклади, 43–44
сила, частина навчання, 10, 43–44
сприяє навчальній атмосфері, 80
- Свобода вибору
великий дар від Господа, 211
навчання дозволяє учням повною мірою застосувати, 3,
210–211
наслідувати приклад Господа, виявляючи повагу, 211
- Святий Дух. *Див.* Дух
- Сектори
використання як навчального методу, 182
допомога в навчанні різновікових груп, 117
- Семирічні діти, особливості, 113–114
- Сімейна молитва, нагода для навчання, 128, 137
- Сімейні ради, нагода для навчання в, 139
- Сім'я
зразки життя згідно з євангелією встановлюються в,
135–136
навчання повинно зміцнювати, 109, 119, 127
- Скотт, Річард Г.
допомагати учням розпізнавати Дух, 48
жити згідно з вченнями Спасителя, 19
смиренність необхідна для навчання Духом, 41–42
- Слабкість
визначення власної, 24–25
Господь допоможе зміцнитися, 24, 26–27
складання плану для зміцнення, 25
- Слово Боже
отримання. *Див.* Отримання слова
приклад Алми, як використовувати, 50
сила, 50–51
у Писаннях і словах пророків останніх днів, 51
- Служіння, важливе для отримання дару милосердя, 12
- Слухання
важливість, у навчанні, 64–67
наслідувати приклад Спасителя, 67
поради вчителям, 66–67
- Смиренність
вплив на інших завдяки, 41–42, 219
необхідна для отримання Господньої допомоги, 200
- Сміт, Гайрум, отримав пораду спочатку отримати Господнє
слово, 14
- Сміт, Джозеф
використання контексту для розуміння Писань, 54
сила ніжності й любові, 30
- Сміт, Джозеф Ф.
навчати рятівним істинам, 49
уникати спекуляцій, 52–53
уникати улюблених євангельських тем, 53
- Сміт, Джозеф Філдінг
Дух передає істину могутніше за небесні видіння, 41
не навчати філософіям людським, 204
послушність необхідна для навчання Духом, 19
- Сноу, Лоренцо, могутній приклад у навчанні, 192
- Спекуляції, уникати, дотримуватися чистоти доктрини,
52–53
- Спів-розповідь. *Див.* Музика і розповідь
- Спілкування. *Див.* Спілкування учителів і провідників
- Спілкування учителів і провідників
ідеї для обговорення, 28
поради для, 28
- Старанне вивчення
відповідальність вчителя у виховуванні, 61–62, 208–212
особиста відповідальність за, 61–62, 208–210
поради щодо виховання, 62, 211–212
- Т**
- Таланти
Господь може збільшити ваші, 234, 235
розвиток ваших, 21–28, 234–236
- Тейлор, Джон, свідчення про мучеництво Джозефа
і Гайрума Смітів, 52
- Тлумачення, застереження проти власних і неприйнятих,
53, 205

Традиції, праведні, об'єднують сім'ю, 135–136
Трирічні діти, особливості, 111

У

Увага
запрошення до, завдяки гарному початку уроку, 93
збільшення, завдяки обговоренню, 63
способи утримання уваги учнів, 71–72
спостерігати за увагою учнів, 71

Удосконалення
встановлення цілей, 25
з Господньою допомогою, 26–27
складання плану, 24–27
таблиця для планування, 25

Улюблені євангельські теми
унікати при навчанні, 53
визначені, 53

Уорнер, Сюзен Л.
вплив дідусів і бабусь на навчання онуків, 142
діти пам'ятають, чому їх було навчено в сім'ї, 6

Уподібнення, використання, як навчальний метод, 164–166

Уроки
знаходити, у повсякденному житті, 22–23
оцінка викладу, 103–104
пристосування, 102
способи, щоб закінчити, 94–95
способи, як почати, 93

Участь
заохочення до, в курсі «Навчання євангелії», 187
методи заохочення учнів до, 71–72
особиста відповідальність за, 72

Учителі
бути ближче до інших, 35–36
вплив, 2–4, 190–192
джерела, доступні для, 105, 235–236
живлення душі, 5–7
заохочення до старанного навчання, 60–74, 208–212
зміцнення сімей, 109
інструменти в руках Господніх, 41
навчати чистій доктрині, 52–53, 203–207
найважливіші якості, 26
попередження, 52–53
представники Господа, 8
розуміти тих, кого вони навчають, 33–34
спілкування з провідниками, 28
сприяння навчальній атмосфері, 75–87, 213–221

Ф

Фауст, Джеймс Е.
Господь діє через покірність і старанність, 21
дар свободи вибору, 211

Філософії людські, унікати навчання, 204

Фланелеві дошки, 182

Х

Хантер, Говард В.
Бог діє через переконання, терпіння і довготерпіння, 219–220
використовувати допоміжні матеріали, вміщені в Писаннях, 56
встановити постійний час для вивчення Писань, 16
Дух виявляє себе багатьма способами, 47

Хейлс, Роберт Д.
батькі повинні допомагати дітям розпізнати Духа, 141
батьки повинні навчати зі смиренністю, вірою і молитвою, 128

Хінклі, Гордон Б.
віра подібна до м'язів, зміцнюється, якщо використовується, 224
домашнє і візитне вчителювання, 144
дотримуватися чистоти доктрини, 52
визначення слова «звеличувати», 20
визначення слова «лагідність», 201
ефективне навчання є суттю провідництва, 150, 191
карати з любов'ю, 84
ми можемо робити краще, 189
навчайте доктрині з Головних Трудів, 54
навчати від серця, 189
надзвичайна важливість навчання євангелії, 3
обов'язки батька щодо своєї сім'ї, 129
потреби нових членів, 37
світ потерпає від нестачі духовної їжі, 5, 192
священний материнський обов'язок, 132
сила музики сприяє відчуттю Духа, 171

Холланд, Джеффри Р.
бути вчителями, що «прийшли від Бога», 238
важлива роль матерів, 132
навчання на зборах провідництва, 152
навчати — це найвеличніше покликання, 3, 190

Христос. Див. Ісус Христос

Ц

Цілі, визначити, для вдосконалення, 25

Ч

Час, використання, на уроці, 94
Час, коли сім'я збирається за столом, нагода для навчання, 138–139

Читання хором, 182

Читацькі театри, 183

Члени Церкви, вади. Див. Члени Церкви з вадами

Члени Церкви з вадам
втрата слуху, 38
втрата зору, 39
джерела для, 39
мовні розлади, 39
розумові вади, 39

Спасителева любов до, 38
труднощі з читанням, 39
Члени Церкви, малоактивні. *Див.* Малоактивні члени
Церкви
Члени Церкви, нові. *Див.* Нові члени Церкви
Чотирирічні діти, особливості, 111–112

Ш

Шестирічні діти, особливості, 113

Щ

Щоденник або записник, корисний для запису думок, 17,
23, 99

Я

Янг, Бригам
діти навчаються через традиції, 135
карати з любов'ю, 86
постійно вдосконалюватися, отримуючи знання від
Господа, 235
сила свідчення, 43

ЦЕРКВА
ІСУСА ХРИСТА
СВЯТИХ
ОСТАННІХ ДНІВ